

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra romanistiky

**Španělsko-český slovník amerikanismů:
písmeno D (DA)**

Spanish – Czech dictionary of Americanisms:
a letter D (DA)

(Magisterská diplomová práce)

Vypracovala: Bc. Lucie Levá

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Studijní obor: španělská filologie jednooborová

OLOMOUC 2016

Prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou prací vypracovala samostatně pod odborným vedením pana prof. PhDr. Jiřího Černého, CSc. a je mým původním dílem. Veškerou použitou literaturu jsem uvedla v závěrečném seznamu.

Olomouc, 2. května 2016

Podpis

Ráda bych tímto chtěla poděkovat vedoucímu své magisterské diplomové práce panu prof. PhDr. Jiřímu Černému, Csc. za jeho vstřícný a laskavý přístup, cenné rady, které mi byly při psaní velkým přínosem a hlavně za ochotu a trpělivost při dlouhých konzultacích.

Podpis

ÍNDICE:

1. Introducción.....	5
2. Las abreviaciones utilizadas.....	7
3. El concepto de americanismo.....	9
5. El diccionario español-checo de americanismos	13
5.1. Palabras con la entrada D	13
6. Comentario de la traducción	150
7. Conclusión	161
8. Resumen	163
9. Anotace... ..	164
10. Bibliografía	166

1. Introducción

Aquí en sus manos se halla la tesis de licenciatura cuyo objetivo principal es la traducción del español latinoamericano al checo. Para empezar, diré, primero, algunas informaciones generales pero fundamentales.

Se trata de un diccionario bilingüe español-checo de americanismos, en el cual se encuentran entradas con la letra inicial D. Todos los lemas, por mí elaborados, fueron sacados del *Diccionario de americanismos de Asociación de Academias de la Lengua Española*.¹

Mi tesina no comprende totalmente todas las entradas aparecidas en el diccionario sobredicho por la razón que aquella no consistía sólo en la propia traducción, pero también en la complementación de las informaciones ausentes en los lemas ya antes elaborados, extraídos directamente tanto del diccionario mencionado como de otras fuentes. En consideración a la consultación de los lemas ya elaborados, sendas voces las elegí cuidadosamente y minuciosamente y luego las apuntaba en el diccionario en concepto de lema nuevo o usé solamente aquellos datos que el diccionario modelo carecía para ser completo. Lo enriquecí de las categorías gramaticales, los países del uso, la etimología o las otras variantes del significado. De vez en cuando me veía obligada a intervenir en el texto original para corregir pequeñas imperfecciones: ortográficas, mala o ausente numeración de las variantes de la acepción o malas abreviaciones de los países del uso. A veces puede parecer que por la apariencia de ciertas voces con letras iniciales diferentes rompí la regla de la ordenación alfabética, no es así, se trata de los sinónimos de los cuales todavía hablaré en el comentario.

En consideración a la función y la estructura del diccionario original hay que poner las principales razones del método escogido de la traducción. *Diccionario de americanismos* es el diccionario monolingüe destinado para los usuarios de habla española y les debe servir para aclarar cualquier tipo de duda con respecto a la variedad del español latinoamericano y su uso consecuente en los países determinados. Ya que el diccionario que yo hice formará parte de un gran proyecto *Diccionario español-checo de americanismo*, tuve que adaptar mi traducción a los futuros usuarios de habla checa o eslovaca. Más sobre el método escogido contaré en el capítulo *Comentario de la traducción*, donde en varias páginas directamente analizaré concretos ejemplos y aclararé la forma final de su traducción.

En el diccionario abundantemente se encuentran los términos especializados del campo de la botánica, zoología, economía y finanzas, deporte, especialmente de béisbol, gastronomía y mucho más. Para conseguir la traducción más conveniente y más verosímil consulté algunas

¹ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Santillana Ediciones Generales, S.L., 2010.

literaturas especializadas y recursos del internet, cuyos títulos y enlaces expongo al final de la bibliografía.

Antes de exponer mi trabajo voy a dedicar un capítulo sobre el americanismo. Ya que no es la primera vez que colaboro en la formación del diccionario de americanismos, decidí aproximar la problemática del concepto. Sigue la parte principal de mi tesina – el diccionario, el comentario de la traducción de los lemas problemáticos, interesantes o de algún modo curiosos.

Una de las principales razones por las cuales opté por la creación del diccionario como tema de mi tesina fue el interés de muchos años del español americano. Bien que tengo que mencionar que con mi anterior experiencia con los americanismos hace 3 años cuando al escribir mi trabajo de diplomatura trabajé solamente con los cubanismos, pues aquí investigué toda la zona hispanohablante de América y desde el punto de vista retrospectivo tengo que mencionar unas cosas.

En mi trabajo de bachiller trataba, ante todo, las expresiones vulgares y populares, las cuales no exigían una traducción tan estricta como en este caso, cuando me tocó la traducción técnica. Decidí por el diccionario también para que pudiera avanzar en la traducción y trabajar sobre mí misma respecto a las facultades expresivas y lingüísticas. Este trabajo, seguramente me empujó adelante, porque uno no pudo ser tan creativo, sino, a veces se exigía la traducción precisa y correcta, porque el diccionario abunda de la terminología de muchos campos.

Último suplemento es el hecho de que la ausencia de los ejemplos sintácticos dificultaba la traducción y la elección de la más conveniente variante del significado. Gracias a este trabajo pude darme cuenta y volver a convencerme de que gran carga consiste en los traductores.

2. Las abreviaciones utilizadas

adj.- přídavné jméno	karib. - caribe
adj/subst. - příd. jméno i podst. jméno	keč. - quechua apod.
adv. - příslovce	Kol - Kolumbie
Am - Amerika	Kost - Kostarika
And. - Andalucía	Kub - Kuba
Andy - oblast And	lat. - latina
angl. - angličtina	m. - maskulinum, mužský rod
antil - antilština	m/f. - maskulinum i femininum
Antil - Antily	map. - mapuche, araucano apod.
Ar. - Aragón	Mex – Mexiko
arauc. - araukánština	nah. - n., nahuatl, nahua apod.
Arg - Argentina	např.: - například
arch. - archaický	Nik - Nikaragua
arw. - arahuaco	Pan - Panama
atd. - a tak dále	Par - Paraguay
Bol - Bolívie	Per - Peru
citosl. - citoslovce	pl. - množné číslo
despekt. – despektivní	port. - portugalština
Dom - Dominikánská republika	Portor - Portoriko
Ekv - Ekvádor	př.: xxx; - příklad
f. - femininum, ženský rod	přen: - přeneseně
f/m. – femininum i maskulinum	Salv - Salvador
fr. - francouzština	sev - severní
guar. - guaraní	slang - slangový výraz, žargon
Guat - Guatemala	spoj. - spojka
Hond - Honduras	StřAm - střední Amerika
hovor. - hovorový	sv – severovýchodní
Chil - Chile	sz - severozápadní
intr. - intransitivní	[Š: xxx] - ve Španělsku (tvar)
iron. - ironicky	[Š: „xxx“] - ve Španělsku (význam)
již – jižní	tr. - tranzitivní
jv – jihovýchodní	tr/intr. - tranzitivní i intransitivní
jz - jihozápadní	Urug - Uruguay
JižAm - Jižní Amerika	Ven - Venezuela

venk. - venkovský

vulg. - vulgární

zvrat. - zvrátané

, i adj. - i přídavné jméno

, i pl. - i množné číslo

, i subst. - i podstatné jméno

; ► - encyklopedické vysvětlení

; ■ Syn: - synonymum

; ■ Var: - varianty

● - nový pramen, např.:...; (RAE). ● (3)

(Bol):; (AM).

3. El concepto de americanismo

Una vez dicho en la introducción, antes de ponerme a presentar la parte fundamental de mi tesina, es decir, el diccionario elaborado, en las siguientes páginas me voy a dedicar a la problemática del término de «americanismo». Ya que mi trabajo final se llama *Diccionario de americanismos* significa que obviamente consistirá en los «americanismos» por lo cual sería conveniente hablar sobre ellos y aclararlos. Este término no lo pude dejar pasar desapercibido sin que lo incluyese en mi tesina. En caso contrario, el hecho de pasar por alto este capítulo sin dar una explicación relevante en cuanto a este asunto lingüístico y dialectológico e ir directamente al grano, en este caso el diccionario, daría a pensar que la problemática relacionada con este término es completamente resuelta y no exige ningún tipo de aproximación.

Como ya la forma léxica y el contenido semántico de su título demuestran, incitan tanto a los aficionados como a los lingüistas profesionales a relacionarlo subconscientemente como algo inherente a la zona lingüística americana, y después generar un tipo del estereotipo lingüístico. Primeras dudas surgen a la hora de preguntarse si lo que el concepto abarca es todo el continente americano, incluido el norte estadounidense, o su uso se restringe solamente para el territorio hispanohablante.

Sin embargo, como a continuación veremos, la realidad es bastante distinta. De antemano advierto que aquí no aparecerá una clara definición, mundialmente aceptada y reconocida, mas bien expondré varias definiciones aplicadas al concepto generalmente. El propósito de este capítulo es explicar porqué el «americanismo» sigue siendo una cuestión aún no respondida y no aclarada en la dialectología hispanoamericana.

Los lingüistas de la dialectología hispánica se topan diariamente en su trabajo con el término de «americanismo», trabajan con ello y están instruidos con respecto a su significado y su uso amplio. Su definición universalmente exacta, correcta y válida rompe las cabezas a los lingüistas ya desde hace mucho tiempo y es la causa que ha generado una serie de polémicas y debates.

En el transcurso de las últimas décadas han surgido diversas definiciones teóricas, así como varias teorías científicas cuyo principio se apoya en los tres criterios: el primero, el de origen; el segundo, el de uso; y el tercero, el de difusión geográfica. A la hora de estudiar la definición del concepto nos podemos fijar en la respectiva heterogeneidad de aquella. Al

observar y comparar todas estas teorías y definiciones salta a la vista un rasgo común, o sea, que hacen referencia a la zona hispanohablante del continente americano.²

Acabo de mencionar tres criterios fundamentales que servían como el vehículo para el manejo de una serie de teorías y definiciones. Hay que hacer hincapié que aquellos se pueden combinar.

Gútemberg Bohórquez saca conclusiones de que la problemática del concepto de «americanismo» se resolverá admitiendo varias posibilidades de definición.

La primera trata el criterio histórico-etimológico que se refiere al origen y dice que es «todo elemento léxico español de procedencia indígena, o creado por hispanohablantes americanos sobre elementos propios del español general».³ Este criterio, que gozaba de la gran prioridad en la creación de los diccionarios anteriores a la última década del siglo pasado, favoreció, en gran medida, la permanencia de unidades léxicas indoamericanas en el transcurso de los siglos.

En el caso del segundo criterio, el sincrónico relacionado con el uso actual, podemos enfocar nuestro estudio en la clasificación del *americanismo* según «el uso contrastivo o no contrastivo, en relación o no con el español europeo».⁴ Jesús Gútemberg Bohórquez planteó que el americanismo de uso contrastivo fuera empleado para designar «cualquier unidad léxica que en el español peninsular ya no es usada, o si se usa tiene significado diferente»⁵ y el americanismo de uso no contrastivo para:

la unidad léxica de uso actual en el español americano independientemente de compararla con el significado que pueda tener en el español peninsular o en el de cualquier otro país o región lingüística de habla española [...] (Aleza, López-García 2000: 27)⁶

Y por lo último, el criterio de conceptos típicos de América implica:

la expresión o vocablo español que designa conceptos, bien sea de cosas o actividades culturales, o de objetos exclusivos de América y que forman o han formado parte de la vida del

² Erla ERLENDSDÓTTIR, «La definición lexicográfica del concepto americanismo léxico en el ámbito germánico y románico», *ELUA* 20 (2006): 105.

³ *Ibid.*, 107.

⁴ Milagros ALEZA – IZQUIERDO y Ángel LÓPEZ - GARCÍA, *Estudios de filología, historia y culturas hispánicas*, Universitat de València, 2000, 27, <<https://books.google.cz/books?id=xjya7RqRLJsC&pg=PA27&lpg=PA27&dq=que+es+un+americanismo+o+1%C3%A9xico&source=bl&ots=PHJYu41AXd&sig=PKpfbaAx2cAJ1REREIPbfhEzL5I&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj71abcnTLAhUKDCwKHeM0B3Q4ChDoAQgvMAM#v=onepage&q&f=false>>, [consulta:11/4/2016].

⁵ *Ibid.*, 27.

⁶ *Ibid.*, 27.

hispanoamericano en su desarrollo cultural, aun cuando esas voces ya sean patrimonio común del español peninsular, o general, por traslado del objeto o la cosa cultural.⁷

Morínigo hace distinción entre el concepto *indigenismo* y *americanismo*. El primero son «las voces indígenas incorporadas firmemente al español general o regional, ya sea en su forma etimológica o adaptada a la fonología o morfología españolas». El segundo término explica como «las palabras creadas o inventadas en América o derivadas de otras palabras españolas patrimoniales, según las normas de la fonología española, para designar seres, objetos o instituciones propios de la naturaleza, cultura y vida americanas».⁸

Vuelvo a resaltar que si consideráramos los americanismos solamente aquellas palabras de uso exclusivamente distribuido en Hispanoamérica y por lo consiguiente desconocidas en el español peninsular, terminaríamos en un callejón. Supuesto que la mayoría de los “americanismos” se suele usar en una determinada zona de Hispanoamérica inclinan los autores de los diccionarios, a la hora de señalar en cada una de las acepciones el país o varios países en donde está en uso, a las designaciones como “argentinismo”, “colombianismo”, “mexicanismo”, y semejantes. A primera vista puede parecer que el problema se haya solucionado parcialmente, pero después de darnos cuenta de que las zonas dialectales no coinciden con las fronteras administrativas de un país, estamos de nuevo al comienzo. Además, tal señalización no refleja fielmente la realidad, porque hay muchos fenómenos lingüísticos cuyo uso no está dispersado ni siquiera dentro de un mismo país y buscar un fenómeno lingüístico que esté en uso en todo el territorio de un país y no aparezca en ninguno de los demás, sería el trabajo de Sísifo.⁹

Puesto que la definición del «americanismo» todavía no se ha delimitado no es de extrañarse que pueda referirse a distintos conceptos.

- Indoamericanismos o indigenismos americanos - préstamos de alguna lengua indígena (ej.: *choclo*, *chuño*, *guagua*, *guajalote*, *zoropo*, *ñandú*, *popote*)¹⁰, que se usan en determinada(s) zona(s) dialectal(e)s de Hispanoamérica.
- extranjerismos y afroamericanismos o afronegrismos, es decir, las unidades léxicas tomadas de las lenguas no autóctonas, tanto el habla de los inmigrantes europeos (inglés, francés, italiano, etc.) como de una lengua africana a consecuencia de una larga

⁷ *Ibid.*, 105.

⁸ *Ibid.*, 105.

⁹ Jiří ČERNÝ, *El español hablado en América*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 38.

¹⁰ ČERNÝ, *El español hablado en América*, 38.

convivencia de varias culturas en el período colonial (ej.: *guachimán*, *cachimba*, *quilombo*.)¹¹

- americanismos semánticos – palabras que tienen el mismo significante en español, pero alteraron su significado (ej.: *mañanitas*, en México, puede significar canción de cumpleaños; *gusano*, en Cuba, significa traidor de la Revolución).¹²
- palabras o construcciones comunes en Hispanoamérica, sino distintas de sus variantes europeas (*durazno* – *melocotón*, *mientras más* – *cuanto más*)¹³
- las voces, generalmente de origen americano, adoptadas poco a poco español peninsular (*chicano*, *narcotraficante*, *plátano*, *tiburón*, *delante mío*, *por encima tuyo*).¹⁴
- Internacionalismos, o sea, las voces de origen indígena que pasaron por el proceso de la adaptación por el español europeo y más tarde se difundieron en otras lenguas con la forma morfológica, de mayor medida, mantenida (ej.: *aguacate*, *canoa*, *colibrí*, *chocolate*, *maracuyá*, *marihuana*, *tabaco*, *tomate*, *yuca*).¹⁵

Antes de cerrar este capítulo presentaré tres obras que se dedican a la problemática relacionada con la descripción del español hablado en América. El problema principal consiste en la precisa clasificación geográfica y por lo tanto los autores de estas obras no pueden evitar «describir sucesivamente el español hablado en cada uno de los países hispanoamericanos o, excepcionalmente, en un grupo de países cuyo español es muy parecido».¹⁶ Se trata del proyecto *Nuevo diccionario de americanismos*, de la Universidad de Augsburgo, el libro *Latin American Spanish* de John Lipski, así como el *Manual de dialectología española*, dirigido por Manuel Alvar, tomo dedicado a *El español de América*.¹⁷

En conclusión, de este capítulo quiero poner énfasis en el labor tenaz de los lingüistas en la dialectología hispanoamericana y a pesar de su gran avance en los últimos años, la solución del «americanismo» en cuanto a su exacta definición y su distribución geográfica es aún una cuestión carente de una respuesta satisfactoria.

¹¹ *Ibíd.*, 38.

¹² *Ibíd.*, 38.

¹³ *Ibíd.*, 38.

¹⁴ *Ibíd.*, 38.

¹⁵ *Ibíd.*, 39.

¹⁶ *Ibíd.*, 39.

¹⁷ *Ibíd.*, 39 – 40.

4. El diccionario español-checo de americanismos

4.1. Palabras con la entrada D

- D.**, f. (1) (Portor, Per): nedostatečná (známka ve škole); (2) ~ + (Portor): lepší nedostatečná; ► téměř dostatečná; (3) ~ - (Portor): nedostatečná; (DA).
- D.F.**, m. (1) (Mex): federální distrikt; ► zahrnuje hlavní město Mexika, *Mexico City*; př.: *no eran entonces ... mejor en los Estados que en el D.F.*; (BDE).
- da dioselupai**, fr. [Š: *dar Dios se lo pague*] (1) (Bol: Yungas): poděkovat; ► dialekt *afro-yungueño*; viz též: *diojelupai, diosolupai*; (ABS).
- dabardar**, tr. (1) (Arg): modlit se; (JD).
- dachi**, m., venk. (1) (jižChil): krecht; jáma na pěstování brambor; ■ Var.: *dachín*; (DA).
- dachín**, m. (1) (jižChil): viz: *dachi*; (DA).
- dacron**, m. (1) (Hond, Nik, Dom): viz: *dacrón*; (DA).
- dacrón** (← angl. *dacron*) (1) (Mex, Kol, Portor, Ekv, Per, Bol): syntetické vlákno, dakron; ■ Var.: *dacron*; (MS, DA).
- dactilografíar**, intr. (1) psát na stroji, viz: *tipear*; (EEA).
- dacur**, f/m., i adj., hovor. (← *curda*) (1) f. (Arg): opice, opilost, ožralost; (2) f. (Arg): pitka; (3) m. (Arg): ochlasta; (4) adj. (Arg): napitý, nalitý, užralý; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).
- dada**, m. (1) (Arg): fotr; (JD).
- dadín**, m. (1) (Chil): keř; ► *dosahuje do výšky dvou metrů*, viz též: *chilca*; (MM, DA).
- dadista**, m/f. (1) (Mex): hráč hracích kostek; (JD).
- dado**, m. (1) ~ **y cuarta** (Per): hra, při které se hází místo mincí kuličkami; (AM, JD). • (2) **estar alguien como los ~s¹** (Kub): mít skrytou vadu; př.: *no sé pero Juan está como los dados*; (3) **estar alguien como los ~s²** (Kub): být nesympatický; př.: *Juan me cae mal porque siempre está como los dados*; (4) **estar todos los ~s echados¹** (Kub): nemít řešení; př.: *en Sudáfrica todos los dados están echados*; (5) **estar todos los ~s echados²** (Kub): vyložit karty na stůl, kostky jsou vrženy; př.: *ya yo eché todos los dados, ya no doy un paso atrás*; (6) **estar un ~ ya echado** (Kub): nebýt cesty zpět; př.: *ahí no hay nada que hacer, eso es un dado ya echado*; (7) **manejar todos los ~s** (Kub): mít věc pod kontrolou; př.: *con él no se puede ganar en el negocio de las acciones de azúcar, porque maneja todos los dados*; (DMC). • (8) **ponerse el ~ malo** (Kub): přiostrit se situace; (9) (Per, Bol, Chil): maticový šroubovák; ► obecně se používá na kolové šrouby vozidla; (10) (Portor): závitník, závitnice; ► nástroj k vytváření závitů; (11) ~ **compuesto** (Hond, Dom): zmanipulovaná hrací kostka; ► jejím účelem je docílit, aby padlo číslo, které prohraje; (12) **cargar los ~s¹** (Chil): uložit někomu nespravedlivě nějakou povinnost, trest nebo odpovědnost; (13) **cargar los ~s²** (Dom): podvádět, švindlovat; (14) **cargarle los ~s** (Dom): být k někomu nepřátelský, nevstřícný, nepřijemný; (DA).
- dado**, -**da**, adj. (1) lid. (Portor, Ven, Par, Arg, Urug): družný, kolegiální, přátelský; (2) lid. (Ven, Par, Arg, Urug): mazlivý, tulivý (dítě); ► *miní se nebojácné dítě, které jde i k cizímu*; (3) (Hond, Dom): vyřízený, odepsaný, poražený, odrovnaný, vysílený; (4) lid. (Kost): rozhořčený, dotknutý, pohoršený; (5) lid. (Kost): sešlý, vetchý; (6) (Hond): velmi zamilovaný; (7) ~ **a la chingada**, vulg. (Mex): zchudlý, ožebračený; (8) ~ **al catre¹** (Mex): poškozený, zničený, pokažený; ■ Syn.: *dado al cuas*; (9) ~ **al catre²** (Mex): nemocný, velmi unavený; ■ Syn.: *dado al cuas*; (10) ~ **al cuas** (Mex): viz: *dado al catre*; (11) **cargar los ~s¹** (Chil): uložit někomu nespravedlivě nějakou povinnost, trest nebo odpovědnost; (12) **cargar los ~s²** (Dom): podvádět, švindlovat; (13) **cargarle los ~s** (Dom): být k někomu nepřátelský, nevstřícný, nepřijemný; (14) **ponerse el ~ malo** (Kub): zhoršit se (situace); (DA).
- dado al cuas**, m. (1) poškozený, zničený, pokažený, viz: *dado, -da*; (DA).
- daga**, f. [Š: *machete*] (1) venk. (Portor, Pan, Dom, výchBol): mačeta; ■ Syn.: *daga cañera, espadín*; (AM, DA). • (2) (Arg): šedesát centimetrů dlouhá zbraň podobná dýce, používají ji gaučové; (JD). • (3) lid. (výchHond, Nik, Portor, Mex): penis; viz též: *pinga*; (4) **meter la ~**,

lid. (Guat): poškodit, otrávit, znechutit někoho; ■ Syn.: *meter el nabo*; (5) ~ **cañera**, venk. (Portor): mačeta; (6) **pegar** ~ (Portor): souložit; (DA).

daga cañera, f. (1) mačeta, viz: *daga*; (DA).

espadín, m. (1) mačeta, viz: *daga*; (DA).

dagamal, m. (← arw.) (1) (Kub, Mex): místo výskytu stromů *dagame*; (MS).

dagame, m. (← arw.) [Š: *madroño*] (1) (Kub, Arg, Par, Ven): planika *Calycophyllum candidissimum* vysoký strom s hladkým kmenem a pevným, pružným dřevem a s malou korunou drobných bílých květů patřící do čeledi mořenovitých *Rubiaceae*; ► dále je známý pod pojmy *lemonwood* či *lancewood*; roste na Kubě, ve Střední a Jižní Americe; v truhlářství se využívá k výrobě konstrukcí a zemědělských strojů; viz též: *salamo*; (RAE, MS, DA). • (2) (Kol, Kub, Mex): tvrdé dřevo používané v truhlářství; (MM). • (3) **apuntar la flor del** ~ (Kub): začít šedivět; př.: *Elio, te está apuntando la flor del dagame*; (4) **estar como el** ~ **florecido** (Kub): mít hodně šedin; ► podle bílých květů stromu *dagame*; př.: *ya tú estás como un dagame florecido*; (5) **ser un hombre** ~ (Kub): být trochu falešný; př.: *habla bombo, pero es como el dagame*; (DMC).

dagazo, m., venk. (1) (Mex, Portor, Nik, výchBol): zranění způsobené mačetou; (2) (Portor): neštěstí; (3) (Mex, Nik, výchBol): rána mačetou; (MM, DA).

daguerreotipo, m. [Š: *retrato*] (1) (Mex): portrét, fotografie; (RAE).

daguilla, f. (1) (Kub): divoce rostoucí strom z čeledi vrabečnicovitých *thymelaeaceae*, který se vyskytuje na skalnatém povrchu a dosahuje výšky až devíti metrů; (RAE). • (2) (Kost): list rostliny *Yucca gloriosa*; (AM, MM). • (3) (Kost): juka obrovská (*Yucca elephantipes*); ► z čeledi agávovitých (lat. *Agavaceae*); stromová rostlina, která dosahuje až do výšky deseti metrů, dole má rozšířený stonek, tvrdou kůru, tvrdé, vláknité a kopinaté listy s velice ostrou špičkou, květy jsou bílé nebo krémové barvy uspořádané do vertikálně rostoucího hroznu; pěstuje se jako živý plot a taky pro své jedlé květy; ■ Var.: *daguillo*; ■ Syn.: *itabo*; *palma del desierto*; *pichón*; (4) (Kost): list této rostliny; (5) (Kost): vlákno získávané z listů juky obrovské; (DA).

itabo, (1) viz: *daguilla*; (DA).

palma del desierto, (1) viz: *daguilla*; (DA).

pichón, (1) viz: *daguilla*; (DA).

daguillo, m. (1) (Kub, Dom): lagetta plátková (*Lagetta lintearia*); ► strom z čeledi vrabečnicovitých (lat. *Timelaceae*), dosahující výšky devět metrů, s vejčitými a zašpicatělými listy, z jeho kůry se získává textilní vlákno; (2) (szKost): rostlina; viz: *daguilla*; (DA).

dah!, citosl. (1) (Arg, Urug): pcha, tse; no to určitě, no to jistě, to zrovna; ► vyj. pohrdání či nedůvěřivost; (DA).

dahao, viz: *dajao*; (MS).

dahue, m. (← map. *dawe*) (1) (Chil), viz: *quinua*; (DA).

daim, m., lid. (1) (Pan): mince 10 centavos (základní jednotka balboa); ■ Syn.: *diez centavos*; (2) (Portor): mince 10 centů (dolaru); ■ Syn.: *vellón (de diez)*; (3) (Salv): mince; viz též: *daime*, *niquel*; (DA).

daime, m. (← angl. *dime*) (1) (US): desetcent; př.: *nomás traigo un daime, no me alcanza ni pa' agarrar el bas*; ► slang; (RF). • (2) (Mex, USA): stříbrná mince; (MS, MM). • (3) lid. (Hond): mince 20 centavos; (DA).

daiper, m. (1) (Salv, Nik): viz: *dáiper*; (DA).

dáiper, m. (← angl. *diaper*) (1) (Nik): dětská plena; ■ Var.: *daiper*, *dayper*; (DA).

daiquiri (daiquirí), m. (1) (Kub, Mex aj.): koktejl; ► obsahuje rum, limetový džus, cukrový sirup a tlučený led; př.: *un daiquiri para el señor*; (BDE).

daisi, m. (1) (Salv): pasák; ► muž, který žije s prostitutkami; (DA).

dajao, m. (← arw.; antil.) (1) (Antil, Mex): sladkovodní ryba cípal sladkovodní (*Agonostomus monticola*); ► malá rybka lahodného masa, z čeledi cípalovitých (lat. *Mugilidae*); viz též: *besote*; (2) (Portor): železná tyč; (3) (Portor): rostlina *Ixora ferrea*; ► z čeledi mořenovitých; (4) (Portor): strom; viz též: *cucubano*; ■ Syn.: *palo de dajao*; (5) **palo de** ~ (Portor): viz: *dajao*; *cucubano*; (MS, DA).

palo de dajao, (1) viz: *dajao*; (DA).

dala, f. (1) (Mex): sloup; (MM, JD). • (2) (Mex): železobetonový nosník; (DA).

dale, m., i citosl. (1) m. (Kub) dětská hra s kuličkami; (AM). • (2) (Arg, Urug): ano, jasně; dobře!, výborně!, platí!, tak jo!; ► vyj. souhlasu; př.: *¿quieres ir al cine? ¡dale!*; ► slang; viz též: *¡ándale!*; (RF, EEA).

daledale, m. (1) (Per): rostlina; viz též: *llerén*; (DA).

dalia, f. (1) (Mex): rostlina *Dahlia resea*; (MM).

Dalia, f. (1) viz: *colorante*; (DMC).

dama, f.: (1) ~ **de Providencia** (Chil): žena z vyšší společnosti (z ulice Providencia v Santiagu); př.: *iba a aporrear cu cacerola como las damas de providencia en Santiago*; (RR). • (2) ~ **de noche** (Antil, StřAm): strom *Cestrum nocturnum*; ► se žlutými květy, které voní pouze v noci; (MM). • (3) **es una** ~ (Kub): je to opravdová dáma; (4) je to opravdový kavalír; (5) je to fajnovka; (JD). • (6) ~ **de compañía**, lid., eufem. (Mex): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (7) ~ **de la noche**, lid., eufem. (Nik): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (8) **ser una** ~, lid. (Dom, Kol, Kub, Mex, Portor): o muži: být dáma, dámička; ► mít vybrané chování; (9) (Ekv): *Hemicaranx atrimanus*; ► sladkovodní ryba z čeledi kranasovitých (lat. *Carangidae*), s průměrně podlouhlým a poněkud zploštělým tělem, dvěma hřbetními ploutvemi, šupiny se v oblasti boční kontury často vyskytují v podobě ostnů; její rybolov je důležitý pro obchod; (10) (Nik): bouřlivá oslava s alkoholem; (11) ~ **de color** (Chil): pomocná pracovnice; ► žena, která pracuje v některé z institucí, jež se zabývají péčí o chudé nemocné; je typické, že každá žena nosí určitou barvu uniformy; (12) **comer con su** ~ (Dom): využít, zneužít někoho; využít, zneužít situace; (DA).

damacuaco, m. (Hond), viz: *damajuao*; (RAE).

damagua, f. (1) (Kol): strom *Ochroma tomentosa*; (2) jeho plody obsahující hedvábné lýko; (MM).

damajagua (**demajagua**, **tamajagua**), f. (1) (Ekv; Portor, Kub, Ven): kůra stromu *damajagua*, která po namočení slouží k výrobě plátna, rohoží, provazů apod.; př.: *tendieron una damajagua y se acostaron sobre ella*; ■ Syn.: *demajagua*, *Managua*, *tamajagua*; (viz); (RR, DA). • (2) (Mex, Kub, Dom, Portor, Ekv): ibišek karibský (*Hibiscus elatus*); ► strom z čeledi slézovitých (lat. *Malvaceae*), dosahuje až do výšky patnáct metrů, s rovným kmenem, řapíkatými a srdčitými listy, které mají bronchodilatační účinky, konečné květenství je ve světle růžové, žluté nebo červené barvě, má tobolkovité a kulovité plody; ■ Syn.: *holó*; *majagua*; (DA).

holó, (1) viz: *damajagua*; (DA).

majagua, (1) viz: *damajagua*; (DA).

damajuana, f. (1) (Mex, Arg, Par, Urug): láhev, demižón ze skla nebo pálené hlíny; (RR, MM). • (2) (Arg, Chil, Urug): demižón; ■ Syn.: *chuiico* (Chil), *garrafa* (Chile, Ven), *garrafón* (Mex); (EEA).

damajuao, m (1) (Hond): strom z čeledi lipovitých *Tiliácea* s hladkou a našedlou kůrou a plody pokrytými zježenými chloupky, který se nachází v tropickém podnebí Ameriky. Jeho kůra se v mnoha částech Ameriky používá k výrobě provazů a lan; (RAE).

damana, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen z oblasti *Sierra Nevada de Santa Marta*; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny *čibčá*; (EA).

damasana, f. [Š: *damajuana*] (1) (Kub, Per, Mex): demižón; ■ Var.: *damesana*; (RAE, DA). • (2) (Kol, Kub, Ekv, Mex, Per): viz: *damajuana*; (AM).

damasca, f. (1) (szArg): meruňka (plod); (DA).

damasco, m. (1) [Š: *albaricoque*] (Am; Arg, Chil, Urug aj.): meruňka; př.: *como esos bichos que viven en damascos*; ■ Syn.: *chabacano* (Mex), *albaricoque* (Ven); (BDE; EEA).

damesana, f. (1) (StřAm, Bol, Kol, Per, Portor, Dom, Ven, Pan): viz: *damajuana*; *damasana*; (AM, MM, DA). • (2) (Am): demižón; (JD).

damiana, f. (1) (Mex): rostlina jejíž listy se používaly jako afrodiziakum a tonikum; ► tradiční způsob užití afrodiziakálního nápoje bylo vaření 2 polévkových lžic po dobu 15 minut v litru vody, nakládání do tequily nebo kouření sušených listů, ježto účinek je přirovnáván k lehkému opojení z konopí; (RAE). • (2) (Mex): rostlina *Turnera aphrodisiaca*, známá svými léčivými účinky na nemoci v oblasti močových cest; (MM). • (3) (Mex): *pastala*

rozprostřená (damiána) (*Turnera diffusa*); ► keř; z čeledi mučenkovitých (lat. *Turneraceae*); má blbě zelené listy s chloupky, malé žluté květy, trubkovitý kalich, korunu s pěti okvětními lístky a plody v hnědých tobolkách; má různé využití v tradiční medicíně; ■ Syn.: *oreganillo*; *oregano cimarrón*; *pastora*; *peludillo*; (DA).

oreganillo, (1) viz: *damiana*; (DA).

oregano, (1) viz: *damiana*; (DA).

cimarrón, (1) viz: *damiana*; (DA).

pastora, (1) viz: *damiana*; (DA).

peludillo, (1) viz: *damiana*; (DA).

damisela, f. (1) (Bol): líná žena; (DA).

damisnovio, -**via**, m/f. (1) (Salv): člověk, který žije na na hromádce (nesezdán); (DA).

damitajuana, f., lid., venk. (1) (střArg): malý demižón; (DA).

damn!; citosl., lid., (← angl.) (1) ~ **it!** (Portor): do háje!, dopřic; (DA).

damo, -**ma**, m/f. (1) (Hond, Salv): milenec, milenka; př.: *Nelson descubrió que su mujer tenía un damo*; ► slang; (RF, DA). • (2) m., lid. (Chil): zženštilec, změkčilý člověk; viz též: *culero*; (3) (szArg): partner; (4) (Nik): společník, gigolo; (DA).

damos, m., pl. (1) (Kub): pánové; př.: *voy a la Asociación de damas y damos*; (DMC).

dance, m., (← angl.) (1) (Nik): oslava mladistvých; (DA).

dancing, m. (← angl. *dancing*) (1) (častěji v Am; Pan, Bol, Nik, Ekv): tanec; (2) (Bol, Nik, Kub, Ven): tančírna; (3) kabaret, noční klub; (RAE, MS, DA). • (4) (Bol): tanec; ► bol. argot *coba*; (5) (Bol): činnost, která zahrnuje tanec, opilství a smilnění; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) lid. (Mex): schůze, schůzka, setkání s **tancem**; viz též: *concejillo*; (DA).

dandi (**dandí**) m., venk. (1) (Dom): **slintavka**, nemoc domácích ptáků; (AM).

dandy (← angl.) (1) (Am): švihák; (2) (Kol): hejsek; (MS).

danés, m. (1) (Mex): sladké pečivo (obdoba „šneka“); ► dělá se z jemného těsta a obecně bývá stočený s ořechy, rozinkami a marmeládou; (2) (Mex): sladkost z ořechu a datle; (DA).

daniel, m. [Š: **dado**] (1) (Ven): **hra**; (AM).

Daniel, m. (1) **estar como ~ Santo** (Kub): nepracovat; př.: *ése está como Daniel Santo, vive una vida muy buena*; ■ Syn.: *no poner una*; (DMC).

danish, m. (← angl.) (1) (US, Portor): jablečný koláč z listového těsta plněný mandlemi; (DA).

dansón, m. (1) (Dom): viz: *danzón*; (DA).

danta, f. (1) (Kol, Ekv, Ven; StřAm, Mex): **los**, tapír; (RAE, MM). • (2) (Kost, Kol, Ven, Ekv, svArg): tapír americký; ► savec z čeledi tapirovití; obývá pralesy od Mexika až po Argentinu; je vysoký 1 m, dlouhý 2 m a váží až 225 kg; př.: *Los indios Piaroas no comen Danta por considerarla su animal ancestral*; (2) (Hond): samice tapíra; (3) **torear la ~** (výchHond): obecní hra; ► spočívá v tom, že se některá osoba převleče za tapíra a muži, sedící na koni, se jí uhýbají, zatímco ona jim tyčí může shodit klobouk; (BDE, DA).

Dante, m. (1) **estar de ~** (Kub): mít vedoucí postavení, být v čele něčeho; př.: *en este negocio yo estoy de Dante*; viz též: *bocacho*, *bugarrón*; (DMC).

danto, m. (1) (StřAm; Nik, Kost): pták vranucha středoamerická (*Cephalopterus glabricollis*); ► z čeledi kotingovitých (lat. *Cotingidae*); o velikosti 30 až 41 cm; jeho chocholka ve tvaru slunečníku se táhne až po konec širokého a tlustého zobáku; má zavalité tělo a krátký ocas, černomodré peří, na hřbetě výrazně modré a rumělkově červenou neopeřenou hrud'; krk má výraznou oranžovo-červenou barvu; žije v hlubokém pralese a jeho hlas se podobá slabému řevu; ■ Syn.: *pájaro danta*; *pájaro sombrilla cuellinudo*; (2) (Hond, Nik, Mex, Guat, Kol, Ven): tapír středoamerický (*Tapirus bairdii*); ► savec z čeledi tapirovití (lat. *Tapiridae*), dosahuje délky 2 m, má zploštěnou hlavu, chobot, krátké uši a prohnutý trup a hladkou krátkou srst v matné barvě kávy a krátký ocas; ■ Var.: *danta*; ■ Syn.: *beori*; *macho de monte*; (RAE; DA). • (3) (Kost): provaz z kůže tapíra; (AM, MM). • (4) venk. (Nik): bič vyrobený z býčího údu; (DA).

pájaro danta, (1) viz: *danto*; (DA).

pájaro sombrilla cuellinudo, (1) viz: *danto*; (DA).

beori, (1) viz: *danto*; (DA).

macho de monte, (1) viz: *danto*; (DA).

danubiano, -na, adj/subst. (1) m. (Urug): fanoušek FC Danubia; ► Danubio je uruguayský fotbalový klub, který hraje nejvyšší ligu; (2) adj. (Urug): týkající se tohoto klubu; (DA).

danza, f. (1) (Antil; Dom, Portor): zvláštní druh tance; ► tančí se dokola při opakování jedné fráze o osmi taktech, nazývaný též *paseo*; následují dvě části monotónního rytmu o osmi, někdy až o šestnácti taktech, určené k tanci; (2) (Kol): specifický tanec pomalého rytmu; (3) (Mex): mexický druh tance, pomalého podvojného rytmu; (4) **označení písně**; (AM, MM). • (5) ~ **de las cintas** (Bol, Arg, Urug): „tanec stuh“; ► tanec, ve kterém jeho účastníci šplhají po různobarevných stuhách kolem sloupu a rozplétají je; (6) ~ **de las tijeras** (Per): nůžkový tanec ► tanečníci při něm nesou kovové pláty ve formě nůžek; (7) ~ **de los cuartos** (szArg): „kůzlečí tanec“; ► obřadní tanec, při kterém se před obrazem svatého patrona třepe nohami kůzlete nebo jehněte; (8) ~ **de los macheteros** (Bol): „tanec mačetářů“; ► typický tanec regionu Moxos, tanečníci mají dřevěné mačety a vojenským pochodem se přesouvají do rytmu svých rolničků a orchestru; (9) ~ **del caimán** (Kol): kajmaní tanec; ► tanečník má u pasu přivázanou atrapu kajmana, tančí a napodobuje jeho pohyby, zatímco ostatní tanečníci kolem něj tleskají, improvizují lidové písně a tančí na typickou karnevalovou hudbu; (10) ~ **del garabato** (sevKol): tanec, při kterém se s ironií a sarkasmem inscenuje boj mezi životem a smrtí; (DA).

danzant, adj. (1) (Per, Portor): plesový, taneční; (DA).

danzante, m. (1) (střEkv): tanečník folkloru ze Středohoří Ekvádoru, který v průběhu některých náboženských slavností tančí na ulicích ve velice výrazném a barevném oděvu; (2) (střEkv): tradiční rytmus Ekvádorské vysočiny, který je interpretován bubny, rumba koulemi, rolničkami, tamburínami, píšťalkami a malými flétnami tzv. *pingullo* a tančí se při daných náboženských slavnostech; (3) pl. (Bol): typický tanec; ► tanečníci se při něm převlékají za čerty; (DA).

danzar, intr. (1) (Bol): být zapletený do trestných činů; (2) **hacer** ~ (Bol): zaplést někoho do trestního činu, kterého se nezúčastnil; ► bol. argot *coba*; (HB).

danzón, m. (1) (Kub, Mex aj.; Dom, Portor, Pan): lidový tanec podobný *habaneře*; druh starého kubánského tance; př.: *el danzón lentísimo que carraspeaba la sinfonola se oponía a las altas voces*; ■ Var.: *dansón*; (AM, MM, BDE, DA). • (2) **bailar un** ~ **sobre un ladrillo** (Kub): být vychytralý; př.: *él baila un danzón sobre un ladrillo, por eso ha ganado tanto dinero en la bolsa*; ■ Syn.: *escaparsele a Tamacún por debajo del turbante*; *ser guao (yaya)*; (3) **escribir alguien** ~(es) (Kub): být aktivní, čilý, hbitý; př.: *mira como se mueve, ese hombre escribe danzones*; ■ Syn.: *tener un montuno que no para*; (DMC). • (4) (Mex, Nik, Kub, Dom, Portor): hudba *danzónu* ve 2/4 taktu, pomalý rytmus; ■ Var.: *dansón*; (DA).

danzonear, intr. (1) (Kub): tančit kubánské tance; (AM).

danzonete, m. (1) (Kub): druh kubánské hudby; př.: *me encanta el danzonete*; (DMC). • (2) (Kub): tanec, který kombinuje prvky *danzónu* a *sonu*; (3) (Kub): hudební žánr odvozený z tohoto tance; (DA).

daña, m., lid. (1) ~ **ropa** (Portor): skrček, prcek; viz též: *figurita*; (DA).

dañación, f., venk. (1) (Dom): bolest, utrpení; škoda

dañado, -ta, adj/subst. (1) (Mex): (mentálně) narušený; ■ Syn.: *dañado*; (DA).

dañado, (1) viz: *dañado*, -ita; (DA).

dañado, -da, adj. (1) **estar** ~, nefungovat, viz též: *andar, no andar*; (EEA). • (2) (Mex, Dom): viz: *dañado*; (3) adj/subst. (Dom, Portor, Per, Kol, Ekv): deviantský, perverzní, úchylný; zvrhlý, deviant, perverzák, úchylák; zvrhlík; (4) subst/adj. (Dom, Ven, Ekv): feťák, narkoman; drogově závislý (5) adj. (Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): porouchaný, nefunkční, vadný; (6) adj. (Nik): tuberkulózní, souchotinářský (pacient); (7) adj., venk (Portor): říjná (samička); (8) adj. (Kost): uhranutý, očarovaný; (DA).

dañado, -ñá, adj/subst (1) (Dom): tuberkulózní, souchotinářský; souchotinář, tuberák; (DA).

dañar(se), intr., tr/zvrat., (1) zvrat., intr. [Š: *estropearse*] (Portor, Mex, Hond, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par) rozbít se, poškodit se; (RAE, DA). • (2) tr. [Š: *envenenar*] (Kub): otrávit někoho; př.: *en el áspero Camagüey, más de una vez toda una familia pereció „dañada“*; (RR). • (3) intr. (Dom, Ven): přivést někoho k drogám; (4) (Dom, zápVen): znásilnit; (5) intr. (Ekv): zkazit mravně někoho; (6) tr. (Mex, Dom, Ven, Arg,

Urug): očarovat, uhranout někoho; (7) intr. (Dom, Kol): odložit se, odročit se, odsunout se, přerušit se; (8) (Nik): onemocnět tuberkulózou; (9) **mejor se daña** (Pan): díky za laskavost; (10) **~se el caminado** (Kol): mít problémy s vykonáním úkolu; (DA).

dañero, -ra, (1) m/f., (Ven): osoba schopná někoho uhranout; př.: *el diabólico poder de los dañeros*; (2) adj. (Per): poškozený, zraněný; př.: *es orden del doctor agarrar a los animales dañeros de sus pastos*; (RR). • adj. (3) (Ven): čarodějný, kouzelný, podvodný; (AM, MM).

dañificar, tr., vulg. (1) (Per, Portor): poškodit, podělat; (AM, MM).

dañineada, f., lid. (1) (szArg): krádež, loupež; viz též: *robada*; (2) (szArg): drobná škoda; (DA).

dañinear, tr., intr. (1) (Chil): uškodit, ublížit; (AM, MM). • (2) intr. (szArg): napáchat drobnou škodu (kdo, co); (3) (szArg): dopustit se drobné loupeže, krádeže; (4) tr. (Hond, výchBol): uškodit někomu, napáchat škodu (co); (DA).

dañino, -na, m/f., adj. (1) (Arg, Dom): zloděj; ► který si myslí, že jsou všichni jako on; př.: *piensa el dañino que todos van por su camino*; (2) adj. (Nik, Dom, Portor, Kol, Ekv, Par): neomalený, neohrabaný; (hlavně o dítěti, které snadno ničí nebo rozbíjí věci a je neopatrný a vše likviduje); (3) adj. (Nik): o člověku, který hledá jídlo v nevhodnou dobu; (4) adj. (Nik): o kamarádovi, který je dobrý člověk; (AM, MM, DA).

dañisto, -ta, adj., hovor. (1) (Mex: Chihuahua, Sonora, Sinaloa.): nepříjemný, dotěrný; (AHM).

daño, m. (1) (Am, Mex, Hond, Nik, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug, Kost, Dom, Portor, Chil): uhranutí; učarování, očarování, uřknutí; ■ Syn.: *mal*; (RAE, JD, DA). • (2) **hacerle el ~ a una doncella** (Guat, Nik): připravit dívku o panenství; (RAE). • (3) **echar un ~** (Kub): uhranout někoho, ublížit někomu použitím kouzel; př.: *yo creo que a ti te han echado un daño*; (4) **¿qué ~ le he hecho yo al mundo, caballeros?** (Kub): co jsem komu udělal?; za co?; př.: *te volvieron a suspender en álgebra, ¿qué daño le he hecho yo al mundo, caballeros!*; (DMC). • (5) **estar para el ~**, lid. (Kub): být pro každou špatnost; jednat se špatnými úmysly; (6) **~ de estómago**, lid. (Kol): průjem, běhavka; viz též: *cagazón*; (7) (Pan, Dom, Per, Arg, Urug): škoda způsobená uhranutím; ■ Syn.: *mal*; (8) (Salv, Nik, Dom): uřknutí, uhranutí; (9) venk. (Dom, szArg): napáchaná škoda v salaších nebo na polích způsobená zvířaty; (10) venk. (szArg): zvíře, které způsobuje škody v salaších nebo kurnících (nejčastěji liška); (11) (Dom, Kol): poškození vozidla, které znemožňuje a ztěžuje jeho normální fungování; (12) (zápVen): žaludeční nevolnost způsobená špatným zažíváním; (13) (Nik, Dom): těhotenství; (14) (Pan, Dom): znásilnění; (15) **hacer el ~** (Guat, Nik, Kost, Kub): souložit s nějakou ženou; (DA).

mal, (1) viz: *daño*; (DA).

dao, adj. (1) **estar ~** (Dom): být na tom špatně; ► být ve špatném fyzickém nebo psychickém stavu následkem cizího zavinění; (2) **~ al diablo** (Dom): hodně rozzlobený, namíchnutý, vytočený; ■ Syn.: *dao al pecao*; (3) **~ al pecao** (Dom): viz: *dao al diablo*; (DA).

dao al pecao, (1) viz: *dao*; (DA).

dapao, viz: *dajao*; (MS).

dar(se), tr/intr/zvrat. (1) zvrat. (Mex): přiznat svou porážku, změnit svůj názor; (2) **a todo ~** (Mex): velmi dobrý, velmi dobře; (3) **~ abajo**, hovor. (Kub): někoho z něčeho vyloučit, přestat užívat nějakou věc, vzít zpět nějakou nabídku; (RAE). • (4) **~ + zájm. os. + gerund.** (Ekv): nechat, dovolit; př.: *señorita, déme haciendo este oficio*; (5) **~ de al partir**, intr. (Ven): uzavřít sázku na kohoutích zápasech hned na začátku; (6) **no ~ de** (Arg, Urug): nevydržet něco, nemoci už dál; př.: *no dio más de tristeza y se vino a Buenos Aires...*; (7) **a cualquiera se la doy** (Urug): milerád to někomu přenechám; (8) **hacer ~ miedo**, viz: *miedo*; (9) **~se con alguien** (Arg): spřátelit se s někým; př.: *era un tal Ireneo Funes, mentado por algunas rarezas como la de no darse con nadie y la de saber siempre la hora, como un reloj*; (RR). • (10) **¡buen dar!** (Chil): vyjádření údivu nebo zármutku (užívá se tehdy, když se stane něco, co způsobí trápení); (11) **~ dado**¹ (Kol, Mex): označení **nepotřebnosti, příčina ztráty času, nepodložený dluh**; (12) **~ uno contra otro** (Arg): napadnout (to); (13) **darse** (Chil): rozbít se, roztrástit se; (14) **~se una carta** (Antil: Portor): dostávat ve hře kartu bez přestání; (15) **darse por bien servido** (Ekv, Mex, Per): získat výhody, které nemusí být užitečné; (16) **darse pronto** (Kost, Dom): pospíšet si; (17) **no es dado** (Mex): ten se jen tak nedá; ► o odvážných

lidech; (AM, DA). • (18) ~ **dada** (Am): darovat (co); (19) (Am): dát, pustit se; (JD). • (20) ~ **corte** (Arg, Bol, Par, Urug): tvářit se důležitě; (21) ~ **vuelta**¹ (Arg, Par): změnit politický názor ve prospěch vládnoucí politické strany; (MM). • (22) (Kub): dělat něco velice dobře; př.: *el tipo indiscutible que le da, ¡qué bien toca el saxofón!*; (23) ~ **cranque** (Kub): navádět (k něčemu); př.: *le dio cranque con lo de la mujer y la asesinó*; (24) ~ **curricán** (Kub): obelstít někoho, chytit někoho na špek; ► výraz pochází z rybářského prostředí, *curricán* je udice s návnadou; př.: *le dio curricán y cuando el otro no esperaba nada le asestó el golpe definitivo*; (25) ~ **de lado**¹ (Kub): vyšachovat někoho; př.: *en el asunto del comité me diste de lado*; (26) ~ **de lado**² (Kub): vyhnout se něčemu (někomu); př.: *me vio en la fiesta y me dio de lado*; (27) ~ **gangarria** (Kub): prudit, otravovat někoho zdlouhavými řečmi, bláboly; př.: *me tuvo la noche entera dando gangarria, ya puedes suponerte cómo me aburrí*; (28) ~ **menos aceite que un ladrillo** (Kub): být lakomý jak čert; př.: *ése siempre ha dado menos aceite que un ladrillo y es la persona a la que tú le pides*; ■ Syn.: *aserrín*; (29) ~ **pirey**¹ (Kub): rozejít se s někým, dát někomu kopačky; př.: *a Pedro la novia le dio Pirey*; (30) ~ **pirey**² (Kub): vyhodit, vyprat někoho; ► výraz má původ v televizní reklamě na prací prášek; př.: *le dieron Pirey en el trabajo*; (31) ~ **salticos de charquito en charquito** (Kub): být homosexuál; př.: *ése no cabe duda que da salticos de charquito en charquito, se le ve por encima de la ropa*; ■ Syn.: *aceite*; (32) ~ **un tablazo**¹ (Kub): vrazit někomu, dát ránu pěstí, uhodit; př.: *ese hombre murió porque le dieron un tablazo*; (33) ~ **un tablazo**² (Kub): zkrachovat; př.: *dio un tablazo y se alzó con los millones de los accionistas*; (34) ~ **un tablazo**³ (Kub): silně odpálit míč, dát pořádnou perdu; př.: *dio un tablazo pero se lo cogieron*; (35) ~ **una picada** (Kub): ukrást (šlohnout) peníze; př.: *por ahí viene el individuo que el otro día me dio una picada*; (36) ~ **le a donde le duele**¹ (Kub): znát něčí slabinu; př.: *lo venció porque le dio donde le dolía: su orgullo*; (37) ~ **le a donde le duele**² (Kub): hrát někomu na city; př.: *lo venció porque le dio donde le dolía: le habló bonito y le movió el sentimiento*; (38) ~ **le a donde le duele**³ (Kub): dotknout se slabého místa, tnout do živého; př.: *le di donde le duele a mi tía*; (39) ~ **le en la yema** (Kub): dařit se někomu; př.: *a todo él le da en la yema*; ■ Syn.: *darle a la pelota en la misma costura; darle al perro en el hocico*; (40) ~ **le una mujer a un hombre un blumazo** (Kub): očarovat ho; př.: *al segundo día de conocerlo le dio un blumazo y se enamoró, está tan enamorado que quiere casarse mañana*; (41) ~ **se coba** (Kub): vyfešákovat se, pečlivě se upravit; př.: *siempre que da una coba que no se le ve la edad que tiene*; (42) ~ **se un palo** (Kub): dát si panáka; př.: *todos los días antes de comer se da un palo*; (43) ~ **no ~ ni decir donde hay** (Kub): nedát se s někým v ničem počítat; př.: *ni le hables, ¿tú no sabes que ni da ni dice donde hay?*; (44) ~ **no ~ ni los buenos días** (Kub): být lakomý; př.: *ese no da ni los buenos días, por eso no tiene ni un amigo*; (45) **Jorobita, Jorobita, lo que se da no se quita** (Kub): co se dá, to se z ruky nepodá; nevrátím ti to; ► užívá se mezi dětmi, když jedno žádá po druhém, aby mu vrátil, co mu předtím dal; viz též: *aserrín, fuego*; (47) **dale que voy** (Kub): nikdo mě nezastaví; ► pokřik tanečnicků afr. tance *conga*; př.: *Juan, dale que voy, adelante*; (DMC). • (48) ~ **bola, ~ bolilla, ~ pelota** (Arg): všimát si, věnovat pozornost; př.: *ella nunca le da bola a los consejos de su hermana mayor*; (49) ~ **en la tecla** (Arg): strefit se, uhodnout; př.: *¡es la respuesta exacta, diste en la tecla!*; (50) ~ **lata**¹ (Arg): kecat, tlachat; ► mluvit o nepodstatných věcech; př.: *Eugenio me dio lata toda la tarde y no me pude concentrar en los estudios*; (51) ~ **lata**² (Kol): štvát, otravovat; př.: *¡los voy a levantar si siguen dando lata!*; (52) ~ **manija** (Arg): navádět, podněcovat, nabádat; př.: *¡basta, no me quiero pelear con él! ¡no me des más manija!*; (53) ~ **papaya** (Kol): provokovat, pokoušet, podněcovat; př.: *nosotros nos reímos mucho de Adriana pero es que ella da papaya con esos gestos que hace*; (54) ~ **cuero** (Kub): dělat si legraci, utahovat si z někoho; př.: *le dimos tanto cuero a Elvira por su novio virtual que dejó de hablarnos*; (55) ~ **se una matada**¹ (Chil): snažit se, usilovat, obětovat se; př.: *Irene se dio una matada estudiando y de todos modos no pasó la materia*; ► slang; (RF). • (56) ~ **dado** (Mex): dělat něco bez odměny; vzdát se odměny; (57) ~ **el ala por comerse la pechuga** (Mex): postoupit něco nedůležitého a získat tak to nejlepší; (58) ~ **batería**¹ (Mex): uspokojit sexuální potřeby ženy; (AHM). • (59) ~ **batería**² (Mex): otravovat, trápit, zlobit; př.: *los niños dan mucha batería a las madres*; (MM). • (60) ~ **en la torre (en la madre)**¹ (Mex): tít do živého; přemoci protivníka; (61) ~ **paloma** (Mex): být dvorný, galantní; (62) ~ **una mano/una manita** (Mex): poskytnout pomoc; (63)

~se las tres (Mex): zkouřit se marihuanou; (64) ~se taco/paquete (Mex): napařovat se, být domýšlivý, vychloubačný; (65) estar dado al diablo/a la trampa (Mex): být na tom špatně (zdravotně, finančně, atd.); být ve špatném stavu (o věcích); (66) a ~le que es mole de olla (Mex): dělat věci bez váhání a bez průtahů; (AHM). • (67) ~se, hovor. (Mex): vzdát se; př.: *jme doy, me doy, ya no me hagas cosquillas!*; (68) ¿qué más da? (;qué más da!) (Mex): na tom nesejde; no jó, to už je jedno; př.: *¿qué más te da si le cuento o no?; me dijo que no vendría. -¡qué más da!*; (69) dárseles de algo (Mex): dělat ze sebe něco, co člověk není; (70) ~le (Mex): věnovat se něčemu, např. práci; př.: *hay que darle a la chamba*; (71) no ~ una (Mex): dělat často chyby; př.: *no dar una en aritmética*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (72) ~ atole con el dedo (Mex): mazat med kolem huby; (73) ~ aire (a alguien) (Mex): vyhodit (někoho) z práce; (74) ~ en la torre (en la madre)² (Mex): dát někomu nakládačku, zmlátit ho; ■ Syn.: *parar, poner, dar*, apod. *una friega; darle a alguien en la madre, partirle la madre*; (75) ~le al clavo (Mex): strefit se do černého, trefit hřebíček na hlavičku; (76) ~ un quemón (Mex): ukázat své schopnosti; povyšovat se nad někoho; (77) ~ el rol (Mex): procházet se; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (78) ~se aires de grandeza, hovor. (Mex): věřit si; povyšovat se; (79) ~se color (Mex): všimnout si; (80) dárseles de (Mex): chlubit se (něčím); (81) ~ su paquete/mucho su taco (Mex): hodně si o sobě myslet, povyšovat se; (82) ~se un agarrón (Mex): diskutovat, přit se o něco; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (83) ~ el ancho (Bol): osvobodit delikventa; (84) ~ el olivo (Bol): osvobodit delikventa; (85) ~ el vivo (Bol): učit delikventa techniky krádeže; (86) ~ el vivo (Bol): učit policistu způsob jednání s delikventem; (87) ~ filo (Bol): podplatit policistu; (88) ~ la vuelta (Bol): zabít výstřelem zblízka; (89) ~ pelota (Bol): vyhovět milostných požadavkům člověka; (90) ~ por el retro (Bol): mít anální sex; ► bol. argot *coba*; (HB). • (91) ~se vuelta a la vianda, lid. (Chil): (vy)zvracet (se); viz též: *deponer*; (92) ~le vuelta al paraguas, lid. (Guat, Hond): být homosexuál; viz též: *culero*; (93) ser como ~le un chonetazo a una lora, lid. (Kost): být lehký jako facka; ► dokončit co; (94) estar a todo ~ (Portor): být jednička, třída; být tím nejlepším; (95) viz: *hora, estar dando la hora*; (96) ~ camotillo (chapeta, chicharrón, cran, cuello, el vire, guiso, Juan, lo mismo Juana que Chana, maticán, matica de café, mecha, merengue, pan, volantín, vuelta, ~le el agua, ~le el bajo, ~le su pasaporte), lid.: zabít někoho, zakroutit někomu krkem; viz: *camotillo, chapeta, chicharrón*, atd.; (97) ~ el baquinazo (el changazo, el chimbombazo, el mameyazo, el platanazo, el vergazo, la clé, lid.: zemřít, natáhnout bačkory; viz: *baquinazo, changazo, chimbombazo*, atd.; (98) ~ barra (bimba, bolsa, cabilla, el nace, etilla, guiso, leña, linga, mantenimiento, marrón, mongo, nabo, negra, punta, verga, lid.: souložit; viz: *barra, bimba, bolsa*, atd.; (99) ¡brincos diera! (Mex): kéž by!; co bych za to dal!; viz též: *brinco*; (100) ~se una matada² (Kub): trapně upadnout; (DA).

dardista, m/f. (1) (Am): oštěpař, -ka; (JD).

dariano,-na, adj. (1) (Nik, Ekv): týkající se spisovatele Rubena Daría; (DA).

darién, m. (1) (StřAm, Kol): dialekt *chacha* indiánů z Dariénu; (MM).

darique, adj/subst. (← lunfardo/vesre: *querido*) (1) adj. (LaPla): milovaný, milý, drahý; (2) m. (LaPla): milý, miláček, milenec, drahoušek; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

darketo,-ta, m/f. (1) (Mex): gotik, gotička; ► zastánce hnutí, které se vyznačuje nošením černé barvy a melancholickým postojem; (DA).

darling, adj. (← angl.) (1) **quedar** ~ (Portor): být podrážděný, mrzutý, nevrlý, popudlivý, žlučovitý, nerudný, naštvaný, protivný, nepříjemný; postižený; (DA).

daros, m. (1) **chupar** ~ (Mex, Hond, Salv, Nik, Ven): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (DA).

darsenero, -ra, adj/subst. (1) (Urug): fanda fotbalového klubu River Plate Montevideo; ► ofic. název Club Atlético River Plate; (DA).

DAS (Departamento Administrativo de Seguridad) m. (1) (Kol): odbor bezpečnosti; cizinecká policie; př.: *iba con dos escoltas del Departamento Administrativo de seguridad (DAS)*; (BDE).

dash (← angl. *dashboard*), (1) (Portor): palubní deska (u motor. vozidla); ■ Syn.: *dashboard*; (MS, DA). • (2) (Portor): přístrojová deska; ■ Syn.: *dashboard*; (DA).

dashboard, (1) viz: *cash*; (DA).

dashboard, (← angl.) (1) (Portor): přední ovládací panel motorového vozidla; viz též: *dash*; (2) (Portor): přístrojová deska; viz též: *dash*; (DA).

dasónomo, m/f. (1) (Hond): lesní hospodář; (DA).

data f., adj. [Š: *datos*] (1) (Portor): informace, údaje, data; př.: *trata de sacarme data*; (RR). ● (2) **pasar la** ~ (Kub): souložit; viz též: *marido*; (DMC). ● (3) (Ekv): čas rozdat karty; ► v karetní hře *cuarenta, la caída*; (4) (Kub): každé kolo jedné hry domino; (5) (Kub): sada dominových kamenů, které se rozdají každému hráči při jednom kole; (6) (← angl.) (Portor): souhrn statistických údajů; (7) **de vieja** ~ (Kol, Ven, Par, Arg): starý, starobylý, starodávný; pradávny; (DA).

date, m. (← angl.) [Š: *cita*] (Mex, US, Portor, Pan, Ekv): schůzka, rande; ■ Syn.: *dating*; (RR; DA).

dating, (1) viz: *date*; (DA).

dateada, f., lid. (1) (Chil): předání důvěrné informace; (DA).

datear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. hovor. (Ven): informovat někoho, dát někomu nějakou informaci; (2) intr. (Chil) dát někomu důvěrnou informaci, která by mohla posloužit k vlastnímu obohacení; (RAE, DA). ● (3) tr. (Kol): získat informaci o daném tématu; (4) (Ven, Chil): poskytnut někomu informaci či údaje; (5) intr. (Ven): informovat se o předmětu zájmu; (DA).

dateo, m. (1) hovor. (Chil): odevzdání tajné informace; viz též: *datear* (RAE).

datero, -ra, m/f. (1) (Ven, Arg, Urug): osoba, která dává tipy na koňských dostizích; (RAE, RR, DA); (2) hovor. (Ven, Chil, Arg, Urug): informátor; ► osoba, která poskytuje důležité údaje či informace; (RAE, DA). ● (3) (Per): dopravní dispečer; ► osoba, která je pověřena informovat řidiče o časových intervalech na linkách a trasách (v dopravních podnicích); (DA).

dátil, m. (1) (Hond, Nik, Portor): banánovník Cavendishův (*Musa cavendishii*); ► bylina z čeledi banánovníkovitých (lat. *Musaceae*); odrůda banánovníku, jehož výška je menší než ostatní odrůdy, plody rostou v trsech; ■ Var.: *átile*; ■ Syn.: *polinés*; (2) (Hond, Nik, Portor): datle (plod); ► dosahuje délky 4 cm, žlutá slupka, která časem černá, a dužnina je konzistentnější a vláknitá než u jiných odrůd; ■ Var.: *átile*; ■ Syn.: *polinés*; (DA).

polinés, (1) viz: *dátil*; (DA).

datilero, m/f. (1) m. (Per, Chil): datlovník pravý (*Phoenix dactylifera*); ► strom z čeledi rekovitých (lat. *Arecaceae*) roste až do výšky 30 m, má dlouhé a tvrdé listy modravě zelené barvy, které jsou vypouklé, jeho plod je datle podlouhle vejčitého tvaru s pouze jedním semínkem; (2) f. (Hond): sazenička datlovníku; (DA).

dating, m. (← angl.) (1) (US, Portor): viz: *date*; (DA).

dato, m. (Arg): důvěrná informace o koňském dostihu; viz též: *datero*; (RR). ● (2) (Ven): *Lemaireocereus griseus*; ► sloupovitý kaktus z čeledi kaktusovitých (lat. *Cactaceae*), dorůstá do výšky 8 m, s trny šedé barvy a růžovými květy v délce 7 cm; (2) (Ven): plod tohoto kaktusu; ► téměř kulatého tvaru, délka 5 cm v průměru, červená dužnina, jedlé a trnité; (DA).

dauda, f. (1) (Chil): protijed (z morušovníku); (RAE).

daudá, f. (← map. *daldal*) (1) (Chil): *Flaveria contrayerba*; *Eupatorium chilense*; ► bylina z čeledi hvězdnicovitých (lat. *Asteraceae*), dorůstá až do výšky 60 cm, se sukovitým stonkem, vstřícně postavenými listy po dvou ve dvojicích, axilárními, malými a žlutými květy a s bílým, hořkým větvenovitým kořenem aromatické vůně, která se používala v medicíně jako protijed; (DA).

daun, viz: *first, touch*; (DMC).

dauntaun, m. (← angl. *downtown*) [Š: *el centro de un pueblo o ciudad*] (1) (US): centrum města nebo vesnice; př.: *este bas no te deja dauntaun, tienes que esperar al siguiente*; ► slang; (RF).

davi, f. (← *vida*) (1) **la** ~ (Arg; Bol): život; ► přesmyk slabik: arg. *vesre*; bol. *argot coba*; (NET; HB).

davueltar, tr. (1) venk. (sevArg): otočit, obrátit (koho, co); ■ Var.: *davueltear*; (2) venk. (sevArg): přejít z jednoho úbočí kopce na druhý; ■ Var.: *davueltear*; (3) lid. (sevArg): odložit vykonání práce nebo splnění povinnosti; ■ Var.: *davueltear*; (DA).

davueltear, intr. (1) vulg. (sevArg): bezcílně se procházet; (2) venk. (sevArg): chodit kolem dokola; (3) (sevArg): točit se, obíhat, kroužit; viz též: *davueltar*; (4) (sevArg): přejít; viz též: *davueltar*; (5) (sevArg): odložit, odsunout, zbrzdit; viz též: *davueltar*; (DA).

day, m. (← angl.) (1) ~ **off** (Portor): volno; (DA).

daya, m. (1) (Ven): jedovatý had z pohoří las Guayanas; viz též: *verrugosa*; (MM, DA).

dayme, m., lid. (1) (Salv): mince; viz též: *niquel*; (DA).

dayper, m. (1) (Hond): viz: *dáiper*; (DA).

DDT, viz: *chinche*; (DMC).

de, předl/spoj. (1) ~ **por sí** [Š: *de todas formas*] (Kost): v každém případě; (RR). • (2) ~ **lo más bien** (Arg, Par): velmi dobře; př.: *¿cómo está Ud.? –de lo más bien*; (3) ~ **lo que no hay** (Arg): z horší třídy lidí; (4) ~ **lo último** (Arg, Par): (být) z horší třídy lidí; př.: *ser de lo último*; (MM). • (5) ~ **no** (Arg, Chil, Par): jestliže ne; v opačném případě; př.: *Espero que venga Fulano, de no, iré a buscarlo*; viz též: *flauta, poco, porquería, rato, siete y tiro, de que*; (MM, BDE). • (6) ~ **que** [Š: *que*] (Š < Am) (Bol, Per, Ven aj.): že; ► fenomén *dequeísmo* je založen na kladení předložky *de* mezi sloveso nebo slovesné spojení s výrazy jako *creer, asombrar, gustar, ser difícil*, atd. a větu vedlejší začínající spojkou *que*; př.: *tuve conversaciones con Carter sobre este tema y mi opinión fue de que tenían que separarse tres tipos de derechos*; (BDE). • (7) ~ **a butí** (Kub): strašně moc; př.: *¡te quiero de a butí!*; viz též: *zaino*; (DMC). • (8) ~ **cachete**, (Portor): zadarmo; př.: *¡conseguí este perfume de cachete!*; (9) **de cora** (Portor): ze srdce, upřímně; př.: *yo soy boricua de cora*; (10) ~ **la loza** (Portor): domýšlivý, nafoukaný, pyšný; př.: *Mariana me cae mal porque es de la loza y siempre está presumiendo de su título universitario*; (11) ~ **más** (Chil): ano; samozřejmě; př.: *¿quiere ir al concierto con nosotros? –¡de más!*; ► slang; (RF). • (12) ~ **pinga**, platí, viz: *ándale*; (EEA). • (13) **de**, předl. (← guar.) [Š: *a*] (14) (Par): ► změna předložky; př.: *mi amigo soltó de su caballo*; (EA). • (15) (**quedarse**) ~ **a seis**, hovor. (Mex): být překvapený, zaskočený; zůstat zírat s otevřenou pusou; (16) ~ **cajón** (Mex): povinně; za každou cenu; (17) ~ **grapa** (Mex): gratis, zadarmo; (18) ~ **hueso colorado** (Mex): fanoušek, nadšenec; (19) ~ **la chingada** (Mex): špatný, na nic, k ničemu; (20) ~ **la patada** (Mex): špatný, na nic, k ničemu; (21) ~ **pilón** (Mex): a navíc; nakonec; (22) ~ **volada** (Mex): rychle, okamžitě, v mžiku; (23) ~ **cocol** (Mex): velmi špatný; ► zastarale; (24) ~ **nabo** (Mex): obtížný, namáhavý; špatné kvality; ► mex. argot *caliche*; (INFO). (25) ~ **a tres por peso**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Ekv, Par): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (26) ~ **ambiente**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Ekv, Par): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (27) spoj. (Dom, Per, Chil): a; (DA).

deabollo, m., (← *de a bollo*) (1) (Nik): symbolická cena; (DA).

deacincó, m. (1) (Guat): stříbrná mince; (AM).

deacuatro, m. (← *de a cuatro*) (1) (Kost): padesátník; stříbrná mince hodnoty padesáti centů; (AM). • (2) (Nik): polovina mince; (3) (Nik): bič z kožených pásků přivázaných na dřevěné rukojeti; (DA).

deadiez, m. (1) (Guat): stříbrná mince; (AM).

deadós, m. (1) (Kost, Guat): pětadvacetník; stříbrná mince hodnoty dvaceti pěti centů; (AM).

dealtiro (**dialtiro**), viz: *tiro*; (RR).

dealer, m. (← angl.) (1) (US, Dom, Portor, Ven): koncesionář automobilů; ■ Var.: *díler*; (2) (US, Dom, Portor, Ven): distributor automobilů; ■ Var.: *díler*; (DA).

dealtiro, lid. (1) (Mex): viz: *tiro*; *de a tiro*; (2) (Guat): viz: *altiro*; (DA).

deam, f., pl. (← angl.) (1) ~ **light** (Portor): blinkr; (DA).

deande, m., adv. (1) (Arg): ale kdepak!?!; ► věta, která se používá při pochybnosti nebo popírá předchozí výrok; (MM).

deatiro, (1) (Mex): viz: *tiro*, *de a tiro*; (DA).

deaveinticinco, m. (1) (Guat): stříbrná mince hodnoty dvaceti pěti centů; (AM).

deaverga, adv., lid. (← *de a verga*) (1) (Nik): velmi dobře, výborně; viz též: *lindo* (adv.); (DA).

deay, zájm. (1) (Stř Am, Ekv): potom, později, pak; (2) lid. [Š: *de ahí*] odtud; (3) ¿y deay?, ptáme se, když chceme přerušit nějaký výklad; (4) varianty: ¿y diái? (**deháí**): a potom, a pak teda; ► hojně užívané mezi žáky při výčtu; (AM).

debacle, m/f. (← fr. *débâcle*) (1) (Arg, Kol, Kub): neúspěch, debakl; (2) (Arg): neúspěch v podnikání nebo v obchodu; (MS). • (3) (Am): katastrofa; (4) narušení pořádku; (MM).

debajera, f. (1) (Nik): **por** ~, podvodně sjednaný; (RAE).

debajero, m. (1) (střEkv): spodnička; ► **nosí ji venkovanky z regionu Sierra; je obecně z hadru**; (RAE, DA). • (2) (xxx): upravená kůže, která se dává pod sedlo koně; (3) (Chil): spodní část oděvu ve zlodějské hantýrce; (AM, MM).

debe, m. (1) ~s y **haberes**, ztráty a zisky, viz: *cuenta de pérdidas y utilidades*; (EEA). • (2) **al** ~ (Bol; Dom, Kol, Per, Bol): na úvěr; ► bol. argot *coba*; viz též: *a (al, a la)*; (HB; DA).

debelar, tr. (1) (Am): odkrýt, odhalit, vyvolat (film); (JD).

debenture, m. (← angl.) (1) (Arg, Chil, Urug): dluhopis, závazky společnosti; (MS). (2) (Arg): šek, obligace nebo cenný papír; (MM).

deber, tr.: de (1) **esas que te la debo** [Š: *que no te digo más, tremendo*] (Arg): pořádný, nepopsatelný, příšerný, jak z děla; př.: *un saque de guadaña de esa que te la debo*; (RR). • (2) ~ **muerte de** (Am): zavinit (co), být vinen; (JD, MM). • (3) ~ **a cada santo una vela** (Dom, Portor, Ven, Par, Arg, Urug, Chil): mít hodně dluhů; (4) ~ **hasta la manera de caminar** (Ven): mít hodně dluhů; (5) ~ **un ayote** (Guat): zavraždit; (6) ~ **un freno** (Hond, Salv): mít nevyřízený čestný dluh nebo nevyřízenou pohanu; (7) ~ **una misa a cada santo** (Dom, Portor, Ven): mít hodně dluhů; (8) ~**la** (Mex): mít pocit provinění; obávat se trestu; (9) ~**le a las once mil vírgenes** (Salv): mít dluhy u spousty lidí; (10) **hacer el** ~ (Kol, Chil): předsevzít si něco; (DA).

deberes, m., pl. (1) domácí úkol, viz též: *tarea*; (EEA).

debetiempo, m/f. (1) (Portor): člověk, který je propuštěn na čestné slovo; (DA).

débil, adj. (1) **estar algo** ~ (Kub): být něčeho málo (jak šafránu); př.: *los plátanos están débiles*; ■ Syn.: *estar cobarde*; (2) **ser un hombre** ~ (Kub): být homosexuál; př.: *Juan es débil, ¿no ves los gestos?*; ■ Syn.: *tener una anemia perniciosa*; (DMC).

debilidad, f. (1) **tener** ~ **en el traspatio** (Kub): být homosexuál; př.: *Elio tiene debilidad en el traspatio*; ■ Syn.: *ser cargado de espalda, estornudar por detrás*; (DMC). • (2) lid. (Hond, Salv, Guat): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (DA).

debilidades, f., pl., venk., lid. (1) (Hond, Salv, Guat): hlouposti, nesmysly; (DA).

debilidadencia, f. (1) (Dom): slabost; (DA).

debis, m. (1) **de a** ~ (Mex): viz: *devis, de a devis*; (DA).

debitado, -da, adj. (1) (Guat, Hond, Nik, Kost, Dom, Portor, Ven, Ekv): připsaný na vrub účtu; (DA).

debitar (← angl. *to debit*) [Š: *cargar una suma en cuenta*] tr. (1) (Arg, Hond, Mex, Urug, US, Guat, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par): připsat na vrub účtu; (2) dlužit, být dlužen; (RAE, MS, JD, MM).

débito (← angl. *debit*) m. (1) dluh; (MM).

debocar, tr., i zvrát, vulg. (1) (szArg, Bol, Per): zvracet; (RAE, AM, MM, DA).

debrecina, f. (1) (Arg): pikantní vepřová klobása; ► jí se pečená; (DA).

debú, viz: *debut*; (MS).

debutar, tr., venk. (1) (Dom): kreslit; (DA).

debujo, m., venk. (1) (Dom): obrázek, kresba; (DA).

debut (← fr. *début*) m. (1) (Am): debut, první veřejné vystoupení umělce; (2) představení mladé dívky ve společnosti; (MM). • (3) (LaPla): jasná chvílka; výborná situace; ■ Var.: *debú, debute*; (MS).

debutante (-ta), adj/subst. (← fr.) (1) (Am): debutant nebo dospívající chlapec či dívka, kteří jsou poprvé představeni ve společnosti; (MS). • (2) začínající; (MM).

debutar, intr. (← fr.) (1) (Am): poprvé veřejně vystoupit; (2) přestavit mladou dívku ve společnosti; (3) (Kol): zahájit divadelní sezónu; (MS, MM). • (4) (Per, Bol, Arg, Chil, Kost): mít poprvé sex, přijít o panenství/ panictví; př.: *dos de mis amigas debutaron durante el viaje a Chile con escuela*; ► slang; (RF, DA). • (5) (Bol): poprvé navštívit nevěstinec; (6) (Bol):

začít se prostituovat; (7) (Bol): poprvé obsluhovat kantýnu plnou opilců; (8) (Bol): být poprvé uvězněný; ► bol. argot *coba*; (HB).

debute, adv., i adj. (1) (Arg): pěkně, krásně; krásný; př.: *¿no te traje pa tu santo / un par dezarzosdebute?* (copak jsem ti nedal k svátku krásné náušnice?); ► výraz z jazyka *lunfardo* (viz); (RR). • (2) viz též: *debut*; (MS).

decacarañar (Dom) viz: *descacarañar*; (DA).

decacarar, tr. (1) (Dom): oloupat; (DA).

decadencia, f. (1) (Hond, Nik, Portor): vysílení, ochabnutí, tělesné oslabení; (DA).

decaecido, -da (**decaicido, -da**), adj/subst., lid. (1) (sevArg): slaboch; slabý; často churavý; viz též: *neneque*; ■ Var.: *decaicido*; (2) (sevArg): smutný, bez nálady, skleslý; ■ Var.: *decaicido*; (DA).

decaicido, -da, adj., venk. (1) (szArg): slabý; viz též: *decaicido*; (2) (szArg): smutný; viz též: *decaicido*; (DA).

decalabre, m. (1) (Dom): ztráta, škoda; neštěstí; (DA).

decalentado, m. (1) (Dom): hněv, vztek, zlost, rozčilení, popuzení; (DA).

decalentado, -da, adj. (1) (Dom): bouřlivý, dravý, ukvapený; (2) (Dom): lehce a rychle se zamilující; (DA).

decalentar(se), tr., intr., zvrat. (1) tr. (Dom): vzpružit, povzbudit někoho, dodat někomu energie (kdo, co); (2) intr. (Dom): sebrat se, vzchopit se, vzmužit se, nabýt energii; (DA).

decaliente, m. (1) (Dom): verva, zápal, nadšení; (DA).

decálogo, m. (1) (Kub): zadeček, prdelka; př.: *tiene un decálogo que es una maravilla*; viz též: *bola*; (DMC).

decañar(se), tr/zvrat., lid. (1) (Portor): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (DA).

decanatura, f. (1) (Mex, Hond, Nik, Kol, Bol, Chil, Ekv): děkanské období, úřadování děkana; (2) (Mex, Hond, Nik, Kol, Bol, Chil, Ekv): děkanství, hodnost děkana; (3) (Mex, Hond, Nik, Kol, Bol, Ekv): děkanát; (DA).

decatao, -taa, adj/subst., lid. (1) (Dom): degenerovaný, zvrhlý, zkažený; (DA).

decauville, m. (1) (Arg): malá **železnice**, která se může rozmontovat a přemístit; (MM).

dece, 3. os. [Š: *dice*] (1) (Andy): říká; ► vliv fonetiky jazyka kečua; (JG).

decé, adj/subst. (← DC) (1) (Chil): křesťanský demokrat; př.: *en la cual el decé Eduardo Frei ... asumió la Presidencia*; (BDE). • (2) (Chil): vztahující se ke křesťanské demokracii; (DA).

decenal, adj. (1) (Am, Mex, Dom): desetidenní, trvající deset dní, opakující po deseti dnech; (JD, DA).

decenarios, m., pl. (1) (Dom): modlitby za duši zemřelého; ► provádí se při bdění u těla; (DA).

decentón, -na, adj. (1) (Portor, Chil): průměrný (co); (DA).

decepcionado, -da, adj. (1) (xxx): zklamaný; (MM).

decesado, -da, adj., subst. (1) (Ekv): zesnulý; **nebožtík**; (RAE, JD, DA).

decesar, intr., lid. (1) (Mex): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (DA).

dechabar(se), tr., intr., zvrat. (1) tr. (Kub): připravit o dobré jméno, zdiskreditovat; (2) intr. (Kub): pokazit se; (DA).

decibel, m. (1) (Chil, Par): decibel; př.: *augmentando los decibeles del inútil plagueo*; (BDE).

decidor, -ra, adj/subst. (1) (Mex, Ekv): o člověku, který rozhoduje; (DA).

decidor, -ra, adj. (1) (Ekv, Chil): výmluvný, vypovídající o něčem důležitém; (DA).

décima, f. (1) (Kol): **výraz, se kterým nevhodně kritizujeme**; př.: *sigue la décima y dice*; (AM). • (2) ~ **guajira** (Kub): kubánská lidová píseň; př.: *voy a cantar una décima guajira*; (DMC, DA). • (3) (Ekv): tanec a sloka básně; viz též: *amorfino*; (DA).

decimales, m. pl. (1) (Mex): centy, peníze obecně; (AM).

decimero, m. (1) (Ekv, Pan, Kub, Dom, Kol, Per): druh trubadúra, který přednáší verše; (RAE, DA).

decimero, -ra, subst/adj. (1) (zápEkv): lidový básník, který skládá a recituje básně tzv. *amorfinos*; (DA).

decimista, m/f. (1) m. (Per): druh trubadúra, který přednáší verše; (2) m/f. (Kub): lidový zpěvák, který improvizuje decimy (sloka složená z deseti osmislabičných veršů) a zvykne se zúčastňovat básnických výzev; (DA).

décimo, m. (← Per: *décimo de sol*) (1) (Kol, Ekv, Am): stříbrná mince, stříbrňák; (AM, JD).

decir, tr/intr. (1) ~ a, tr., hovor. [Š: *comenzar a, echarse a*] (2) (Kost, Ven; Salv, Kol, Hond): začít nějakou akci, pustit se do; př.: *y dijo a llorar* („a rozplakal se“); *eso sí, cuando dice a trabajar, no hay quien lo iguale*; (RAE, RR, JD). • (3) **digo no más** (Ekv): říci žertem; (4) **¡no me diga!** (Chil, Mex, Guat, Per, Portor, Dom): neříkej, fakt?; ► výraz používaný při úžasu či nejistotě; (5) **¡no me lo diga!** (Kub, Portor): varianta předchozího výrazu; (AM). • (6) ~ **otomías** (Am): nadávat; (7) **no ~ ni papa** (Ekv): ani nemuknout; (8) **que digamos** (Am): to se ví; (9) **¿qué diciendo?** (Ar): pročpak?; (10) **¡que diciendo!** (Ekv): kdepak!; (11) ~ a **alguien cuántas son cineo** (Am): říct to komu po lopatě; (12) **sin ~ tus ni mus/tusa ni musa** (Am): zničehonic; (13) **le dijo hasta verle verde** (Am): strašně mu vynadal; (14) **¡dígame lo que se quiera!** (Mex): to je jednou jistá věc!; (JD). • (15) **y no se diga (ya no se diga, ya no digamos, ni se diga)** (Per, Mex, aj.): nemluvě o; př.: *comprendía que si por algún motivo llegara a saberse en la colonia, todos los pescadores comparecerían como dueños; en cuanto a las autoridades, ni se diga, parecían zopilotes*; (16) **digo**, lid. (Mex aj.): dobrá, tedy, totiž; př.: *digo, es que muchas veces molesta*; (17) viz: *dizque*; (BDE). • (18) ~ **hasta alma mía** (Kub): urazit někoho; př.: *me dijo hasta alma mía y eso que yo siempre había sido tan gentil con él*; ■ Syn.: *decir hasta botija verde; decir hasta del mal que va a morir*; (19) **dímelo cantando** (Kub): ne; př.: *¿me prestas el automóvil? —dímelo cantando*; (20) **¿me dijiste?** (Kub): cože?; to myslíš vážně?; př.: *préstame cinco pesos; —¿me dijiste?*; (21) **¿me lo dices o me lo preguntas?** (Kub): vážně?; opravdu?; ► dříve velice užívaný výplňkový výraz; př.: *hace mucho frío, —¿me lo dices o me lo preguntas?*; (22) **no ~ ni chi** (Kub): neříct ani ň; př.: *le dije mil cosas y no dijo ni chi*; (DMC). • (23) **ser el que más dice**, lid. (Kub): mít slovo; být v čele; ■ Syn.: *ser el dueño de los caballitos; ser el que más mea*; (24) lid. (Hond): urazit (se), rozzlobit (se); viz též: *negrear(se)*; (25) **venk.** (Hond): jít někam; (26) (Hond): urážet; (27) (Hond): plánovat; (28) **dijo** (Dom): ruku k dílu; (29) **dime bichán**; lid. (Dom): no povídej, kámo; ► užív. jako pozdrav; (30) **quién dice**, lid. (Kost, Portor): tak to ani náhodou; tak to v žádném případě ► vyj. odmítnutí nebo kategorický nesouhlas; (31) ~ **apártate** (Dom): být mnohonásobně horší (kdo, co); (32) ~ **botija verde** (Kub, Dom): urážet; ■ Syn.: *decir hasta botija verde*; (33) ~ **cierto güis** (Nik): udržet v anonymitě, zachovat anonymitu; (33) ~ **hasta botija verde** (Kub): viz: *decir botija verde*; (34) ~ **hasta culo** (Kub): shodit, urazit někoho; (35) ~ **hasta de lo que va a morir** (Guat, Hond, Kost, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil): urážet někoho; (36) ~ **hasta misa** (Nik, Kost, Kol): mluvit zcela otevřeně, mluvit narovinu; (DA).

decir hasta botija verde, (1) viz: *decir*; (DA).

decisional, adj. (1) (Portor, Ekv): rozhodující, zásadní; (DA).

deck (← angl.) (1) (Portor): deska; (MS). • (2) (Portor): sáček heroinu; ■ Var.: *deique; deque; dequer*; (DA).

declarada, f., venk. (1) (Salv): vyznání lásky; (DA).

declarado, adj. (1) zjevný; př.: *ser enemigo declarado de algo o alguien*; (MM).

declararse, zvrat. (1) (Kub): vzdát se, prohrát; (AM). • (2) (Arg, Par, Urug): vyjádřit úmysl oženit se a žádat od ženy odpovídající reakci; (MM).

declaratoria, f. (1) f. (Mex, Guat, Hond, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Chil, Arg): veřejné prohlášení; (RAE, DA); (2) (Nik): rozsudek soudce; (DA):

declinar (← angl. *decline*) tr. (1) zdvořile odmítnout nabídku či pozvání; (MM).

declive, m. (1) **tener buen ~** (Chil): mít dobrý splávek; pít alkohol bez opití se; (DA).

decocotar, tr. (1) (Dom): srazit nebo zlomit někomu vaz; (DA).

decodear, tr. (← angl. *to decode*) (1) (US): dekódovat, dešifrovat (co); (DA).

decol, m. (1) (Kol): ochranná průmyslová kapalina; ► používá se jako čisticí prostředek a bělidlo; (DA).

decolaje, m. (← fr. *décollage*) (1) (Chil, Kol, Ekv, Arg, Urug, Hond): start, vzletnutí (letadla); př.: *piloto debió detenerse en pleno decolaje*; viz: *decolar*; (BDE, DA).

decolar, intr. (← fr. *décoller*) [Š: *despegar, levantar el vuelo*] (1) (Chil, Kol, Ekv, LaPlat, Arg, Urug, Hond): vzletnout; př.: *ha sido embarcado en un avión de la Fuerza Aérea, que en estos instantes está decolando con rumbo desconocido*; (RR, MS, BDE, DA).

deconchinfilar, (1) (Portor): pokazit, zničit; ■ Var.: *desconchinfilar*; (DA).

decorar, tr. (1) **azúcar para ~** (Ven): práškový cukr; viz též: *azúcar glass*; (EEA).

decoyuntao, -taa, adj. (1) (Dom): o člověku, který po vykloubení pociťuje bolest v kloubech; (DA).

decrepitar, intr. (1) (Dom): být vetchý, sesychat, být nad hrobem; (DA).

decretal, adj. (1) (Hond): související s dekrety nebo legislativními nařízeními; (DA).

decretar, tr. (1) (Dom): přistříhnout hřebínek bojovému kohoutovi; (DA).

decrícajar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Dom): rozebrat, rozmontovat, rozložit; poškodit (co); (2) intr. (Dom): rozebrat se, rozmontovat se, rozložit se, poškodit se (co); ■ Syn.: *escríquillarse*; (DA).

escríquillarse, (1) viz: *decrícajar(se)*; (DA).

decrícaje, m. (1) (Dom): politováníhodný stav, úpadek (čeho/koho); (2) (Dom): vysílení, vyčerpání; (DA).

decunchunflar(se), (1) (Portor): zničit; viz též: *desconchinflar*; (2) (Portor): pokazit se; viz též: *desconchinflarse*; (DA).

decurión, m. (Per): mladík pověřený péčí o dodržování zákonů a stanovených pravidel; př.: *los decuriones habían logrado coger y llevar a la casa rural sólo quince parejas*; (RR).

dedal, m. (1) (Mex, Guat): panák; ► malá sklenička likéru; (2) **un** ~ (Kub): troška, špetka; malé množství; náprstek; př.: *sírveme un dedal de café*; viz též: *aguja, la aguja sabe lo que cose el dedal*; (DMC, DA).

dedalear, intr. (1) (Mex): procházet, zejména obchody; (AM, MM).

dedales, m., pl. (1) (Bol): druh pout; ► slouží k přitáhnutí prstů zatčených; bol. argot *coba*; (HB).

dedalito, m. (1) (Arg, Urug): těstoviny ve tvaru malých kroužků; (DA).

dedazo, m. (1) (Salv): obvinění, udání; (2) (Mex, Hond, Nik, Kost, Bol; desp. Ekv): jmenování kandidáta do funkce; ► nedemokratické, ve veřejném sektoru; realizované výkonnou mocí; bez potřebných formalit; př.: *el sistema priísta de selección de candidatos mediante el clásico «dedazo»*; (3) lid. (Kost): překlep; chyba při zadávání dat do počítače; (RAE, BDE, DA).

dedeador, m. (1) (Bol): udavač, pomlouvač; ► bol. argot *coba*; (HB).

dedear(se), tr/zvrat. (1) tr., vulg. (Mex): masturbovat, uspokojovat ženu prsty; (2) intr/zvrat., vulg. (Mex): o ženě: masturbovat; uspokojovat se prsty; (3) tr. (Per, Chil): dotýkat se prsty erotogenních zón; vzrušovat někoho; (4) lid. (Per): udat, obvinít někoho; (5) intr. (Bol): stopovat; (DA). • (6) tr. (Bol): obvinít, odhalit; ► bol. argot *coba*; (HB).

dedeo, m. (1) (Pan): brnkání na kytaru; (DA).

dedetización, f. (1) (Arg, Urug): postřik plodin dezinfekčním prostředkem; ► účelem je předejít škůdcům; (DA).

dedetizar, tr. (1) (Dom, Arg, Urug): postřikovat plodiny dezinfekčním prostředkem; ► účelem je předejít škůdcům; odvozeno ze zkratky DDT - organické sloučeniny, která se používá jako přípravek na hubení hmyzu; (DA).

dedicación, f. (1) (Arg, Mex, Par): věnování, pozornost; (2) vytrvalost v práci; (MM).

dedicaliente, m. (1) (Kol): pistolník; obratný vrah používající rád palnou zbraň; př.: *los principiantes son los más dedicalientes*; ► kol. argot *parlache*; (M01).

dedicancia, f. (1) (Salv): oddanost, věnování se čemu; píce, úsilí; věnování; (DA).

dedicar(se), tr/zvrat. (1) ~ **un polvo** (Bol): milovat se s vdanou ženou; ► bol. argot *coba*; (2) ~ **sea la bartola** (Bol): být tulák; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) ~ **sela** (Ven): vytrvale, neodbytně někoho obtěžovat; (DA).

dediparado, -da, adj/subst. (1) (Kol): o osobě: z vyšších společenských vrstev; (DA).

dedo, m., i adj. (1) **poner el ~ a** [Š: *acusar, delatar*] (Guat, Mex, Salv aj.): nařknout, obvinít, vyzradit, udat pachatele; př.: *le pusieron el dedo al "Chorejas" y le cayó de sorpresa la policía*; (RAE, RF). • (2) ~ **chiquitito** (Mex): milovaná osoba, důvěrník, pravá ruka; (3) **tronar los ~s** (Mex): lusknout prsty; př.: *el cerador tronó los dedos: avisa, Martínez, no se quede atrás*; ► gesto znamená určitou nadřazenost, používá se zejména na psy; (RR). • (4) **estar o ser una cosa hecha a dedo** (Arg): udělaný na míru; (AM). • (5) ~ **anular** (Chil): prsteník; (6) ~ **chiquito** (Am): malíček; (7) **el ~ del renglón** (Mex): trvat na svém; (JD). • (8) **elecciones hechas a dedo** zmanipulované volby; (9) ~ **chiquito** (Mex: Durango): velmi důvěryhodná osoba; (MM). • (10) **cogerse el ~ con la puerta** (Kub): neuspět, dopadnout jak

hubkař; př.: *creyó que me iba a sorprender y coger el dinero, pero lo que se cogió fue el dedo con la puerta*; ■ Syn.: *cogerse el culo con la puerta*; (11) **cuando el manco eche ~s** (Kub): nikdy; až naprší a uschne; na svatýho Dyndy; př.: *lo va a querer cuando el manco eche dedos*; ■ Syn.: *cuando la rana críe pelos*; (12) **llenarle la cara de ~s** (Kub): zřackovat; př.: *en la discusión le llené la cara de dedos*; (13) **meter el ~ donde no se debe** (Kub): strkat do něčeho nos; př.: *lo del golpe que te propinó el vecino te lo tienes bien merecido, te pasó por meter el dedo donde no debes*; (14) **meterse el ~ en la nariz y llegar hasta la sinusitis** (Kub): rýpat se v nose; př.: *muchacho, te estás metiendo el dedo en la nariz hasta la sinusitis, cuando venga tu mamá se lo voy a decir para que te reprenda*; (15) **quedar con el ~ gordo apuntado para el culo** (Kub): neuspět, dostat na prdel; př.: *mi amigo, de eso tú no sabes, yo sabía que quedabas con el dedo gordo apuntado para el culo*; (16) **ser algo más difícil que meterse el ~ en el culo corriendo** (Kub): být něco tvrdý oříšek (chlebiček); ► velice obtížné; (DMC). ● (17) **hovor.** (Mex): žalobníček; ► mex. argot *caliche*; (INFO). ● (18) **chuparse el ~** (Mex): být hloupý; nemít všech pět pohromadě; př.: *no les voy a dar el gusto de trabajar gratis, ¿o creen que me chupo el dedo?*; (19) **estar algo de (para) chuparse los ~ s** (Mex): být něco vynikající, velmi chutné; př.: *el asado estaba como para chuparse los dedos*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). ● (20) (Bol): pomluva, pomsta; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (21) **hacer ~** (Arg, Chil, Urug aj.): stopovat, jezdit stopem; viz též: *aventón*; (EEA). ● (22) **lid.** (Ekv): lež, kecy; viz též: *mentolina*; (23) **adj.** (Mex): o osobě: donašečská, práskačská; zrádcovská; (24) **m/f.** (Salv): policejní informátor; (25) **m.** (Guat, sevHond, Kost, Pan): jeden plod z trsu banánovníkovitých rostlin (*banano, plátano*); (26) **lid.** (Ekv): podvod, klam, lež; (27) **~ del medio** (Kub): prsteníček, **prostředníček**; (28) **~ grande** (Portor, Kol, zápVen): palec; (29) **~ miche** (Hond): malíček (na ruce i na noze člověka); (30) **al ~¹** (Bol, Par): z vlastní vůle; z vlastní hlavy; ► vybrat někoho či něco dle vlastního dobrovolného rozhodnutí; (31) **al ~²** (Bol): stopem; stopováním aut; (32) **al ~³**, **lid.** (Kost): pěšky, po svých; (33) **de ~ parado¹**, **lid.** (Kol): o osobě: z vyšších společenských vrstev; (34) **de ~ parado²**, **lid.** (Kol): o osobě, o věci: elegantní, distingovaná; (35) **~ a ~¹**, **lid.** (Mex): cesta autostopem; (36) **~ a ~²**, **lid.** (Mex): podvod, lež; (37) **~ chiquito**, **lid.** (Mex): rozmazlenec; oblíbenec, nejlepší přítel; (39) **~ malcriado**, **lid.** (Bol): neslušné, obscénní gesto; ► neslušné gesto rukou se vztyčeným prostředníčkem; (40) **~ sin uña**, **vulg.** (Mex, Hond, Salv, Kost): penis, pyj; viz též: *pinga*; (41) **~s de seda** (Bol): kapsář, zloděj peněženek; viz též: *dedos finos*; *dedos largos*; (42) **~s finos** (Bol): viz: *dedos de seda*; (43) **~s largos** (Bol): viz: *dedos de seda*; (44) **al ~ malo todo se le pega** (Dom): z bláta do louže; z deště pod okap; ► vyj., že už i tak nešťastný člověk přitahuje další neštěstí; (45) **amarrar el ~**, **lid.** (Mex): tušit něco, a podle toho se chovat; (46) **caer al ~**, **lid.** (Bol): stát se něco v pravou chvíli a na pravém místě; (47) **coger el ~ la puerta** (Guat): mít zpoždění; (48) **dar el ~ y querer la mano**, **lid.** (Kub, Bol): nabídnout prst a vzít si celou ruku; ► využívat štědrosti a důvěry jiných; (49) **echar ~**, **lid.** (Kol): stopovat; (50) **halar ~** (Ekv): viz: *pedir aventón*; (51) **jugar el ~ en la boca** (Mex): podvést, napálit někoho; (52) **mamarse el ~**, **lid.** (Nik, Pan, Dom, Portor): předstírat hloupost; (53) **meter el ~¹**, **lid.** (Nik, Pan, Ekv, Per, Bol; **vulg.** Per): podvést, oklamat někoho; ■ Syn.: *meter la yuca*; (54) **meter el ~²** (Hond, Nik): negativně někoho ovlivňovat; ubližovat; (55) **meter el ~³** (Kub): vyzvídat; zpovídat někoho, aby řekl co ví; (56) **meter el ~ en el ventilador**, **lid.** (Arg, Urug): dotknout se bolavého místa; ► zmínit věc či okolnost, která je nejvíce ožehavá nebo nejdůležitější; (57) **meter el ~ en la boca**, **lid.** (Guat, Kol, Bol, Chil, Par): podvést někoho; považovat někoho za hlupáka; (58) **meter los ~s a la boca**, **lid.** (Kol, Bol): probouzet v někom falešné naděje; (59) **no quitar el ~ del renglón** (Mex, Hond): trvat na návrhu; (60) **parar el ~**, **lid.** (Chil): lenošit, nic nedělat, relaxovat; (61) **picar los ~s**, **lid.** (Hond): přát si něco okamžitě udělat; (62) **poner el ~ en el renglón** (Mex, Nik): zdůrazňovat něco; trvat na něčem; (63) **sacar el ~** (Nik, Pan, Portor, Ekv): udělat neslušné gesto (vztyčeným prostředníčkem); (64) **tener ~s para el piano**, **lid.** (Chil): mít šikovné ručičky; mít předpoklady pro vykonávání něčeho; (65) **tener ~s verdes**, **lid.** (Chil): mít cit pro pěstování rostlin; být dobrý zahradník; (66) **tener el ~ metido en el culo**, **vulg.**, **lid.** (Nik, Dom): být v prdeli; ► být bez peněz nebo ve složité situaci; (67) **tirar ~¹**, **lid.** (Per): udat či obvinít někoho; (68) **tirar ~²**, **lid.** (Per): stopovat; (69) **poner el ~** (Guat, Salv): udat někoho; (DA).

dedocracia, f. (1) (Hond, Portor, Ekv, Bol, Chil, Arg): forma vlády, kdy se pracovní pozice či vysoké funkce udělují bez výběrových řízení; (DA).

dedón, -na, adj. (1) (Mex): o osobě: s velkými prsty; (DA).

default, m. (← angl.) (1) (Chil, Ekv): ukončení úrokových plateb a dluhového kapitálu; (2) (Hond): neplacení/ včasné nezaplacení dohodnuté částky; (DA)

defecadora, f. (1) (Kub): kotel na číření cukrové šťávy v cukrovaru; (JD).

defecal, adj/subst. (1) (Mex): obyvatel Federálního distriktu (D.F.); ■ Syn.: *chilango, defeño, mexiquillo*; viz též: *Chilangolandia*; (DA).

defección, (← angl. *defecation*), f. (1) (Pan): vodnatý průjem; (DA).

defeccionar, intr. (1) (Mex, Kol, Per, Bol): přeběhnout k nepříteli; (RAE, DA). • (2) (Per): selhat, nedosáhnout dobrých výsledků (ve sportovní soutěži); (DA).

defectuoso, m. (1) (Mex): federální distrikt hlavního města Mexiko; (DA).

defender, (1) **no me defiendas, compadre** (Mex, Guat, Kub): nech toho, raději si to udělám sám; (DA).

defenderse, zvrat. (1) (Kub): klamat svým vzhledem; ► nebýt tak špatný, jak se zdá na první pohled; př.: *ella no es tan fea, se defiende*; (2) (Kub): dělat něco z posledních sil; př.: *con el negocio me defiendo*; (DMC).

defeño, -ña, adj/subst. (1) (Mex), viz: *defecal*; (DA).

defensa, f. [Š: *parachoques*] (1) ~ (s) (Kub, Mex, Urug, Hond, Pan, Kol, Per, Chil): nárazník(y) u auta; (RAE, př.: *la pega de calcomanías políticas sobre cofres, defensas, cristales o portezuelas de 93 vehículos*; (EEA, BDE, DA). • (2) lid. (Hond): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (DA). • (3) **partirle la ~** (Kub): porazit někoho; př.: *se creía la gran cosa pero le partí la defensa*; viz též: *comité*; (DMC). • (4) (Ven, Chil): svodidla; (5) (Portor): pokus hráčů; viz též: *defensiva*; (DA).

defensable, adj. (1) (Dom): obhajitelný, ospravedlnitelný; (DA).

defensiva, (← angl. *defensive*), f. (1) (Kub, Dom, Portor, Ven): obrana, defenzíva (v baseballu); ► zejm. hráč nebo tým, který hodí míč a obdrží úder od soupeře; (2) (Dom, Portor): v baseballu: pokus o neumožněný doběh; ■ Syn.: *defensa*; (DA).

defensa, (1) viz: *defensiva*; (DA).

defensivos, m., pl. (1) (Per): záplaty; (AM).

defensor, m/f. (1) ~ **de los habitantes** (Kost): majitel veřejného ochránce práv, ombudsman; (DA).

defensora, f. (1) (Bol, Kol, Mex, Per, Urug, Ven): obhajoba před soudem; (2) obháje; (RAE).

defensoría, f. (1) (Mex, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug): funkce nebo vykonávání činnosti obháje; (2) (Ekv, Per, Bol): instituce veřejného ochránce práv; (3) (Kost): viz: *defensoría de los habitantes*; (4) ~ **de los habitantes** (Kost): viz: *defensoría del pueblo*; (5) ~ **del pueblo** (Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug): instituce a úřad ombudsmana nebo veřejného ochránce práv; ■ Syn.: *defensoría de los habitantes*; (DA).

defensoría de los habitantes, (1) viz: *defensoría*; (DA)

defensorista, adj/subst. (1) (Urug): příznivec sportovního klubu Club Deportivo Defensor; (DA).

definfarrar, tr. (1) (Dom): roztrhnout, rozervat; (2) (Dom): rozhazovat, promrhat, prohýřit; (DA).

definir, (1) **en ~**, venk. (Pan): na závěr, konec konců; (DA).

deflación (← angl. *deflation*), f. (1) vyfouklina; (2) ekonomický termín, ustoupení inflace; (MM).

deflacionario, adj. (1) (Am): deflační; (JD, MM).

deflecar(se), tr/zvrat., lid. (1) (Dom): jíst, nacpat se; viz též: *empacar(se)*; (2) (Dom): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (3) o dvou či více lidech: porvat se mezi sebou; (DA).

deflector (← angl.), m. (1) (Hond): ofuk, deflektor; (DA).

defondado, -da, adj/subst. (1) (Kub, Dom): o osobě která přišla o panenství nebo panictví; odpaněná nebo odpanicovaný; (DA).

defondar, tr. (1) (Dom): protrhnout dno; vyčerpat, vysílit; (2) vulg. (Dom): brutálně se někoho zmocnit; (DA).

deforme, adj. (1) deformovaný, neforemný; (MM).

deforzado, -a, adj. (1) (Dom): vyčerpaný, vysílený; (DA).

defuerzado, -a, adj., venk. (1) (szArg): vyčerpaný, odrovnaný (o člověku, zvířeti); (DA).

defumador, m., venk. (1) (Per): hliněná nádoba ve tvaru sopky na udění kaučuku; (DA).

defumar, tr. (1) (Per): vykuřovat místnost speciálními bylinami a rostlinami; ► účelem je předejít zlu a uchránit se před ním; (DA).

degaritar(se), intr/zvrat., lid. (1) (Dom): utéct, zdrhnout; prchat; viz též: *envelar*; *desgaritarse*; (2) (Dom): rozehnat, rozprášit; viz též: *desgaritar*; (DA).

degenerado, -da, adj., venk. (1) (Portor): nepoužitelný, odepsaný (o bojovém kohoutu/dostihovém koni); (DA).

degenere, m. (1) (Hond, Méx, Guat, Kol): zchátralost, úpadek něčí; (RAE, DA). • (2) (Salv): chaos; př.: *el tráfico al salir del estadio era un degenerere*; (3) (Salv, Nik): oslava; př.: *con del equipo de basquet tuvimos un degenerere después de haber ganado el campeonato*; ► slang; (RF). • (4) lid. (Mex, Salv, Portor, Kol): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (5) (Kost, Portor): zhoršení návyků; (6) (Hond, Nik, Portor): nemorální, neřestné chování; ■ Var.: *degenerio*; (7) (Mex, Portor): zvrhlost, zvrácení, zkaženost (DA).

degenereque, adj/subst. (1) (Chil): úchylný, zvrhlý, zvrácený, perverzní; úchyl, zvrhlík, chlípník, perverzák; (2) (Chil): zvrhlost, zkaženost (mravní); (DA).

degenerescencia, f. (← fr.) (1) (Kol): degenerace; (MS).

degenerio, m. (1) (Hond): chování, jednání; viz též: *degenere*; (DA)

degodeo, m. (1) (Dom): osahávání; (AM).

degolladero, m. (1) (Arg.): pravá strana krku zvířete, kde se usmrcuje bodnutím; (MM).

degollado, m. (1) (Arg, Kub, Mex, Par): stěhovavý pták, *Zamelodia ludoviciana*; ► z čeledi pěnkavovití (lat. *Fringillidae*); s dlouhými křídly a širokým mohutným zobákem; má černé peří, krk a hlavu bílou, s červeným pruhem na krku; (MM, DA).

degracimao, -maa, adj/subst. (1) (Dom): ubohý, politováníhodný, nešťastný; nešťastník, ubožák; viz též: *degrampado*; (DA).

degrampado, -da, adj/subst. (1) (Dom): viz: *degracimao*; (DA).

degređar, tr. (← port.) (1) (Ven): zapomenout; opustit; (MS).

degređo, m. (1) (Ven) karanténní dům, místo pro nakažené; (RAE). • (2) (← port.) (Kol, Ven): nemocnice, kde bývají pacienti s nakažlivými nemocemi, karanténa; (3) (Ven): místo, kam se schovávají nepotřebné věci; (4) **echar al ~ (estar en el ~)** (Ven): být opuštěný, odstrčený; třít bídu s nouzí; (MS, DA). • (5) **mandar al ~** (Ven): odstrčit někoho; zapomenout na někoho; (DA).

degreñaio, -ñaia, adj. (1) (Dom): rozčuchaný; (DA).

degređero, m. (← *degređo*) (1) (Kol): lazaret, izolace; (AM, MM).

degringolade, m. (← fr.) (1) (Arg): skok, pád, hlučný skok; (MS).

degu (← map.) m. (1) (Chil): čilský hlodavec; ■ Syn.: *ratón de las tapias*, *cola de trompeta*; (MM).

ratón, m. (1) ~ **de las tapias** (Chil): hlodavec, viz: *degu*; (MM).

cola, f. (1) ~ **de trompeta** (Chil): hlodavec, viz: *degu*; (MM).

deguabine, m. (1) (Dom): vyčerpání, vysílení, extrémní únava; (DA).

deguañangue, m. (1) (Dom): viz: *desguañangue*; (DA).

degul, m. (1) (Chil): luštěninová rostlina, *Phaseolus vulgaris*; (MM).

degüellador, m. (1) (zápVen): řezník; (DA).

degüello, m. (1) (zápVen): jatka; (DA).

deique, m. (1) (Portor): viz: *deck*; (DA).

dejación, f. (1) (Am): lajdáctví; (JD, MM). • (2) (StřAm, Kol, Portor): opuštění, odložení, nedbalost; ■ Syn.: *dejadencia*; (AM, DA).

dejadencia, (1) viz: *dejación*; (DA).

dejada, f. (1) (Mex): cesta v dopravním prostředku, především v taxi; (RAE). (2) ~ **con los churros hechos**, viz: *churro*; (RR). • (3) (Nik): navrácení obrazu svätce navštívěného kostela do jeho svatyně; (4) (Nik): procesí, při němž se navrací tento obraz do svatyně; (DA).

dejadencia, f. (1) (Salv): viz: *dejación*; (DA).

dejado, -da, adj/subst. (1) f/m. (Mex): cumploch, hastroš; (JD). • (2) hovor. (Mex, Portor): opuštěný; ► svým partnerem; (3) (Mex): bezbranný; ► mex. argot *caliche*; (DBM, DA). • (4) (Nik): nešikovný, nezručný; př.: *Matilde es una dejada, no sabe enhebrar el hilo en la aguja*; ► slang; (RF). • (5) m. (Kub): lhostejný člověk, mouchy snězte si mě; př.: *no ves que sucio va, es un dejado; lo sacaron del teatro porque es un dejado, hacía las cosas muy mal*; (DMC). • (6) (Mex, Par): otrhanec; (7) ucouraný, jako hastroš; (JD, DA). • (7) subst/adj. (zápVen): paroháč; parohatý; (DA).

dejante, předl. (1) (venk. Chil, Kol, Guat): mimo to, kromě toho; (2) ~ **que** (Mex, Guat; venk. Chil), nicméně, kromě toho; př.: *dejante los trabajos que hay que pasar, no se gana para vivir; dejante que no me has pagado, vienes a faltarme el reneto*; (RAE, AM, DA). • (3) ~ **eso** (Am): přesto; (4) **no ~** (Am): přesto; (JD).

dejar, tr/intr/zvrat. (1) ~ + **gerundium**, zvláště **diciendo** (Ekv): udělat to, co označuje sloveso ve tvaru gerundia; př.: *vamos (a) comprar tu terreno de orillas de laguna, —dejaron diciendo*; (2) ~ **estar** [Š: *dejar de molestar*] (Guat, Arg): přestat otravovat, nechat na pokoji, nechat toho; př.: *¡Chucho, animal, dejá estar!*; (3) **por no ~ + kondicionál** (Guat): už (to) nevdí, už nezáleží (na tom) + infinitiv; (4) ~**se**, zvrat. (Mex, Nik, Kost, Per, Arg): přistoupit na, nechat se; (o ženě) přijmout nabídku k sexu; př.: *yo perdóname señor les hago el favor a todas que se dejan*; (5) ~**se**, zvrat., intr. [Š: *quedarse con algo*] (Kost): nechat si, vzít si; př.: *total que se dejaron la casa, los muebles y el lote*; (6) ~**se andar** (~**se estar**), zvrat. [Š: *abandonarse*] (Arg): nechat si něco ujít, smířit se s něčím; (7) ~**se chusiar**, viz: *chusear*; (8) ~ **pagando** [Š: *dejar mal parado*] (Urug): nechat někoho na holičkách; (RR). • (9) (Mex): nestrpět urážku; (10) **por no dejar** (Chil, Mex, Dom): pouze ze zábavy; (AM). • (11) (Mex): přestat zvonit v uších; (12) ~ **el cacoste** (Am): natáhnout bačkory; (13) ~ **colgada a u.p.** (Mex): nechat koho vystát důlek; (14) ~ **saber** (Am): nechat vědět; (15) **lo dejó el tren** (Am): zůstal na cestě; (JD). • (16) ~ **la escoba** (Chil): udělat scénu, vyvolat poprask; př.: *si Andrés no encuentra la cena lista cuando vuelve del trabajo, deja la escoba*; ► slang; (RF). • (17) ~**se caer**¹ (Kub): veřít se; př.: *a medida que avanzaba la conversación se dejó caer a ver qué pasaba*; (18) ~**se caer**² (Kub): odevzdat se svému osudu; př.: *se dejó caer y terminó en eso que tú has visto*; (19) ~**se querer** (Kub): neřít ani ano, ani ne; př.: *yo lo único que hago es dejarme querer, si me conviene lo que me proponen entonces tomaré una decisión*; (20) **dejo de ser mío para ser tuyo** (Kub): co bych pro tebe neudělal, kvůli tobě bych snesl i modré z nebe; př.: *tú sabes Juan que yo dejo de ser mío para ser tuyo*; viz též: *engañar, mirar*; (DMC). • (21) ~ **cojudo** (Bol): zapůsobit; (22) ~ **colgado** (Bol): nechat člověka čekat; (23) ~ **parir** (Bol): nechat člověka vytrpět si následky svých činů; (24) ~ **parir** (Bol): nechat člověka dělat věci podle sebe; ► bol. argot *coba*; (HB). • (25) zvrat., hovor. (Mex): podrobit se, podřít se; (26) ~ **querer** (Mex): nechat se rozmazlovat; (27) **no ~** (Mex): nenechat se ovládnout, nepodřít se; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (28) ~**se ver** (~**se caer**) hovor. (Mex): objevit se někde; ukázat se; nechat se vidět; př.: *no se ha dejado ver en meses; déjate caer por acá el viernes en la noche*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (29) ~ **abajo** (Mex): zklamat; nechat někoho za sebou (v soutěži); ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (30) ~ **a alguien colgado** (Mex): nechat někoho čekat jako kůl v plotě; (31) ~ **a alguien con los ojos cuadrados, ~ a alguien cuadrado** (Mex): zapůsobit na někoho, udělat na někoho dojem; (32) ~ **a alguien encampanado** (Mex): opustit někoho, nechat ho v nebezpečí; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (33) ~ **como palo de gallinero** (Mex): silně někoho urazit; mluvit o něm špatně; ► mex. argot *caliche*; (34) ~ **el pegao**, lid. (Portor): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (35) ~ **el cacaste, ~ el chinaste, ~ la osamenta, ~ el pegao**, natáhnout bačkory, viz též: *cacaste, chinaste, osamenta, pegao*; (36) viz: *chupar, ser de chupa y déjanme el rabo*; (36) intr. (Mex, Ekv): podrobit se, podřít se něčemu; (37) tr. (Guat, Nik, Dom, Portor, Kol, Par): o dvojici: ukončit milostný vztah, rozejít se; (38) intr. (Kost, Pan, Ven): zaznít poslední ze tří zvonění zvonů, kterým se svolávají farníci na mši; (39) tr. (Portor, Ven): nečekat na někoho; (40) ~ **a medio palo** (Dom): nechat něco nedokončené; (41) ~ **a pie** (Salv): ukrást někomu vše; (DA).

dejativez, f., venk. (1) (Nik): vysílení, vyčerpání z nemoci; (DA).

dejativo, adj. (1) (Kol): cizí přízvuk; (MM).

dejazón, f. (1) (Kost, Salv, Hond, Nik, Arg): lhostejnost; (RAE, AM). • (2) (szArg, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Ven): nedbalost, lhostejnost; (JD, DA).

deje, m. (1) (Guat, Portor): dojem; (AM, MM). • (2) venk. (Nik, Kost, Kol): poslední ze tří zvonění zvonů; ► svolává farníky na mši; (3) (Portor): potěšení nebo znechucení z nějaké činnosti; (DA).

dejoso, -sa, adj. [Š: *lento, moroso*] (1) (Ven; Kol): pomalý, liknavý; (RR).

dejuramente, adv., vulg. (1) (sevArg, Portor, Urug): určitě, jasně; ■ Syn.: *dejuro*; (RAE, AM, MM, DA). • (2) (Am): nabeton; (JD).

dejuro, adv. (1) (Portor, szArg): viz: *dejuramente*; (DA).

delación, f. (1) (Chil): výzva; (JD).

delahuertista, adj., i subst. (1) (Mex): stoupenec Adolfa de la Huerty; ► A. de la Huerta, mex. politik, v r. 1920 šest měsíců prezident Mexika; (RR, NET).

delantal, m. (1) viz: *mujer*; (DMC). • (2) (Chil): předsunutá část mola (v přístavech); (3) (Par, Urug): zástěra zamezující krytí ovcí skopcem; ► jedná se o kousek pytloviny nebo jiné tkaniny, která se na způsob zástěry přiváže v bederní slabinové části, zástěra je nasáklá v tekuté křídě, aby tak označovala říjnou samičku; (4) (Am): prsty na ruce; (DA).

delantar, m., vulg., lid. (1) (Mex, Guat, Salv, Nik): zástěra; (DA).

delante, předl. (1) **llevarse por** ~ (Am): povalit, přejet; (2) **por su** ~ (Am): před ním; (JD). • (3) ~ **mío/nuestro**, etc., hovor. [Š: *delante de mí/de nosotros*, etc.] (Š < Am) (Arg, Par, Urug): přede mnou/námi, přede mne/nás, atd.; př.: —y una señora entró detrás mío llevando a un chico del brazo; *prácticamente me empujó y se colocó delante mío en la fila*; (4) **en mi/su delante**, hovor. (Š < Am) (Per, Ven): přede mnou/ním; př.: —¡como ángel lloraré, cuando de repente, me aparezcá en su delante!-; (BDE). • (5) viz: *atrás*; (DMC). • (8) **llevarse por** ~ (Salv, Dom, Portor): někoho podvést, ošidit, převézt; (9) (Ekv): přítomnost, výskyt, účast; vzhled, postava; (DA).

delantera, f. (1) **darle a alguien la** ~ (Kub): být mladší; ► užívá se u manželských párů; př.: *oye, tu mujer te da la delantera, Pedro, parece una niña*; (DMC).

delantero, m. (1) střední útočník, viz též: *centrodelantero*; (EEA).

¡dele!, imper., citosl. (1) (Kost, Hond, Salv, Nik, Ekv, Bol): pohni; př.: *¡dele Georgia! ¡vamos muy despacio y ya es hora de almorzar*; ► slang; (RF, DA). • (2) ¡ ~ **breque!** (Guat, Salv): jen tak dál; (DA).

delegación, f. (1) (Mex): politická či administrativní jednotka; (2) (Mex): budova městské správy; (3) obvod, okres; (RAE). • (4) (Mex): komisařství, policejní stanice **federálního distriktu**; př.: *pero nos llevó a la Quinta Delegación y ahí nos encerraron*; (5) (Mex): úřad, městská rada, městský obvod; př.: *donde los vendedores se han sentado a consumir algunas sobras antes de emprender el regreso a las delegaciones, a Milpalta y a Xochimilco*; viz též: *barrio*; (BDE, EEA). • (6) ~ **de deuda** (xxx): novace, přeměna dluhu; (JD).

delegacional, adj. (1) (Mex): delegační; (DA).

delegado, m. (1) ~ **de la palabra** (Hond): zmocněnec, pověřenec; ► osoba, která je katolickým knězem pověřena v době jeho nepřítomnosti kázat a vést modlitby komunity; (DA).

delegado, -da, m/f. (1) (Mex): primátor; úředník, který spravuje politický obvod ve federálním distriktu (hlavního města); (2) (Kub): obecní zástupce; ► zastupuje obec daného volebního obvodu v orgánech lidové moci; (DA).

delegatario, -ria, adj/subst. (1) adj. (Kol, Pan, Per): osoba, která je městem pověřena vykonáváním určité funkce; (RAE, DA).

delema, f. (1) (Hond): viz: *dolama*; (DA).

delfín, m. (1) ~ **de río** (Ven, Ekv): delfín pobřežní (*Sotalia guianensis*); ► z čeledi delfinovitých (lat. *Delphinidae*); savec z řádu *kytovců* dosahující délky až 180cm, na hřbetě světle šedého zbarvení a na břichu bělavého či růžového zbarvení, i přes obrovskou podobu s mořským delfínem, tento druh žije ve sladké vodě; (2) (Ven): delfinovec amazonský (inie amazonská); ► sladkovodní delfin; viz: *bufeo*; (DA).

delgadita, (1) **en las** ~s (Mex, Ekv): v bezprostředním ohrožení; (DA).

delgadilla, f. (1) (Chil): druh plané byliny; ► známá např. z poezie Pabla Nerudy; (RR).

delgadito, -ta, adj. (1) **estar, sentirse en las** ~as, lid. [Š: *estar, sentirse en peligro mortal*] (Ekv, Mex): být, cítit se v nebezpečí života; (RR, DA). • (2) **estar en las** ~as (Kol, Ekv): být pod

tlakem, v nesnázích; (AM). • (3) (Am): být na suchu; (4) **ahí fueron ~tas** (Ekv): dostal se do pěkné bryndy; (JD).

delgado,-da, adj. (1) (Mex): řídký, vodnatý, čirý (o kapalině); (DA).

delgadón, (1) (Arg, Hond, Nik, Urug): hubeňoučký; (JD, DA).

delia, f. (1) **ser una ~** (Dom): mít vychování; (2) (Ekv, Per): líbenka amazonská (*Eucharis amazónica*); ► cibulovitá rostlina z čeledi amarylkovitých (lat. *Amaryllidaceae*), s širokými listy, velmi nápadné květy bílé barvy, radiální symetrie, oboupohlavní; (DA).

delia!; citosl. (1) (Salv): pokračujte v jízdě; (DA).

delicado, -da, adj/subst., lid. (1) (Nik, Dom, Per; Kub): homosexuál(ní); gay, teplouš; viz též: *culero, aceite*; (2) (Nik, Dom, Per): zženštilce, změkčilý člověk; viz též: *culero*; (3) m. (Ekv): sladký chléb; ► vyrábí se z křehkého a tvrdého těsta z kukuřičné mouky, ztuhlé sladké šťávy z cukrové třtiny tzv. *panely* a vajec; (4) adj. (Pan, Dom): trpící tuberkulózou; (5) ~ **de cutis** (Chil): nedůtklivý, urážlivý; nedůtklivec, urážlivec; (DA; DMC). • (6) **meter el ~** (Kub): seknout se, udělat chybu (botu); př.: *cada vez que hablas metes el delicado*; ■ Syn.: *meter el delicado pie*; (DMC).

delicarse, zvrat. (1) (Mex): zchoulostivět; (JD).

delicosa, m/f. (1) (Pan): nedůtklivec, urážlivec; (DA).

delicuitas, adj. (1) (Kost): ohleduplný, pozorný; (DA).

deligencia, f., venk. (1) (Hond, Dom, Ekv, Per, Par): píle, úsilí, snaha; projednávání, vyřizování; (DA).

delikatesse, m. (← něm.) (1) (Per): mls, jemná a lahodná pochoutka; (MS).

delincuenta, m. (1) ~ **de la plaza** (Kub): gangster; (DMC).

delineador, m. (1) (Chil): dělicí jízdni pruh; (2) (Kub): tužka na obočí; (DA).

deliquete, adj. (1) (Arg, Portor): citlivý na bolest; (AM, MM). • (2) (szArg): nedůtklivý, urážlivý; (DA).

delirancia, f. (1) (Chil): šílenství; (DA).

delirio, m. (1) (Kub): dudlíček, dudánek; (JD).

delis, -sa, adj., lid. (← *delicioso*) (1) (Guat): skvělý, výborný; viz též: *barbarazo*; (DA).

delivery, m/f. (← angl.) (1) m. (Portor, Chil, Par, Arg, Urug, Ekv): donáška jídla do domu; (2) m/f. (Par, Urug; m.: Portor): rozvážeč, donašeč jídla; (DA).

delivrar, tr. (← angl. *to deliver*) (1) (US): o ženě: (po)rodit; (DA).

deluvio, m., venk. (1) (Per): povodeň, liják, průtrž mračen; (DA).

demajagua, f., (1) (Kub, Portor, Ekv): strom; viz též: *damajagua*; (2) (Ekv): kůra tohoto stromu; viz též: *damajagua*; (DA).

demanda, f. (1) (Arg): **tvar** velkého vějíře; (AM). • (2) (Arg): figura v tanci nazývaná perikon; (MM). • (3) (szKost): pouť sv. Krista z Esquipulas; ► jedná se o každoroční návštěvu, která se koná 14. ledna v předvečer patronského svátku, kdy se farníci s obrázkem sv. Krista z Esquipulas vydávají do různých vesnic v kantonu Santa Cruz, v provincii Guanacaste; (DA).

demandante, m. (1) (Hond, Salv): potulný žebrák; ► chodí od města k městu a nosí s sebou obrázek svěťce; (DA).

demandar, tr. (1) (Mex, Urug aj.): požadovat, žádat; podat žádost; př.: *se pretende dar a los moradores ... la seguridad y tranquilidad que demandan a fin de realizar ... sus actividades*; viz též: *acta*; (BDE).

demandar, tr. (1) (Mex aj.): žádat si, požadovat, vyžadovat; př.: *se pretende dar a los moradores la seguridad y tranquilidad que demandan a fin de realizar sus actividades*; (BDE).

demandingue, m. (1) (Dom): povyk, mumraj, zmatek, chaos; (DA).

demandón, -na, subst/adj. (1) (Arg): udavač; (DA).

demañar(se), intr., i zvrat. (1) (Mex): vstávat za svítání; (DA).

demás, adv., adj. (1) **de ~**, adj. (Mex, Hond): velice, příliš; (JD, DA). • (2) **no estaría por ~** (Mex): nebylo by marné; př.: *aunque no estaría por demás que le echara una ojeada al pueblo* („i když by nebylo marné mrknout se do vesnice“); (RR). • (3) **estar por ~** (Mex): být nepotřebný, zbytečný, navíc; přebývat; (4) **por ~**; venk. (Mex, Hond, Ven, Ekv, Per, Bol, Par): přespříliš, přehnaně, nadmíru; (DA).

demasiado, adv. (1) (Am): hodně, dost; př.: *demasiado trabajo*; (JD, MM). • (2) (← guar. *eterei*, *superlativ*) (Par): velmi, moc, hrozně, strašně; př.: *me asusté demasiado grande*; *Lili está demasiado enojada*; (EA). • (3) hovor. (Mex): velmi; př.: *típicamente mexicano, demasiado mexicano*; (BDE). • (4) ~ **de** (Kost): přehnaně; (DA).

dembow, m. (← angl.) (1) (Portor): smyslňý tanec; (2) **tener** ~ (Portor): tančit dobře *reguetón*, cítit jeho rytmus; (DA).

demencia, f. (1) (Portor): zábava; (2) **hacer** ~ (Pan): rozřídít binec; (DA).

dementado, -da, adj/subst., lid. (1) (zápEkv, Mex aj.): bláznivý, pomatený, šílený, zřeřtěný; blázen, pomatenec, šílenec; viz též: *rechiflado*; ■ Syn.: *demento*; (2) (zápEkv): hlupák, pitomec, pošetilec, trdlo, ňouma; hloupý, pitomý, pošetilý; (DA).

demento, (1) viz: *dementado*, -da; (DA).

dementizar, tr. (1) (Mex): připravit o rozum (kdo, co); (DA).

demento, -ta, subst/adj., venk. (1) (Per): blázen; bláznivý; viz též: *demento*; (DA).

demeritar(se), tr., i zvrat. (1) (Am): poskvnit, znehodnotit; (RAE). • (2) vulg. (StřAm, Kol, Per, Portor): poškodit, podělat; nebýt hoden; (AM). • (3) ~se (Am): ponížít se; (JD). • (4) tr. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol, Arg, Urug, Kost, Chil): ubírat na zásluze (komu nebo čemu); ■ Var.: *desmeritar*; (5) intr. (Kol, Ven): přijít o dobrou pověřt; (DA).

demetrio, m. (1) (Nik): prst; (2) ~ **y medio** (Bol, Ekv): preek, zakrslík, špunt; (DA).

democión, f. (1) (Kub): degradace zaměstnance; (2) (Nik): odvolání; (DA).

demoler, tr. (1) (Kub): opustit objekt (dům, cukrovar); (AM).

demolitorio, m. (1) (Kub): soudní řízení, které následuje po opuřtění domu; (AM).

demonial, adj. (1) (Mex): mnoho, hodně; (RAE).

demonio, m. (1) **el que ~s da, diablos recibe** (Mex): jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá (tomu, kdo ubližuje, bude ubliženo); ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) **llevarse el** ~ (Mex, Salv): zlobit se; zemřít; ■ Syn.: *llevarse la chingada*; (3) **en casa del** ~ (Portor): viz: *hasta casa del demonio*; (4) **hasta casa del** ~ (Mex): velmi daleko; ■ Syn.: *en casa del demonio*; (DA).

en casa del demonio, (1) viz: *demonio*; (DA).

demontres, m. pl., venk., eufem. (1) (Kost, Kub): čertíci, rarášci, d'áblíci; (DA).

¡demontres!, citosl. (1) (Mex, Kost, Hond): aha, vida; propánakrále, šmankote; no teda!, no toto!, tý jo!; ježkovy (v)oči; ejhle, páni; ► vyj. překvapení, nesouhlas, údiv; viz též: *carajo*; (DBM, DA).

demorado, -da, adj. (1) **estar** ~ [Š: *llevar retraso*] (Chil, Mex, Ven): mít zpoždění; (EEA).

demorar(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Am): trvat dlouho, dlouho nejet/nejít; (JD). • (2) ~(se + en + **infin.**), intr/zvrat. (Per, Mex): opozdit se, zpozdit se, zdžet se, mít zpoždění; př.: *Alberto demora en identificar la voz*; *apenas regreses, me despiertas —ordenó al Jaguar*; *no te demores mucho*; ■ Syn.: *llegar tarde* (Arg), *estar atrasado* (Chil, Urug, Ven); (BDE, EEA). • (3) (Arg, Urug): předběžně zadržovat; ► během zadržování se prokazuje identita a prořetřují se záznamy v trestním rejřtříku; (DA).

demorón, -na, subst/adj. (1) (Kub, Ekv): pomalý, pozdní; (RAE). • (2) (Am) váhavý, pomalý; (JD). • (3) (Kub, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): zpomalenec, pomalík; zpomalený; (4) (Ekv, Per): pozdě se konající; vlekoucí se, protahující se, prodlužující se, natahující se, táhnoucí se, pozdě se uskutečňující; (5) (Ekv): o osobě, instituci: úmyslně prodlévající; (DA).

demoroso, sa, adj. (1) (Bol, Chil, Ekv): o osobách: pomalý, opožděný; i subst.; ■ Syn.: *demorón*; (2) (Ekv, Chil): o činnosti: dlouhotrvající, zdlouhavá; (RAE).

demover, tr. (1) (Kub): degradovat zaměstnance; (DA).

denantes, adv. (1) (Chil): před chvílickou; (JD).

denario, m. (1) (Per): náhrdelník z ovoce, který nosí ženy v době karnevalu; ► ženy náhrdelník chrání před muži; pokud o něj přijdou, musí zaplatit; (RR). • (2) (Per, Chil, Ekv): náhrdelník nebo náramek na způsob růžence; ► skládá se z deseti korálků a jednoho křížku; (DA).

dende, předl., venk. (1) (Guat, Salv, Dom, Ekv, výchBol): z, ze (místně), od (časově); (DA).

dendioy, adv. (← *desde hoy*) (1) (Guat): nedávno; (DA).

denegarse, zvrat. (1) (Am): odvolat, vzít zpět; (JD).

- denenti**, m. (1) (Arg): dětská hra, při které se používá pět kamínků; ► principem je co nejrychleji sebrat ze země co nejvíce ze čtyř kamenů do doby než se chytne kámen, který byl vyhozen do vzduchu; (DA).
- dengazo**, m. (1) **meterle a alguien un** ~ (Kub): pustit se do někoho, násilně někoho napadnout; př.: *me metió un dengazo en el periódico*; (DMC).
- dengoso**, -sa, adj. (1) (Kol): kolébavá (chůze apod.); (AM). • (2) (Am, Nik): klátivý, kolébavý; (JD).
- dengue**, adj/subst. (1) [Š: *contoneo*] (Mex, Kol, Ven, szArg): kolébání, pohupování v bocích při chůzi, klátivá chůze, natřásání; (RAE, DA). • (2) m. (Chil): nocenka jalapovitá; ► nocenka otevírá své květy až k večeru, pak zůstávají otevřené celou noc a teprve k ránu se opět zavírají; ve dne rozvine květy jen za deštivého počasí nebo začátkem podzimu, kdy klesá intenzita světla; přes den je to košatý, sytě zelený a hustě olistěný keřík asi metr vysoký, v noci bohatě kvetoucí a příjemně vonící rostlina; květy jsou zvonkovité, s nálevkovitou korunou asi čtyřcentimetrového průměru, bílé, žluté, červené nebo v různých odstínech lila a růžové; rostliny z vlastních semen mívají až čtyřbarevné květy; (2) (Chil): květ této rostliny; (RAE). • (3) adj. [Š: *inerte*] (Kost): nehybný; (RR). • (4) m. (← afr.) (Am → Š) (Hond, Nik, Kost, Kub, Ven, Bol, Chil): horečka dengue; ► onemocnění přenášené komáry rodu *Aedes aegypti* rozšířené v Africe a v tropickém pásmu; př.: *el dengue, en su más peligrosa variedad, la hemorrágica, ha proliferado*; (BDE). • (5) **cambiar ~ por Grenadina Castro** (Kub/exil): přejít z deště pod okap, z bláta do louže; ► *dengue* označuje horečkovou epidemii na Kubě a *Grenadina Castro* vpád Američanů na karibský ostrov Grenada ve spojitosti s Fidelem Castrem; př.: *eso que haces, es cambiar dengue por Granadina Castro*; (DMC). • (6) m. (Mex): nával vzteku, zloby, zlosti; silný nářek; (7) (Portor): chřipka; silná rýma; (8) (Chil): nocenka zahradní (*Mirabilis jalapa*); ► bylina z čeledi nocenkovitých (lat. *Nyctaginaceae*), je košatá, se vstřícnými, oválnými a masitými listy, s červenými, žlutými nebo bílými nevonnými, stopkatými květy rostoucí do postranních svazečků, při sebemenším kontaktu vadnou; je to ozdobná rostlina; (9) (Chil): květ této rostliny; (10) ~ **hemorrágico** (Mex, Hond, Nik, Kost, Kub, Per, Bol, Par): druh horečky která způsobuje silné vnitřní a krvácení z nosu a může přivodit rychlou smrt; (DA).
- denguear(se)**, intr/zvrat. (1) intr. (Am): kolébat se, pohupovat se v bocích, mít klátivou chůzi; (RAE). • (2) zvrat. (Kol, zápVen): jít kolébavou chůzí, kolébat se; (AM, JD, DA).
- denso**, -sa, adj. (Mex, Kost, Kub, Chil): obtížný, dotěrný, nepříjemný; ■ Syn.: *sangrón*; př.: *no me agrada la compañía de esas señoras, pues son personas muy densas*; (AHM, DA). • (2) subst/adj. (Arg, Urug): otrava, dotěra; otravný, dotěrný; (DA).
- dentadura**, f. (1) ~ **a lo caballo de «Malanga»** (Kub): předkus, zuby jak králík; př.: *esa mujer tiene una dentadura a lo caballo de malanga*; (DMC).
- dentadura**, f.; (1) ~ **postiza**, zubní protéza, umělý chrup, viz též: *placa dental*; (EEA).
- dente**, m. (← it. *dente*) (1) **al ~ (diente)** (Arg, Kol, Pan, Per, Urug): těstoviny či rýže uvařené na skus; ► těstoviny či rýže, které jsou sice měkké, ale zároveň trochu nedovařené a uvnitř stále trošku tužší; (MS, NET).
- dentellón**, m. [Š: *dentellada*] (1) (Arg): zakousnutí, uhryznutí; (RR).
- dentera**, f. (1) **dar ~** (Ven): vehementně popřát nějaké osobě při setkání; (DA).
- dentistería**, f. (1) (Kost, Ekv; Kol, Ven, Pan, Portor, Mex): zubní klinika, ordinace; př.: *voy a la dentistería a sacarme una muela*; (2) (Guat, Pan, Ven): zubní lékařství, stomatologie; př.: *está estudiando dentistería*; (RAE, BDE, DA). • (3) (Portor): zubní chirurgie; (DA).
- dentística**, f. (1) (Chil): stomatologie, zubní lékařství; př.: *estudió dentística en Uruguay por tres años*; (BDE).
- dentrada**, f. (← *entrada*) (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Bol, Chil, Per): vchod; (DA).
- dentrar(se)**, intr., lid. (← *entrar*) [Š: *entrar*] (1) (Ekv, Arg aj.; Dom, Mex, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Chil, Kost): vstoupit; (RR, DA). • (2) ~ **a** (Arg): začít; (JD). • (3) tr., venk. (Kol): někam něco vložit, uložit; (4) intr. (Bol): vstoupit, nastoupit kam; (DA).
- dentrífico**, m., vulg. (← *dentifrico*) (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kub, Ven, Per, Par): zubní; (DA).

dentro, adv. (1) ~ **de todo** [Š: *a pesar de todo*] (Arg, Urug): navzdory všemu, přesto, přes to všechno; (RR). • (2) (Kub): druhá karta ve hře; (AM). • (3) ~ **mío** (Am): uvnitř mne; (3) (Arg): útok; př.: *hacer un dentro*; (JD). • (4) **salir por** ~ (Kost): být poškozený při obchodování; (5) **ir por** ~ (Hond): podnikat s někým; (6) **quedar por** ~ (Kost): prodělat, utrpět ztrátu; (DA).

dentrodera, f. (1) (Kol): služka, pokojská, žena zaměstnaná v domácnosti, jejíž práce nezahrnuje praní a vaření; (RAE, AM, JD).

dentrodería, f. (1) (Kol): sloužení, služba pokojské; (AM, JD).

dentudo, m., (1) (výchArg, svArg, Urug) viz: **dientudo**; (RR). • (2) (Kub): žralok mako (*Isurus oxyrinchus*); ► z čeledi latovitých (lat. *Lamnidae*); dosahuje až do délky 3 m, na hřbetě modré nebo šedé barvy, na břicho bílé barvy, se dvěma řadami dlouhých a špičatých zubů, lopatkovými ploutvemi střední velikosti a velkou ocasní ploutví ve tvaru pŕlměsíce; ■ Var.: **dientuzo**; (DA).

dentuso, -sa, adj. (1) (Kub): pizizubka, člověk s předkusem; př.: *mira a ese dentuso*; ■ Syn.: **diente frío** (*de conejo*); ■ Var.: **dientuso**; (DMC).

dentuzo, -za, adj., vulg. (1) (Kub): zubatý; (AM).

denuncia, f. (1) [Š: *atestado*] (Arg, Chil, Mex, Urug): **svědectví**; ■ Syn.: **parte** (Urug), **experticia** (Ven); (EEA). • (2) **sentar** ~ (Mex, Nik, Per, Bol, Urug): oficiálně podat trestní oznámení; (3) **sentar la** ~ (Arg): oficiálně podat trestní oznámení; (DA).

denuncio, m., venk. (1) (Bol, Kol, Chil, Ekv, Ven, Am): oznámení, udání; (2) (Kol, Ekv): úřední oznámení o přestupku; (RAE, AM, JD, DA).

deoquis, adv/adj. (1) (Mex): viz: **oquis**, *de oquis*; (DA).

depa, m. (1) (Mex, Per, Chil): byt, obydlí; (2) (Chil): byt, apartmá; (DA).

departamentalización, m. (1) (Hond, Kost, Chil): akademické uspořádání fakulty nebo vzdělávacího centra na katedry podle vědních oborů; (2) (Hond, Kost, Chil): administrativní uspořádání něčeho v každém okrese země; (DA).

departamentalizar, tr. (1) (Hond, Nik, Kost, Dom, Chil): udělit každé katedře povinnost sestavit si (vyučující) osnovy a vyučovat je; (2) (Hond, Nik, Kost, Ekv): decentralizovat administrativní činnost státu; ► zmocnit tak úřady v každém okrese k vykonávání rozhodnutí; (DA).

departamento, m. (1) (Arg aj.): byt, apartmá; př.: *el colombiano Fernando Botero ... recibió a Revista La Nación en su departamento de Manhattan*; (2) (Chil, Kol, Per, LaPla; Bol): územní správní jednotka, provincie, okres; př.: *en 1825 el Departamento de Huamanga toma el nombre de Ayacucho, en recuerdo de la victoria de Sucre*; (BDE, DA). • (3) [Š: *piso*] (Arg, Chil, Mex, Ven): byt; ■ Syn.: **apartamento** (Urug); (4) ~ **modelo** (Arg), ~ **muestra** (Mex), ~ **piloto** (Chil): ukázkový, vzorkový dům; viz též: *apartamento modelo*; (5) kupé, viz: *camarote*; (6) **tiendas por** ~s, obchodní dům, viz: *tienda departamental*; (7) ~ **de un ambiente**, garsonka, viz: *monoambiente*; (EEA). • (8) **tener el** ~ **de producción de lager**, **envenenado** (Kub): mít na krajíčku, mít silné nutkání k močení; př.: *ahora tengo el departamento de lager, envenenado*; viz též: *empleado*; (DMC). • (9) (Arg): okres, kraj; (10) (Urug): departament; (11) ~ **de grasa y humo** (Dom): kuchyně (místo kde se vaří); (DA).

depeluña, -ña, adj. (1) (Dom): rozčuchaný; (2) (Dom): zanedbaný, otrhaný, špatně oblečený; (DA).

dependedera, f. (1) (Kub, Ven): závislost; př.: *no me gusta esa dependedera tuya de ese libro, puedes equivocarte*; (DMC, DA).

dependedura, f. (1) (Salv, Dom): závislost; (DA).

dependible (← angl. *dependable*) (1) (StřAm; Kub): důvěryhodný, spolehlivý, jistý; (MS; MM).

dependiente, m. (1) (Arg, Mex, Par, Urug; Chil, Mex, Ven aj.): prodavač, zaměstnanec, zřízenec, příručí, podřízený; (MM, JD, EEA). • (2) subst., adj. (US, Dom, Portor, Chil): osoba ekonomicky závislá na druhé; ekonomicky závislý (hl. dítě); (3) (Chil): závislý na drogách, toxikoman; ■ Syn.: *dependiente a drogas*; (4) ~ **a drogas** (Chil): drogově závislý; (DA).

dependiente a drogas, (1) viz: *dependiente*; (DA).

depintar(se), intr., i zvrat. (1) (Dom): odprostit se od něčeho; (DA).

depirar, tr. (1) hovor. (Hond): krájet podrážku ševcovským nožem; (RAE).

deplayar(se), intr., i zvrat. (1) (Dom): opřít se, lehnout si a nic nedělat; (DA).

deponer, intr. (1) lid. [Š: vomitar] (Mex, Guat, Salv): zvracet, pozvracet se, vrhnout, vyndávat; př.: *fue al cuarto de baño y depuso con una horrible violencia*; ■ Syn.: *amarrar el zope, arrojarse, bajar, botar el reancho, brisar, buitrear, butrear, cantar Oaxaca, chonquear, chuñarse, chuñiar, darse vuelta a la vianda, descomer, devolver atenciones, gomitar, guasquear, hacer guácala, irse de coles, irse en pálida, largar los chanchos, llamar a Guajarro, ranchar, trasbocar*; (BDE, DA).

deporte, m. (1) ~ **de caballeros** (Portor): kohoutí zápas; (DA).

deportivo, m. (1) (Mex, Ven): sportovní zařízení; (2) (Urug): sportovní tým; (DA).

deposición, f. (1) (Guat): zvracení, zvratky; (DA).

depositada, f. (1) (Bol): indiánka, která před svatbou pobývá pár dnů u kněze, aby se naučila úkolům dobré manželky; (RR). • (2) subst/adj. (szArg): nejdůležitější koňské dostihy; ► kvůli kvalitě jezdeckých zvířat a hodnotě sázek; (DA).

depósito, m. (1) (Am): naleziště rud; (JD). • (2) (Urug): komora (místnost); viz též: *baulera*; (EEA). • (3) (Hond, Nik, Ekv): velkoobchodní prodejna piva a chlazených nápojů nebo plynových lahví; (4) (Portor): městská věznice; ► délka zadržování je krátká; (5) (Portor): místo pro zadržené na policejní stanici; (6) ~ **de licores** (zápVen): bar; podnik, kde se prodávají a konzumují alkoholické nápoje; (7) ~ **de materiales** (Kost, Dom, Kol, Ekv, Par): stavebnictví; (8) **en** ~ (Hond): v očekávání nového osudu ve státní správě; (DA).

depositorio, m. (1) (Dom): sňatek, manželství; (DA).

depra, adj/subst. (1) (Chil): mravně zkažený; (DA).

depresión, f. (← angl. *depression*) (1) (Am): ekonomická krize provázená poklesem objemu obchodu; (MM).

deprivado, adj. (← angl. *deprived*) (1) (Portor, Chil): zbavený jistých výhod; (DA).

depurar, tr. (1) (Kub): vyhodit (vykopnout) z práce; př.: *depurarlo y que no venga más, no sabe trabajar*; (2) (Kub): zabít, zbavit se někoho; př.: *hay que depurarlo, vivo es un peligro*; (3) (Kub): odloučit se, nechat, jít od někoho; př.: *depuré a mi mujer en forma violenta*; viz též: *majín*; (DMC).

deque (déque) m. (← *déme usted aquí*) (1) (Mex): tak mi teda dejte; př.: *vaciló, se puso descolorido; luego dijo con ímpetu: –deque dos mil papeles por todo*; (RR). • (2) (Portor): viz: *deck*; (DA).

dequer, m. (1): viz: *deck*; (DA).

dequera!, citosl. (← angl. *take care*) (1) (Arg): dát si pozor; (MS).

dera-, suffix (1) (Am; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Ekv): ► přípona *-dera* slouží k odvozování substantiv od sloves; většinou mají lidový charakter a znamenají četnost příslušných aktivit; př.: *bailadera, chingadera, compradera, entradera, fregadera, salidera (aquí es la entradera y salidera de carros)*; (BDE; DA). • (2) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Chil): ► u substantiv; uvádí opakovanou činnost; (DA).

derbi, m. (1) **ser algo como el Derbi** (Kub/exil): být překážková dráha, mít spoustu překážek; ► podle sportu *derby*; př.: *este teorema es como el Derbi*; (DMC).

derbista, m. (← angl. *derby*) (1) (Chil): dostihový kůň; (DA).

derby (← angl.) (1) (Am): koňské dostihy; (MS).

derecera, f. (1) (szArg): přímá cesta, stezka; (RAE, DA). • (2) **en** ~ **de**, [Š: *en dirección a, camino de; directamente hacia*] (Arg): směrem, cestou, přímo k něčemu; (RR). • (3) (Arg, Mex): přímý směr; (MM).

derecha, f. (1) **darle la ~ a uno** [Š: *reconocer su superioridad*] (Arg): uznat něčí nadřazenost; (RR). • (2) **no pararse a la ~ ni para jugar al corcho** (Kub): být správný levičák, přesvědčený vyznavač levice; př.: *ese hombre no se para a la derecha ni para jugar al corcho*; (3) **picharle una ~** (Kub): dát někomu pravačkou; př.: *se puso impertinente y le piché una derecha*; (DMC). • (4) **ponerse a ~s** (Guat): polepšit se, napravit se; (5) **por ~** (Arg): narovinu a bez přetvářky; (6) **darse ~** (Portor): projít kolem známého bez povšimnutí; (DA).

derechismo, m. (1) (Salv, Mex): soubor doktrín pravicové strany; (RAE).

derecho, m. (1) venk. (Ekv): šestihodinová směna, během, které se čerpá voda na zavlažování v poli připraveném k osetí; (2) ~ **de vía** (Hond): přednost v jízdě; (3) **de a por ~** (Kost): viz:

por derecho; (4) ~ **al berreo** (Kost): svoboda protestu; (5) ~ **de cancha** (Bol): množství peněz, které se platí za použití hrací plochy; (6) ~ **de frente** (Ven): daň z nemovitých věcí; ► platí se za budovu nebo pozemek, podle délky fasády; (7) ~ **de picaporte** (Mex): privilegium vejít do šéfovy kanceláře bez předchozí žádosti; (8) ~ **de piso** (Bol, Ekv, Arg, Urug): potíže začátečníka; ► musí je překonat, pokud chce v činnosti pokračovat; (9) ~ **viejo**¹ (Arg): rezolutně a rozhodně; (10) ~ **viejo**²(Arg): narovinu a bez okolků; (11) **por** ~¹ (Hond): definitivně, jistě, určitě; trvale; (12) **por** ~² (Kost): jednající narovinu; ■ Var.: *de a por derecho*; (13) **por** ~³(Kost): úslužný, ochotný; ■ Var.: *de a por derecho*; (14) **mirar el ~ de su nariz** (Guat): hrabat na svém písečku; (15) **pagar ~ de piso**¹ (Ekv, Per, Bol): o zaměstnanci: provádět dodatečné práce nebo během prvních měsíců pobírat méně s úmyslem získat si důvěru svých šéfů; (16) **pagar ~ de piso**²(Per): snášet nepříznivé podmínky na pracovišti kvůli nezkušenosti; (17) **ponerse a ~** (Portor): o studentovi: dobře se připravit na zkoušku; (18) **ver el ~ de su nariz** (Guat): hrabat na svém písečku; (DA).

derecho, -cha, adj/subst. (1) [Š: *dichoso, afortunado*] (Kost; Guat, Nik, Hond, Salv, Dom): šťastný (člověk); (RR, DA). • (2) adj. (Kol, Ven, Dom, StřAm.): šťastný, spokojený; (4) **estar** ~¹ (Arg, Par): vyrovnat vzájemné účty; být si kvit; (MM). • (3) ~ **de llave**, m., odstupné, viz též: *pagar la llave*; (EEA). • (4) **el único ~ es el del yo-yo** (Kub): jedině já mám na to právo, tady poroučím já; (5) **hacerlo mejor que el ~ de nacer** (Kub): hrát si na chudinku, předstírat bídu; ► El Derecho de Nacer je tragický a velice dlouhý román kubánského spisovatele Félix B. Caigneta; př.: *no le des un centavo, él hace una representación mejor que El Derecho de Nacer*; (6) **ser algo peor que El Derecho de Nacer** (Kub): být strašná litanie, být něco moc dlouhé; př.: *ese escrito es peor que El Derecho de Nacer*; (7) **tener ~ de mampara** (Kub): tahat za nitky; ► ovlivňovat nějakou velice důležitou osobu; př.: *no parece lo que es, ese hombre tiene derecho de mampara con el ministro*; (8) **tener ~ al pataleo** (Kub): mít právo na to si vylít srdce, mít právo na citové projevy; př.: *déjalo llorar, tiene derecho al pataleo*; viz též: *contribución*; (DMC). • (9) **estar** ~² (Guat): mít štěstí; být šťastný; (10) **ponerse a ~** (Per): napravit se, přihlásit se na policii; (10) (Mex, Guat, Nik, zápKol, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): počestný, slušný, poctivý; (11) adj/subst. (Guat, Kost, Portor, Kol, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): pravák; (12) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom): mající hodně štěstí; (13) (Urug): konzervativní; o osobě, která má konzervativní myšlenky; (DA).

derechohabiente, m. (1) (Hond): osoba, která je přispěvatelem a příjemcem zdravotního nebo důchodového systému; (2) (Hond): člen nebo stoupenec nějaké sociální instituce; (DA).

derechoso, m. (1) (Guat, Hond): spolumajitel; (AM, MM).

derechura, f., venk. (1) (Kost, Hond): zkratka cesty; (RAE, DA). • (2) (StřAm, Per): štěstí; šťastná náhoda; (AM, MM, JD).

dernier, adj. (← fr.) (1) **à la ~** (Kub): podle poslední módy; ■ Var.: *dernier cri*; (Ven); (MS).

derogatorio, -ria, adj/subst. (← angl. *derogatory*) (1) adj. (Am): ofenzivní; kompromitující; (2) (Arg): škodlivá, urážlivá fráze směrem k druhému člověku; (MM). • (3) f. (Am): zrušení, odvolání (nařízení); porušení, nedbání (zákona); (JD). • (4) f. (Kost, Dom, Ven, Ekv): ukončení účinnosti stávající normy; (DA).

derpa, m. (← *departamento*) (1) (Arg, Am): byt; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

derrama, f. (1) (Ekv): dobrovolná, kolektivní sbírka; př.: *el pueblo de Imbaquí pagará los cien sures de multa; haremos la derrama; así expresaremos nuestro repulso a la actitud de la dictadura*; (RR). • (2) (Mex): výdaje, výlohy, náklady; př.: *se han extraído 89.70 hectáreas de maleza ... dejando una derrama económica de 24'000,000.00*; (BDE).

derramado, -da, adj. (1) **estar ~** (Kub): mít velké štěstí; př.: *otra vez acertaste el número, estás derramado esta noche*; ■ Syn.: *estar lechero, ser un lechero*; (DMC).

derramar(se), tr., intr., zvrát. (1) **~le a alguien la bilis**, viz: *bilis*; (2) viz: *gota, ser la gota que derramó la copa*; (3) vulg. (Kol): udělat se, ejakulovat; (4) (Bol): ztratit něco z nedbalosti; (5) (Kost): řezat větve stromu; (6) ~ **bilis** (Mex): naštvat se, rozzlobit se, rozčítit se, namíchnout se; (7) ~ **la miel** (Mex): silně se zamilovat; (DA).

derrames, m., pl. (1) (Chil): přepad, přeliv vody přes hráz; ► přebývající voda z jednoho místa se kvůli přirozené změně terénu přelije na jiné místo; (RAE).

derrapado, -da, subst/adj. (1) (Ven): osoba s neuspořádanými zvyky, chovající se společensky nepřijatelným způsobem; (DA).

derrapar(se), intr/zvrat. (← fr. *Déraper* „dostat smyk“) (1) (Ven): chovat se zcela nevhodně vzhledem ke společenským tradicím; (2) být zblázněný do; (RAE). • (3) (Mex): uklouznout, dostat smyk; (MS. AM, MM). • (4) (Mex): udělat pro někoho všechno možné; př.: *Juan derrapa por Lupita, no puede estar sin ella*; (AHM). • (5) (Mex): být do někoho zamilovaný; (DA).

derrape, m. (1) (Ven): pobláznění; (RAE). • (2) (Kol, Ven): nevhodné chování vzhledem ke společenským tradicím; (DA).

derrapón, m. (1) (Mex): smyk; (2) (Mex): smyková stopa; (DA).

derrengadera, f. [Š: *mal de caderas*] (1) (Ven): nemoc savců, především jednokopytníků; ► je doprovázena poškozením páteře a hřbetu a vede ke smrtelnému ochrnutí; (2) (Kub): indispozice, nevolnost; fyzická bolest; (DA).

derrengado, -da, adj. (1) (Dom): o osobě: trpící fyzickou bolestí; (DA).

derrengue, m., venk. (1) (Portor): nutriční nedostatek určitých minerálních látek; ► oslabuje zadní nohy hovězího dobytka; (DA).

derrepente, adv. (1) (Ekv): příležitostně, jednou za čas, občas, z času na čas, čas od času, sem tam; (DA).

derretido, m. (1) (Kub): směs bílého cementu a vody, která se užívá k nalepení desek, dlaždiček a kachlíků; (RAE). • (2) (Guat): sendvič plněný taveným sýrem; (3) (Dom): chléb plněný taveným sýrem a nějakou potravinou; (DA).

derretir(se), tr., intr., i zvrat., lid. (1) (Mex): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; • (2) ~**sele el helado**, lid. (Chil): být homosexuál; viz též: *culero*; ■ Var.: *derretirsele los helados*; ■ Syn.: *caérsele el helado*; *chorrearsele el helado*; (3) tr. (Mex, Guat, Kost, Kub, Portor): zněžnit koho; (4) intr., venk. (Kost): o rostlině: uhynout při nadbytku vody; (5) ~**sele los helados** (Chil): viz: *derretirsele el helado*; (DA).

caérsele el helado, (1) viz: *derretir(se)*; (DA).

chorrearsele el helado, (1) viz: *derretir(se)*; (DA).

derriba, f. (1) (Kol, Hond, Mex, Nik, Pan): vykácení lesa; (2) stržení, zboření; (RAE).

derribada, f. (1) (Am): o budově: stržení, zboření; o stromu: skácení; o lese: vykácení; (JD). • (2) lid. [Š: *caída*] (Hond): pád, padání, spadnutí, zánik; ■ Syn.: *apeada, arrolada, azotón, barquinazo, caída de concha, caída de pámpana, challpazo, chorrerón, concha, contramatada, contraseulazo, cuartazo, cuerazo, culazo, derribamiento, desbarrancada, desbarrancamiento, descachimbada, desganche, desguinde, desplomada, guamazo, guatazo, güevazo, huevazo, K.D., knock-down, knock-out, malmatada, malmate, malmatón, mamellazo, mameyazo, matada, matambazo, morongazo, nalgazo, pámpana, pancada, pato, pencazo, planazo, plenguén, polongón, pum, rodada, sentonazo, somatada, sopangazo, suelazo, tumbe, vastagazo, vergazo, zapotazo*; (DA).

derribado, m. (1) (Kol): vykácení kvůli zasetí; (MM).

derribamiento, m. (1) (Hond, Bol): viz: *derribada*; (DA).

derricadero, m. (1) (Dom): strmý svah; (DA).

derricar(se), zvrat. (1) intr. (Dom): padat, spadnout; viz též: *derriscar*; (2) intr. (Dom): upadnout, spadnout; viz též: *derriscarse*; (3) tr. (Dom): hodit, odhodit; viz též: *derriscar*; (4) (Dom): vrhnout se, skočit; viz též: *derriscarse*; (DA).

derrienga, f. (1) ~ **chivo** (Dom): keř *Samyda dodecandra*; ► z čeledi vrbovitéch (lat. *Salicaceae*); dorůstá do výšky 4 m; má ochlupené větve, elipsovité listy, bílé/růžové květy a červenou/žlutou tobolkou; (DA).

derriengue, m., lid. (1) (Dom): obtěžování, otrava; viz též: *molesta*; (2) (Mex): vzteklina hovězího dobytka; (3) (Dom): bolest v některé části těla; (4) (Dom): pocit velké zamilovanosti; (DA).

derrier, m., lid. (←fr. *derrière*) (1) (Kol, Per, Chil): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (DA).

derripiador, -ra, m/f., adj. (1) [Š: *minero*] (Chil): horník; (RR). • (2) adj/subst. (Chil): odstraňovatel přebytečných zbytků dlaždic ze stavby nebo dláždění; (3) m/f. (Chil): v těžebních pracích: pomocník horníka; ► odstraňuje zbytky z cisteren, v nichž se

zpracovávají nerosty; (DA).

derriscadero, m. (1) (Kub): sráz, propast; (MM).

derriscar(se), tr., intr., zvrat. (← *risco*) (1) svrhnout do propasti; (2) srazit (do propasti); i zvrat.; (RAE). • (3) intr. (Portor, Kub, Dom): spadnout ze srázu (kdo, co); ■ Var.: *derricar*; (4) intr. (Portor, Kub, Dom): spadnout do propasti (kdo); ■ Var.: *derricar*; (5) tr. (Portor, Kub, Dom): shodit z útesu (koho, co); ■ Var.: *derricar*; (6) tr. (Portor, Kub, Dom): vrhnout se z útesu; ■ Var.: *derricar*; (7) tr. (Portor, Kub, Dom): strhnout, zbořit, shodit, povalit (co); (8) intr. (Portor, Kub, Dom): zřítit se, zhroutit se (co); (9) intr., venk. (Portor): hazardovat, vrhnout se do nebezpečné situace; (DA).

derrisco, m. (1) (Kub): hluboká propast; (AM, MM).

derrite, m. (1) (Kost): nemoc kávy; ► jejím spouštěčem je houba *Phoma costarricensis*; projevuje se tmavými skvrnami na okraji listů, které se časem stáčí a postupně vysušují; (DA).

derrochar, tr. (1) ~ **físico** (Ven): vystavovat své tělo; (DA).

derroche, m. (1) **un ~ de fantasía** (Kub): něco extra; př.: *la comida fue un derroche de fantasía*; (DMC).

derrotar, tr., lid. [Š: *recorrer*] (1) (Kol): urazit vzdálenost, cestu; př.: *derrotan la distancia hasta el bar*; (RR).

derrotero, m. (1) (Arg, Chil): tradiční směr; (2) příjezdová cesta do dolu; (MM). • (3) (Kub): tajný poklad; (AM, MM).

derrotismo, m. (← angl. *defeatism*) (1) (Am): poraženectví; (2) zastrašování; (MM).

derrotista, m. (← angl. *defeatist*) (1) (Am): poraženec; (MM).

derrumbadero, m. (1) (Hond): vertikální horský sráz; ► slouží ke skluzovému pohybu kmenů pokácených stromů; (DA).

derrumbamiento, m. (1) (Kub): zřícení, sesutí; př.: *el derrumbamiento fue total*; ■ Syn.: *derrumbio*; (DMC).

derrumbarse, intr. (1) (Am): ztroskotat; (2) o projektu: selhat; (MM).

derrumbe, m. (1) (Am): zhroucení, zřícení; (MM).

derrumbio, m. (1) (Kub), viz: *derrumbe*; (DA).

desabandonado, -da adj. (1) (Bol, jižChil): opuštěný; (DA).

desabandonar, tr., lid. (1) (Bol, Par, jižChil): opustit, zanechat; viz též: *voltear(se)*; (DA).

desabasto, m. (1) (Mex): nedostatek zboží či zásob (v obchodě apod.); př.: *desabasto y carestía en farmacias, denuncian*; (BDE).

desabichar, tr., venk. (1) (Arg, Urug): ošetřit zvíře, které má v ráně vnější parazity; (DA).

desabillé, viz: *deshabillé*; (MS).

desabracar, intr. (1) (Chil): odpoutat, odrazit; (AM).

desabrído, adj. (1) (Mex, Guat, Nik, Kub, Dom, Ven, Ekv): zatrpklý, zachmuřený; (2) (Hond): o chuti: svíravý, trpký; (DA).

desabrión, -na, adj. (1) (Dom): o osobě se špatným charakterem, která neukazuje své emoce; (DA).

desabrochado, -da, adj. (1) (LaPla): bezstarostný, lehkomyšlný, ledabylý, lhostejný; viz též: *campante*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) (Kol): o osobě: nestrojený a nedodržující způsoby; (3) (zápKol): impulzivní, unáhlený, ukvapený, zbrklý; (DA).

desaburrirse, zvrat., intr. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kol): zabavit se, zbavit se nudy; (AHM, DA).

desacabalar, tr. (1) (Mex): učinit co nekompletním; (DA).

desachiguar, tr. (← keč.) (1) (Chil): vyrovnat vyboulení (na zdi); (2): vyhladit, vyrovnat (kus dřeva); (MS).

desachirado, -da, adj. (1) (Guat): zanedbaný, sešlý, nedbalý, neupravený; (DA).

desachirarse, zvrat. (1) (Kol): o nebi: vyjasnit se; (MM).

desacomedido, -da, adj. (← *descomedido*) (1) (Am, Mex, Guat, Hond, Kol, Per, Chil): neochotný; (2) nestydatý; (RAE, DA). • (3) (Kol, Chil, Guat, Mex, Hond, Salv, Nik): nezdořilý; (MM, DA).

desacomodado, -da, adj. (1) (Kost, Pan, Ven, Ekv, Per, Bol): zpřeházený, rozházený; (DA).

desacomodar, tr. (1) (Arg, Hond, Mex, Urug, Guat, Kost, Pan, Ven, Ekv, Per, Par, Bol): rozházet, uvést v nepořádek; (RAE, DA). • (2) [Š: *dejar perplejo*] (1) (Kost; Urug): nepříjemně překvapit, vyrazit někomu dech; (RR).

desacompasado, -da, adj. (1) (Mex): o osobě: bezohledný, hrubý, nevyčválaný, neomalený; o věci: neúměrný, nepřiměřený; (DA).

desacompletar, tr. (1) (Mex): nechat něco nedokončené; (DA).

desacondicionar, tr. (1) (Chil): vyvést někoho z míry; (2) rozházet uspořádané věci; (AM, MM).

desacotejado, -da, adj. (1) (Kub, Dom): o někom: nepořádný; o něčem: neuklizený; (DA).

desacotejar, tr. (1) (Kub, Dom): rozházet; (AM, DA).

desactualizado, -da, adj. (1) (Arg, Kub, Hond, Urug, Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par): zaostalý, mimo; ► o odborníkovi, který nemá aktuální znalosti o pokrocích ve své profesi; (2) (Arg, Kub, Hond, Urug, Mex, Guat, Nik, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Chil, Par): neinformovaný; ► o osobě, která nemá aktuální informace; (3) (Arg, Kub, Urug, Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol, Par): neaktuální, zastaralý; ► o věci; (RAE, DA).

desactualizar(se), intr., zvrat. (1) (Mex, Kost, Kub, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): zaostat v profesi; ► o specialistovi, který nemá aktuální informace o pokrocích ve svém oboru; (2) (Mex, Kost, Kub, Kol, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug): přestat být aktuální (co); (DA).

desaduanado, -da, adj. (1) (Hond, Nik, Dom, Ekv, Chil): o zboží: po zaplacení celních poplatků; (DA).

desaduanaje, m. (1) (Chil, Hond, Nik, Dom): vyzvednutí zboží po zaplacení celních poplatků (viz: *desaduanar*); (RAE, DA). • (2) (Hond, Dom, Chil): viz: *desaduanamiento*; (DA).

desaduanamiento, m. (1) (Nik, Dom, Ekv, Chil, Arg): o zboží: po zaplacení celních poplatků; ■ Syn.: *desaduanaje*; (DA).

desaduanaje, (1) viz: *desaduanamiento*; (DA).

desaduanar, tr. (1) (Arg, Chil, Ekv, Hond, Urug, Nik, Dom): vyzvednout zboží po zaplacení celních poplatků; ■ Syn.: *desaforar*; (RAE, DA).

desaforar, (1) viz: *desaduanar*; (DA).

desafanarse, intr., hovor. (1) (Mex): vypařit se; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (2) (Mex): vyřešit problém; dostat se z nepříjemné situace; vyhnout se odpovědnosti; (DA).

desafectar(se), tr., intr., zvrat. (1) (Chil): přestat aplikovat zákon o ochraně; (2) (Chil): ztratit přízeň, sympatie k nějaké osobě nebo instituci; (DA).

desafilado, adj. (1) (Am): tupý; (MM).

desafinada, f. (1) (Nik, Bol, Chil): falešný zpěv; falešná hra; (DA).

desafío, m., lid. (1) (Dom): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (2) (Portor): kohoutí zápas; (3) (Dom, Portor): zápas, utkání; ► užív. v baseballu (DA).

desaforar, tr. (← *aforar*) (1) (Hond): viz: *desaduanar*; (DA).

desafornado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): zarudlý, odřený, škrábnutý, poškrábaný nebo poštipaný; (DA).

desafornadura, f., hovor. (1) (Hond): škrábnutí, odřenina; (2) opruzení; (RAE).

desafornar(se), intr. (1) (Hond, Salv): trpět zarudnutím, podrážděním v některé části těla; ■ Var.: *safornarse*; (DA).

desaforo, m. (1) (Kub): žár, horlivost, prudkost; (AM, MM).

desafueros, m., pl. (1) ~ **venusinos** (Kub): nepřetržitá soulož; př.: *estos desafueros venusinos me hacen mucho daño*; (DMC).

desagilado, -da, adj. (1) (Nik, Dom): trpící nevolností; (DA).

desagilamiento, m. (1) (Nik, Dom): ztráta svalové činnosti doprovázená točením hlavy a nevolnostmi; (DA).

desagilar(se), tr., zvrat. (1) (Nik, Dom): unavit se, vysílit se, vyčerpat se, zeslábnout, oslabit se; (DA).

desagotar(se), tr., intr., zvrat. (1) (LaPlá; Arg, Urug): vylít, vypustit, vyprázdnit; př.: *cuatro camiones desobstructores de Aguas Argentinas ... lograron desagotar el agua que cubría la*

calle; (BDE). • (2) (Arg, Urug): o vodě: vytéct z nádoby; (3) (Arg, Urug): o nádobě s vodou nebo místě, které obsahuje vodu: vyprázdnit se; (DA).

desagote, m. (1) (Arg, Urug): odtok vody, odvodňování; (2) (Arg, Urug): místo, kudy protéká nebo odtéká voda; odtok vody; viz též: *desagotada*; (DA).

desagradado, -da, adj., lid. (1) (Par): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).

desaguado, -da, adj. [Š: *desabrido, falta de gracia o sabor, soso*] (1) (Chil): nevlídný, mdlý, suchý, nevýrazný, nic moc; (RR). • (2) (Chil): nechutný, nevhodný; (JD).

desaguachar(se), tr., i zvrat. (← keč.) (1) tr. (LaPlat): nechat zvíře zpotit se, aby se zlepšil jeho stav; (2): vypotit se; potit se pro zdraví; (MS).

desaguache, m. (← keč.) (1) (LaPlat): nadměrné pocení; (2): druh koňského výcviku; (MS).

desaguar, tr/intr. [Š: *quitar el agua, escurrir*] (1) (Guat): vysušit, vyždímat něco; př.: *de regreso enjabonaba, desaguaba y tendía y, mientras los trapos se secaban, corría a su casa*; (RR). • (2) tr. (Chil): opláchnout, vypláchnout; (MM). • (3) intr. (Kub): močit; př.: *voy a desaguar que tomé una cerveza*; ■ Syn.: *desalar (el tasajo)*; *cambiarle el agua al pajarito (a los pescaditos, pececitos, tamales)*; *sacarle el agua al tasajo*; (DMC). • (4) (Ekv): o obilovinách, ovoci, aj.: nabobtnat; ► účelem je docílit změknutí nebo uvolnění obsažených hořkých či kyselých látek; (DA).

desaguayungar, tr. (1) (Kol): uvolnit, oddělit; (AM).

desagüe, m. (1) kanalizace, odtok, viz: *coladera*; (EEA).

desagüevate!; citosl. (1) (Pan): hej, prober se!, vzchop se!; (DA).

desahijar, tr. (1) (Mex): vytrhnout poškozené části rostliny; (DA).

desahije, m., venk. (1) (Mex): vytrhnutí škodlivých částí rostliny; (2) (Per): plevání; ► vytrhávání slabých rostlin a plevele; viz též: *raleo*; (DA).

desahogar(se), intr., zvrat., eufem. (1) (Portor): mít orgasmus, udělat se; (DA).

desahogo, m., hovor. (1) ~ **de conciencia** (Mex): prd; ► mex. argot *caliche*; (MV).

desahuciar, tr. (1) (Ekv): uvědomit zaměstnance o jeho propuštění; (DA).

desahuevar(se), intr., tr., zvrat. (1) (Pan, Per): stát se šikovnějším a zběhlejším; (2) (Pan, Per): motivovat někoho, aby překonal svou pomalost nebo neschopnost; (DA).

desahuevina, f. (1) (Per): vzpruha, životabudič; ► jde o jakýsi imaginární lék, který má vzpružit ducha a zbavit mentálního otupění; (DA).

desahumerio, m.venk. (1) (Portor): vykuřování místnosti bylinkami; (DA).

desailado, -da, adj. (1) (jižPer): zanedbaný, nedbalý; (DA).

desajarrar, tr. (1) vulg. (Chil, Portor): znásilnit, vloupat se; (AM).

desajilo, m. (← *ahilo*) (1) (Dom): střevní porucha; ► zapříčiňuje bolest žaludku a mdlobu při nepřijímání potravy; (DA).

desajustado, -da, adj/subst., lid. (1) (Nik): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) (Mex, Hond, Salv, Nik): o osobě: přesahující plánovaný rozpočet; (3) (Hond): zbavený klidu a kontroly sám nad sebou; (DA).

desajustar(se), tr., intr., zvrat. (1) tr. (Mex, Hond, Salv, Nik): překročit plánovaný rozpočet; (2) intr. (Mex, Hond, Salv, Nik): překročit plánovaný rozpočet; (3) tr. (Hond): znepokojit se, rozrušit se, naštvat se, namíchnout se; (DA).

desaldabar, tr. (1) (Bol, Ekv): odstranit zástrčku ze dveří nebo okna; (DA).

desalmidonado, -da, adj. (1) (Kub): zastrašený, odrazený, zbavený odvahy; (DA).

desalmidonarse, zvrat., tr., intr. (1) (Kub): ztratit nad sebou kontrolu, být mimo sebe; př.: *él se desalmidonó ante los acontecimientos, y eso que parecía muy valiente*; (DMC). • (2) tr. (Kub): zastrašit, sebrat odvalu; (3) intr. (Kub): ztratit iluze o čem, být zklamaný (čím), zklamat se v něčem; (DA).

desalojo, m. (1) (Am): vystěhování na základě soudního rozhodnutí; (MM).

desalzarse, zvrat. (1) (Nik): o armádě: vzdát se (za určitých podmínek); (RAE).

desamarrado, -da, adj. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil): rozvázaný, uvolněný (co); (DA).

desamarrar, tr. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil): rozvázat jednu věc od druhé; (DA).

desamarre, (1) (Kub, Dom): osvobození svázané osoby; (DA).

desambrido, -da, adj. (1) (Dom): lačný, hladový, hladovějící; (DA).

desamorar(se), intr. (1) (Portor): zklamat se, přijít o iluze, ztratit iluze; (DA).

desamORIZADO, -da, adj., venk. (1) (Nik, Kost): nemilující; o člověku, který přestal mít někoho rád (zejm. dítě své rodiče); (DA).

desamORIZAR(se), intr., zvrat., venk. (1) (Nik, Kost): přestat mít někoho rád (zejm. dítě své rodiče); (DA).

desamPARADO, -da, adj., viz: *peñalver*; (DMC).

desandando, gerun. (1) **estar** ~ (Portor): být neklidný; (AM).

desandar, tr. (1) (zápVen): udělat nepořádek, rozházet co; (DA).

desandarado, m. (1) (Dom): tulák, vandrák, pobuda; (DA).

desandarado, -da, adj. (1) (Dom): toulavý, potulný; dezorientovaný; (DA).

desanderado, -da, adj. (1) (Kub): bez rozmyslu, potrhlý; (AM).

desangelamiento, m. (1) (Hond): zklamání, rozčarování; (2) (Hond): syndrom strachu vyvolaný hrůzou, zděšením; (DA).

desangrar, tr. (1) (Kub): odstranit tabákovému listu hrubé části; (RAE). • (2) ~ **el cloche** (Kub): odebrat vzduch z přívodů spojky; (DA).

desangre, m. (1) (Ekv, Kol, Mex): vykrvácení; (RAE, DA).

desanimado, -a, adj. (1) (Am): o oslavě: mrtvá, neživá; (MM).

desano, adj/subst. (1) (Kol aj.): příslušník ind. kmene Desano; (2) příslušné adjektivum (desanský); (3) jazyk kmene Desano; patří do jaz. rodiny východní Tucano; ► kmen žije na severovýchodě Amazonie, okolo řek Vaupés a Papurí; na kol. území se počet členů odhaduje na 2.136; (S03, EA).

desantojar, intr. [Š: *satisfacer un antojo*] (1) (Arg): uspokojit choutky; (RR).

desaparecer, tr. [Š: *poner definitivamente fuera de combate, matar*] (1) (Guat, Kol, Per): vyřadit z boje; zlikvidovat, zabít; př.: *donde griten o hagan algo las desaparecemos en un minuto y nadie vuelve a saber de ustedes*; (RR). • (2) (Mex, Arg, Kol, Nik, Kost, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil): nechat zmizet, způsobit zmizení **koho, čeho**; př.: *los amenazan, los masacran o los desaparecen*; (BDE). • (3) lid. (Mex, Hond, Nik, Dom, Per, Bol): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (4) (Mex, Hond, Dom): **unést někoho**; (DA).

desaparecido, -da, m/f., i adj. [Š: *secuestrado*] (1) (Š < Am) (Am): unesený; ► výraz *desaparecido* se používá po celém latinskoamerickém kontinentě, odpovídá výrazu *secuestrado*; př.: *los militares tuvieron la suficiente imaginación para desaparecer a los que consideran enemigos políticos y convertir a América Latina en el continente de los desaparecidos*; (BDE).

desaparición, f. (1) (Mex aj.): zmizení člověka; ► ve smyslu politického únosu a vraždy; př.: *en nuestro continente y en el africano se da una nueva y «refinadísima forma de represión política»: la desaparición*; (BDE).

desapartar, tr. (Mex, Hond, Nik, Kost, Kub, Dom, Ven): oddělit, odloučit od sebe dvě nebo více hádajících se osob; ■ Syn.: *apartar*; (AHM).

desapegualar, tr. (1) (Chil): odříznout uvolnit lano od *pegual*; (AM, MM).

desapercibido, -a, adj. (1) (Am): nepozorný; (MM).

desapersogar, tr., venk. (1) [de *apersogar*] (Hond): rozvázat připoutané zvíře; (DA)

desaplomo, m. (1) (Portor, Par): nedostatek pokoje a klidu; (DA).

desaporque, m., venk. (1) (szArg): odstranění hlíny, plevle nebo kořenů, které pokrývají vinnou révu; ► obvyčejně odhrnovačkou; (2) (Hond): v pěstování cukrové třtiny: odhrnutí půdy okolo stonků, s účelem, provzdušnit rostlinu a docílit obrázení odnoží; (DA)

desapretinar, tr. (1) (Chil): viz. *despretinar*; (AM, MM).

desaprevenido, adj. (← *desprevenido*) (1) (Mex, Salv, Nik, Par): zanedbaný, sešlý; (DA).

desaprobar, intr., lid. [Š: *suspender (un examen)*] (1) (Am): propadnout (u zkoušky), vylézt; ■ Syn.: *atortar(se), balotear, blanquiar, chotear(se), coger(se), colgar(se), doblar(se), dropear(se), espetarse, flonquear, flonquiar, hachar(se), mamar(se), partir(se), pepenar(se), pisar(se), planchar(se), ponchar(se), puyar(se), remangar, reventar(se), tirar(se), topar(se), tostar(se), tronar(se), volar(se)*; (EEA, DA).

desarbolado, -da, adj. (1) (Portor): zanedbaný, zničený; (MM).

desarbolar(se), tr., intr., zvrat., vulg. (1) (Per, Antil): zničit; (AM). • (2) (Kub, Dom, Portor): zpřeházet, rozházet papíry či dokumenty; ■ Var.: *esarbolar*; (3) (Dom, Portor): rupnout nervy; ■ Var.: *esarbolar*; (4) (Kub): brutálně někoho mlátit až do krve; (DA).

desarmadero, m. (1) (Arg, Urug): dílna či sklad ojetých automobilů; ► auta se tam demontují na součástky; (DA).

desarmado, -da, adj. (1) (Kub): spokojený; př.: *hoy está desarmado porque lo llamó el hijo por teléfono*; (DMC).

desarmador, m. (1) [Š: *destornillador*] (Salv, Hond, Mex, Guat, Nik, Per, Bol): šroubovák; př.: *y no le sería fácil despojar aunque, se supone, el muchacho se valdría de un desarmador*; ■ Syn.: *atornillador* (Chil); (RAE, BDE, EEA, DA). • (2) (Mex): alkoholický nápoj Screwdriver; ► obsahuje pomerančový džus a vodku; (3) ~ **estrella** (Per): hvězdicový šroubovák; (4) ~ **philips** (Hond): hvězdicový šroubovák; (5) ~ **plano** (Hond, Nik, Ekv, Per): plochý šroubovák; (DA).

desarmaduría, f. (1) (Chil): místo kde se rozmontovávají stroje, především auta; (RAE).

desarmar, tr. (1) (Chil, Arg, Urug): vyprázdnit kufr, cestovní tašku; (DA).

desarrabalizar, tr. (1) (Dom): vystěhovat střed obce; ► především pokud se zde nachází obyvatelé s nižšími příjmy a záměrem odstranění jejich obydlí je rozvoj urbanistických projektů nebo pozemních staveb; (DA).

desarrajar, tr. (1) (Kub, Dom): o zámku: vyrvat; vypáčit; (2) (Kub): udeřit, praštit (koho, co: zvíře); (DA).

desarrojar, tr. (1) (Am, Kol): vypáčit; (AM, MM).

desarrollar(se), tr. (1) (Kol): zviditelnit vytištěný obrázek na snímku nebo fotografickém filmu; (2) ~ **se la mar** (Portor): o moři: rozbouřit se, být neklidné; (DA).

desarrollo, m. (1) **no haber** ~ (Kub): házet hrách na zeď; nevést k ničemu; nemít to cenu; př.: *no hay desarrollo contigo, Juan, me voy*; (DMC).

desarropado, -da, adj. (1) (Hond): odvážný, smělý; (MM).

desasegurar, tr. [Š: *quitarle el seguro a un arma de fuego*] (1) (Par): odjistit zbraň; (RR).

desasosilio, m., vulg. (1) (Portor): neklid, znepokojení; (AM).

desasitiado, -da, adj. (1) (Dom): ohromený nějakou nepřijemnou nebo nevhodnou situací; (DA).

desasurdo, m. (1) (Dom): špatný životní styl; (2) (Dom): nesmysl; (DA).

desastar, tr. (1) (Arg, Chil): urazit rohy dobytku; (MM).

desastillar, tr. (1) zbavit dřevo třísek; (RAE).

desatacar, tr. (1) (Mex): povolit lano tahounům, aby mohli svésit hlavu a odpočívat; (AM, MM).

desatencionar, tr. (1) (Nik): nedávat pozor; nevěnovat někomu, něčemu pozornost; (DA).

desaterrar, tr. (1) (Ekv): odkopat půdu (vyčistit půdu od sutin); (RAE, DA). • (2) (Hond, Nik, Kost; venk.: Mex): odklidit odněkud hlínu; provětrat nějaké místo odklizením hlíny (např. z cesty, příkopu); (DA).

desatierre, m. (1) hromada, skládka; (2) odklizení smetí; (RAE).

desatinar(se), intr., i zvrat., venk. (1) (Kost): znepokojoovat se, zneklidňovat se; (DA).

desatino, m., venk. (1) (Kost): neklid, znepokojení; (DA).

desatorar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Hond, Mex, Guat, Nik, Kost, Portor, Per, Bol, Chil): uvolnit, pročistit (potrubí); (2) intr. (Chil): zbavit se každodenních úzkostí nebo problémů; (RAE).

desatornillador, m. [Šp: *destornillador*] (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Chil): šroubovák; (DA).

desatracar, tr. (1) (Per): odstranit překážky; (DA).

desaunchar, tr. (1) (Kol): zbavit otrub; (MS).

desavero, m. (1) (Dom): vytrhání plevele; ► koná se před obdobím sklizně; (DA).

desayunadero, m. (1) (Kol, Ekv): noclehárna se snídaní; (DA).

desayunador, m. (1) (Mex, Guat, Dom, Ekv): jídelna (místnost); (RAE, DA). • (2) rohový stolek; rohová skříňka, viz též: *esquinero*; (EEA). • (3) (Mex, Guat, Par): jídelní stůl a židle; (5) (Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Ekv, Par, Arg): barový pult (v kuchyni); (DA).

desayuno, m. (1) ~ **análisis** (Chil): formální diskusní setkání, které se koná počas snídaně; (DA).

desazolvado, m., lid. (1) (Hond): pročištění ucpaného potrubí; (DA).

desazolvar, tr. (1) (Mex): odstranit nános, který ucpe či zanes potrubí; uvolnit/pročistit ucpané potrubí; ■ Var.: *desenzolvar*; (RAE, BDE, DA). • (2) (Mex): pročistit ucpanou dýmku; (BDE).

desazolve, m. (1) (Mex): odstranění nánosu v potrubí; ► viz též: *desazolvar*; (RAE).

desbabadero, m. (1) (Ven): pomůcka s odtokovým kanálem, do které se na několik dnů vloží kakao, aby se zbavilo lepkavé šťávy, která ho pokrývá; (RAE).

desbabar, tr. (1) (Mex, Per, Portor): zbavit rostlinné šťávy plody kávovníku a kakaovníku; (RAE).

desbabar, tr. (1) (Mex, Per, Portor, Ven): zbavit plody kávovníku či kakaovníku rostlinné šťávy; (RAE, MM).

desbabe, m. (1) (Mex): zbavení plodů kávovníku a kakaovníku rostlinné šťávy; (AM, MM).

desbajadora, (1) (Kost): viz: *desbajeradora*; ■ Var.: *esbajadora*; (DA).

desbajeradora, f. (1) (Kost): podón; ► nástroj na řezání banánových listů; ■ Syn.: *desbajadora*; (DA)

desbajadora, (1) viz: *desbajeradora*; (DA).

desbajerar, tr. (1) venk. (Guat, Nik, Kost): sbírat spodní listy tabákovníku; (2) tr. (Guat, Kost): řezat podónem banánovníku některé listy; (DA).

desbalagado, -da, adj. (1) (Mex): rozptýlený, rozrušený; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) (Mex, Hond): o osobě nebo věci: rozptýlený, roztroušený; ■ Var.: *desvalagado*; (3) (Mex): o věci: oddělený od skupiny; ■ Var.: *desvalagado*; (4) (Salv): rozhazovačný, rozhazovačský, marnotratný; (DA).

desbalagar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (And., Mex): rozptýlit, rozházet; (RAE, AHM). • (2) (Hond): promarnit; (3) (Mex): zahojit, vyléčit, odstranit, vymačkat otok, nádor; (4) **andar ~gado**, nemít známé bydliště; být nezvěstný; (AM, MM). • (4) (Mex): odloučit se, rozpadnout se (skupina lidí); (AHM). • (5) intr. (Mex, Hond, Nik): o seskupení složek: rozptýlit se; (6) tr. (Hond, Salv): rozházet majetek nebo peníze; (DA).

desbalance, m. (1) (Pan): nerovnováha; labilita, nevyrovnanost; (DA).

desbalancear, tr. (1) (Mex, Nik, Dom, Portor, Bol, Chil, Arg): eliminovat existující rovnováhu mezi dvěma věcmi, silami nebo antagonistickými postoji; (DA).

desbambar(se), zvrat. (1) (Mex): o látce: roztřepit se; (AM).

desbancar, tr. (1) (Guat): propustit z práce; funkce; (2) (Guat): přebrat někomu partnera; (DA).

desbandada, adj. (1) **estar alguien a la ~** (Kub): neovládat se, být mimo sebe, být jako smyslů zbavený; př.: *en el amor por Alicia está a la desbandada*; ■ Syn.: *estar desorbitado*; (DMC).

desbandar(se), tr./intr., i zvrat. (1) tr. (Kub): vyhodit (z práce); př.: *en el trabajo me desbandaron*; (DMC). • (2) ~se, zvrat., hovor. (Arg): překročit meze, být neuctivý; (RAE). • (3) lid. (Kub, Chil, Arg): ztratit dobré způsoby nebo disciplínu; (4) (Chil, Arg): o běhounu pneumatiky: uvolnit se; (DA).

desbande, m. (1) (Per, Bol, Chil, Ekv, Par, Arg, Urug): splašený, zmatený, neuspořádaný útěk; (2) (Per): vypuštění tréninku; (3) **en ~** (Dom, Bol): v nepořádku; (DA).

desbandolar, tr., venk. (1) (Kost): odstranit kávovníku přebytečné větvičky; (DA).

desbarajustada, f. (1) (Hond, Salv): náhlý útěk jízdního zvířete; (DA).

desbarajustado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): nervózní, ustrašený; (DA)

desbarajustar, intr. (1) (Hond, Salv): o zvířeti: splašit se; o kom: dát se náhle na útěk; (DA).

desbarajuste, m. (1) (Salv): útěk jízdního zvířete; (2) **en ~** (Salv): potrhle, ztřeštěně; neuspořádaně; (DA).

desbaratado, -da, adj. (1) (Kub, Dom, Portor): utahaný, vyčerpaný, unavený; ■ Var.: *esbaratado*, *esbaratao*; (DA).

desbaratar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Mex, Nik, Dom, Kol): pokazit stroj, přístroj; (2) intr. (Mex, Nik, Dom): o stroji: pokazit se; (3) tr. (Kub): zmlátit někoho do krve, zmalovat či rozbít, udělat z někoho dva malé do školky, dát někomu do těla, dát někomu holí či klackem, někomu ciferník, dát někomu holí, zmalovat někoho do modra, udělat z někoho mastnej flek; (DA).

desbarate, m. (1) (Kub): znovu použité stavebniny (lidově bouračky); (MM). • (2) **formarse el ~** (Kub): vzniknout povyk, pozdvižení, zmatek; př.: *allí se formó enseguida el desbarate*; ■ Syn.: *formarse un jelenge (el titingó)*; (DMC).

desbarbar, tr. (1) (Portor): v kohoutích zápasech: stříhat bojovému kohoutovi peří na krku; ■ Var.: *esbarbar*; (2) (Portor): v kohoutích zápasech: uříznout bojovému kohoutovi podbradní laloky; ■ Var.: *esbarbar*; (DA).

desbarejar, tr., venk. (1) (szArg): odstranit z nějaké oblasti plevel; (DA).

desbarrancada, f., lid. (1) (Per): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (DA).

desbarrancadero, m. [Š: *precipicio, despeñadero*] (1) (Ven; Mex, Guat, Kol, Hond, Nik, Kost, Ekv, Per): sráz, propast, skalnaté a neschůdné místo; př.: *solo un fugitivo que estuviese defendiendo la vida podía aventurarse por aquellos desbarrancaderos*; (RAE, RR, DA).

desbarrancado, -da, adj. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg): o osobě nebo zvířeti: spadlý ze srázu, útesu; (DA).

desbarrancamiento, m., lid. (1) (Hond, Per, Chil): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (2) (Hond, Ekv): nepořádek, binec a nesprávný úřední postup nějaké firmy, podniku nebo instituce; viz též: *quilombo*; (DA).

desbarrancar(se), tr., i zvrat. (1) (StřAm, Chil, Kub, Mex, Per, Ven): svrhnout, shodit, skočit ze srázu; (2) zvrat. (Hond): uzavřít sňatek; (3) zvrat. (Ven): o části horského terénu: sesunout se; (RAE). • (4) zvrat., intr. (5) (Ekv; Hond., Kol, Ven, Urug aj.): zřítit se, spadnout, skočit z velké výšky; (RR). • (6) (Mex): hodit do rokle; (7) (Mex): spadnout do rokle; (8) (Mex): zřítit se; (9) (Mex): náhle přijít o dobrou sociální nebo ekonomickou pozici; (AHM). • (10) intr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): náhodně spadnout do rokle nebo z útesu; (11) tr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg): (s)hodit někoho do rokle nebo ze srázu; (12) intr. (Kol, Ven, szArg): uvolnit se část kopce; (13) (Ekv, Arg, Urug): o instituci, zemi: ponořit se do chaosu; (14) intr. (Arg, Urug): fyzicky, morálně nebo ekonomicky upadat; (15) (Per, Bol): o minci: ztratit svou hodnotu; znehodnotit se; (16) tr. (Per, Bol): svrhnout něco nebo někoho z funkce; (17) (Per, Bol): překazit, zmařit, zhatit něco; (18) intr. (Bol): o vozidle: spadnout do rokle nebo ze srázu; (19) intr., venk. (Hond, Kost): uzavřít manželství; (20) tr. (Nik): vyhodit někoho z práce; (DA).

desbarranque, m. (1) (Chil, Per, Portor, Ekv): pád do propasti; (AM, MM).

desbarrar, intr., tr., (1) (← angl. *to disbar*) (Am): nesmyslně uvažovat; (MM). • (2) (Am): očistit od bláta; (JD). • (3) tr. [Š: *excluir del foro*] (Portor): zbavit výsad nebo privilegií, vzít výsady nebo privilegia; vyloučit advokáta z advokátní komory; (DA).

desbarrigar, intr. (1) (Kub): rodit; (AM).

desbarrumbar, v. tr. (Mex: Tabasco): zřítit se na zem hromada věcí; (AHM).

desbarrumbar(se), zvrat. (1) (Guat, Kost): svalit se, zřítit se; (AM). • (2) lid. (Kost): o něčem nebo o někom: zřítit se do soutěsky; (DA).

desbarrumbe, m. (1) (Kost): půdní sesuv kopce; ■ Var.: *desbarrumbo*; (DA).

desbarrumbo, m. (1) (Kost): zřícení, zhroucení; viz též: *desbarrumbe*; (AM, DA). • (2) (Kost): velký sesuv půdy; (DA).

desbasurar, tr., venk. (1) (Guat, zápHond, Nik, Kost): odstranit odpad z nějaké oblasti; (DA).

desbautizar(se), intr., i zvrat. (1) (Bol): žasnout nad nečekanou zprávou, otvírat oči nad nečekanou zprávou; (DA).

desbembado, -da, adj. (1) (Kub): o oděvu: asymetrický; (DA).

desbembar(se), intr., i zvrat. (1) (Kub, Dom): být asymetrický (oděv); ■ Var.: *esbembarse*; (DA).

desbichinado, -da, adj. (1) (Hond): o osobě, které chybí jeden či několik zubů; (2) (Hond): s naštipnutým okrajem (kameninový produkt); (DA).

desbichinar(se), tr., i zvrat. (1) (Hond): vytrhnout či vyrazit si nějakou ranou nebo jiným způsobem jeden nebo více zubů; (2) zvrat. (Hond): proděravět se hliněná nádoba; (RAE).

desbinzar, tr. (1) (Guat): vykloubit; (DA).

desbitocado, -da, adj. (1) (Guat): omámený, otupělý, zmámený; hloupý, nerozumný; (DA).

desbitocar, tr. (1) (Guat): odstranit nádrži uzávěr; (DA).

desbocado, -da, adj. (1) (Guat, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol): o osobě, zvířeti: pohybující se vysokou rychlostí; ■ Var.: *esbocado; esbocao*; (DA).

desbocar(se), intr., i zvrat. (1) (Nik, Guat, Kub, Dom, Portor): ukvapit se při nějakém rozhodnutí; ■ Var.: *esbocarse*; (RAE, DA). • (2) intr. (Kub): vykonat nějakou činnost unáhleně; (DA).

desbol, m. (1) (Ven): rána míčem, kterou hází nadhazovač pálkaři; (DA).

desbolado, -da, adj/subst. (1) neuklizený, rozházený, viz též: *bartolero*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) adj/subst. (Arg, Urug): neorganizační, neiniciativní, neagilní, nečinnorodý; (3) (Arg, Urug): nepořádný, lajdácký; lempl, lajdák; (4) adj. (Arg, Urug): rozházený, neuklizený, pohozený; (DA).

desbolar, tr. (1) (LaPlat): způsobit zmatek, chaos; udělat nepořádek; (BDE).

desbolarse, zvrat. (1) (Arg, Urug): hovor. ztratit trpělivost, vyjít z rovnováhy; (2) hovor. (Urug): svléknout se; (RAE). • (3) tr, vulg. (Arg, Urug): vyvolat v něčem zmatek, chaos; (4) intr., vulg. (Arg, Urug): splést se; (5) vulg. (Urug): přestat se chovat podle jistých norem; (6) vulg. (Urug): zanedbávat své povinnosti; (7) intr. (Urug): vysléct se, obnažit se; (DA).

desbole, m. (1) hovor. [Š: *confusión, problema, lío*] (Arg, Urug): nepořádek, zmatek; pozdvižení, binec, chaos; př.: *se armó un desbole cuando se cayó una pila de papeles y libros del escritorio*; viz též: *bailongo, quilombo*; (RAE, RF, DA).

desboquillada, f. (1) (szArg): odstranění pudy, která zabraňuje růst výhonků cukrové třtiny; ■ Syn.: *desboquille*; (DA).

desboquille, (1) viz: *desboquillada*; (DA).

deboquillar, tr., venk. (1) (szArg): odstranit pudu, která zabraňuje růst výhonků cukrové třtiny; (DA).

desboquille, m. (1) (szArg): viz: *desboquillada*; (DA).

desboquinar(se), tr., i zvrat. (1) (Pan): rozbít si pusy; (DA).

desbordarse, zvrat. (1) (Kub): rozzlobit se, naštvat se; př.: *se desbordó y le cantó las cuarentas al hijo*; (2) (Kub): nechovat se podle pravidel slušného chování; předvádět se; př.: *¡qué espectáculo el del Juan!, se desbordó en el cine*; (3) (Kub): přehnat něco, zajít příliš daleko; př.: *en todo lo que hace se desborda*; (DMC).

desborde, m. (1) (Arg, Par, Urug): výbuch hněvu; (2) povodeň; (AM, MM).

desboronado, -da, adj. (1) (Par): odrovnaný silnou bolestí hlavy; (DA).

desboronamiento, m. (1) (Portor, Kol, Dom): nadrobení chleba; ■ Var.: *esboronamiento*; (DA).

desboronar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr., lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Ven, Chil): rozebrat nějakou věc na velmi malé díly; ■ Var.: *esboronar*; (2) intr. (Guat, Hond, Portor, Kol): rozbít se na velmi malé kousky; ■ Var.: *esboronarse*; (3) intr. (Guat, Hond, Nik, Ven, Par): o někom: morálně nebo fyzicky upadat; (4) lid. (Hond, Nik, Par, Chil): o stavbě: poškodit se, zničit se (postupem času nebo přírodními jevy a vlivy); (5) lid. (Hond, Nik, Kost, Par): o zdi nebo budově: spadnout; (6) tr. (Hond, Par): o podniku nebo instituci: špatně fungovat; o něčem: snížit se; (DA).

desborrondigar(se), intr., i zvrat. (1) (Hond): zbořit se, demolovat se zeď, budova; (DA).

desborrumbar(se), intr., i zvrat. (1) (Guat): o něčem: spadnout, zhroutit se; (DA).

desboscar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Chil, Mex): čistit terén od stromů; (MM). • (2) intr. (Guat, Nik, Kub, Dom, Portor): unáhlit se v rozhodnutí; ■ Var.: *esbocarse*; (3) (Kub): vykonávat nějakou činnost ve spěchu; (DA).

desbotamiento, m., venk. (1) (Hond): viz: *desbotoneo*; (DA).

desbotonamiento, m. (1) (Kub): odstranění pupat; (DA).

desbotonar, tr. (1) (Am; Mex, Hond, Pan, Kub, Portor, Chil): olámat vršky a pupata rostlinám, především tabáku; ► účel: zabránit jejich dalšímu růstu a posílit tak růst listů; (RAE, DA). • (2) (Pan, Portor): rozepnout; (AM, MM). • (3) (Hond): ztupit rohy hovězího dobytka; (4) venk. (Portor): (vy)klestit, (vy)kastrovat (zvíře); (DA).

desbotoneo, m. (1) (Hond, Nik): řezání pupat; ■ Var.: *desbotamiento*; (DA).

desbozalado, -da, adj/subst. (1) (Kost): mluvící nenuceně a sprostým jazykem; (DA).

desbozalar(se), intr., i zvrat. (1) (Kost): začít nenuceně a sprostě mluvit; (DA).

desbravar, tr. [Š: *desflorar, desvirgar a una mujer*] (Kol): zbavit ženu panenství; (RR).

desbreñar, tr. (1) (Mex): vyrvat a odklidit plevel z nějaké oblasti; (DA).

desbundar(se), intr/zvrat., lid. (1) (Urug): opít (se), ožrat (se), **nadměrně se zdrogovat**; viz též: *enchivar(se)*; (DA).

desbunde, m. (1) (Urug): divoký a bouřlivý večírek; (DA).

desburumbadero, m., venk. (1) (Guat): jáma v rokli na stržené zem; (DA).

desburrumbar(se), intr., tr., i zvrat. (1) intr. (Guat): o někom nebo o něčem: spadnout do propasti; (2) tr. (Nik): (z)bourat, strhnout budovu; (3) (Nik): propustit někoho z funkce, pracovního místa; (DA).

desburruncar(se), tr., int/zvrat. (1) (Hond): viz: *desburrungarse*; (DA).

desburrungar(se), intr., tr., i zvrat., hovor. (1) intr. (Salv, Hond, Nik): zřítit se; sesunout se (o pahorku, zdi, domu, mostu); ■ Var.: *desburruncarse*; (2) (Hond): spadnout (ze srázu, do propasti); (3) tr. (Hond, Salv, Nik): (z)bourat, strhnout (zvl. zeď, budovu); ■ Var.: *desburruncarse*; (4) (Hond, Nik): o kopci: sesouvat se následkem vody; ■ Var.: *desburruncarse*; (5) intr. (Hond, Nik): spadnout někdo nebo něco ze srázu nebo do rokle; ■ Var.: *desburruncarse*; (RAE, DA).

desburrungazón, m. (1) (Salv): zřícení budovy, zdi nebo kopce; ■ Var.: *desburrungue*; (2) (Salv): sutiny; (DA).

desburrungue, m. (1) (Hond): zřícení budovy, zdi nebo kopce; viz též: *desburrungazón*; (DA).

descabar, tr. (1) (Salv): odstranit dobytku špičky rohů; (DA).

descabezar, tr. (1) (Bol, Kol, Hond, Nik, Par, Ekv): zbavit někoho funkce; (2) (Portor): snížit sílu likéru přidáním vody; (RAE, DA).

descabrarse, tr/zvrat. (1) (Bol): mít samovolnou poluci; ► bol. argot *coba*; (HB).

descabullar(se), intr/zvrat. (1) (Kol, Ven): vysmeknout se, vyklouznout; (AM, MM). ● (2) lid. (Ven): utéct, zdrhnout; prchat; viz též: *envelar*; ■ Syn.: *jullirse*; (DA).

jullirse, (1) viz: *descabullar(se)*; (DA).

descacarañado, -da, adj. (1) (Chil): odloupený, vyloupený; (AM). ● (2) (Pan): zjizvený, pořobaný (od neštovic); (DA).

descaecido (descaicido), m., lid. (1) (Hond): slaboch; viz též: *neneque*; (DA).

descachado, -da, adj. (1) (Kol): o rozhodnutí: absurdní, nerozumný, nesmyslný, nerozvážený; (DA).

descachalandrado, -da, adj. (1) (Am): neupravený, otrhaný; (RAE). ● (2) (Kol, Arg, Chil, Per, Ven, Pan, StřAm): nedbalý, nepořádný; (3) rozcuchaný; (MM). ● (3) (Nik, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Chil): ■ Syn.: *descuajeringado*; (2) (Per, Nik, Kost): zničený, poničený, rozbitý; (DA).

descuajeringado, (1) viz: *descachalandrado, -da*; (DA).

descachalandramiento, m. (1) (Kol, Per, Ekv): nedbalost (v oblékání); (MM).

descachalandrarse, zvrat. (1) (Kol, Per, Ekv): nevěnovat pozornost oblékání; (MM). ● (2) tr. (Nik, Kost, Per): zničit, zkazit něco; (3) intr. (Nik): zničit se, zkazit se; (DA).

descachar(se), tr./., intr., i zvrat. (← *cacho*) [Š: *cuerno*] (1) tr., venk. (Hond, Nik, Mex, Kost, Pan, Kol, Ven): zbavit rohů; (2) intr., zvrat., venk. (Chil, Kol, Hond, Nik, Kost): urazit si rohy; (3) zvrat. (Kol): přijít o držadlo, rukojeť (o nástrojích); (4) intr., i zvrat. (Kol): zlomit se; ► rozbití nápravy, osy (u vozidla); ■ Var.: *escacharse*; (5) zvrat. (Kol): uříct se, říci něco nevhodného; (RAE, DA). ● (6) intr. (Mex, Kol): netrefit kouli (v biliáru) či míč (ve fotbale); ■ Var.: *escacharse*; (7) (Kol): pomýlit se, zmýlit se, přehmátnout se; dopustit se indiskrece; ■ Var.: *escacharse*; (8) intr., venk. (← *cacho*) [Š: *pedazo*] (Hond): rozbit se nebo uvolnit se část něčeho; (9) intr. (Kost): utrpět vážný pád; (DA).

descacharado, -da, adj. (1) (Nik): zanedbaný, neupravený; viz též: *descacharrado*; (DA).

descacharrado, -da, adj. (1) (Guat, Hond): zanedbaný, rozcuchaný, neupravený; ušpiněný; př.: *Estéban iba bien descacharrado por la calle...tan presumido que era, no sé que le habrá pasado*; ■ Var.: *descacharado*; (RAE, RF; AM, MM, DA).

descacharrarse, zvrat. (1) (Kub; Portor): rozbit se, zničit se; př.: *se me cayó el pomo y se descacharró*; (2) (Kub): nezdařit se; ztroskotat; př.: *el proyecto se descacharró por falta de dinero*; (AM; DMC).

descachazador, m., venk. (1) (Kol, Ekv): nástroj na sbírání pěny (ze třtinové šťávy); ► skládá se z dlouhého držadla s přizpůsobeným sítkem na jednom z jeho konců; ■ Var.: *pascón*; (DA).

descachazador, -ra, subst/adj. (1) (Hond): osoba, která sbírá pěnu (ze třtinové šťávy); (DA).

descachazadora, f. (1) (Kol): nádoba, do které se sbírá pěna ze třtinové šťávy; (DA).

descachazar, tr., venk. (1) (Guat, Hond, Kub, Kol, Kost, Ekv): sebrat pěnu (z třtinové šťávy); (RAE).

descache, m. (1) lid. (Kol): omyl, chyba, mýlka; (2) (Kol): falešný úder do míče nebo koule (v hrách jako biliár nebo fotbal); (3) (Kol): zlomení náprav (vozidla); (4) venk. (Ekv): odrohování, odstranění rohů nějakého zvířete; (DA).

descachimbada, f., lid. (1) (Hond, Salv, Kost): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (2) (Hond): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

descachimbado, -da, adj. (1) (Kub, Nik, Hond): rozbitá věc, rozbitý; (2) (Kub): zle zřízený, zraněný(o člověku); (3) (Nik): ztřeštěný, potrhlý (o člověku); (RAE). • (4) (Hond, Nik): nevyužitý, promarněný; (5) (Hond): zchátralý, zanedbaný, rozpadající se; (6) (Hond): o osobě, vozidle: jedoucí vysokou rychlostí; (7) (Hond): o osobě, vozidle: padající do propasti; (8) (Hond, Nik): bláznivý, potrhlý; (9) (Hond, Nik): zanedbaný, špatně oblékaný; (DA).

descachimbamiento, m. (1) (Nik): fyzická likvidace něčeho; (2) (Nik): mentální narušenost; (3) (Nik): rozchod, konec milostného vztahu; (DA).

descachimbar(se), tr/intr., i zvrat., hovor. (1) tr. (Kub): zbit někoho; dát mu nakládačku; pěkně ho zřítit; (2) intr. (Hond): opustit dosud spořádaný život; (3) intr., tr. (Hond): nechat zaniknout přátelské a upřímné vztahy (o dvojici nebo skupině osob); (4) intr., i zvrat. (Kub, Nik, Hond, Salv): hlučně upadnout, s rámem se zřítit (co); (5) zvrat. hovor. (Hond, Salv, Nik): uvolnit se, rozviklat se, polevit; (RAE, DA). • (7) (Hond, Salv, Nik): spadnout do propasti; (7) (Kost, Kub): utrpět těžký pád; (8) intr. (Hond, Nik, Kost): zničit se, pokazit se; (9) tr. (Hond, Nik, Kost): pokazit, zničit, zruinovat, zdemolovat; (10) intr. (Hond): přehnat to se svým chováním; (11) tr. (Hond): řídit auto vysokou rychlostí; (DA).

descachimbe, m., lid. (1) (Hond, Salv, Nik): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

descaderado, -da, adj. (1) (Kol, Ekv, Chil): o spodním prádle nebo kalhotách: bokový; (DA).

descaderar(se), intr. (1) (Dom, Ven): vrtět boky; (DA).

descaicido, m. (1) viz: *descaecido*; (DA).

descajetarse, zvrat. (1) ~ **de risa** (Kub): nadměrně se smát, řehtat se; (AM).

descalabrado, -da, adj., lid. (1) (Nik): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (2) (Nik, Dom, Portor): zchátralý, zanedbaný, rozpadající se; (DA).

descalabradora, f. (1) (Kub): výsměch; (2) porážka; (MM).

descalabrar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Kub): špatně dopadnout; (2) nezastihnout někoho doma; (AM, MM). • (3) hovor. (Mex): být na dně, být švorc; (4) (Mex): udeřit se do hlavy, poranit si hlavu; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (5) tr, (Mex, Dom): být v bankrotu; (6) intr. (Mex, Dom): zruinovat se, přijít na mizinu; být na mizině; (7) (Kost, Dom): utrpět těžký pád; (8) (Portor): ostříhat vlasy; viz též: *tostonear*; (DA)

descalar, tr., lid. (1) (Dom): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (DA).

descalaverado, -da, adj. (1) (Salv): neuvážlivý, nerozvážný; (DA).

descalentado, -da, adj., lid. (1) (Dom): rozzlobený, naštvaný; viz též: *encojonado*; (2) (Dom): o ženě; našhavená, nadržená; (DA).

descalentar(se), tr., intr., i zvrat., lid. (1) (Mex: Zacatecas): spálit kůži, až ztratí srst; (2) (Kub): zoufat si; (AM). (3) intr. [Š: *enfadar(se)*, *enojar(se)*] (Dom): rozzlobit (se), naštvat (se); viz též: *encojonar(se)*; (4) tr. (Dom): rozzuřit někoho; (5) intr. (Dom): sexuálně se vzrušit; (DA).

descalfar, tr. (1) (Hond, Nik): odečíst někomu částku peněz z platu; (DA).

descalfe, m. (1) (Hond, Nik): odečtení nějaké částky peněz z platu; (DA).

descalostrar, tr., venk. (1) (střKol): odebrat čerstvě otelené krávé mlezivo; (DA).

descalza, f. (1) (Salv): městská policie; př.: *a Sergio lo detuvo la descalsa y tuvo que mostrar identificación*; ► slang; (RF).

descalzo, m., lid. (1) (Salv): ručně ubalená cigareta; viz též: *nicotinoso*; (DA).

descalzurriado, -da, adj., lid. (1) (Kol): neupravený, zanedbaný; (2) (Kol): nosící bokové kalhoty; (DA).

descambiar, intr., i tr. [Š: *pedir cambio, cambiar dinero*] (1) venk. (Guat; Kol, Hond, Salv, Nik, Ven, Ekv, Per): rozměnit peníze; ■ Var.: *escambiar*; př.: *pagó con un billete de cien varas; aquella no tenía vuelto y fue a descambiar*; (RAE, RR, DA).

descamburado, -da, subst/adj. (1) (Ven): odvolaný, sesazený; (DA).

descamburador, -ra, m. i f. (1) (Ven): sesazovatel, odvolatel; (DA).

descamburamiento, m. (1) (Ven): odvolání, sesazení; (DA).

descamburar, tr. (1) (Ven): odvolat, sesadit; (DA).

descamisado, m., lid. (1) (Hond): chudák; nuzák; (DA).

descamisado, da, adj/subst. (1) (Arg): peronista; (2) (Mex): ubohý, bídný, otrhaný; (3) (Portor): nestydatý; (MM). • (4) ~s, m., pl. (Arg): dělníci, proletariát; ► označení pro pracující lid v době po červnové revoluci z roku 1943; (BDE). • (5) subst/adj. (Portor): nestyda, nestoudník, drzoun; nestydatý, nestoudný, drzý; (DA).

descamisar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Chil): svléknout si košili, rozeprout si košili; př.: *se descamisaron porque el calor era muy grande*; (BDE). • (2) tr. (Kol, Guat, Per, Mex): zničit; (AM, mM); • (3) (Am): stáhnout košili (z); obrat o všechno; (JD). • (4) (Hond): krást; viz též: *alzarse*; (DA).

descanar, tr. (1) (Chil, Guat): odstraňovat šediny; (AM).

descangallado, -da, adj. (← it. *sgangherato, scancellato*) (1) (LaPla): zničený, rozbitý; přihlouplý; (MS). • (2) hovor. (Arg): omšelý, ošuntělý, zchátraný, otrhaný; př.: *flaca, fané y descangallada la vi esta madrugada salir del cabaret*; (BDE).

descangallar (se), tr. i zvrat. (← it.) (1) (LaPla): něco rozbít nebo rozložit; zmrazčit někoho; dát se na špatnou cestu; propadnout zlozvykům; (MS).

descangañar, tr. (1) (Kub): brutálně někoho mlátit až do krve; (DA).

descangayado, -da, adj. (1) churavý, viz: *bandeado*; (NET).

descansada, f. (1) (Kol, Per, Ven, Bol, Chil, szArg): pracovní přestávka; (2) Guat, Nik, Kost, Par): odpočinek, pauza nebo navrácení sil; (DA).

descansafatiga, viz: *escansafatiga*; (MS).

descansar, intr., tr., lid. (1) (Mex): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (2) tr. (Arg): dobírat si někoho, dělat si legraci (z koho); (3) ~ **haciendo adobes** (Mex): pracovat během přestávky nebo ve volném čase; (DA).

descansé, m. (1) (Kol): *Justicia phyllicoides*; ► rostlina z čeledi paznehtníkovitých (lat. *Acanthaceae*); dorůstá do výšky 1,5 m, a s nechlupatými stonky, podlouhle vejčité nebo vejčité kopinatými listy a květenstvím v klasech s růžovými nebo žlutými korunami; používá se jako srdeční tonikum a k léčení zápalu plic; (DA).

descanso, m. (1) (Chil): komora; (2) stolek (AM, MM). • (3) **estar siempre en el ~ retribuido** (Kub): nepracovat, flákat se; př.: *ese amigo tuyo siempre está en el descanso retribuido, ¡qué suerte tienes!*; (4) **ser el ~ retribuido y el 9.09 juntos** (Kub): být darmošlap, líný jak veš; ► jednalo se o výhody pro kubánské dělníky, které je osvobozovaly od práce; př.: *mi hijo, me avergüenza decirlo es el descanso retribuido y el 9.09 juntos*; (DMC). • (5) (Par): panák (dětská skákací hra); (DA).

descantillar, tr. (1) (Kub): zastříhnout okraje zhotoveného oděvu; (DA).

descañangada, f. (1) (Kub): zlomení nebo rozvrzání, rozviklání něčeho; (2) (Kub): opakovaná bolest při nehodě nebo rvačce; (DA).

descapotable, m. (1) kabriolet, viz: *convertible*; (EEA).

descapotado, adj. (1) (Nik): o muži, který souloží bez ochrany; (DA).

descapotar, tr. (1) (Arg): sklopit kapotu auta; (2) (Kol): odstranit první vrstvu zeminy při stavbě silnice; (MM).

descapullador, m. (1) (Pan): nástroj na odstraňování pupat z plodu kukuřice; (DA).

descapullar, tr. (1) (Pan): odstranit pupata z kukuřice; (AM).

descarado, -da, adj/subst. (1) ¡qué ~!, to je ale drzoun!; viz též: *fresco, ¡qué ~!*; (EEA).

descarachar, tr. (1) (Kol): odstranit kotelní kámen; (2) odříznout kůru stromů; (3) oškrábat zed'; (AM).

descarachado, -da, adj. (1) (zápKol): odloupený, sloupnutý, zbavený slupky; (DA).

descarachar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (jzKol): odstranit slupku; (2) intr. (jzKol): o slupce nebo jemném povrchu: sloupnout se; (DA).

descaracterizar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kub): zbavit někoho prestiže, připravit ho o dobrou pověst; př.: *lo descaractericé de tal forma que desde aquel momento en vez de un hombre de bien fue considerado un canalla*; (2) (Kub): strhnout někomu falešnou masku; odhalit někoho; prokázat, že někdo lže; př.: *lo descaractericé en medio de la asamblea*; (3) ~se zvrat. (Kub): ztratit tvář, prestiž, přijít o dobrou pověst; př.: *haciendo lo que hizo se descaracterizó*; (DMC).

descarajar(se), tr/zvrat., lid. (1) (Portor): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (DA).

descarapelado, -da, adj. (1) (Mex, Kost, Kol): odloupený, sloupnutý, oloupaný; (2) (Mex, Kol): o kůži na těle: strhnutá, stržená; (DA).

descarapelar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Mex): vyloupat, oloupat; (2) popraskat; i zvrat.; (RAE). • (3) [Š: *pelarse*] (Kol, Mex): loupat se, oloupat se; ► kůže nebo lak; př.: *¡mira cómo tienes la espalda toda descarapelada!*; (RF). • (4) tr. (Mex, Kost, Kol): odloupnout, sloupnout, sloupat; (5) intr. (Mex, Kost, Kol): odloupnout se, oloupat se, sloupnout se; (6) (Mex, Kol): o kůži na těle: strhnout se; (DA).

descarchar, tr. (1) (Salv): vzít někomu zaměstnání; (DA).

descardar, tr. (1) (Kub): vyhodit; (AM).

descarga, f. (1) (Kub): hudební vystoupení před menším publikem; ► **vystupuje jeden nebo několik umělců, vystoupení je buď spontánní nebo naplánované**; (2) (Kub): pokárání; (3) (Ven): nudná záležitost; (RAE). • (4) (Kub): slovní průjem, zdrcující příval slov, ohraná písnička; př.: *me cogió en la esquina y oí su descarga*; (5) (Kub): smutný, patetický příběh; př.: *me contó la muerte de la madre, ¡qué descarga!*; (6) (Kub): rytmická hudební skladba; př.: *tremenda descarga la de la orquesta*; (7) (Kub): skladba od hudebního souboru zvaného Charanga; př.: *¡ahí viene la charanga con su descarga!*; (8) **echar (dar, meter) una ~¹** (Kub): unavovat, prudit, obtěžovat nudnými řečmi; př.: *¡me echó una descarga, me contó toda su vida!*; (6) **echar (dar, meter) una ~²** (Kub): pokárat, promluvit do duše; př.: *me echó una descarga porque llegué tarde anoche*; (7) **ser algo una~ de charanga** (Kub): nastát za nic; př.: *ese poema es una descarga de charanga*; (8) **ser alguien una~** (Kub): být protiva; viz též: *charanga, orégano, parque*; (DMC). • (9) (Kub, Dom, Portor, Ven): viz: *halón de orejas*; (DA).

descargar, tr., lid. (1) (Kub, Dom, Portor, Ven): vyčítat, kárat, zjebat; viz též: *joder*; (2) tr. (Mex, Dom): kálet, vyprázdnit se; (3) tr. (Mex, Dom): dát průchod nějakému citu; (4) tr. (Kub, Dom, Portor, Ven): slovně někoho pokárat; (5) intr. (Kub): účinkovat v hudebním představení; (6) tr. (Kub): mít milostnou aférku; (7) tr. (Kub): líbit se něco někomu; (8) tr. (Salv): předat někomu kořist; (DA).

descargón, m. (1) (Kub): kecý, žvásty, bláboly; př.: *el descargón de Juan era insoportable*; (2) (Kub): žvanil, kecal; ► člověk, který otravuje nezajímavými řečmi; př.: *huye, que por aquí viene ese descargón*; (DMC).

descargoso, -sa, adj. (1) (Kub): ukecaný, užvaněný, otravný nemístnými řečmi; př.: *¡no seas descargoso!* (přestaň kecat!); (DMC).

descarguita, f. (1) (Kub): krátká nudná řeč; př.: *me dio una descarguita que para qué hablar*; (2) (Kub): rodinná oslavička; př.: *hoy voy a una descarguita*; (3) (Kub): hudební skladba; př.: *dile a orquesta que toque una descarguita*; (DMC). • (4) (Kub): rodinná oslava; setkání přátel; ■ Syn.: *motivito*; (DA).

motivito, (1) viz: *descarguita*; (DA).

descariñado, -da, adj/subst. (1) (Ekv, Chil): nemilující; nerozdávající lásku; neprojevující lásku; osoba, která nedává a ani neprojevuje lásku; ► převážně proto, že jemu se jí nedostávalo; (DA).

descarminado, m. (1) (Hond): vytahování jednotlivých nití z vlákna agávového listu; (DA).

descarne, m. (1) (Arg Hond, Urug): štípenka; ► kůže mladého býčka, která se užívá v kožené galanterii; (RAE). • (2) (Hond, Nik, Ek, Arg): v koželužství: zpracování kůže; ► proces spočívá v odstranění masa a nečistot ze zvířecí kůže; (3) venk. (Hond, Ekv, Arg, Urug): spodní část kůže hovězího dobytka; ► je nižší kvality než ta vnější; (4) (Urug): svalovina z hovězího dobytka, která se získává z kůže nebo z varlete; (DA).

descarómetro, m. (1) **romper el ~** (Kub): nevidět si do pusy, mít prořízlou pusy, být velice drzý (oprsklý); př.: *ese individuo rompió el descarómetro, es lo más descarado que yo he visto en mi vida*; (DMC).

descarozado, m. (1) (Chil, Arg): broskev bez pecky usušená na slunci; ■ Syn.: *descorazado*; (DA).

descorazado, (1) viz: *descarozado*; (DA).

descarozado, -da, adj. (1) (Arg, Chil): vypeckovaná (broskev na sušení); (AM, MM).

descarozar, tr. (1) (Mex, Kub, Bol, Chil, Arg, Urug): vyloupat, vypeckovat; (RAE, DA).

descarranchado, -da, adj. (1) (Hond, Portor): nepůvabný, nevzhledný; ■ Var.: *escarranchado*; *escarranchao*; (2) (Portor): pokažený, nefunkční; (DA).

descarretillar(se), tr., intr., i zvrat. (1) hovor., intr. (Chil): zůstat hledět, valit oči (spadla mi čelist), i zvrat.; (RAE). • (2) (Arg, Chil, Par, Urug): vytrhnout bolestivě stoličku; (MM).

descarriar(se), tr., i zvrat. (1) (Kub): zmizet, nebýt někdo dlouho vidět; př.: *Juan se me descarrió hace más de cinco años*; (DMC). • (2) venk. (Kost): v hazardní hře: vyhrát nad ostatními; odnést si celou výhru; (DA).

descarrilado, -da, adj. (1) (Bol): změna denní rutiny ► je způsobená častým opilstvím; bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Hond, Nik, Kost, Dom, Portor, Ven, Per): zbloudilý, sešlý z cesty; (3) (Kub, Dom, Portor): nedodržující společností předepsané pravidla slušnosti; (4) (Hond): nezdařený, ztroskotaný; (DA).

descarrilamiento, m., lid. (1) (Dom): nepořádek, binec; nezdar, neúspěch, propadák; viz též: *quilombo*; (DA).

descarrilar(se), tr., intr. i zvrat. (1) (Bol): přimět člověka k padělání; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) tr. (Mex, Hond): porazit doposud vyhrávajícího jedince nebo tým; (3) intr. (Mex, Hond): utrpět porážku (jednotlivec, tým); (4) intr. (Guat, Hond, Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven): vzdát se ze správné cesty; (5) tr. (Hond): ztroskotat v čem (kdo, co); (6) intr. (Dom, Per, szArg): dát se na špatné chodníčky; (DA).

descartable, adj/subst. (1) (Chil, LaPlat; Hond, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): jednorázový, nevratný; př.: *una nueva epidemia: la de las latas descartables*; (2) f. (Nik, Dom): injekční stříkačka s jehlou; (RAE, BDE, DA).

descartado, -da, adj. (1) (Am): vyloučený (ze skupiny); (MM).

descartar, tr. (1) (Am): vyloučit, odloučit; (MM).

descarte, m. (1) (Kub): budižkničemu, nekňuba; ► původ v karetních hrách, *descarte* je vyřazená karta; (DMC). • (2) (Arg): zboží horší kvality; ► odděluje se, aby se prodalo za nízkou cenu; (AM). • (3) **correrle a uno el ~** (Arg): zkontrolovat na žádost karetního hráče, že nebyla použita falešná karta; (RR).

descartuchamiento, m., lid. (1) (Chil, Bol): poměr; vztah, v němž někdo přijde o panenství či panictví; viz též: *entretención*; (DA).

descartuchar(se), tr., intr., i zvrat. (1) vulg.[Š: *desvirgar, perder la virginidad*] (Bol, Chil): připravit o panenství, panictví; př.: *ella insistía que la habían descartuchado sólo en el día de su matrimonio*; (RF). • (2) intr. (Bol, Chil): přijít o panictví, panenství; (AM).

descasar, tr. (1) (Guat, Per, Portor): rozebrat; (AM, MM). • (2) (Portor): v kohoutích zápasech: zrušit uzavřené sázky; (3) (Portor): nepřipustit dohodnuté kohouty k zápasu; (DA).

descascarado, -da, adj. (1) (Nik, Ekv): o ovoci: oloupaný; (DA).

descascarañado, -da, adj. (1) (Kub): promáčkнутý; př.: *no lo compres, está descascarañado*; (DMC). • (2) (Kub, Dom): oloupaný; otlučený; (DA).

descascarañar(se), tr., intr. (1) (Kub): zmáčkнут, promáčkнут; př.: *descascarañó el automóvil*; (2) (Kub): oloupat, odstranit slupku; př.: *descascarañó la manzana*; (DMC). • (3) tr. (Kub, Dom): odstranit část obkladu stěny; ■ Var.: *decacarañar*; (4) (Kub, Dom): oloupat (slupku nebo kůru ovoce); ■ Var.: *decacarañar*; (5) intr. (Kub, Dom): odloupnout se, drolit se (zvl. omítka); (DA).

descascarar, tr. (1) (Kol): rozdrásat kůži ranami; (2) o někom špatně mluvit; (3) (Chil, Mex): oškrábat zed'; (MM).

descascarriar, tr. (Arg; Urg.): očistit ovci od hlíny a exkrementů, které se nalepí na břicho a nohy; (RR).

descasquillar, tr. (1) (StrAm, Portor): zbavit koně kování; (MM).

descase, m. (1) (Portor): v kohoutích zápasech: zrušení uzavřených sázek; (2) (Portor): v kohoutích zápasech: porušení dohodnutého závazku jedním z majitelů kohoutů; (DA).

descasullar, tr. (← *casulla*) [Š: *cáscara del arroz*] (1) (Hond): vyloupat rýži, kávu ze slupky; (RAE, DA).

descendiente, m. (1) **ser ~ de Pestonit** (Kub): být kozlík Šikula; ► vědět toho hodně o zahradničení; Pestonit byl známý kubánský odborník v zahradnictví; př.: *pregúntale sobre la enfermedad de los rosales, él es descendiente de Pestonit*; (DMC).

descentralado, -da, adj. (1) (Per): decentralizovaný, decentralizační; (DA).

descentralismo, m. (1) (Kol, Per, Par): decentralismus; ► politický, sociální nebo ekonomický systém, který směřuje k decentralizaci státních orgánů; (DA).

descentralista, adj/subst. (1) (Kol, Per, Par): o osobě, instituci, straně nebo vládě: decentralizační; (DA).

descerezar, tr. (1) (Portor): loupat kávová zrna; (DA).

deschabado, -da, adj. (1) (Kub): drzý, hubatý, nestydatý, nestoudný; (2) (Kub): zbloudilý, sešlý z cesty; (DA).

deschabar(se), intr/zvrat., lid. (1) (Kub): mluvit špatně (o někom); viz též: *embostar*; (2) zvrat., hovor. (Kub): chovat se drze, neurvale; (RAE, DA). • (3) (Kub): nedodržovat společností předepsaná pravidla slušnosti; (DA).

deschabe, m. (1) (Kub): pomlouvání, pohoršování někoho; (RAE).

deschabetado, -da, adj. (1) (Ven): viz: *deschavetado*; (DA).

deschabetar(se), zvrat. (1) (Ven): viz: *deschavetarse*; (DA).

deschalador, m. (← keč.) (1) (LaPlat): nádeník; ► pracující na kukuřičném poli, zbavuje kukuřici listenů; (MS).

deschalador, -ra, m/f. (1) (Arg, Urug): osoba, která odstraňuje listeny kukuřičnému klasu; (DA).

deschalar, tr. (← keč.) (1) (JižAm; szArg, Urug): zbavovat kukuřici listenů; (MS, DA). • (2) lid. (Mex, Bol, Chil): krást, okrást; viz též: *ladronear*; (DA).

deschalecado, -da, subst/adj. (1) (Mex): otrhanec; otrhaný; (MM, DA).

deschambado, -da, adj. (1) (Hond): odvolaný, sesazený; (DA).

deschambar, tr. (1) (Hond): vyhodit někoho z práce, zbavit ho místa (v práci); (RAE). • (2) (Ekv): vytrhat odněkud drny; (DA).

deschampada, f. (← keč.) (1) (Arg, Chil): vymýcení, odstranění; ► vodních rostlin z koryta; (MS).

deschampar, tr. (← keč.) (1) (JižAm; szArg): vymýtít, odstranit, vyhubit; ► zbavit se vodních rostlin bránících průtoku vody v korytě; (MS).

deschapada, f. (1) (Bol): úplné doznání delikventa na policii; ► bol. argot *coba*; (HB).

deschapar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Arg, Bol, Chil, Ekv, Per): vypáčit, urazit zámek; (RAE, AM, HB). • (2) (Bol): doznat všechny trestné činy; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) tr. (Mex, Ekv, Per, Bol, Arg): vylomit nebo vypáčit zámek něčeho (zvl. okna); (4) tr. (Bol): ukázat něco tajemného; (5) intr. (Bol): prozradit se, vyzradit se; (DA).

deschaparrado, -da adj., venk. (1) (Ekv): o pozemku: vypletý, odplevelený (za účelem jeho obdělávání); (DA).

deschaparrar, tr., venk. (1) (Ekv): zbavit pozemek vegetace (za účelem obdělávání); (DA).

deschapinar, tr., venk. (1) (Arg): zastříhnout nadměrně velká kopyta jízdního zvířete; (DA).

descharchado, -da, adj. (1) (Kost, Hond, Guat, Nik): nedbale oblečený; (RAE). • (2) (Hond): rozvrzaný, rozviklaný, nepoužitelný; (DA).

descharchalar(se), tr., intr. i zvrat. (1) tr. (Nik): rozebrat, rozložit něco; (2) intr. (Nik): zchátrat, rozpadnout se; (3) (Nik): odvolat, sesadit někoho; viz též: *descharchar*; (DA).

descharchar, tr. (← angl. *discharge*) [Š: *despedir*] (1) (StřAm; Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): vyhodit někoho z práce, sesadit někoho z funkce; ■ Syn.: *deschambar*; *descharchalar*; (RAE, MS, DA). • (2) (← angl. *to discharge*, „vyložit náklad“) (StřAm, Mex, US): propustit ze zaměstnání; (Mex): propustit zaměstnance; (AHM).

descharche, m. (1) (Nik): nesouhlas, neshoda nesoulad; omyl, chyba, přehmat; nesmysl, nerozum, nepředloženost; (DA).

descharro, m/f. (1) (Salv): hastroš; (2) **¡qué ~ !** (Salv): pcha; tak to vůbec; ► užív. se při odmítnutí nebo důkazu, že něco neplatí; (DA).

deschavada, f. (1) (Arg, Urug): prozrazení něčeho zamlčovaného; (DA).

deschavado, -da, adj., i subst. (← it.) (1) (LaPla): známý; člověk, o kterém je znám jeho zkažený život; propadnutý radovánkám; (MS). • (2) subst/adj., lid. (Arg, Urug): lehkovážník nebo nestyda, drzoun, sprost'ák, necuda; lehkovážný nebo nestydatý, drzý; (3) adj/subst. (Arg, Urug): osobě, která nedokáže udržet tajemství; (4) adj. (Kost, Per): o osobě: překračující společensky uznávaná pravidla slušnosti; (5) adj. (Kost): zanedbaně oblékaný; (DA).

deschavar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Arg; Urug, Per): objevit (se), odhalit (se), prozradit něco skrytého; (2) (Arg; Urug): svěřit se, oznámit či přiznat něco, co se ví; (RR, DA). • (3) tr. (← it: janov. *desciavá*) (Arg, Chil, Mex, Per, Urug): vyjmout; přiznat; zpívat; (4) (Urug): být takový jaký člověk skutečně je; uvolnit se; ztratit kontrolu; (5) (LaPla): říci o někom pravdu; donutit někoho přiznat skryté úmysly či činy; (MS). • (6) tr. (Bol): přiznat trestný čin; kápnout božskou; (7) (Bol): odhalit tajemství; ► bol. argot *coba*; (HB). • (8) zvrat. [Š: *quedar en evidencia, descubrirse*] (Arg, Urug): odhalit se, prozradit se; př.: *¡me deschavé!; le había dicho que el departamento era mío, y en ese momento llegó el dueño*; (RF). • (9) intr., lid. (Per, Arg, Urug): ztrapnit se, zesměšnit se; (10) (Arg, Urug): přiznat něco utajovaného; (11) tr. (Arg, Urug): zesměšnit, shodit, ztrapnit někoho; (12) intr., lid. (Hond, Kost, Kub, Per): zaujmout postoj, který překračuje společensky uznávaná pravidla slušnosti; (DA).

deschave, m. (← it.) (1) (Arg, Per, Urug): důvěrnost, zpověď; zneužití důvěry, donašečství; (2) (LaPla): ztráta důstojnosti, respektu, zdravého rozumu; ■ Var.: *deschavo*; (MS). • (3) (Arg, Urug, Per): prozrazení něčeho zamlčovaného nebo utajovaného; (4) (Kost, Per, Hond): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

deschavetado, -da, adj/subst. (1) adj. (Am; Mex, Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): potrhlý, poblázněný; ■ Var.: *deschabetado*; (RAE, MM, DA). • (2) adj. (Per, Bol, Chil): bizardní; (3) adj/subst. (Guat, Hond, Salv, zápKol): zanedbaný v oblékání; (DA).

deschavetarse, zvrat., hovor. (1) (Arg, Bol, Kol, Kub, Urug): ztratit soudnost, zbláznit se, pomátnout se; (RAE, MM). • (2) **deschavetarse**, intr/zvrat. [Š: *enloquecer*] (Guat, Kol, Mex, Urug): zbláznit se; zešilet; př.: *Mariano se deschavetó cuando lo eliminaron del equipo*; ► slang; (RF). • (3) intr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): zbláznit se; ■ Var.: *deschabetarse*; (4) tr. (Chil): připravit někoho o rozum; (5) intr. (Hond, Salv): chovat se potrhle, nenuceně; (DA).

deschaveto, m. (1) (výchBol): zmatek a chaos; (DA).

deschavo, viz: *deschave*; (MS).

deschepicar, tr. (1) (Chil): vytrhat travinu *chépica*; ► *Paspalum vaginatum*, travina objevující se v mírném podnebí, přizpůsobí se dobře vysokému horku a suchu stejně jako záplavám, tvoří hustý porost; (AM).

deschilampado, -da, adj. (1) (Kost): o osobě nebo věci: pohybující se či jednající velmi rychle; (DA).

deschincacado, -da, adj/subst. (1) (Nik): zlámaný, dolámaný (o člověku); ► osoba s mnoha zlomeninami; (RAE). • (2) (Nik): o osobě: trpící bolestí ve frakturách; (DA).

deschincacar(se), intr. i zvrat. (1) (Nik, Kost): silně se udeřit při pádu na zadek; (2) intr. (Nik): zlomit si nebo vymknout sikost či končetinu; (DA).

deschingar, tr. (1) (Kost.): svléknout se, vysléct někoho; (2) (Kost): useknout zvířeti ocas; (RAE, DA).

deschirajar, tr. (1) (Salv): rozpárat nějakou látku nebo nějaké oblečení; (DA).

deschoncado, -da, adj., lid. (1) (Kost): o cibuli nebo ananasu: s odtrhnutými listy nebo stonky; (DA).

deschoncar, tr., lid. (1) (Kost): vyrvat listy cibuli nebo ananasu; (DA).

deschongada, m. (1) (Mex): flám, tah, flámování; (DA).

deschongar(se), tr., intr. i zvrat. (1) tr. (Mex): rozčuchat si vlasy, rozčesat se; (2) intr. (Mex): o ženách: bít se, prát se; (3) tr. (Mex): ztratit kontrolu či zábrany, uvolnit se; (4) intr. (Hond): zbavit se zábran, ztratit zábrany; (DA).

deschongue, m. (1) [Š: *escándalo, caos, tumulto*] (Guat, Mex, Salv): chaos, rámus, rambajs, zmatek; př.: *anoche no pude dormir a causa del deschongue que traían en casa de los Ramírez*; (RF). • (2) lid. (Hond, Salv): problém, potíží, zádrhel; viz též: *trabada*; (3) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (4) (Hond, Salv): divoký večírek; (DA).

deschorchado, -da, adj. (1) (Salv): propuštěný, vyhozený; (DA).

deschorchar(se), tr., hovor. (1) (Urug, Hond): krást; viz též: *alzarse*; (RAE, DA). • (2) (sevHond, Salv): propustit, vyhodit (z práce); (DA).

deschorche, m. (1) (sevHond, Salv): propuštění (z práce); ■ Syn.: *deschuce*; (DA).

deschuce, (1) viz: *deschorche*; (DA).

deschorcholado, -da, adj. (1) (Salv): skleslý, sklíčený; (DA).

deschoretado, -da, adj. (1) (Ven): poškozený nárazem; (DA).

deschoretar(se), tr., intr. i zvrat. (1) tr. (Ven): zničit se, pokazit se; (2) intr. (Ven): zranit se, ublížit si následkem nějakého nárazu; (DA).

deschorizado, -da, adj., viz: *descocotado*; (DMC).

deschuce, m. (← *chuzo*) (1) (sevHond): viz: *deschorche*; (DA).

deschucharse, tr/zvrat. (1) (Bol): přinášet oběti pro získání něčeho; ► bol. argot *coba*; (HB).

deschulquina, f. (← keč.) (1) (Kol): prořez, ořez (na zahradě); (MS).

deschulquinar, tr. (← keč.) (1) (Kol, Ekv): prořezat, ořezat (na zahradě); (MS).

deschumbar, tr. (← keč.) (1) (Kol): rozvinout, rozbalit; ► dítě z plen, dečky nebo zavinovačky; (MS).

deschunchar, tr. (1) (Nik): zničit, pokazit, polámat; (DA).

deschuponar, tr. (1) (Kol): odstranit rostlinám neužitečné výhonky; (2) (zápVen): odstranit kávovníku mladé větvičky; (DA).

descifración, f. (1) (Per): rozluštění, dešifrování; (DA).

desclochar, tr. (← angl. *clutch*) [Š: *embrague*] (1) (Mex): zničit spojku (vozidla); ► tak, aby došlo ke ztrátě spojení motoru s koly; (DA).

desco, -ca, adj/subst. (1) (Bol): nešikovný, neschopný; př.: *Pablo es un desco para todo lo que tenga que ver con trabajos manuales*; ► slang; (RF). • (2) m/f., despekt. (Pan): jméno, které se dává neznámému člověku; (DA).

descobajado, m. (1) (Chil): oddělení třapiny od hroznového vína; (DA).

descobijado, -da, adj., lid. (1) (Kost): mazaný, protřelý, schopný všeho; viz též: *espiritado*; (2) **darse una** ~ (Nik): ukázat se v pravém světle; (DA).

descobijar(se), intr. i zvrat. (1) (Kost): probrat se (ze spánku, únavy atd...); (RAE). • (2) intr. (Nik): dávat (si) pozor, být pozorný; využít druhé; (3) intr. (Kost): stát se chytřejším a uvolněnějším; (DA).

descocado, m. (1) (Chil): broskev sušená na slunci; (AM, MM). • ~ (**descocao**), m. (2) (Kub): erotoman; př.: *va mal, no tiene control, es un descocado*; viz též: *avertado, -da*; (DMC, DBM).

descocado, -da, adj/subst. (1) adj/subst. (Ekv, Per, Bol, Chil): nerozvážný, neuvážený, pošetilý, bláhový; (2) (Guat, Nik, Kost, Kub, Bol): zpitomělý, poblázněný, zmatený potřeštěný, zřeštěný, zbrklý; (3) (Hond, Salv): odvázaný, rozjetý, vyvádějící; (4) adj. (Hond): hloupý; (DA).

descocar(se), intr. (1) (Guat, Hond, Salv, Ekv, Arg): odreagovat se, odvázat se; (DA).

descocherado, -da, adj. (1) (Kost): zničený; (DA).

descocherar, tr. (1) (Kost): zničit; ■ Var.: *escocherar*; (DA).

descochiflado, -da, adj. (1) (Kost): zničený; viz též *desconchinflado*; (2) (Kost): šílený, pomatený; (DA).

descochiflar(se), intr., zvrat. (1) (Kost): zničit; viz též: *desconchinflar*; (2) intr. (Kost): zešílet, pomást se; ■ Var.: *desconchinflar*; (DA).

descochinflar, (1) (Portor): zničit; viz též: *desconchinflar*; (DA).

descochollado, -da, adj. (← keč.) (1) (Chil): rozedraný, otrhaný; (2) zkažený, defektní, hříšný, zhýčkaný; (3): prchlivý, vznětlivý; (MS).

descochuflado, -da, adj. (1) (Portor): zkažený; viz též: *desconchinflado*; (DA).

descocido, adj. (1) **como** ~ (vých a střBol): moc, hodně; (DA).

descocorado, -da, adj. (1) (Dom): neopatrný, nerozumný, ukvapený, nerozvážený, neuvážený; (DA).

descocotado, -da, m/f., adj. (1) (Kub): nestyda, necuda, nemrava; př.: *esa descocotada es la vergüenza de su ilustre familia*; (DMC). • (2) (Kub): o palmě: zbavená listí; (3) (Kub): nestydatý; (DA).

descocotamiento, m. (1) (Kub): nestydatost; př.: *el descocotamiento de tu hermana en la fiesta es algo que jamás se podrá borrar de la memoria de todos, se portó como una ramera*; (DMC).

descocotar(se), tr., intr., i zvrat. (←*coco*) [Š: *cabeza*] (1) tr. (Kub): otrhat listy palmy nebo kokosovníku; (2) zvrat., hovor. (Kub): opovážit se, být drzý; (RAE). • (3) tr. [Š: *descocar, enloquecer*] (Kub): vyvést z míry, pobláznit; (RR). • (4) (Kub): zlikvidovat; př.: *al gobierno lo descocotaron de madrugada, todos sus miembros tuvieron que salir huyendo*; ■ Syn.: *desconchinflar, descotorrar, desconflautar, deschorizar, despatillar, destimblar, destutañar*; (DMC). • (5) lid. (Dom): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (6) intr. (Dom, Portor, Ven): zhroudit se, sesypat se, těžce spadnout; ■ Var.: *escocotar*; (7) intr. (Dom, Ven): vykonat velké úsilí na dosažení něčeho; ■ Var.: *escocotar*; (8) tr. (Kub): odstranit kokosové palmě listy nebo chomáče a tím ponechat holý stonek; (9) intr. (Kub): dát najevo nenucenost, přirozenost a nestrojenost; (10) tr. (Portor): srazit si vaz; ■ Var.: *escocotar*; (11) tr. (Portor): rozlámat nějaký předmět; ■ Var.: *escocotar*; (DA).

descodalado, -da, adj. (1) (Hond): o zdi nebo budově: zkroucený, pokřivený v některém z rohů; (2) lid. (Kost): zkroucený, pokřivený; (DA).

descodalar(se), tr, intr. i zvrat. (1) tr. (Kost): zkroutit, ohnout, prohnout; (2) intr., lid. (Kost): o něčem: zkroutit se, prohnout se; (DA).

descoger, tr., venk. (← *escoger*) (1) (Nik): vybrat, zvolit; (DA).

descogollar, tr. (1) (Kub): zabít, odkrouhnout; př.: *lo descogollaron en la cárcel*; (DMC).

descoivarada, f., venk. (1) (szArg): žďáření; pálení porostů; ► metoda získání zemědělské půdy spálením lesního porostu ve vymýcené oblasti; (DA, NET).

descoivarar, tr., venk. (1) (szArg): žďářit, pálit porost; ► postup spočíval v tom, se na vymýcené oblasti zapálil veškerý vysekaný a vykácený porost; (DA).

descojollar, tr. (1) (Hond, Dom): odstranit rostlině výhonky; (DA).

descojonación, f. (1) **formarse la ~** (Kub): udělat se velký povyk; viz též: *Guantanamo, formarse ...*; (DMC).

descojonado, -da, adj. (1) (Dom, Portor, Kub): rozbitý, zničený; (2) (Kub, Portor): unavený, vyčerpaný; (3) (Portor): mající spoustu problémů; (DA).

descojonar(se), tr/intr/zvrat., lid. (1) intr. (Portor, Kub, Dom): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (2) tr. (Dom, Portor, Kub): rozbít, zničit něco; (3) tr. (Kub): o čem nebo o kom: navít někoho; (4) tr. (Dom): znervóznit a podráždit někoho; (DA).

descolada, f. (1) (Mex): viz: *descolón*; (DA).

descolado, -da, adj/subst. (1) churavý, viz: *bandeado*; (NET). • (2) adj. (Urug): trpící bolestí, nemocný, zřízený, ztýraný; (DA).

descolar, tr. (1) (Mex): znehodnotit; (AM, MM). • (2) (Mex): neuctivě nebo hrubě s někým jednat; (3) (Ekv): vyloučit někoho z něčeho; (4) venk. (Nik): odečíst peníze z denní mzdy nebo týdenního platu; (5) venk. (Nik): vysekat plevel z plantáže; (DA).

descolgadero, m. (1) (Dom): hromadný příliv osob na nějaké konkrétní místo; (DA).

descolgado, -da, subst/adj. (1) (Chil): separovaný z rozvratné skupiny; (DA).

descolgar(se), tr/ intr., i zvrat. (1) zvrat. (Arg, Mex, Kub, Dom): přijít někam nečekaně; z něčeho nic se objevit; dorazit znenadání; př.: *se descolgó por la casa y nos tomamos una botella de vino; aunque nadie me invitó, me descolgué en la fiesta como a las diez de la noche*; (MM, BDE, EUM, AHM). (2) ~ **con algo** (Arg): odejít s něčím nečekaným; (MM). • (3) (Mex): předjet skupinku; udělat si náskok (např. v cyklistice); př.: *Manuel Induráin se descolgó en la tercera etapa y sigue de líder*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (4) ~ **los guantes** (Bol): znovu spáchat trestný čin; ► bol. argot *coba*; (HB). • (5) intr. (Kub, Dom, Mex): o několika osob: přijít, přijet, dostavit se na nějaké konkrétní místo; (6) tr. (Guat): navštívit někoho; (7) ~ **los cachos** (Bol): po dlouhé době se znovu do něčeho pustit (hl. sportovní činnost); (DA).

descolón, m. (1) (Mex): nezdvořilá odpověď; (AM, MM). • (2) (Mex): urážka, odmítnutí, křivda; ■ Var.: *descolada*; (3) **dar a uno un** ~ (Mex): jednat s někým hrubě, nemístně, s opovržením; (AHM).

descolorado, -da, adj. (1) (Hond, Par): pobledlý, bledý (kdo); vybledlý (co); (DA).

descolorido, -da, adj. (1) **estar** ~ (Kub): být starý; (DMC).

descombrador, m. (1) (Hond): dřevorubec; (DA).

descombrar, intr. (1) (Hond): kácet stromy; (DA).

descombrec, m., lid. (1) (Hond): mýtina; ■ Var.: *descombrec*; (DA).

descombrec, m. (1) (Hond): kácení stromů; (2) (Hond): viz: *descombrec*; (DA).

descomedido, -da, adj. (1) (Arg, Mex): nevychovaný; (2) nestydatý; (MM).

descomer, intr., lid. (1) (výchBol): (vy)zvracet (se); viz též: *deponer*; (DA).

descomido, -da, adj. (1) (Kub): oslabený a zhoršený; (DA).

descomillar(se), intr., i zvrat. (1) venk. (Hond): ztratit elán; (DA).

descompagnar, tr. (1) (Am): rozházet; (2) zmařit plány; (MM).

descompletar, tr. (1) (Am; Pan, Kub, Dom): nechat něco nekompletní; (MM).

descompleto, -ta, adj. (1) (Dom, Kol, Ven): neúplný; (DA).

descomponerse, tr/intr/zvrat. (1) [Š: *sentir náuseas; estar borracho*] (Kost; Guat, Urug, Arg): cítit se špatně od žaludku; být opilý, namazaný; př.: *no bebas más ...; luego te descompones*; (RR). • (2) [Š: *averiar(se), estropear(se), dejar de funcionar*] (Arg, Hond, Kost, Mex, Pan, Par, Urug; Chil): porouchat se, pokazit (se), poškodit (se); přestat fungovat; př.: *la situación es trágica en mi casa: hace una semana que se descompuso el televisor; hasta la victrola se había descompuesto y quién sabe si alguien alguna vez pudiera llegar a arreglarla*; ■ Syn.: *no andar* (nefungovat); (BDE, RF, EEA). • (3) intr. (Guat, Hond, Nik, Kost, Dom, Bol, Arg): o počasí: zhoršit se; (4) intr., venk. (Salv, Dom, Kol): o kosti nebo kloubu: vymknout se; (DA).

descompostura, f. (1) (Mex, Arg aj.): porucha, závada **na stroji**; př.: *dicen que es una descompostura muy grande, a lo mejor quedamos así sin luz una semana*; viz též: *descompuesto*; (BDE, DA).

descompuesto, -ta, adj. (1) (StřAm, Portor): opilý, podnapilý; (2) (Chil, Hond) rozzlobený, rozčilený; (3) (Kub): u zvířat **zvl. savčí samičky**: v říji; (RAE, DA). • (4) (Mex): rozbitý, porouchaný, poškozený; nemocný; (BDE). • (5) **estar** ~¹ (Arg; Urug): mít žaludeční, břišní potíže; př.: *le digo a la monja que estoy descompuesta, y me voy corriendo como si fuera a vomitar al baño*; (RR). • (6) **estar** ~², nefungovat, viz: *andar, no andar*; (EEA). (7) • lid. (Guat, Chil, Nik, Salv): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (8) (Per): skleslý, sklíčený nemocí; (9) (Hond, Nik): mající průjem; (DA).

descomputado, -da, adj., lid. (1) (Salv): nerozvážený, nerozvážlivý; (DA).

descomputar(se), intr., i zvrat. (1) (Salv): ztratit mentální kontrolu; zbláznit se, zešilet; (DA).

descompute, m. (1) (Salv): nepozornost, roztržitost; rozptýlení, zábava, kratochvíle; odvedení nebo rozptýlení pozornosti, rozptylování; ztráta paměti; (DA).

descomulgado, -da, adj. (← *excomulgado*) (1) (Ekv): vyobcovaný z církve, exkomunikovaný; (DA).

descomulgar, tr. (← *excomulgar*) (1) (Ekv): exkomunikovat, vyobcovat, vyloučit; (DA).

desconcentrado, -da, adj. (1) (Hond, Ekv): samosprávný (orgán či instituce); (RAE, DA).

desconcentrar, tr. (1) (Hond, Nik, Ekv): udělit krajům nebo státním institucím nebo sdružením administrativní autonomii; (DA).

desconchabado, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Dom): rozložený, rozebraný; rozvrzaný, rozviklaný; (DA).

desconchabador, -ra, subst/adj. (1) (Hond): rozvraceč vztahů; ■ Var.: *desconchavador*; (DA).

desconchabar(se), tr/intr, i zvrat. (1) (StřAm, Chil, Kub, Mex): rozložit, i zvrat.; (RAE). (2) zvrat. (Mex): vymknout si kloub; (3) (Mex): zneprátnit se, znesvářit se, nepohodnout se; (AHM). • (4) tr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Chil): rozebrat, rozložit, rozmontovat; (5) intr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom): rozložit se, rozpadnout se; (6) lid. (Dom, Kub): silně někoho mlátit; (7) (Hond, Salv, Nik): porouchat, pokazit, poškodit, zničit něco; (8) (Nik, Dom): rozbit se, polámat se, poničit se; viz též: *conchabarse*;

(9) intr. (Dom): o někom: nechat se odradit, dát se odradit, být frustrovaný; o něčem: zhatit se, nepodařit se, pokazit se; viz též: *conchabarse*; (DA).

desconchado, -da, adj. (1) (Dom, Ven): opotřebovaný, ošoupaný; (2) (Ven): o zrnku nebo semínku: zbavený slupky, skořápky nebo kůry; (DA).

desconchar(se), tr., intr., i zvrát. (1) (Ven): oškrábat, vyloupat, odstranit slupku nebo kůru ovoce, semen, kořenů či hlíz; (RAE). • (2) (Hond, Ven): odstranit slupku ze semínek; (3) (zápVen): stáhnout z kůže hovězí dobytek; (4) (Hond): odstranit kůru ze stromu; (5) tr. (Dom, Ven): ošoupat, opotřebovat; (6) intr. (Guat): odejít, odjet; opustit nějaké místo; (DA).

desconchavador, -ra, subst/adj. (1) (Hond): viz *desconchabador*; (DA).

desconche, m. (1) (Guat, Hond, Arg, Urug): nepořádek, zmatek; viz též: *bailongo, quilombo*; (2) (Hond): flám; povyk, křik, rámus, randál, virvál; (3) (Hond, Ven): odkrojení kůrky, odstranění kůry, odkornit; (DA).

desconchiflado, -da, adj. (1) (Portor): zničený, pokažený; viz též: *desconchinflado*; (2) (Portor): zřízený, ztýraný, utýraný, zmlácený, domlácený, dobitý; viz též: *desconchinflado*; (DA).

desconchiflar(se), tr., intr., i zvrát. (1) (Mex): rozebrat součástky přístroje; (2) (Mex): onemocnět; klesnout na mysl; př.: *la gripe me trae todo desconchiflado*; (AHM). • (3) (Portor): (z)ničit, (po)kazit; viz též: *desconchinflar*; (4) (Portor): (po)kazit se, (z)ničit se, zkazit se; viz též: *desconchinflarse*; (DA).

desconchifle, m. (1) (Salv): zlomení, rozlámání; (DA).

desconchinflado, -da, adj. (1) (Kub): zruinovaný, vyřizený, na mizině; př.: *en el negocio está desconchinflado*; (2) (Kub): neúspěšný, marný; př.: *como matemático está desconchinflado*; (DMC). • (3) hovor. (Mex): zničený, rozbitý; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (4) (Mex, Guat, Salv, Kub, Dom, Portor): zkažený, pokažený, zničený; zlomený, rozbitý, roztrhaný; ■ Var.: *descociflado; descocuflado; desconchiflado; desconchuflado; desconchunflado*; ■ Syn.: *desconflautado*; (5) (Kub, Ekv): velmi unavený, vyčerpaný, vyřizený, odepsaný, vysilený; ■ Syn.: *desconflautado; destutanado*; (6) (Kub, Portor): zmlácený, dobitý, zřízený, utýraný, ztýraný; ■ Var.: *desconchiflado; desconchuflado; desconchunflado*; ■ Syn.: *desconflautado*; (7) (Pan): zanedbaný, nedbalý, otrhaný, v cárech, v rozedraných šatech; (DA).

desconflautado, (1) viz: *desconchinflado, -da*; (DA).

destutanado, (1) viz: *desconchinflado, -da*; (DA).

desconchinflar(se), tr/intr/zvrát. (1) tr. (Kub, Salv, Mex): rozházet, zničit, i zvrát.; (RAE). • (2) [Š: *arruinar, averiar(se), dejar de funcionar*] (Guat, Mex, Per): pokazit (se), přestat fungovat; př.: *se desconchinfló la computadora, y ahora no puedo escribir en mi blog*; (RF). • (3) tr., hovor. (Mex): rozbít, pokazit, zničit; ■ Syn.: *despedorrar, fregar algo*; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (4) zvrát. (Kub): neuspět, pohořet, selhat; (5) (Kub): zranit se; př.: *se desconchinfló al chocar*; ■ Syn.: *deschorizarse, despatillarse, destimbalarse, destutanarse*; viz též: *descocotar*; (DMC). • (6) intr., lid. (Mex, Guat, Salv, Pan, Kub, Portor, Per): (z)kazit se, (po)kazit se, zničit se; (z)horšit se, upadat; ■ Var.: *decunchunflar; descociflar; desconchiflar; descunchunflar*; (7) tr., (Mex, Guat, Salv, Pan, Kub, Dom, Portor): (z)kazit, poškodit, (z)ničit, (po)ničit, (po)kazit; rozbít, zlomit, roztrhnout; ■ Var.: *desconchinflar; descunchunflar; descocinflar; desconchiflar; desconchuflar; desconchunflar; descuchunflar*; (8) (Kost): zbláznit se, přijít o rozum; viz též: *descociflarse*; (DA).

desconchuflado, -da, adj. (1) (Portor): zničený, pokažený; viz též: *desconchinflado*; (2) (Portor): zmlácený, zřízený, dobitý; viz též: *desconchinflado*; (DA).

desconchuflar, tr. (1) (Portor): (z)ničit, (po)kazit; viz též: *desconchinflar*; (DA).

desconchunflado, -da, adj. (1) (Portor): zničený, pokažený; viz též: *desconchinflado*; ■ Var.: *desconchunflao*; (2) (Portor): zmlácený, zřízený, dobitý; viz též: *desconchinflado*; ■ Var.: *desconchunflao*; (DA).

desconchunflao, -laa, adj., lid. (1) (Portor): *desconchunflado*; (DA).

desconchunflar, tr. (1) (Portor): pokazit; viz též: *desconchinflar*; (DA).

desconconcepto, m. (1) (Arg, Mex): zdiskreditování; (MM).

desconconceptuado, -a, adj. (1) (Am): zdiskreditovaný; (MM).

desconectado, -da, adj. (1) (LaPla): bezstarostný, lehkomyšlný, ledabylý, lhostejný; viz též: *campante*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) lid. (Dom, Portor): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (3) (Portor): nepozorný, roztržitý, roztěkaný; (4) o osobě nebo vozidle: přemísťující se rychle; (DA).

desconectar, tr/intr. (1) intr. (Kub): zbláznit se, pomást se; př.: *en medio de la discusión Juan desconectó y hubo que llamar a la policía*; (DMC). • (2) ~ **el plug** (Kub): nedělat si starosti; uvolnit se; (DA).

desconfiado, -da, adj. (1) **ser ~ como un chino** (Kub): být nevěřící Tomáš; př.: *no crees en nada, eres desconfiado como un chino*; ■ Syn.: *no creer que porque los mosquitos vuelan sean aeroplanos*; (DMC). • (2) ~ **como gallo tuerto** (Arg): velmi nedůvěřivý; ■ Syn.: *desconfiado como mula tuerta*; (3) ~ **como mula tuerta** (Arg): viz: *desconfiado como gallo tuerto*; (DA).

desconfiado como mula tuerta, (1) viz: *desconfiado, -da*; (DA).

desconflautado, m. (1) (Dom: Cibao): neupravený člověk; (AM). • (2) (Pan, Kub, Dom): zkažený, poškozený, zničený; viz též: *desconchinflado*; (3) (Pan, Kub): zmlácený; viz též: *desconchinflado*; (4) (Kub): unavený; viz též: *desconchinflado*; (DA).

desconflautamiento, m. (1) (Kub): neúspěch, nezdar, fiasko; př.: *su desconflautamiento en matemáticas fue notorio*; (2) (Kub): zkáza, úpadek; př.: *el desconflautamiento de la familia fue general*; ■ Syn.: *descocotamiento, deschorizamiento, despatarramiento, despatillamiento, destutañamiento, no dejar títere con cabeza*; (DMC).

desconflautar(se), tr/intr., i zvrat. (1) tr. (Kub, Portor): zničit; (AM). • (2) lid. (Kub, Dom): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (3) intr. (Kub): rozbít se, zlomit se, roztrhnout se; (4) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit; (5) (Kub): o něčem nebo o někom: fyzicky unavit, vysílit, vyčerpat; (6) intr. (Kub): zranit se, poranit se, ublížit si; (DA).

desconfluido, -da, adj. (1) (Portor): zchátralý; viz též: *desguañangado*; (DA).

desconformado, -da, adj. (1) ~ **cerebral**, subst/adj. (Chil): nesoudný; (DA).

descongelamiento, m. (1) (Hond, Bol, Arg): nárůst cen, mezd nebo vkladů; (2) (Hond, Par): pokračování ve stagnujícím administrativním, politickém nebo jiném typu procesu; (DA).

descongelar, tr. (← angl. *to defrost*) (1) (Am): odmrazit mrazničku; (2) rozmrazit zmrzlou věc; (MM). • (3) (Hond, Ekv, Bol): povolit nárůst cen, mezd nebo vkladů; (4) tr. (Dom, Portor, Ekv): uvolnit zadržované finanční prostředky z bankovního účtu; (5) tr. (Hond, Ekv): pokračovat ve stagnujícím administrativním, politickém nebo jiném typu procesu; (DA).

descongestionar, tr. (1) (Am): udělat pořádek ve věcech; (2) způsobit rozpad skupiny lidí; (MM).

desconocer(se), intr., tr., i zvrat (1) intr., lid. (szArg): přít se, hádat se, haštěřit se, prát se; (2) tr. (Salv): chovat se k někomu zle; bít někoho; (DA).

desconocida, f. (1) (Salv, Nik): výprask nebo bezohledné jednání, zacházení; (2) **hacer la ~** (Chil): nevímat si, ignorovat někoho; (DA).

descontar(se), tr/zvrat., hovor. (1) (Mex): nechat někoho mimo zápas; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) (Mex): poranit se; ► jako následek rvačky; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (3) lid. (Mex): bít, uštvět ránu; (DA).

descontentado, -da, adj/subst. (1) (záp a stříBol): nekonformní; nonkonformista; (DA).

descontinuado, -da, adj. (1) (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Chil): o výrobku: již nevyroběný; (2) (Hond, Nik): o osobě nebo věci: zastaralý, nemoderní; (DA).

descontinuar, tr/intr. (← angl. *to discontinue*) (1) (Am; Guat, Portor): přerušit realizaci; (MM, DA). • (2) tr. (Kub, Dom): vyloučit, vyhodit někoho; př.: *en el trabajo descontinuaron a Juan*; (DMC, DA). • (3) tr. (Kub): přestat vyrábět nějaký produkt; (DA).

descontón, m., lid. (1) (Mex): náhlý, nečekaný, zrácný úder; silná rána; ► která může zanechat oběť v bezvědomí; př.: *cada descuentón que te pega la vida*; (RAE, BDE, AHM, DA).

descontrol, m. (1) (Kub, Dom, Portor): v baseballe: nekontrolovaný hod; (DA).

descontrolado, -da, adj. (← angl. *descontrol*) (1) (Am): člověk, který nad sebou ztratil kontrolu; (MM). • (2) (Kub, Dom, Portor): o nadhazovači (v baseballe), který nemá kontrolu nad svými hody; (DA).

descoñetado, -da, adj. (1) vulg. (Ven): utahaný, polámaný; viz též: *descoñetar*; (RAE). • (2) (Portor, Ven): velmi unavený; ■ Var.: *escoñetado*; (3) (Portor, Ven): natlučený, poraněný; ■ Var.: *escoñetdo*; (4) (Portor, Ven): rozbitý; vadný, chybný, defektní; ■ Var.: *escoñetado*;

descoñetar(se), tr/intr/zvrat., vulg. (1) tr. (Ven, Portor): tvrdě někoho uhodit; přizabít; viz též: *ultimar*; rozbít něco; ■ Var.: *escoñetar*; (2) duševně někoho zničit; (3) tr., vulg. (Ven): zabít; ■ Var.: *escoñetar*; (4) zhebnout, chcípnout, i zvrat.; (RAE, DA). • (5) intr., i zvrat., lid. (Ven): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (6) tr., vulg. (Ven): morálně někoho zničit; (DA).

descopetar, tr. (1) (Mex): těžit nerost; (2) (Kost): uřezat korunu stromu; (DA).

descoque, m., lid. (1) (Guat, Hond, Salv): nepořádek, binec, skandál, kravál, humbuk; viz též: *quilombo*; (2) (Guat, Hond, Salv): drzost, troufalost; (3) (Salv): skandální večírek; (DA).

descorar, tr., lid. (← keč. *qhhura*, „tráva“) (1) (Bol: alt/vall; záp a střBol): odplevelit půdu k zasévání; viz též *corar*; (LM, DA).

descorazado, m. (1) (Chil): viz: *descarozado*; (DA).

descorchador, m. (1) [Š: *sacacorchos*] (Urug): vývrtka; ■ Syn.: *sacacorchos* (Š, Arg, Chil, Mex, Urug, Ven), *tirabuzón* (Arg); (EEA).

descorchar, intr., tr., lid. (1) (Kost): platit dlužnou nebo smluvenou sumu; viz též: *pesetear*; (2) tr., vulg. (Kol): připravit o panenství; (3) vulg. (Hond, Salv): odpanit nějakou ženu; (DA).

descorche, m. (1) (Nik, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv): částka, která se platí v restauraci nebo jiném podobném zařízení za konzumaci vlastního doneseného alkoholu; (DA).

descornación, f. (1) (Mex): uražení rohů; (JD).

descornetado, -da, adj., lid. (1) (Kost): o osobě nebo věci: pohybuující se velkou rychlostí; (DA).

descoronte, m. (← keč. *qurunta*, „kukuřičný klas“); (1) el ~, lid., hovor. (Chil): vynikající, skvělý, úžasný; výborná kvalita; (RAE).

descorrotarse, intr., i zvrat., vulg (1) (Portor): viz: *escorrotarse*; (AM). • (2) (Portor): o tekutině: vytéct; (3) metaf. (Portor): mlít pantem; (DA).

descosechar, tr., venk. (← *cosechar*) (1) (Dom): sklízet úrodu; (DA).

descoser(se), intr/zvrat., lid. (1) (Guat, Hond): mluvit hodně a špatně; viz též: *embostar*; (2) intr., lid. (Guat): nezavřít pusy; (3) ~se de la risa (szArg): puknout smíchy; ■ Syn.: *escocotarse de la risa*; (DA).

escocotarse de la risa, (1) viz: *descoser(se)*; (DA).

descosido, m. (1) como un ~, (Kub): strašně moc, jak hrom; př.: *el tiembla como un descosido*; (2) nunca falta un roto para un ~, (Kub): bez problémů to nejde; jednou jsi nahoře, jednou dole; př.: *no te preocupes que nunca falta un roto para un descosido, así es la vida*; ■ Syn.: *siempre un problema viene con otro*; (DMC). • (3) adj. (Hond): očeřující, pomlouvачný, klevetivý; (4) como ~ (Ekv): nekontrolovatelně; (DA).

descostillar(se), intr., tr. i zvrat. (1) (Arg): prasknout smíchy; (MM). • (2) tr. (Salv): řezat kládu do čtyřúhelníkového nebo pravoúhlého tvaru; (3) ~se de risa (szArg, Urug): smíchy se popadat; (DA).

descostillo, m. (1) (Salv): surfovací prkno; (DA).

descostrar, tr. (1) (Arg, Mex): oloupat kůru; (MM).

descostre, m. (1) (Mex): narušení tvrdého povrchu země; (MM).

descosturar(se), tr/zvrat. (1) (Bol): opít se do němoty; ► bol. argot *coba*; (HB).

descotado, -da, adj. (1) (Nik, Dom, Portor, Ekv): o oděvu: s velkým výstřihem; (2) (Portor): o miminu: nahý; (DA).

descotorrar(se), tr. i zvrat. fest. (1) (Kub): rozložit; viz též: *descocotar*; (AM, DMC). • (2) (Salv): o pacientově nemoci: zhoršit se; (DA).

descoyolado, m. (1) (Salv): zbabělec, strašpytel; (DA).

descoyolar, tr. (1) (Salv): kleštit zvířecího samce; (DA).

descoyuntadura, f. (← *descoyuntura*) (1) (Hond): vykloubení kosti; (DA).

descoyuntar(se), intr., tr., i zvrat. (1) (Kub): odvázat se při tanci; (2) tr., metaf. (Portor): udělat z někoho fašírku; (3) intr. (Portor): pociťovat horečku a bolest kostí; ■ Var.: *escoyuntarse*; (DA).

descozor, m. (1) (Chil, Guat): svědění, pálení; (AM).

descranearse, zvrat. (1) (Kub): zbláznit se do někoho; př.: *cuando la ve, se descraña*; ■ Syn.: *descranearse por el material*; (DMC).

descrecido, -da, adj., venk. (1) (Nik): malý, zakrslý (osoba, zvíře nebo rostlina); ► vzhledem ke své velikosti a svému stáří; (DA).

descremado, -da, adj. (1) (Kol): oslabený, vyčerpaný, unavený sexem; ► kol. argot *parlache*; (M01).

descremadora, f. (1) (Am): odstředivka, centrifuga; ► používá se v mlékárenství k oddělení smetany od zbytku mléka; (MM).

descremar, tr. (1) (Am): oddělit smetanu od zbytku mléka; ■ Syn.: *desnatar*; (MM).

descrestada, f., lid. (1) (Kol): pozitivní dojem; (DA).

descrestadera, f. (1) (Kol): napálení, ošizení; (2) (Kol): neklidné moře; (AM).

descrestado, -da, adj. (1) (Kol): ohromený, udivený, dojatý; (DA).

descrestador, -ra, m., i f. (1) (Kol): osoba, která sehrává někomu divadýlko; ► záměrem je dojmout ostatní a tím docílit toho, aby uvěřili něčemu, co vůbec není pravda; (DA).

descrestar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kol): podvádět, ošidit, napálit někoho; (RAE, AM). • (2) intr/zvrat., lid. (Chil): pracovat, makat, dřít (se); viz též: *negrear(se)*; (3) tr. (Kol, Ekv): o někom nebo o něčem: příznivě někoho ohromit; (4) intr. (Chil): mít vážnou nehodu; (5) tr. (Chil): zmlátit někoho; (6) (Bol): srazit někomu hřebínek; (7) tr. (Portor): v kohoutích zápasech: uříznout hřebínek bojovému kohoutovi; ■ Syn.: *encrestar*; (DA).

encrestar, (1) viz: *descrestar(se)*; (DA).

descreste, m. (1) (Kol): snaha o intelektuální nadřazenost; (2) (Portor): v kohoutích zápasech: uříznutí hřebínku; (DA).

descriado, -da, adj. (1) (lid.: Ekv; venk.: Hond): slabý, neduživý; (DA).

descriar(se), intr., tr. i zvrat. (1) (Ven; Portor, Kub): zklamat se, podráždít se; vztekat se, očekávat něco a zklamat se; ► o dítěti, když se mu nevyhoví; př.: *cuando los recién nacidos piden la teta hay que dársela en seguida, no vayan a descriarse*; (RR). • (2) tr. (Kub, Dom): dát dítěti vzhledem na jeho věk k jídlu nevhodné nebo nezdravé věci; (3) intr., venk. (Guat, Hond) o růstu: pozastavit se; (4) (Hond): mít velmi malý vzrůst (osoba, zvíře nebo rostlina); ► vzhledem ke své velikosti a stáří; (DA).

descripto, -ta, adj. (1) (LaPlat; Par, Arg, Urug): popsáný, vylíčený; př.: *muy parecido al prófugo descripto por la Policía*; (BDE, DA).

descriteriado, adj. (1) (Per, Bol, Chil, Urug, Ekv): šílený, pomatený; (DA).

descriterio, m. (1) (Bol, Chil, Par): špatný úsudek; (DA).

descruzar, intr. (1) (Guat): zahrnout za roh; (DA).

descuachalagado, -da, adj., hovor. (1) (Mex): rozbitý, nefunkční, rozviklaný, rozvrzaný; ► mex. argot *caliche*; viz též: *descuacharrangado*; (INFO, DA).

descuachalargar(se), tr. (1) (Mex): porouchat se, pokazit se, poškodit se, polámat se, poničit se; (DA).

descuacharrangado, -da, adj. (1) (Mex): rozviklaný, uvolněný; ■ Var.: *descuachalagado*; (RAE). • (2) (Mex): o osobě: zanedbaný, nedbalý, neupravený, zanedbaný; (3) (Mex): ponižovaný, sužovaný, trýzněný; (DA).

descuachipado, -da, adj. (1) (Salv): o osobě: zanedbaný; o věci: zchátralá; (DA).

descuadra, f. (1) (Ven): omluva; (2) **dar** ~, omluvit se (AM).

descuadrado, -da, adj. (1) (Dom, Kol): o účtu: ztrátový; (2) (Kol): nepořádný ve svých účtech; (3) (Kol, Per): odtržený, uvolněný, oddělený, odpojený; (DA).

descuadrar(se), intr., tr., i zvrat. (1) (Portor): znelíbit se někomu; př.: *Fulano descuadró conmigo*; (AM). • (2) intr. (Per): vypadnout, vysadit se, uvolnit se (co); (3) tr., metáf. (Portor): rozhádat dvě osoby mezi sebou; (4) metáf. (Portor): o zaměstnanci: ztratit důvěru svého nadřízeného; (5) tr., metáf. (Portor): nedobrovolně demisovat; ► a tím přijít o dosavadní výhody; (6) tr. (Portor): sesadit, svrhnout (někoho nebo nějakou instituci); (DA).

descuadre, m. (1) (Dom, Portor, Kol, Ekv): nesrovnalost na účtu mezi stranami Má dáti a Dal; (DA).

descuadrilarse, zvrat. (1) (Andal., Am.): ztrhat se (o koni); (RAE).

descuahipar(se), tr., intr., i zvrát. (1) tr. (Salv): rozebrat, rozložit něco; vybalit, rozbalit něco; (2) intr. (Salv): o někom nebo o něčem: ošklivět, stát se ošklivým; (DA).

descuajado, -da, adj., venk. (1) (Kost): prosvětlený (strom); ► byly mu uřezány některé vysoké větve; (DA).

descuajar, tr., lid. (1) (Kost): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (2) (Kost): prosvětlit korunu stromu; ► odstraní se větve, které zabraňují průniku slunečního světla; (DA).

descuajaringado, -da, adj., lid. (1) (Mex, Nik, Kost, Pan): viz: *descuajeringado*; (DA).

descuajaringar, tr/intr. (1) tr. (Mex): pokazit, zničit, zruinovat; (2) intr. (Mex): zeslábnout nemocí nebo únavou; (AHM). • (3) (Mex): zpřeházet; (MM).

descuajeringado, -da adj., venk. (1) (Mex, Nik, Kub, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Urug, Pan): nedbalý v oblékání a osobní čistotě; ■ Var.: *descuajaringado*; ■ Syn.: *descachalandrado*; (RAE, DA). • (2) (Am): rozviklaný, rozvrzaný; (3) nepořádný; (MM).

descachalandrado, (1) viz: *descuajeringado, -da*; (DA).

descuajeringar(se), tr/zvrát. (1) rozdělit, rozházet; (RAE). • (2) tr. (Am): rozviklat; (3) zbořit; (MM). • (4) tr., viz: *descocotar*; (5) ~se zvrát. (Kub): neuspět, zkrachovat; př.: *en el negocio me descuajeringué, perdí hasta el último centavo*; (DMC). • (6) (Nik, Dom, Per, Bol, Par): nedbat o sebe; (DA).

descuajilotado, -da, adj. (1) (StřAm): znetvořený, změněný; (2) **bledý** (← *cuajilote*); ► (*Parmentiera edulis*), strom rozšířený v Mexiku a Guatemale, dorůstá se výše 9 m; dlouhé banánovité plody mají nasládlou chuť; (AM).

descuajinado, -da, adj. (1) (Dom): zanedbaný, o sebe nedbající; (DA).

descualificar, tr., lid. (angl. ← *disqualify*) [Š: *rechazar*] (1) (Portor): odmítnout, zamítnout, postavit se (proti); ■ Syn.: *arrochar(se)*, *batear*, *bolear(se)*, *chotear(se)*, *planchar(se)*, *rebotar(se)*, *retachar(se)*, *retrucar*, *revirar(se)*, *soberbiar*, *virar(se)*; (2) (Dom, Portor): připravit někoho o příležitost soutěžit nebo se něčeho zúčastnit; (DA).

descuancharrado, -da, adj. (1) (Salv): rozviklaný, rozvrzaný; viz též: *desguañangado*; ■ Var.: *descuarranchado*; (DA).

descuancharrar, tr. (1) (Salv): rozebrat, rozložit, rozmontovat (co); ■ Syn.: *descuarranchar*; (DA).

descuarranchar, (1) viz: *descuancharrar*; (DA).

descuarranchado, -da, adj. (1) (Salv): rozložený, rozebraný, rozmontovaný; viz též: *descuancharrado*; (DA).

descuarranchamiento, m., lid. (1) (Salv): nepořádek, binec; zničení, zkáza; viz též: *quilombo*; (DA).

descuarranchar, tr. (1) (Salv): rozebrat, rozložit, rozmontovat; viz též: *descuancharrar*; (DA).

descuarranche, m., lid. (1) (Salv): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

descuarrangado, -da, adj. (1) (Mex): o osobě: zanedbaný, nedbalý, neupravený; (DA).

descuartado, -da, adj. (1) (Dom): švorc, plonkový, na mizině; (DA).

descuartelamiento, m. (1) (Mex): vyhnání z kasáren; (JD).

descubrir, tr. (1) **al** ~ (Mex): (vystřelit) bez přípravy, bez míření; př.: *da una vuelta ... sobre los pies, y al descubrir, dispara*; (RR). • (2) ~ **América** (Chil): viz: *descubrir el agua tibia*; (3) ~ **el agua azucarada** (Guat): viz: *descubrir el agua tibia*; (4) ~ **el agua fría** (Pan, Kub): viz: *descubrir el agua tibia*; (5) ~ **el agua tibia** (Hond, Nik, Kost, Kol, Ekv, Bol): objevit Ameriku; ► zjistit něco dávno známého; ■ Syn.: *descubrir América*; *descubrir el agua azucarada*; *descubrir el agua fría*; *descubrir el hilo en bollitos*; *descubrir el hilo negro*; *descubrir el hoyo de la rosquilla*; (6) ~ **el hilo en bollitos** (Dom): viz: *descubrir el agua tibia*; (7) ~ **el hilo negro** (Chil): viz: *descubrir el agua tibia*; (8) ~ **el hoyo de la rosquilla** (Hond): viz: *descubrir el agua tibia*; (9) ~ **con los ojos lo que se conocía con el corazón** (Portor): potvrdit si něco předpokládaného; (DA).

descubrir América, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descubrir el agua azucarada, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descubrir el agua fría, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descubrir el hilo en bollitos, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descubrir el hilo negro, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descubrir el hoyo de la rosquilla, (1) viz: *descubrir*; (DA).

descuchunflar(se), zvrat. (1) (Portor): (z)ničit, (po)kazit; viz též: *desconchinflar*; (2) (Portor): (po)kazit se, (z)kazit se, (z)ničit se; viz též: *desconchinflarse*; (DA).

descuechado, -da, adj. (1) (Kost): rychlý, svižný, hbitý (kdo, co); (DA).

descuellado, -da, adj. (1) (Mex): hluboce vystřižený šat; (JD).

descuentero, -ra, m/f. (1) (zápNik): podomní prodejce; (DA).

descuento, m. (1) **jugar los ~s** (Urug, Bol, Chil): být na konci života; nezbývat už moc času na něco; př.: *bromearon ... como si hubieran adivinado que los dos estaban jugando los descuentos*; (RR, DA).

descuerada, f. (1) (Kol, Bol, szArg, Ekv): kritika za něčími zády; (2) (Nik, výchBol, Arg): stažení zvířete z kůže; (DA).

descuerador, m., venk. (1) (výchBol): stahovač kůže; ► člověk, který stahuje zvířata z kůže; (DA).

descuerar(se), tr., i zvrat. (1) tr. (častěji v Am): svléknout z kůže, obrat o všechno (při hře); (RAE). • (2) zvrat., intr. [Š: *quitarse la ropa*] (Kost; Kol): svléknout se, obnažit se; (RR). • (3) tr. (xxx): pomlouvat někoho; (MM). • (4) lid. (Chil): ostře zkritizovat, vynadat, sprdnout; př.: *puchas, se me hizo tarde; Don Segundo me va a descuerar*; (BDE). • (5) (Hond, Ven, Bol, szArg): škodolibě kritizovat, kárat; viz též: *viborear*; ■ Var.: *descuerear*; (6) tr. (Hond, Nik, Ven, Per, Bol, Chil, Arg): stáhnout zvíře z kůže; (7) přen., vulg. (Nik): připravit ženu o panenství; ■ Syn.: *descuerinar*; (DA).

descuerinar, (1) viz: *descuerar(se)*; (DA).

descuerdar, tr. (1) (Pan): zlomyslně někoho kritizovat; (DA).

descuereada, f. (1) (szArg): škodolibá kritika za něčími zády; (DA).

descuerear, lid. (1) (szArg): kritizovat, kárat; viz též: *descuerar; viborear*; (2) tr., lid. (Par): podrobit někoho za trest intenzivním fyzickým a vyčerpávajícím cvičením; (DA).

descuereo, m. (1) (Par): přemíra cvičení, které musí podstoupit branci (v armádě); (DA).

descuerinar, tr., vulg. (1) (Nik): připravit o panenství; viz též: *descuerar*; (DA).

descuernar, tr. (← *descornar*) (1) (Kol, Chil, Guat, Portor, Hond): zbavit zvíře rohů, parohů; (AM, DA).

descueve, m. (1) (Chil): něco skvělého, úžasného, báječného; bomba; př.: *jesa película es el descueve!*; ► slang; (RAE, RF). • (2) **el ~¹** (Chil): skvělý, úžasný, báječný (co); (3) **el ~²** (Chil): dobře, znamenitě, výtečně; (DA).

descuidista, m/f. (1) (Arg, Urug, Ven, Bol): kapsář, zloděj; (RAE). • (2) (Bol): pouliční zloděj; ► bol. argot *coba*; (HB).

descuido, m. (1) (Arg, Dom, Mex, Per, Portor): nedbalost, nepozornost; (MM).

desculado, -da, subst/adj., vulg. (1) adj. (Hond, Kost, Kub): o osobě s povislými a plochými hýžděmi; (2) (Hond): o domácím zvířeti: mající vyhřezlý řitní otvor; s vyhřezlým řitním otvorem; ► k vyhřeznutí dochází po porodu nebo po snesení vajec; (3) subst/adj. (Hond): žena, která přišla o panenství; odpaněná; (DA).

descular(se), tr., intr., i zvrat. (1) hovor. (Arg): vyzkoumat, vypátrat; (RAE). • (2) **mandar a uno a ~ hormigas**, hovor. (Mex): poslat někoho do háje; (AM). • (3) tr., vulg. (Arg): přijít věci na kloub, přijít na fungování něčeho; (4) tr., vulg. (Hond, Nik): připravit ženu o panenství; (5) intr., vulg. (Nik, Pan): bouchnout se do pozadí; (6) ~ **hormigas** (Arg): provést pomalý a nudný úkol; (DA).

descule, m., vulg. (1) (Bol): zmatek, bordel; př.: *la fiesta de otro día estuvo un descule; todos hicieron lo que quisieron*; ► slang; (RF). • (2) (Bol): orgie, skandál; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *despirole, despute*; (HB). • (3) lid. (Salv, Kost): nepořádek, binec, flám; viz též: *quilombo*; (4) (Kost, Bol): chaotická a situace; (5) (Kost): nepřiměřené chování, které vede až ke ztrátě důstojnosti; (DA).

descumbrado, -da, adj., venk. (1) (Kost): o stromu, kterému byly uřezány některé vysoké větve; (DA).

descumbrar, tr., venk. (1) (stř. a zápKost): povalit stromy z hory dolů; (2) (Kost): uříznout stromu některé vysoké větve, aby byl umožněn průchod slunečnímu světlu; (DA).

descumbre, m. (1) venk. (Kol): kácení; (2) (Kost): zastřihávání horních větví stromů (hl. v pěstování kávy); (DA).

descunchar, intr. (1) hovor. (stř. a výchKol): prohrát všechny peníze; připravit někoho o peníze (hl. ve hře) (RAE, DA).

descunchunflado, adj. (1) (Portor): rozviklaný, rozvrzaný; viz též: *desguañangado*; (DA).

descurtir, tr. (1) (Nik): umýt, očistit; (RAE). • (2) (Nik, zápKol): vyprat a vybělit špatně vyprané prádlo; (DA).

descutular, tr., venk. (← keč. *cutul*) [Š: *mazorca de maíz en sus hojas*] (1) (sevEkv): sundat obalující listy z kukuřičného klasu; (DA).

descuyuntura, f. (1) (Hond): dislokace kosti z kloubu; (DA).

desde, předl. (1) (Am): protože; (2): ihned; (3) ~ **cuándo**: už moc dávno; (4) ~ **atrás**: už pár měsíců; (JD) • (5) ~ **ya**¹ (Arg, Par, Urug, Guat, Hond, Nik, Kub, Kol, Per): ihned, od tohoto okamžiku; viz též: *ya*; (AM, BDE, DA). • (6) ~ **ya**² (Per, Bol): ovšem, samozřejmě, jistěže, určitě, bezpochyby; (7) ~ **que**¹ (Kol, Chil): vzhledem k tomu, protože; (8) ~ **que**² (Kol): v případě, že; (DA).

desdibujarse, zvrat. (1) (Am): vyblednout (obrysy nebo barvy, u obrázku); (MM).

desdichado, -da, dj. (1) (Mex, Dom, Ekv): o člověku: zavrženihodný; (DA).

desdientado, -da, adj., venk. (← *desdentado*) (1) (Hond, Nik, Kost, Dom): o osobě i zvířeti: bezzubý; (DA).

desdientar, tr. (1) (← *desdentar*) (Hond, Nik, Kost, Dom): o zubu: vytrhnout, vypadnout, ztratit; (DA).

desdolarización, f. (1) (Chil): zbavení vlivu dolaru ► oprostění od vlivu na určitá jednání a smlouvy; (BDE). • (2) (Bol aj): převedení státních finančních rezerv z dolaru na národní měnu; (DA).

desdolarizar, tr. (1) (Chil, Portor): omezit vliv amerického dolaru; ► při uzavírání některých smluv; (BDE).

desdoncelar, intr. (1) (Mex): připravit dívku o věnec; (JD).

dese, -sa, -so, m. (1) (Mex): no ten (ta, to, tohle); ► odkaz na věc, na jejíž jméno si mluvčí nemůže vzpomenout; (RAE).

desebar, tr. (1) (Mex): vysát tuk ze zvířete; (AM).

desecha, f. (1) (Kol): zkratka; (AM). • (2) **hacer** ~ (Mex): tvářit se povýšeně; (JD).

desechable, m/f. (1) m., hovor. [Š: *sicario*] (Kol): nájemný vrah; (RAE). • (2) m/f. [Š: *miserable*] (Kol): ubožák; (RR). • (3) (Kol): vyvrhel, většinou považovaný za nenapravitelného; (4) (Kol): bílý kůň; ► chudák, kterého obchodníci z drogami nastrkují do zvláště nebezpečných akcí a tím ho prakticky odsuzují k smrti; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (5) (Kol): zevlák, pobuda; př.: *ese desechable vende heroína*; ► slang; (RF). • (6) m/f., lid. (Kol): chlapec, kluk **ulice**; viz též: *chavalito*; (DA).

desechar, intr. (1) (Mex): nadejít si; (AM). • (2) (Nik, Mex, Dom, Ven): jít zkratkou; (DA).

desechito, m. (1) (Kub): tabák druhé jakosti; (AM).

desecho, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol): vedlejší cesta, zkratka, odbočka; (RAE, DA). • (2) (Kub): tabák první jakosti; (3) (Guat): tabák nižší kvality; (AM). • (4) **de ~**, adj., venk. (Ekv): o zvířeti: nerentabilní; (DA).

desecrar, tr/intr. (← angl. *to desecrate*) (1) (StřAm): znesvětit, dotknout se cti; (MS).

deseguida, f. (1) (Arg): rajda, fuchtle; (JD).

desembalar, tr. (1) (Kol): pomáhat; ► kol. argot *parlache*; (M01).

desembalsar, tr. (1) (Per): zrušit nebo snížit umělé zadržování cena podle nabídky a poptávky je nechat volně kolísat; (DA).

desembalse, m. (1) (Per): zrušení nebo snížení umělého zadržování cen, aby mohly volně kolísat; (DA).

desembarazar(se), tr., intr., zvrat., lid. (1) (Chil, Ekv, Per, Portor, Urug, Bol): porodit dítě; (AM).

desembarazo, m., eufem., lid. [Š: *alumbramiento, parto*] (Bol; Portor, Ekv, Per, Chil, Arg): porod; (RR, DA).

desembarcada, f. (1) **darse su** ~ (Nik): o dvou osobách: dlouze hovořit; (DA).

desembarcar, tr. (1) (Per): vyloučit ze skupiny nebo činnosti; (2) (Dom): rodit; (DA).

desembolsillar, tr/intr., lid. (1) (Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Par): platit, předat nějakou peněžní částku; viz též: *pesetear*; (DA).

desembozadamente, adv. (1) (Am): otevřeně, na rovinu; (2) nestydatě, bezohledně; (JD).

desembrocar(se), tr., intr., zvrat. (1) (Salv, Hond, jvMex, Nik): převrátit sklenici, džbán či jinou nádobu dnem vzhůru; (2) intr. (Hond): zvednout se po rozplácnutí se na zem; (RAE, DA).

desembullado, -da, adj. (1) (Kub): zbavený nadšení; (DA).

desembullar, tr., i zvrat. (1) (Kub): odradit někoho; zbavit nadšení; (2) ztratit nadšení; (JD).

desembullo, m. (1) (Kub): nedostatek nadšení; (AM).

desemburujar, tr. (1) (Mex, Portor): rozmotat, rozplést něco zamotaného; (DA).

desempacar tr. (1) [Š: *deshacer la maleta*] (Arg, Kost, Hond, Mex, Nik, Urug; Chil, Ven, Guat, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): vybalit kufr, věci; ■ Syn.: *desarmar la valija* (Arg, Urug), *deshacer la valija* (Arg, Urug), *deshacer la maleta* (Chil, Mex, Ven), *sacar la ropa de la maleta* (Chil); (RAE, EEA).

desempadronar (1) (Am): odpravit, odrovnat, zabít; (JD).

desempajado, -da, adj/subst. (1) (Kol): holohlavý, plešatý; holohlavec, plešoun; (2) adj. (Ekv): postrádající slaměnou střechu (o domě); (DA).

desempajar, tr. (1) venk. (Nik, Kol, Ekv): strhnout slaměnou střechu; ► aby se vyměnila; (2) vybalit ze slámy; (RAE).

desempalizar, tr., venk. (1) (Pan): zasét pole; (DA).

desempance, m. (1) (Mex): zažívání; př.: *án dele amigo, tótese una cervecita para el desempance*; (AHM).

desempantanar, tr. (1) (Mex, Nik, Kub, Dom, Ekv, Per, Arg, Chil): popohnat záležitost, práci či obchod, který byl pozdržen nebo odložen; (DA).

desempaquetarse, tr., zvrat., lid. (1) (Mex, Nik, Portor): vyzout si boty, svléknout si svršky nebo elegantní oblečení, za účelem cítit se pohodlněji; (DA).

desemparado, -ada, adj. (1) (Am): bez ochrany, opuštěný; (JD).

desemparo, m. (1) (Am): opuštěnost; (JD).

desemparvar, tr., venk. (1) (jižEkv): rozbalit kukuřičné stéblo; ► aby se mohly odstranit listeny obalující klasy; (DA).

desempastar, tr. (1) (Mex, Guat, Nik, Kol): sundat obálku z knihy; (DA).

desempatar(se), tr., intr. i zvrat. (1) (Kol, Kub, Portor, Mex): rozvázat; (MM, DA). • (2) (Kub): uvolnit, odvázat; př.: *desempata ese extremo que yo lo hago aquí*; (DMC). • (3) (Kub, Portor, Ven): oddělit od sebe dva předměty; (4) tr. (Dom, Portor): o plavidle: uvolnit kotevní lana; (5) venk. (Portor): odvázat nějaké zvíře; (6) intr. (Portor): odjet urgentně na nějaké vzdálené místo; (DA).

desempavar, tr. (1) (Ven): zbavit smůly; (DA).

desempeñarse, zvrat. (1) ~ como (Am; Guat, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): vykonávat, zastávat (nějakou funkci); pracovat; hrát (úlohu); být (kým); př.: *en la actualidad se desempeña como director*; (RAE, BDE, DA).

desempercudido, -da, adj. (1) (Kub, Portor): o pleti: světlejší; viz též: *despercudido*; (2) (Kub): o prádle: nezaskvrněné; (DA).

desempercudir, tr. (1) (Kub): opláchnout, vyčistit (oblečení), vyprat; (2) ~se (Kub): opláchnout se; (RAE, DA). • (3) (Kub): uklidit, vyčistit; př.: *eché a la criada porque no desempercudia nada*; (DMC).

desempertigar, tr. (1) (Chil): odstrojít spřežení; (AM).

desempleado, -da, adj. (1) *estar* ~, být nezaměstnaný, viz: *desocupado, estar desocupado*; (EEA).

desempleo, m. (← angl. *unemployment*) (1) (Am): nezaměstnanost; viz též: *desocupación*; (MM, EEA).

desemplumar, tr. (1) (Hond, Dom, Kol, Mex): oškubat, vyškubat peří z ptáka; (DA).

desempurrar(se), tr., zvrat. (1) hovor. (Hond): dát najevo, že se již přestal zlobit, i zvrat.; (RAE).

desenastar, tr. (1) (Am): odstranit rukojeť; (JD) ■ Syn.: *desencabar* (MM).

desencabar(se), tr., intr., zvrat. (1) tr. (Kol): zlomit či dát pryč rukojeť z náradí; (2) intr. (Kol): o náradí: ztratit rukojeť; (DA).

desencalar, tr. (1) (Hond): odstranit vápno, zbavit se vápna (hl. z kůže); (DA).

desencamar, tr. (1) hovor. (Ven): vytáhnout na světlo něco (někoho) zapomenutého, oprášit; (2) rozestlat postel; (RAE). • (3) [Š: *descubrir, hallar*] (Ven; Kol): najít s námahou, objevit po velkém úsilí; ► užívá se v souvislosti s lovem; (RR). • (4) (Kol): vytáhnout, vyhnat někoho z postele; (5) (Dom): objevit tajnou věc; dát o ní vědět, upozornit na ni (tajnou věc); (DA).

desencantado, -da, adj. (1) (Am): zklamaný; (MM).

desencarrillar(se), intr., i zvrat. (1) (Dom): vykolejit; (DA).

desencartar(se), intr., i zvrat., lid. (1) (Kol): zbavit se někoho, něčeho dotěrného; (DA).

desencartuchar, tr. (1) (střKol): rozmotat něco zamotaného; (DA).

desencasquillar, tr/intr., i zvrat. (1) tr. (StřAm, Portor, Ven, Kub): strhnout podkovy zvířeti; (2) (Kol) zvrat.: ztratit podpatek; (AM, MM, JD). • (3) **desencasquilla**, intr. (Kub): mluv; př.: *está bien, desencasquilla*; (DMC).

desencetar, tr., venk. (1) (Dom, Portor): otevřít poprvé obal; ■ Var.: *esencetar*; (DA).

desenchamicar, tr. (← keč.) (1) (Mex): zbavit někoho uhranutí, vyvolat d'ábla; (MS).

desenchampar, viz: *deschampar*.

desenchilar(se), intr., i zvrat. (1) (Hond, Mex, Guat): zmírnit pálivou chuť papriky; (RAE, DA).

desenchinchar, tr. (1) (Mex): zbavit štěnic; (JD).

desenchipar(se), tr., intr., i zvrat. (← keč.) (1) (stř a výchKol): rozvinout, rozmotat, roztáhnout, rozprostřít, rozložit; (MS, DA). • (3) intr. (stř. a výchKol): rozložit se, rozprostřít se nebo rozmotat se rozvinout se; (4) intr. (stř. a výchKol): o nemoci: propuknout; (5) tr. (stř. a výchKol): prozradit něco zamlčovaného; (DA).

desenchismar(se), intr., i zvrat. (1) (Dom): ukončit soužení, hněv; (DA).

desenchuchado, -da, adj. (1) (Kub): nesoustředěný, roztržitý, roztěkaný; (DA).

desenchuchar, tr., lid. (1) (Kub, Par): odpojit přístroj; (2) (Kub): přerušit práci, činnost; viz též: *desenclochar*; (DA).

desenchuche, m. (1) (Kub): ztráta orientace; zmatek, chaos; (2) (Kub): zmýlení, pomýlení, omyl, chyba, mýlka; (DA).

desenchufado, -da, adj/subst. (1) (Ekv, Chil, Par, Arg): nepozorný, roztržitý, roztěkaný; (2) (Nik, Bol, Arg): neobeznámený s dění kolem; (3) (Ekv): nevědomý, neseznámený, neinformovaný (z nevědomosti nebo z nezájmu); (4) (Bol): zmatený, popletený, zaskočený, zaražený; (DA).

desenchufar, tr. (← *desenchufar*) (1) (Hond, Salv, Dom, Kol, Portor): odpojit, vypojit, vysunout; (DA).

desenchuecar, tr. (1) (Chil): narovnat, napřímít; (AM).

desenchufado, -da, adj. (1) (LaPla): bezstarostný, lehkomyšlný, ledabylý, lhostejný; viz též: *campante*; ► slang *lunfardo*; (NET).

desenchumbar, viz: *deschumbar*; (MS).

desenchuspar, tr. (← keč.) (1) (JižAm): vyjmout z brašny; (2): uhradit, zaplatit; (MS).

desenclochar, tr., intr. (1) (Salv, Nik): vyšlápnout spojku (při řízení v autě) (2) (Salv): odpojit motorovou převodovku; (3) (Kub): přerušit práci kvůli relaxaci a odpočinku; ■ Syn.: *desenchuchar*; (DA).

desenchuchar, (1) viz: *desenclochar*; (DA).

desencolado, -da, adj. (1) **sentirse alguien** ~ (Kub): necítit se dobře; ► po zdravotní stránce; př.: *últimamente siento desencolado, debo tener mononucleosis*; ■ Syn.: *tener la batería medio caída*; (DMC).

desencontrarse, zvrat. (1) (Am): nesejít se (o osobách); (2) rozcházet se názorově; (MM, JD).

desencorrallar, tr., venk. (1) (Kol): vyhnat dobytek z ohrady; (DA).

desencuartar, tr. (1) (Mex): sejmout zvířeti ohlávku; (AM).

desencuartelar, tr. (1) (Kol): vyhnat jednotky z kasáren; (DA).

desencuentro, m. (1) (Arg): neuskutečněné setkání; (2) názorová rozdílnost; (MM).

desencuevar, tr. (1) hovor. (Kub, Dom): přimět někoho po delší době vyjít z domu; (2) venk. (Nik, Mex, Hond, Dom, Kol): vytáhnout lovené zvíře z jeskyně nebo otvoru; (RAE, DA).

desenculebrar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Am, Kol): vysekat se z dluhů; ■ Syn.: *desendeudarse*; (JD, DA, MM)

desenfado, m. (1) (Per): drzost, troufalost, nestydatost, nestoudnost; (DA).

desenfrenar(se), intr., zvrat. (1) (Hond): o motorovém vozidle: selhat brzdy; (DA).

desengañado, -da, adj. (1) (Chil, Ekv, Am): šeredný a zatrpklý; (RAE, AM, DA). • (2) lid., venk. (Mex): nebojácny, odvážný, statečný; odvážlivec; viz též: *guapetón*; (JD, MM, DA).

desengargolar, tr. (1) (Kol): rozmotat; (AM).

desengavetar, tr. (1) (Kub, Salv, Guat, Hond, Nik, Portor, Ven): vytáhnout něco po delší době ze zásuvky či krabice; (2) (Hond, Nik, Ven): znovu se zaobírat něčím dávno zapomenutým; (RAE, DA).

desengomante adj. (1) (Hond): vyprošťovák; ► nápoj nebo jídlo, které slouží ke zbavení kocoviny; (RAE).

desengomar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Hond, Nik): zbavit někoho kocoviny; (2) intr. (Hond, Nik): zbavit se kocoviny; (DA).

desengome, m. (1) (Kost): zbavení se kocoviny; (DA).

desengrampado, -da, adj. (1) *estar alguien* ~ (Kub): být kost a kůže; ► vyhublý; př.: *fijate en ese flaco, parece que está desengrampado*; (DMC).

desengrampar, tr., lid. (1) (Guat, Per, Urug, Ekv, Bol): sundat z papírů svorky; (DA).

desengranar, tr. (1) (Arg, Mex, Portor): uvolnit soukolí nějakého mechanismu; (MM).

desengrapado, -da, adj. (1) (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Per): zbavený svorek, odsvorkovaný; (DA).

desengrapar, tr. (1) (Salv, Hond, Mex, Nik, Guat, Kost, Pan, Dom, Ekv): odsvorkovat, zbavit svorek; (RAE).

desengrasar, tr. (1) (Chil): sníst zákusek; (AM, MM).

desengraso, m. (1) (Kol, Chil): zákusek; (AM, MM, JD).

desenguaracar, tr. (1) (Nik): vyházet věci z kufru; (2) (Chil): rozmotat; (RAE). • (3) (← keč. *guaraca*) (Nik): ukázat něco, co bylo do té doby skryté nebo utajené; (AM).

desenguayabar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Kol): vyspat opici; (JD). • (2) intr. (Kol): zbavit se kocoviny; (3) intr. (Kol): strávit s kocovinou na nějakém místě; (DA).

desenguayabe, m. (1) (Kol): lék proti kocovině; (DA).

desenhuesar(se), intr., i zvrat. (1) (Kol): zbavit se nekvalitního a neprodejného zboží; (DA).

desenlatar, tr. (1) (Am): otevřít konzervu; (JD) • (2) vyjmout něco z plechovky; (JD, MM).

desenliar, tr. (1) (Dom, Portor): rozvázat; (AM).

desenllantar, tr. (1) (Per): demontovat pneumatiku; (DA).

desenllavar, tr. (1) (Nik, Pan): eliminovat bezpečnost zámku u dveří nebo šuplíku; (2) (Nik): uvolnit fondy nebo znovu zahájit něco, co bylo pozastaveno; (DA).

desenmochilar, tr. (1) (jzKol): prozradit tajemství; (DA).

desenmoldar, tr. (1) (Hond): vyndat něco z formy (např.: sýr); (DA).

desenraizado, m. (1) (Bol): vyrvání stromu nebo rostliny s kořeny; (DA).

desenraizar(se), tr., i zvrat. (1) (Am): vykořenit; (2) vyvrátit z kořenů; (JD). • (3) tr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Dom, Kol, Ven, Bol, Arg): vytrhnout rostlinu s kořenem; (4) (Mex, Hond, Bol, Par): odtrhnout někoho od jeho kořenů; (5) tr. (Guat, Kol): vyrvat něco s kořenem; (6) tr. (Mex, Hond): úplně vymýtít nějakou vášeň, zvyk nebo neřest; (7) tr. (Kol): o někom nebo o něčem: vyhnat odněkud usazené obyvatele; (DA).

desenrejar, tr., venk. (1) (Hond): sejmut krávé po dojení popruhy; (RAE).

desenrollar, tr. (1) (Hond): vyšetřovat, zkoumat, bádát; (2) ~ **la culebra** (Chil): plácát nesmysly, mluvit páte přes deváté; (DA).

desenroscar, tr. (1) (Am): odvinout; (MM).

desensatar, tr. (1) (Portor): odvázat; ■ Syn.: *desensetar*; (AM).

desensillar(se), tr., lid. (1) *está acabado de* ~ (Mex): ještě mu čouhá sláma z uší; (JD). • (2) (Arg, Urug): vyzout si boty nebo si sundat oblečení pro lepší pohodlí; (3) ~ **hasta que aclare**; lid. (Arg): ráno moudřejší večera; (DA).

desentapiar, tr. (1) (Hond): pročistit potrubí nebo kanál; (DA).

desentechar, tr. (← *destechar*) (1) (StřAm, Kol, Ekv, Hond, Salv, Nik): strhnout střechu domu; (RAE; DA).

desentejar, tr. (← *destejar*) (1) (StřAm, Kol, Ekv, Ven; Mex, Hond, Salv, Nik): shodit tašky, krytinu střechy; ■ Syn.: *desentechar*; (RAE; AM, MM, JD).

desentendencia, f. (1) (Per): nezájem, nevšímavost; (AM, JD).

desenterrar, tr. (1) ~ **muertos** (Hond): představit jako kandidáta na něco nějakého ztroskotance nebo někoho neznámého; (DA).

desentierro, m. (1) ~ **del carnaval** (szArg): zahájení karnevalu; ► lidová slavnost, kterou se zahajuje karneval a během níž se vykopávají pohřbené symbolické prvky z minulého roku; (DA).

desentoldar(se), zvr. (1) (Mex): vyjasnit se (o nebi); (AM, MM).

desentongar, tr. (1) (Kub): rozdělit na jednotlivé vrstvy; • (2) (Kol): bojovat proti **brebaje**, **tonga**; (AM).

desentorchar, tr. (1) (Kol, Ven): rozmotat, rozvinout; (DA).

desentornillador, m. (1) (Per): šroubovák; (DA).

desentrabamiento, m. (1) (Ven): odstranění překážek, které brání v uskutečnění něčeho; (DA).

desentrabar, tr. (1) (Dom, Ven): odstranit překážky, které brání v uskutečnění něčeho; (DA).

desentramar, tr. (1) (Arg): strhnout lešení; (AM, MM, JD).

desenvainado,-da, adj. (1) viz: *machete, estar con el machete desenvainado*; (DA).

desenvaine, m. (1) (Salv, Dom): vytažení nože z pouzdra nebo meče z pochvy; (DA).

desenvenenar, tr. (1) (Mex): vyléčit otravu; (JD).

desenvolvimiento, m. (1) **abrir** ~ (Kub): zlepšit budoucnost; ► v řeči Kubánců vyznávajících afr. náboženství; př.: *con ese rezo abres desenvolvimiento*; ■ Syn.: *dar (tener) desenvolvimiento*; (2) **tener** ~ (Kub): mít úspěch; př.: *tú, dicen los caracoles, vas a tener desenvolvimiento*; (DMC). • (2) **venk.** (Portor): břečka, patok (nechutný nápoj); ► vyrobený léčitelé či zařikávači z výtázků a šťáv z aromatických rostlin, používá se na medicínské účely; (DA).

desenyugar, tr. (1) (Kub, Salv): sejmout chomout, jho; (RAE).

desenyugar(se), tr. [Š: *desyugar*] (1) (Antil, Chil, Guat, Kol, Kub, Salv, Par, Per, Portor, Ven, Mex, Hond, Nik, Kost, Ekv): sejmout volům jho; ■ Var.: *desenyuntar*; (AM, MM, JD). • (2) tr. (Portor): odpojit, oddělit; ■ Var.: *desenyuntar*; (3) intr. (Portor): rozvést se; (DA).

desenyuntar, tr., venk. (1) **venk.** (Kub, Portor): sejmout chomout, jho; ■ Syn.: *desenyugar*; (2) (Portor): odpojit, oddělit; viz též: *desenyugar*; (RAE, DA).

desenzacate, f. (1) (Mex): vypletí trávy; (JD).

desenzolvar, tr. (1) (Mex): viz: *desazolvar*; (DA).

deser, m. (← fr. *dessert*) (1) (Arg): zákusek, dezert; (MS).

deserbar, tr. (← *desharbar*) (1) (Hond): odplevelit, vyplet; (DA).

deserción, f. (1) (Mex): zanechání školy, nedokončení studia; př.: *más de 400 deserciones escolares en primarias*; (BDE).

desertar, intr. (1) (Portor): utéct; (MM).

desertor, -ra, m., i f. (1) (Portor): desertér, zběh; (MM).

desespero, m. (1) (Arg, Ven, Mex, Hond, Nik, Kub, Portor, Kol): neklid, starost, netrpělivost; (RAE, MM, DA). • (2) **hovor.** (Chil, Kol, Urug, Ven, Mex, Ekv): zoufalství, beznaděj; př.: *esas esperas dan un desespero muy tenaz; uno se pone muy nervioso*; (BDE, DA).

desestatización, f. (1) (Kub, Kol, Ven, Ekv, Bol, Par, Arg): vyloučení či snížení účasti státu v určitých aktivitách (hl. v ekonomii); (DA).

desestatizar, tr. (1) (Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Bol, Par, Arg): vyloučit či snížit účast státu v určitých aktivitách (hl. v ekonomii); (DA).

desestímular(se), tr., intr., i zvr. (1) tr. (Nik, Kub, Ekv, Per, Bol, Par): zbavit někoho nadšení provést nějaký úkol; (2) intr. (Nik, Kub): klesnout na duchu; (DA).

desestímulo, m. (1) (Pan, Kub): ztráta zájmu o něco; (2) (Ekv): nedostatek stimulu; (DA).

desestrilar, tr. (← it.) (1) (LaPla): usmířit, udobřit; (MS).

desestructurado, -da, adj/subst. (1) (Arg, Urug): bezstarostný, nerozvážený, lehkomyšlný; nedělající si starosti s formalitami; (DA).

desestudiar, tr. (1) (Mex): nastudovat popleteně, zmatečně; (JD).

desfachatado, m. (1) (Kub): hastroš; př.: *muchacho, arréglate el saco y la camisa que parece un desfachatado*; (2) **estar hecho un ~** (Kub): vypadat jako trhan; př.: *lo vi sucio, con la ropa llena de lamparones, está hecho un desfachatado*; (DMC).

desfajado, -da, adj/subst. (1) (střKol): zanedbaný, nedbalý (člověk); (2) (střKol): špatně oblečený; (DA).

desfaratado, -da, adj. (1) (Ven): odrovnaný, zkažený; (2) (Ven): o osobě: zanedbaný; (DA).

desfaratar, tr., lid. (Ven): zdemolovat, poškodit něco; ■ Var.: *esfaratar*; (DA).

desfarfalado, -da, adj. (1) (Urug): nestydatý, nestoudný, drzý; (DA).

desfasaje, m. (1) (Kub): nesoulad; (DA).

desfavor, m. (1) (Ven, Arg): škoda, újma, ztráta; (DA).

desfibradora, f., lid. (1) (Kub, Ekv): nůž s širokou čepelí; ► uživ. v cukrovarském průmyslu; viz též: *navaja*; (DA).

desfibrar, tr. (1) (Kub, Ekv): nařezat na pásy cukrovou třtinu; (DA).

desfiguro, m. (1) (Mex): směšná postava, nesmysl; něco směšného; ► mex. argot *caliche*; (RAE, DBM). • (2) (Mex): směšný skutek; ► pojí se se slovesy *hacer, decir, poner*; př.: *no hagas desfiguros*; (AHM). • (3) (Arg, Per): znetvoření, zohavení, překroucení smyslu; (AM, MM, JD). • (4) lid. (Mex): ostudná věc; (5) lid. (Kub): neduživé vzezření, unavený výraz; (DA).

desfilada, adj/subst. (1) (Bol): žena kolektivně znásilněná; ► bol. argot *coba*; (HB).

desfilar, intr. (1) [Š: *marcharse, escabullirse*] (Portor): odejít nepozorovaně, ztratit se po anglicku, vypařit se; (RR). • (2) (Bol): kolektivně znásilnit ženu; ► bol. argot *coba*; (HB).

desfile, m. (1) (Bol): kolektivní znásilnění; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) ~ **cívico** (Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Kol, Per, Bol, Chil, Par): městský památkový okruh; ► podnikají ho školy, odborové organizace nebo svazy, čímž si připomínají výjimečná data; (DA).

desfinanciado, -da, adj. (1) (Ekv, Per, Bol, Chil): o osobě nebo instituci: bez finančních prostředků; (DA).

desflecado, -da, m., i f., adj. (1) m/f. (Kub): zničení, rozbití; (2) adj. (Kub): zničený, rozbitý, pokažený; (3) (Kub): ztýraný, těžce zraněný; (DA).

desflectar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Kub): poškodit, zničit; ■ Var.: *esflectar*; (RAE, DA). • (2) (Kub, Portor): bičovat, šlehat; (3) **caña con caña no se desflecta** (Kol): vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá; (AM). • (4) (Kub): zbavit panenství, panictví; př.: *la desflectaron de muy joven*; (DMC). • (5) tr. (Kub, Dom): brutálně někoho bít; ■ Var.: *esflectar*; (6) intr. (Kub, Dom): zhoršit se, zkazít se; (7) (Kub): ublížit si při nehodě; (DA).

desflemar, tr., hovor. (1) ~ **en cuaresmeño**, souložit, viz: *brinco, echar el brinco*; ► mex. argot *caliche*; (MV).

desflemo, m., venk. (1) (Mex): zastavení zavlažování na plantážích cukrové třtiny před jejím řezání; (DA).

desflocado, -da, adj. (1) (Salv): povolený, neutažený rozvázaný, odvázaný; (DA).

desflocar, tr. (1) (Salv): o někom: uvolnit, povolit něco; (DA).

desflorador, -ra, m/f., venk. (1) (Hond, Ekv): v pěstování banánů: osoba, která odstraňuje každému trsu uschlý kališní lístek; (DA).

desflorar, tr. (1) (Hond): v pěstování banánů: odstranit každému trsu suchý kališní lístek; (DA).

desfloronar, tr., lid. (1) (Hond, Salv): rozbit (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (2) vulg. (Hond, Salv, Nik): připravit o panenství; (DA).

desfondado, -da, adj. (1) (Kost): zničený, pokažený; promáčknutý; ■ Var.: *esfondado*; (DA).

desfuerzado, -da, adj., venk. (1) (Dom, szArg): vyčerpáný, vysílený, unavený; (DA).

desfogar, tr. (1) (Mex, Ekv): vypustit vodu; (DA).

desfogo, m. (1) (Kol): vypouštění; (JD).

desfogue, m. (1) (Mex): otvor, kterým odtéká voda z potrubí; (2) (Mex, Ekv): odtok zadržované vody; (AM).

desfondado, -da, adj. (1) (Kost): zmáčknutý, promáčknutý; deformovaný, pokroucený, pokřivený; ■ Var.: *esfondado*; (DA).

desfondar(se), tr. (1) (Kub): zbavit ženu panenství; př.: *ése fue el que la desfondó*; ■ Syn.: *volarle el cartucho*; (DMC). • (2) tr. (Chil): připravit někoho o podporu; (3) vulg. (Chil): zbavit někoho panenství nebo panictví; (4) intr., venk. (výchHond): o zvířeti nebo osobě:

poranit se na břicho; (5) tr. (Kost): promáčknout, zmáčknout, deformovat něco; ■ Var.: *esfondar*; (DA).

desfrozar (← angl. *defrost*) (1) (US): rozmrazit; (MS).

desfuerzado, -da, adj., venk. (1) (Dom, szArg): bez sil, vyčerpaný; (DA).

desgajar(se), zvrat. (1) ~ **un aguacero** (Kol): hustě pršet, lít (jako z konve); (DA).

desgalillar(se), intr., zvrat. (1) (Salv, Hond, Nik; Kub, Guat, Per, Portor, Arg): žvát z plna hrdla; (2) ochrapět; (RAE; AM, MM, JD). • (3) (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor): křičet z plna hrdla; ■ Var.: *esgalillarse*; (DA).

desganar, tr. (1) (Chil): zanotovat; (JD).

desganchar, tr. (1) (StřAm, Portor): odpojit, odvázat; (AM, MM, JD). • (2) (Portor): (se)stříhat, zkrátit, zredukovat; prostříhat, prořezat, seříznout; (DA).

desganche, m., lid. (1) (Portor, Chil): pád, spadnutí; o stromech: zastřihávání, prostřihávání, zaštipování; viz též: *derribada*; (DA).

desgano, m. (1) a **desgano, con desgano** [Š: *a reñadientes*] (Š < Am) (Am): neochotně; př.: *trabaja a desgano y además hace mal su tarea*; (BDE). • (2) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, zápEkv, Bol): nechutenství, nechut', odpor; (3) (Pan, Kub, Portor, Chil, Par): emocionální deprese; (DA).

desganoso, -sa, adj. (1) (Dom): trpící nechutenstvím, nemající chuť k jídlu, bez chuti k jídlu; (2) (Dom): postrádající chuť k plnění práce a povinností; (DA).

desgañitadamente, adv. (1) (Hond, Dom): s křikem; (DA).

desgañotar(se), tr., zvrat. (1) (Arg, Dom, Par, Per, Portor, Urug): zabít někoho podříznutím hrdla; ► v Peru se používá pouze v souvislosti s ptáky; (AM, MM). • (2) tr. (jvMex): pořezat hrtan; ■ Var.: *esgañotar*; (3) (Hond, Nik, Dom): zakroutit krkem (o osobě nebo zvířeti); (4) (Hond, Nik): odvolat někoho z funkce; (5) intr. (Hond): křičet z plna hrdla; (6) intr. (Kol, Dom, Ven): hulákat z plných plic; (7) intr. (Dom): přehnaně plakat; (8) intr. (Dom): smát se z plna hrdla; (DA).

desgaritado, -da, adj. (1) **dejar a alguien** ~ (Kub): opustit, nechat někoho na pospas osudu; otočit se k někomu zády; ► v jazyku *chuchera*; viz: *chuchero*; př.: *dejó desgaritado a su hermano del alma*; (DMC). • (2) adj., venk. (Pan, Dom, Ven, szArg): o zvířeti: oddělený od stáda; (3) venk., lid. (Pan, szArg): ztracený, zbloudilý; (4) venk. (szArg): o osobě: žijící v izolaci; (5) venk. (szArg): nerozhodný; (6) lid. (Dom): zoufalý; (DA).

desgaritar(se), intr/tr., i zvrat. (1) (Dom): odloučit se od ostatních, oddělit se, vypadnout; př.: *cállate; si te oye un yunco (hombre poderoso) tienes que desgarritate*; (RR). • (2) lid. (Dom, jvMex, szArg): utéct, zdrhnout; prchat, oddělit se od skupiny; viz též: *envelar*; ■ Var.: *degaritarse*; (3) tr. (Dom): rozehnat, rozpráší nebo vyhodit někoho; ■ Var.: *degaritar*; (4) intr., venk. (szArg): být nerozhodný nebo rozpačitý; (DA).

desgarite, m. (1) (Dom): rozprchnutí se nebo útěk skupiny lidí, kteří se nacházeli pohromadě; (DA).

desgarnatar(se), tr. (1) ~ **uno llorando** (Portor): plakat velice hlasitě; (AM). • (2) (Portor): viz: *desgaznatar*; (DA).

desgarrador, -ra, adj. (1) (Arg, Mex): velmi dojemný; (MM).

desgarrapatar, tr. (1) (Ekv): vybrat zvířeti klíště; (DA).

desgarranchado, -da, adj. (1) (Hond, Mex): odrbaný; (AM, MM, JD). • (2) (Hond): nepůvabný, nevzhledný; (3) (Hond): zchátralý, rozpadající se, zničený, pokazený; (DA).

desgarranchar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Hond): hovor. venk. pohodlně si sednout, rozvalit se; (RAE). • (2) tr. (Hond): roztrhnout, rozervat; oddělit nebo (roz)lámat část něčeho (zvl. věve); (3) intr. (Hond): uvolnit se, oddělit se (části nějaké věci převážně nábytek); (4) intr. (Hond): porouchat se, pokazit se, poškodit se; (DA).

desgarrapatar, tr., venk. (1) (Ekv): vyndat zvířeti klíště; (DA).

desgarrar(se), zvrat., intr. (1) [Š: *echarse a perder, descarriarse*] (Arg): zkazít se, dát se na špatnou cestu; př.: *el hijo se desgarró; ahora es un borrachín*; (RR). • (2) tr., intr. (tr.: Guat, Kub, Kol, Ven, Chil; intr.: Ekv, Salv): vypudit hlen z pusy; (DA).

desgarre, m. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Per): natržení svalové tkáně; (2) (Portor, Ven, Ekv, Bol, Par): natažení svalů či šlachy; (DA).

desgarreate (desgarriate), m. (1) (Mex): cirkus, zmatek, motanice; (RAE).

desgarretar, tr., venk. (1) (Kol, Ekv, Portor, Urug, szArg): podseknout nohy, podřezat šlachy (zvířete); (AM, MM).

desgarriate, m. (1) (← *desgarrar, rasgarse* „roztrhnout, trhat se“) (Mex): nepořádek, zmatek; ■ Var.: *desgarreate*; (AHM, DA). • (2) (Mex): pohroma; (AM).

desgarro, m. (1) chrchlání; (RAE). • (2) (Hond, Salv, Nik, Ven, Bol, Chil): hlen; ■ Var.: *esgarre; esgarro*; (DA).

desgarronar, tr. (1) (Arg), viz: *desgarretar*; (AM).

desgaste, m. (1) (Nik): gastroenteritida; ► nemoc způsobená zánětem trávicí soustavy; (2) (Kost): artróza; (DA).

desgaucharse, zvrát. (1) (Am): pozbýt gaučovských mravů; (JD).

desgavetar(se), intr., i zvrát. (1) (Nik): zbláznit se, přijít o rozum; (DA).

desgavilado, -da, adj. (1) (Mex): šeredný; (JD).

desgaznatar(se), intr., i zvrát., venk. (1) (Portor): silně a dlouze plakat a křičet; ■ Var.: *desgarnatarse; esgarnatarse*; ■ Syn.: *esmelenarse*; (DA).

esmelenarse, (1) viz: *desgaznatar(se)*; (DA).

desglosar, tr. (1) (Ven, Per): odtrhnout kupón, lístek, poukaz nebo ústřížek; (DA).

desgolillado, -da, adj. (1) (Portor): o bojovém kohoutovi: s ostříhaným peřím na krku; (DA).

desgolillar, tr. (1) (Portor): stříhat bojovým kohoutům peří kolem krku; ■ Var.: *esgolillar*; (DA).

desgolletado, -da, adj. (1) (Dom): o límcí, límečku, výstřihu: rozeplý nebo rozepnutý; (2) lid. (Arg, Urug): drzý, nestydatý, nestoudný; (DA).

desgomar, tr. (1) (Dom): propustit zaměstnance; (DA).

desgonzado, -da, adj. (1) hovor. (Ven): zmírající, chcípající; vadnoucí (o zvířeti či rostlině); (RAE). • (2) (Hond, Kub, Kol, Ven): vyčerpaný; (3) (Kol, Ven): o rostlině nebo o zvířeti: skleslý (fyzicky); (4) (Urug, Kost, Kub): o osobě: s povolenými klouby; (DA).

desgonzar(se), tr., intr., i zvrát. (1) intr. (Ven, Dom, Kol): padnout únavou; (RAE, DA). • (2) (Guat, Kub, Dom, Arg, Urug, Kost): o kloubech: povolit se někomu; ► obecně dochází k povolení kloubů při fyzickém vysílení; (3) tr. (Kub, Dom): fyzicky někoho unavit; (4) tr. (Hond, Nik, Ekv): vymknout si kost nebo kloub; (5) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit až do krve; (DA).

desgorrar(se), intr., i zvrát. (1) (Hond): ztratit zábrany; (DA).

desgorre, m. (1) hovor. (Hond): účast na skandálních flámech nebo slavnostech; (RAE). • (2) lid. (Hond): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (3) (Hond): přirozené chování; (DA).

desgracia, f. (1) (Ven, Par; Urug, Arg): vážné zranění; násilná smrt; př.: *a mí no me gusta la sangre de cristiano, pero más de una vez, en la guerra o en alguna farra, me ocurrió participar en una desgracia*; (RR). (2) viz: *suerte*; (DMC).

desgraciadez, f. (1) (Mex): gaunerství, syčáctví; (RAE). • (2) (Mex): ubohost, žalostnost, nuznost; ničemnost, hanebnost, bídáctví; (DA).

desgraciado, -da, adj/subst. (1) (Am): zvrhlík, gauner, syčák; (2) hňupe!; hovado!; ► hrubá urážka; (RAE). • (3): paroháč; (MM) • (4): zkurvysyn; (AM, MM). • (5) hovor. (Š < Am) (Arg aj.): děsný, mizerný; př.: *esta radio desgraciada no sirve para nada*; (BDE). • (6) (Urug, Ven): hanebný, ničemný, podlý; př.: *¿que se cree esa desgraciada de mi hija, que voy a estar aquí cuidando a sus hijos mientras ella se va a los bonches?*; ► slang; (7) [Š: vil, infame, despreciable] (Arg, Hond, Mex, Per, Urug): bídny, bídák, padouch; př.: *ja mí ese desgraciado me las va a pagar todas*; (RF). • (8) adj. (Mex, Hond, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil): hanebný; (9) adj., lid. (Ekv): donchuánský, svůdnický, svůdcovský, pokušitelský, dobyvatelský; (DA).

desgraciadura, f. (1) (Mex): gaunerství; (JD).

desgraciar(se), tr. (1) (Portor; Kub, Ven; Mex): připravit ženu o panenství ještě před svatbou; př.: *loh van a matar (a los siete negros) ...porque disen que quisieron dehgraciar a una mujer blanca*; (RR, AHM). (2) ~(se)¹, tr., i zvrát. (Par; Arg): vážně (se) zranit nebo zabít; př.: *(mi esposo) está en la cárcel; ¿desgració a alguien?*; (3) ~se², zvrát., intr. (Ekv, Per, Arg): spáchat trestný čin (za který může jít člověk do vězení); př.: *ese negro tiene el alma más negra que su cara y temo desgraciarme con él si me dice alguna palabra fea*; (RR). • (4) zvrát., lid. (Dom, Arg, Chil): zranit, zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (5) (Nik, Per): zranit se

při něčím usmrcení; (6) tr., lid. (Ekv): zničit někomu život; (7) intr. (Ekv): vážně si uškodit sám sobě; (8) intr. (szArg, Urug, Chil): zašpinit si prádlo stolicí; (9) (Hond, Nik, Portor): připravit nějakou ženu o panenství; (DA).

desgracias, f., pl. (1) (Salv): osobní předměty a bytové doplňky; (DA).

desgranado, -da, adj. (1) (Kub, Dom): o rýži: sypká; ■ Syn.: *graneado*; *manoso*; *sueltecito*; (DA).

graneado, (1) viz: *desgranado, -da*; (DA).

manoso, (1) viz: *desgranado, da*; (DA).

sueltecito, (1) viz: *desgranado, - da*; (DA).

desgranamiento, m. (1) (Arg): úmrtnost žáků ve škole; (JD).

desgranar(se), intr., i zvrat. (1) (Am, Arg, Chil): vytrácet se jeden za druhým, rozptýlit se; (AM, MM, JD). • (2) (Kub, Dom, Ekv): o uvařené rýži: být sypká; (3) (Dom, Portor): rozbít se na kousičky; ■ Var.: *esgranarse*; (4) (Dom): o tělesné zdatnosti ochabnout s věkem; ■ Var.: *esgranarse*; (5) ~ **el choclo** (Chil): rozdělit nebo zapříčinit rozdělení členů skupiny; ■ Syn.: *desgranar la mazorca*; (6) ~ **la mazorca** (Guat, Nik): viz: *desgranar el choclo*; (DA).

desgranar la mazorca, (1) viz: *desgranar(se)*; (DA).

desgreño, m. (1) (Arg, Kol): zmatek; • (2) (Arg, Chil): husí kůže; (MM).

desgrapadora, f. (1) (Dom): odsvorkovací kleštičky; (DA).

desgrapapar, tr. (1) (Dom, Portor): odstranit svorky z papíru; (DA).

desgreñón, m. (1) (Mex): silné tahání za vlasy; (DA).

desguabilado, -da, adj. (1) (Hond): neupravený, špatně oblečený; (RAE). • (2) (Hond, Nik, Kost): rozvrzaný, rozviklaný; (3) (Hond, Salv): nevhledný, zle oděný; ■ Var.: *desguavilado*; (4) (Kost): dobitý, potlučený, zřízený; (DA).

desguabilar(se), tr., intr., i zvrat. (1) hovor. (Hond): uvolnit, rozviklat; i zvrat.; (2) hovor. (Hond): rozdělat, rozložit neobratně auto nebo nějaký elektronický přístroj; (3) (Nik): rozlomit (např. dřevo); (4) (Nik): připravit o panenství; (RAE). • (5) tr. (Hond, Nik, Kost): rozviklat, rozvrzat něco; (6) intr. (Hond, Nik, Kost): rozviklat se, rozvrzat se; ■ Var.: *desguavilarse*; (7) tr. (Hond): porouchat, pokazit, poškodit něco; (8) intr. (Hond): porouchat se, pokazit se, poškodit se; (9) tr. (Hond): rozmontovat; (10) (Nik): uříznout podélně kousek dřeva; (11) intr. (Hond): utrpět automobilovou nehodu; (12) tr., vulg (Nik): připravit o panenství; (DA).

desguabinación, f. (← arw.) (1) (Portor): katastrofa, pohroma; (MS, AM). • (2) (Portor): velká únava; ■ Syn.: *desguaje*; *esguabinamiento*; (DA).

desguaje, (1) viz: *desguabinación*; (DA).

esguabinamiento, (1) viz: *desguabinación*; (DA).

desguabinado, -da, adj. (1) (Kol, Dom, Portor, Ven): nedbalý v oblékání; ■ Syn.: *descuajeringado*, *desguavinado*; (MM). • (2) (Kub): unavený, utahaný; ■ Syn.: *desmondinado*; (DMC). • (3) (Kub): zřízený, utrápený; př.: *el pobre de Juan está desguabinado desde que lo dejó la novia*; ► slang; (RF). • (4) (Kub, Dom, Portor): těžce raněný; viz též: *desguañangado*; ■ Var.: *esguabinado*; (5) (Kub, Dom, Portor): oslabený; viz též: *desguañangado*; ■ Var.: *esguabinado*; (6) (Kub, Portor): rozviklaný, rozvrzaný; viz též: *desguañangado*; ■ Var.: *esguabinado*; (7) (Portor): zanedbaný, sešlý, neupravený; viz též: *esguabinado*; (8) (Portor): ohnutý, hrbatý; viz též: *esguabinado*; (DA).

desguabinamiento, m. (1) (Kub): slabost, ochablost; př.: *cuando supieron que desembarcaron los patriotas, se formó tremendo desguabinamiento*; (2) (Kub): strach; př.: *en el tiroteo, el desguabinamiento fue general*; (DMC). • (3) (Kub): únava po velké námaze; (4) (Portor): událost, příhoda, zážitek; viz též: *esguabinación*; ■ Syn.: *esguabinamiento*; (DA).

esguabinamiento, (1) viz: *desguabinamiento*; (DA).

desguabinar(se), tr/intr., i zvrat. (← arw.) (1) tr. (Kol, Mex, Portor, Dom, Ven): ublížit, uškodit, zkazit, zničit; (2) (Kol, Mex, Portor, Dom, Ven): vykloubit, vymknout; (3) (Kub): rozmačkat, rozdrtit, zpřeházet, rozházet; (MS). • (4) (Kol, Dom, Mex, Portor, Ven): rozviklat; ■ Syn.: *desguañar*; (AM, MM). tr/zvrat. (1) tr. (Kub): porazit, přemoci; př.: *desguabizaron a los rebeldes en el pueblo de Las Lajas*; ■ Syn.: *desmondingar*; (5) ~se, zvrat. (Kub): unavit se; př.: *con tanto sube y baja de escaleras me desguabiné*; ■ Syn.:

desmondngarse; (DMC). • (6) tr. (Pan, Kub): odzbrojit (koho, co), odebrat zbraň (komu, čemu), rozložit, rozebrat (co); zahnat (koho, co), rozmontovat (co); poškodit (koho, co); (7) intr. (Pan, Kub): odzbrojit se (kdo, co); rozložit se, rozbít se (co), zbavit se (koho); poranit se na hlavě; (8) (Portor): vyviklat, odpojit, oddělit; viz též: *desguañangar*; (9) (Portor): způsobit škodu; viz též: *desguañangarse*; (10) (Portor): mít nahnáno, dostat strach, leknout se, vylekat se; viz též: *desguañangarse*; (11) (Portor): podrobit se, vzdát se; viz též: *desguañangarse*; (11) intr. (Dom): omdlévat; (DA).

desguachipado, -da, adj. (← nah. *chipahua* „krásný, čistý“) (1) (jvMex, Guat, Nik): zanedbaný, neupravený (týká se ošacení); (AHM). • (2) (Guat): neupravený, rozčuchaný, otrhaný; př.: *Estela está deprimida, por eso la ves tan desguachipada*; ► slang; (RF).

desguachipar(se), tr. (1) (Guat, Nik): rozebrat, rozmontovat, rozložit, demontovat; rozviklat, rozvrzat (co); (2) intr. (Guat, Nik): vyviklat se, povolit se, uvolnit se, oddělit se; (3) tr. (Guat): rozmáčknout, rozmačkat, rozdrtit něco; (DA).

desguajado, -da, adj. (1) (Guat): o vozidle: rozebraný, rozmontovaný na díly (s úmyslem je ukrást); (DA).

desguajar, tr. (1) (Guat): rozebrat, rozmontovat automobilové součástky (s úmyslem je ukrást); (DA).

desguaje, m. (1) (Portor): pohroma; ■ Syn.: *desguabinación*; (AM).

desgualangado, -da, adj. (1) (zápKol): viz: *desgualetado*; (DA).

desgualetado, -da, adj. (1) (Kol): neupravený, zanedbaný, nedbalý; ■ Syn.: *desgualangado*; (2) (Kol): špatně oblečený; ■ Syn.: *desgualangado*; (3) a lo ~ (Kol): přehnaně, (přes)příliš; (DA).

desgualangado, (1) viz: *desgualetado, -da*; (DA).

desguambilado, -da, adj. (1) (Kol): neupravený, špatně oblečený; (RAE).

desguamilado, -da, adj. (1) (Salv): otrhaný, zanedbaný, neupravený, zle oblečený; (DA).

desguampar, tr., venk. (← keč.) (1) (Arg, Urug): uříznout dobytku roh; (MS, DA).

desguanchar, tr., venk. (1) (Hond): rozbít; (DA).

desguangañado, -da, adj. (1) (Nik, Dom): neupravený, špatně oblečený; (DA).

desguangañar, tr. (1) (Nik, Dom): zničit něco; (DA).

desguangañar, intr. (1) (Nik): špatně se oblékat; (DA).

desguanguilado, -da, adj. (1) (sevMex): viz: *desguanguilado*; (DA).

desguanguilado, -da, adj. (1) (Mex): slabý, zesláblý, chatrný; (AHM). • (2) (sevMex): neupravený, špatně oblečený; ■ Var.: *desguanguilado*; (DA).

desguansado, -da, adj. (1) (Salv): neduživý, často churavý; (DA).

desguanzado, -da, adj. (1) (Mex): utahaný, slabý; (RAE).

desguanzar(se), tr/intr., i zvrat. (1) (Mex): rozdělit; (2) (StřAm, Mex): unavit se, omdlévat; (AM, MM).

desguanzo, m. (1) (Mex): nedostatek síly a energie; (AM, MM, AHM).

desguañangado, -da, adj. (1) (Arg, Bol, Chil, Hond, Nik, Portor, Ven, Salv, Dom): nedbale oblečený, ucouraný, otrhaný, nevzhledný; ■ Var.: *esguañangado, esguañingado, esjuañangado*; ■ Syn.: *esguabinado*; (2) (Portor): slabý, vyhublý; (MM, RAE). • (3) (Dom, Portor, Ven): zesláblý, unavený; ■ Var.: *desguañingado, esguañangado, esguañingado, esjuañangado*; ■ Syn.: *desguabinado*; (4) (Portor, Pan): těžce raněný; viz též: *desguañingado*; ■ Var.: *esjuañangado*; ■ Syn.: *desguabinado*; (5) (Portor): ohnutý, hrbatý; viz též: *esguañangado*; ■ Var.: *esjuañangado*; ■ Syn.: *esguabinado*; (6) (Portor): zastrášený, vystrašený; viz též: *esguañangado*; ■ Var.: *esjuañangado*; ■ Syn.: *esguabinado*; (7) (Nik, Portor, Bol, Dom, Ven, Pan): rozviklaný, rozvrzaný; rozebraný, rozložený; zničený, pokažený; ■ Var.: *desguañingado*; ■ Syn.: *desconfluflado, descuancharrado, descunchunflado, desguabinado*; (DA).

esguabinado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

desguabinado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

desconfluflado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

descuancharrado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

descunchunflado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

desguabinado, (1) viz: *desguañangado, -da*; (DA).

desguañar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Am): rozvrzat, roztřískat; (RAE). • (2) zvrat., hovor. (Portor): umdlévat na duchu; ■ Syn.: *desguañar*; (MM). • (3) tr. (Hond, Pan, Dom, Ven, Chil, Arg, Portor, Bol): rozviklat, rozvrzat; (z)ničit, (po)kazít (co); ■ Var.: *esguañar*; ■ Syn.: *desguabinar*; *esguabinar*; (4) intr. (Pan, Dom, Portor, Ven): upadnout, spadnout, ublížit si; ■ Var.: *esguañangarse*; *esguañingarse*; ■ Syn.: *desguabinarse*; *esguabinarse*; (5) (Hond, Nik, Bol, Chil): rozložit se, rozbít se, rozvázat se, rozpustit se, rozsypat se, vylít se, rozlít se; (6) tr. (Portor, Bol): způsobit někomu bolest, utrpení; ■ Var.: *esguañar*; ■ Syn.: *desguabinar*; *esguabinar*; (7) intr. (Bol): vyčerpat se z nadměrné fyzické námahy; (8) (Portor): dostat strach, leknout se, vylekat se; ■ Syn.: *desguabinarse*; (9) (Portor): podrobit se, vzdát se; ■ Syn.: *disguabinarse*; (10) **~se de la risa** (Ven): popadat se smíchem za břicho, potřhat se smíchy; (DA).

desguabinar, (1) viz: *desguañar(se)*; (DA).

esguabinar, (1) viz: *desguañar(se)*; (DA).

desguabinarse, (1) viz: *desguañar(se)*; (DA).

esguabinarse, (1) viz: *desguañar(se)*; (DA).

disguabinarse, (1) viz: *desguañar(se)*; (DA).

desguañangue, m., lid. (1) (Dom): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; ■ Var.: *deguañangue*; (2) (Dom): únava, nedostatek sil; ■ Var.: *deguañangue*; (DA).

desguañar, tr. (1) (Portor): viz: *desguañar*; (AM).

desguañado, **-da**, adj. (1) (Kub, Portor, Ven): rozviklaný, rozvrzaný; viz též: *desguañado*; ■ Var.: *esguañado*; *esguañado*; (2) (Kub, Portor): zraněný, dobitý; ■ Var.: *desguañado*; *esguañado*; *esguañado*; (3) (Kub, Portor): oslabený, zesláblý; viz též: *desguañado*; (4) (Kub): vyčerpaný, utahaný; (DA).

desguañar(se), tr/intr., i zvrat., lid. (1) (Kub, Ven): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (DA). • (2) tr. (Portor): viz *desguañar*; (AM). • (3) tr. (Kub, Ven): rozbít, zničit nějaký předmět; (4) intr. (Kub, Ven): rozbít se; (5) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit až do krve; (6) (Kub): někoho fyzicky unavit; (7) (Kub): zranit se při nehodě; (DA).

desguapar, tr. (1) (Nik): roztrhat (oblečení); (2) (Nik): rozštípat (dříví); (RAE, DA).

desguarado, **-da**, adj. (1) (Ven): o někom: zanedbaný, nedbalý, neupravený; (2) (Ven): zkažený, pokažený, zničený; (DA).

desguarabilado, **-da**, adj. (1) (Kol): nedbající o svůj vzhled, neupravený; (2) (Kol): špatně oblečený; (DA).

desguardo, m. (1) (Arg): medailon, talisman; (AM, MM).

desguarrachado, **-da**, adj. (1) (Hond), viz: *desguarrachado*; (AM).

desguarrachar(se), intr., i zvrat. (1) (Portor): zaleknout se; ■ Var.: *esguarracharse*; (2) (Portor): vzdát se; ■ Var.: *esguarracharse*; (DA).

desguasar, tr. (1) (Portor): zničit, pokazit, polámat; viz též: *desguazar*; (2) (Portor): (z)tlouct, (z)bít, (z)mlátit; viz též: *deshuesar*; (DA).

desgüasar(se), intr., vulg. (1) (Pan): vzchopit se, probrat se, vzpamatovat se; (DA).

desguataca(d)o, m. (1) **ser el ~ de la familia** (Kub): být černou ovčí rodiny; (DMC).

desguatacar, tr. (← arw.) (1) (Kub): oloupat, loupat; (MS).

desguatar, tr. (← map.) (1) (Chil): vykuchat; (MS).

desguavilado, **-da**, adj. (1) (Hond, Nik): nepůvabný, nevzhledný; viz též: *desguabilado*; (DA).

desguavilar(se), intr, i zvrat. (1) (Hond, Nik): rozviklat se, rozvrzat se; viz též: *desguabilarse*; (DA).

desguavile, m. (1) (Hond): přirozené či nenucené chování; (DA).

desguavinado, **-da**, adj. (1) viz: *desguabinado*; (MM).

desguazadero, m. (1) (Kost, Kol, Ekv, Chil, Urug): místo, kde se demontují ukradená vozidla; (DA).

desguazado, **-da**, adj. (1) (Ven): tvrdě kritizovaný; (2) (Nik): pomluvený; (DA).

desguazar, tr. (1) (Kub, Mex, Ven): rozbít něco silou; (2) roztrhat na kousky; (MM). • (3) lid., tr. (Portor, Ven): kritizovat, kárat; viz též: *viborear*; (4) lid., tr. (Kub, Dom, Portor): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (5) (Portor, Ekv): rozmontovat kradený vůz; ■ Syn.: *desguasar*; (6) (Nik): o látce nebo prádle: trhat se; (7) (Nik): zdiskreditovat někoho; (8) tr.

(Portor, Ven): tvrdě kritizovat nějakou osobu; (9) tr. (Ven): překročit řeku přes mělčinu; (DA).

desguasar, (1) viz: *desguazar*; (DA).

desguazo, m. (1) (Hond, Nik): rozložení, rozebrání (stroje); součástky, díly, šrot; dílna, vrakoviště, šrotoviště; (DA).

desguindar(se), intr., i zvrat. (1) (Hond, Salv, Nik, Dom): sejít nebo spadnout z vysokého místa (kdo, co); (2) (Hond, Salv): kráčet, jít z kopce (kdo, co); (3) venk. intr. (Nik, Dom): sejít z cesty a jít zkratkou; (DA).

desguinde, m., lid. (1) (Hond, Salv): pád, spadnutí z velké výšky; viz též: *derribada*; (2) (Hond, Salv): zbrklý útěk dolů kopcem; (DA).

desguindo, m. (1) (Nik): propast, sráz; (RAE).

desgurrumar(se), tr., intr., i zvrat. (1) hovor. (Portor): svalit, svrhnout; (AM). • (2) intr. (Portor): o někom: zhroutit se, sesypat se, cítit se frustrovaný ■ Var.: *esgurrumbarse*; (DA).

desgusandar, tr. (1) (Kol, Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Ven, Ekv, Arg): odčervit (zvíře); zbavit rostlinu červů; (AM, DA).

desgüello, m. (1) **tírarse al** ~ (Portor): jít s motykou na vrabce; (DA).

desgüevado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): skleslý, sklíčený; viz též: *deshuevado*; (DA).

desgüevan, tr. (1) (Hond, Salv): zastrašit; viz též: *deshuevar*; (DA).

desgüeve, m. (1) (Pan): problém, komplikace, komplikovaná situace; (DA).

deshabillé, subst., i adj. (← fr. *déshabillé*) (1) (Kol, Kub, Ven): domácí šaty, župan; (2) (Kub): nahý, svlečený; ■ Var.: *desabillé*; (MS).

deshacer(se), tr., i zvrat. (1) (Arg): velice někomu ublížit; př.: *mamá pega cachetadas que no duelen mucho y papá pega cachetadas que deshacen*; (RR). • (2) intr. (Guat): vypouštět větry, pšoukat; upustit (si); (3) (Bol): o ženě: porodit; (4) ~ **los pasos** (Kol): o někom na prahu smrti: podle lidové víry: znovu projít již prochozená místa; (DA).

deshecho, -cha, adj/subst. (1) adj. (JižAm; Ven, Per, Bol, Par, Urug): nepořádný, nedbalý, neupravený; (2) m. (Am; US, Guat, Hond, Nik, Kol, Ven, Bol, Par, Arg; f.: Bol): zkratka (kratší cesta); (RAE; DA).

deshielar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Dom, Per, Bol, Chil, Ekv): rozmrazit; (2) intr. (Dom, Per, Bol, Chil, Ekv): rozmrazit se; (DA).

deshierba, f. (1) (Ekv, Bol): viz: *deshierbe*; (DA).

deshierbaje, m. (1) (Bol): viz: *deshierbe*; (DA).

deshierbar, tr. (1) (Kub, Hond, Mex): vyplet; (RAE).

deshierbe, m. (1) (Kub, Hond, Mex, Dom): vyplení, odstranění plevelu; viz též: *deshierba*; *deshierbo*; *deshierve*; ■ Syn.: *deshierbaje*; (RAE).

deshierbaje, (1) viz: *deshierbe*; (DA).

deshierbo, m. (1) (Hond): viz: *deshierbe*; (DA).

deshierve, m. (1) (Guat, Kub): viz: *deshierbe*; (DA).

deshija, f. (1) venk. (Kost, Kol): ořezání výhonků (rostlině, stromu); (2) (Kost): období, kdy se provádí odstranění výhonků; (DA).

deshijada, f. (1) (Hond, Nik): viz: *deshije*; (DA).

deshijado, -da, adj. (1) (Portor, Ven): ořezání výhonků (u rostlin); (2) m. (xxx): odstavení mláďat; (MM).

deshijador, -ra, m., i f. (1) (Hond): osoba, která na plantážích (např. banánových) odřezává výhonky; (DA).

deshijar, tr. (1) (Kanár, Am; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, szArg, Kub, Portor): ořezat, zbavit výhonků (rostliny, stromy); ■ Syn.: *despampanar*; (2) (Arg, Nik): odstavit mláďata; (RAE, DA).

despampanar, (1) viz: *deshijar*; (DA).

deshije, m. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kub): odstranění některých přebytných klíčků nebo výhonků (rostlině, stromu); ■ Syn.: *deshijada*; *despampane*; (DA).

deshijada, (1) viz: *deshije*; (DA).

despampane, (1) viz: *deshije*; (DA).

deshijo, m. (1) (Ven): viz: *deshijado*; (AM, MM).

deshipoteca, f. (1) (Kol): zrušení hypotéky; (DA).

deshoja, f. (1) (Ekv): otrhání listů kukuřice; ► aby se mohl vyjmout klas; ■ Syn.: *deshoje*; (DA).

deshoje, (1) viz: *deshoja*; (DA).

deshojador, m., venk. (1) (Kol): špičatý nástroj na lámání kukuřičného klasu; (DA).

deshojador, -ra, m/f., venk. (1) (Ekv): osoba, která zbavuje kukuřičný klas listenu; (DA).

deshojar, tr. (1) (Ekv): vyndávat kukuřičný klas z obalujících listů; (DA).

deshoje, m. (1) (Ekv): očištění kukuřičných klasů; (RAE). • (2) venk. (Portor, Ekv): odstranění listenu z kukuřičného klasu; (3) (jižEkv): viz: *deshoja*; (DA).

deshuaviladamente, adv. (1) (Hond): nepůvabně, nevzhledně; s nedbalostí; (DA).

deshuesada (deshuesado), f. (m.), lid., vulg. (1) (Salv): penis; viz též: *pinga*; (DA).

deshuesadero, m. (1) (Mex, Kol): vrakoviště, kovošrot; př.: *un «programa de entrega» de cinco vehículos diarios a deshuesaderos*; (BDE, DA).

deshuesado, -da, adj., lid. (1) (Kost): o kradeném vozidle: rozebraný na součástky (k prodeji); (DA).

deshuesador, -ra, subst/adj. (1) (Hond): demontér; demontující; ► demontuje automobilové součástky k prodeji; (DA).

deshuesar, tr. (1) (Hond, Kost, Kol, Ekv): rozebrat kradený vůz; ► rozebrané částky jdou k prodeji; (2) (Portor): (z)tlouci, (z)mlátit, (z)bít; ■ Syn.: *desguasar*; (DA).

desguasar, (1) viz: *deshuesar*; (DA).

deshuevado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): skleslý, sklíčený, malomyslný; ■ Var.: *desgüevado*; (DA).

deshuevar, tr., vulg. (1) (Hond, Salv): zastrašit, odradit někoho; ■ Var.: *desgüevar*; (DA).

deshueve, m., vulg. (1) (Per): klasa; (DA).

deshuezadero, m. (1) (Kost): místo, kde se šrocuje ukradená vozidla, aby se pak prodaly jejich součástky; (2) (Pan): místo, kde se rozebírají stará vozidla na součástky, které jsou dále zužitkovány; (DA).

deshumanarse, zvrát. (1) (Am): stát se nemilosrdným, nelítostným; (MM).

desidioso, -sa, adj. (1) (Arg): nepozorný, netečný, zahálčivý; (AM, MM).

desierto, m. (1) **estar en el ~ sin agua y sin camello** (Kub): být na tom mizerně; př.: *yo, Juan, estoy en el desierto sin agua y sin camello*; (DMC).

designado, -da, adj. (1) (Hond): název pro každého ze tří viceprezidentů Hondurasu (i subst.); ► pokud není nikým zastávána funkce prezidenta Národní Shromáždění zvolí jednoho ze třech viceprezidentů, který bude tuto funkci zastávat až do konce volebního období; (RAE). • (2) m/f. (Hond, Kol): místopředseda, viceprezident; (3) (Kol): zástupce prezidenta republiky; ► zastupuje ho, když prezident nemůže vykonávat své funkce; (DA).

desinfestar, tr. (1) (Hond, Mex): zbavit nějaké místo hmyzu nebo hlodavců; (RAE).

desinflada, f. (1) lid. (Kol): skleslost, sklíčenost, zklamání, rozčarování; (2) adj. (zápBol): o ženě: odkvetlá; (DA).

desinflado, -da, adj., viz: *aire*; (DMC).

desinflamatorio, -ria, adj. (1) (adj.: Arg, Kub, Hond, Mex, Urug, Guat, Nik, Pan, Dom, Kol; subst/adj.: Kost, Ekv, Per): hojivý (při infekci či zánětu); (RAE, DA).

desinflar(se), tr., zvrát., i hovor. (1) (Mex): zabít, oddělat, odpravit; př.: *pero no hay mes tampoco en esa zona —en noviembre se desinflaron a cuatro— en que no caigan hombres víctimas de la violencia*; (BDE). • (2) (Guat, Hond, Dom, Kol): zklamat se, ztratit iluze; (3) (Kost, Dom, Kol): zklamat, vzít iluze; (4) (Chil): prdět; (DA).

desinquieta, -ta, adj., lid. (1) (Dom, Portor): o dítěti: nezbedný, nepokojný, neklidný, nervózní; (DA).

desinquietud, f. (1) (Kub, Dom): nepokoj, neklid; (AM).

desintegrar, tr. (1) (Arg, Chil, Gua, Mex, Urug): rozložit věc na jednotlivé části; (AM, MM).

desinteligencia, f. (1) (Arg, Chil, Urug, Per, Bol, Par): kult. špatné pochopení druhé osoby, nedorozumění; (2) (Per, Bol, Chil, Par, Arg): neshoda, nedorozumění; (RAE, DA).

desintonización, f. (1) (Salv): desynchronizace zážehů (v motoru); (2) (Hond): nesoulad mezi dvěma či více osobami při uskutečnění nějaké činnosti; (3) (Hond, Nik): rozpor, neshoda, nesoulad mezi dvěma či více osobami; (DA).

desintonizado, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Nik): o osobě, která není v souladu s většinou; (2) (Hond, Nik): o osobě, diskuzi: rozdílný, rozporný; (DA).

desintonizar, tr. (1) (Hond, Salv, Nik): vypnout či přepnout televizní kanál nebo rozhlasovou stanici; (2) (Hond, Salv, Nik): o dvou či více lidech: lišit se, odlišovat se v něčem; (DA).

desjachado, -da, (← *jacha*) [Š: *diente*] (1) (již a výchHond): o osobě, zvířeti: bezzubý, částečně bezzubý; ■ Syn.: *desjochado*; (2) (Hond): o řezném nástroji: s vyštíplým ostřím; (DA).

desjetar, tr., lid. (1) (Kol): zničit něco roztážením, natažením; (DA).

desjochado, (1) viz: *desjachado, -da*; (DA).

desjochado, -da, adj. (← *jocho*) (1) (Hond): bezzubý; viz též: *desjachado*; (DA).

desjolochar, tr. (1) (Mex): odstranit listy z kukuřičného klasu; (AM).

desjullar, tr. (1) (výchVen): zbavit plod zrn; (2) (výchVen): zbavit měkkýše mušle; (DA).

deslamar, tr., venk. (1) (Hond): odstranit z kmene kávovníku mech a lišejníky; (DA).

deslame, m. (1) (zápBol): čištění dna řeky či přehradní nádrže od nahromaděných usazenin; (DA).

deslanado, -da, adj. (← *lana*) [Š: *dinero*] (1) (Dom): s málo penězi; (DA).

deslandrar, tr. (1) (Ven): srazit pařátem k zemi (jeden kohout druhého); (AM, MM).

deslaneo, m. (1) (záp a střBol): vytržení listů kokainovníku; (DA).

deslavar, tr. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): podemlít vlivem deště (výšinu nebo pahorek); (RAE, DA).

deslave, m. (1) podemletí; (RAE). • (2) (Ekv, Per): velké množství vody tekoucí z hor do údolí; (AM, MM). • (3) (Ekv, Mex, Per): sesuv; př.: *los deslaves del cerro ... que arrasaron alrededor de 800 metros de canal de aducción*; (4) (Mex): sesuv půdy; př.: *en el lago hay 3 millones de metros cúbicos de sólidos en suspensión, producto de los deslaves y las inundaciones*; (BDE). • (5) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kub, Kol, Ekv, Per, Bol): sesuv půdy způsobený vodou; (6) (Chil): přívál vody, bahna; (DA).

deslechado, adj., lid. (1) (Portor): slaboch; viz též: *neneque*; ■ Var.: *eslechado*; (2) (Portor): o muži, který už vyronil semeno; ■ Var.: *eslechado*; (3) vulg. (Portor): potěšený; ■ Var.: *eslechado*; (DA).

deslechar(se), tr/intr., i zvrat. (1) vulg. (Kol, Portor): podojit; (AM, DA). • (2) lid. (Portor): masturbovat, onanovat; viz též: *manuelearse*; ■ Var.: *eslecharse*; (3) venk. (Mex, Dom, Ven, Arg, Urug): odstavit tele, býčka, jalovici; ■ Var.: *eslechar*; (4) (Portor): získávat mléko nebo pryskyřici stromu; (5) intr. (Bol): o muži: ejakulovat; (6) (Portor): sexuálně se vzrušit; ■ Var.: *eslecharse*; (7) intr. (Portor): přijít o privilegium; ■ Var.: *eslecharse*; (DA).

deslembado, -da, adj. (1) (Portor): uchvácený, strhnutý; (duchem) nepřítomný (duchem); ■ Var.: *eslembado*; (2) (Portor): o osobě: s otevřenými ústy; ■ Var.: *eslembado*; (DA).

desleambar(se), intr., i zvrat. (1) (Portor): být u vytržení, být poblázněný, zbláznit se, němě okounět; ■ Var.: *eslembarse*; (DA).

desliendrar, tr. (1) (Hond): odstranit někomu hnidy; (DA).

desligar, tr. (1) (Portor): sundat náplast, která přichycuje umělé kohoutí ostruhy; (DA).

deslizadero, m. (1) (zápKol): viz: *rodadero*; (DA).

deslizador, m. (1) (Kol, Per, svBol, Par): motorový člun s tryskovým motorem; ► používá se na řekách a jezerech; ■ Var.: *deslizadora*; (2) (Ekv): vysokorychlostní člun; ► obecně je zkonstruován ze skleněných (textilních) vláken a je poháněný motorem s vnitřním spalováním, používá se na řekách a jezerech; (3) (svBol): dřevěný kajutový člun; ► má dispozici malou místnost, která se používá k přepravě cestujících nebo zboží; (DA).

deslizadora, f. (1) (Par): motorový člun; viz též: *deslizador*; (DA).

deslizamiento, m. (1) (Pan): sesuv půdy způsobený převážně deštěm nebo erozí; (DA).

deslizar(se), intr., i zvrat. (1) (Dom, Portor): o baseballovém hráči: hodit se na zem a dostat se do mety sklouznutím; (DA).

desllavar, tr. (1) (záp a szArg): zahodit klíč ke dveřím; ■ Var.: *desllavear*; (DA).

desllavear, tr. (1) (záp a szArg): viz: *desllavar*; (DA)

deslomada, f. (1) (Hond): nesmysl; (AM). • (2) (Hond, Nik): ztrhání se, polámání se, polámání si hřbetu nebo zad; (3) venk. (Hond): hloupé rčení; nesmysl, hloupost; (DA).

deslome, m. (1) (Mex): **vyorání** brázdy; (RR).

desmache, m. (1) (Portor): první pohár rumu vypitý druhý den ráno po velkém flámu; (DA).

desmachetado, -da, adj. (1) (Ven): viz: *esmachetado*; (DA).

desmachetar(se), intr., i zvrat. (1) (Ven): viz: *esmachetarse*; (DA).

desmadrado, -da subst/adj. (1) (Hond, Salv): o osobě, vozidle: jedoucí vysokou rychlostí; (2) subst/adj. (Kub): ničema, darebák, lump, mizera, bídák, lotr, ničemník, hanebník; ničemný, podlý, hanebný a zavrženíhodný; (DA).

desmadrar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Mex): fyzicky (si) ublížit; (2) zvrat. (Kol): o samici: trpět patologickým snížením dělohy; (3) intr., i zvrat. (Salv, Mex, Guat, Hond): tvrdě upadnout, mít vážnou nehodu; (RAE). • (4) [Š: *venir a menos, arruinarse físicamente*] (Kost; Mex): rozpadnout se, zničit se; fyzicky se vyčerpat; (RR). • (5) [Š: *arruinar, averiar, dejar de funcionar*] (Guat, Mex): zničit, pokazit (se), přestat fungovat; př.: *se desmadró otra vez el aire acondicionado en el taller y nos estamos asando*; (RF). • (6) tr., vulg. (Mex): fyzicky zranit; ► mex. argot *caliche*; zvrat., vulg. (7) (Mex): poranit se; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (8) (Mex, Kub, Hond): rozbít se, polámat se, poničit se, zničit se, vykloubit se; (9) tr., vulg. (Mex, Guat, Hond): porouchat, pokazit, poškodit, polámat; (10) (Mex): bouchnout přehnanou silou; (11) intr., vulg. (Hond, Salv, Nik): spadnout, zřítit se (do propasti, ze skály.); (12) intr. (Kost): o osobě, vozidle: jedoucí vysokou rychlostí; (DA).

desmadre, m. (1) [Š: *caos, desorden, lío*] (Bol, Mex, Salv, Š): chaos, nepořádek, zmatek; povyk, randál; př.: *Olga hizo un desmadre con los documentos y ahora ya no se encuentra nada*; viz též: *borlote* (RF, DBM). • (2) **echar ~**, vulg. (Mex): přehnat se slovy nebo se skutky; (DA).

desmadrinarse, zvrat. (1) (Arg): přestat někoho milovat; (AM, MM).

desmaletar(se), intr., i zvrat., venk. (1) (Salv): uhnout se úderu hozením se na zem; (DA).

desmalezadora, subst/adj. (1) (Ven, Chil, Par, Arg): stroj na vypletí pozemku; (DA).

desmalezar, tr., venk. (1) (Mex, Pan, Kol, Ven, Per, výchBol, Chil, Arg, Urug, Kub, Portor): vyplít, vyplet; (RAE, DA).

desmalotado, -da, adj., venk. (1) (Portor): vyřízený, odepsaný, vyčerpaný; ■ Var.: *esmalotado*; ■ Syn.: *desmamoneado*; (DA).

desmamoneado, (1) viz: *desmalotado, -da*; (DA).

desmalrar, tr. (1) (Chil): odstranit ocas; (AM).

desmamantar, tr., venk. (1) (Ven, Arg): odstavit dítě nebo mládě od matky; (DA)

desmamante, m., venk. (1) (svArg): odstavení dítěte nebo mláděte; (2) (svArg): odstavené tele; (DA).

desmamarrachar(se), tr., i zvrat. (1) (Hond): rozebrat, rozmontovat, rozložit; zničit, zkazit; (DA).

desmambichar(se), tr., intr. i zvrat. (1) (Nik): brutálně někoho zbít a zbůsobit mu zlomeniny, i zvrat.; (2) intr. (Nik): bouchnout se nebo upadnout a utrpět zlomeniny; (RAE, DA).

desmameyado, -da, adj. (1) (Kub): rozbitý, zničený; (DA).

desmameyar(se), tr/intr/zvrat., lid. (1) tr. (Kub, Portor): zničit, rozbít; (AM, DA). • (2) tr/zvrat., lid. (Kub, Portor): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (3) (Pan): zamilovat (si, se) bláznivě; viz též: *enganchar(se)*; ■ Syn.: *despapayarse*; (4) (Portor): hodně a silně se bouchnout; (5) intr. (Portor): spadnout, zřítit se (do propasti); (6) (Pan): těžce upadnout; (DA).

despapayarse, (1) viz: *desmameyar(se)*; (DA).

desmamonar(se), tr., i zvrat., lid. (1) (Portor): vystrašit (se), polekat (se); viz též: *mariconear(se)*; (2) (Portor): zaskočit, rozdrtit, zničit někoho; ■ Var.: *esmamonar*; (3) intr. (Portor): velmi se vyčerpat, unavit, být vyřízený, být odepsaný, být grogy; ■ Var.: *esmamonarse*; (4) (Portor): leknout se, vylekat se; polekat se, dostat strach; ■ Var.: *esmamonarse*; (DA).

desmamoneado, -da, adj. (1) (Portor): viz: *desmalotado*; ■ Var.: *esmamoneado*; (DA).

desmamparar, tr. (1) (Mex): viz: *desamparar*; (MM).

desmanado, -da, adj. (1) (Kub): o banánu: oddělený od svazku; (DA).

desmanador, -ra, m/f. (1) (sevHond): člověk, který ve skladě trsu banánům odřezává svazky; (DA).

desmanar, tr. (1) (Hond, Kost, Pan, Kub, Ven): rozdělit trs banánů na svazky; (DA).

desmanchada, f. (1) (Per, Bol, Chil): odstranění skvrn dermatologickým produktem; (DA).

desmanchado, m. (1) (Mex, Nik, Per, Chil): čištění skvrn; (DA).

desmanchado, -da, adj., venk. (1) (Ekv): o nezroceném skotu: odtržený od stáda; (DA)

desmanchador, m. (1) (Per): dermatologický produkt na odstraňování kožních skvrn; (DA).

desmanchador, -ra, subst/adj. (1) (Kol, Ven, Per, Bol, Chil): přírodní nebo připravený produkt na odstranění skvrn; (DA).

desmanchar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Am; Per): odtrhnout se od skupiny, opustit přátele; (2) intr. (Am; Kost, Per): rozprchnout se, vyběhnout, utéci; (3) zvrat. (Andal., Am.; Ekv): odrhnout se od stáda (u zvířat); (4) zvrat. (Ekv): zabloudit, přestat se orientovat; (RAE). • (5) tr. (Bol, Chil, Guat, Mex, Nik, Kost, Pan): odstranit skvrny; (MM, DA).

desmanche, m. (1) (Per, Bol) odstraňovač skvrn na bázi chlóru; (RAE, DA).

desmandada, f. (1) (Guat): zanedbání péče osobního zdraví; (DA).

desmandado, -da, adj. [Š: *descuidado en la salud*] (1) (Guat): nemocný, nedbalý o zdraví; zanedbaný, oslabený; př.: ... *la señora está un poco desmandada; sí, ... estuvo muy enferma*; (RR). • (2) (Kub): velmi rychle se někam ženoucí; (DA).

desmandarse, zvrat. (1) intr. (Par, Nik): neopatrovat se, nedávat na sebe pozor, nesplnit nařízení doktora (o pacientovi); (MM, DA). • (2) (Portor): dát se na útěk; viz též: *esmandarse*; (3) (Portor): splášt se; viz též: *esmandarse*; (4) (Portor): přehnat; viz: *esmandarse*; (5) intr. (Kub): někam rychle zamířit; (DA).

desmandilado, -da, adj. (1) (Kost): nedbající o svůj vzhled; (DA).

desmandingar, tr. (1) (Dom, Portor): zničit; ■ Var.: *esmandingar*; (AM, DA).

desmandingue, m. (1) (Dom): pohroma; (AM).

desmando, m. (1) (Nik): riskantní činnost pro nemocného člověka; (DA).

desmane, m., venk. (1) (Hond): odřezávání svazků z trsu banánů; (DA).

desmanear, tr. (1) (Arg, Urug): sundat pouta z předních koňských nohou; (2) (Hond): dělat si někdo, co se mu zlíbí; (DA).

desmangado, -da, adj. (1) (Bol): oslabený; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Hond, Salv): o osobě nebo věci: spadlý z velké výšky; (3) (Hond, Nik): o osobě, zvířeti nebo vozidle: pohybující se vysokou rychlostí; (4) (Hond, Nik): o šatech nebo košili: bez rukávů nebo s krátkými rukávy; (DA).

desmangar(se), intr., i zvrat. (1) (Hond, Salv): skočit, spadnout z velké výšky nebo do propasti (kdo, co); (2) (Hond, Nik): o osobě, zvířeti nebo vozidle: vyrazit vysokou rychlostí; ■ Syn.: *desmantelarse*; (DA).

desmantelarse, (1) viz: *desmangar(se)*; (DA).

desmanguillar(se), tr. (1) (Ekv): padnout (o koni); (AM). • (2) (Portor): vyhrnout si kvůli vedru rukávy u košile; ■ Var.: *esmanguillarse*; (DA).

desmanguurrillado, -da, adj. (1) (Ven): zesláblý, vyčerpaný (zejm. z únavy nebo fyzického týrání); (2) (Ven): rozbitý, roztrhaný, zlomený; (3) (výchVen): o osobě: s nízkými finančními prostředky; (4) (Ven): neupravený, zanedbaný; (DA).

desmanguurrillar(se), intr., i zvrat. (1) (Ven): dojít někomu síla a energie (zejm. z únavy nebo tělesného týrání); (DA).

desmanguerado, -da, adj. (1) (Kost): o osobě nebo věci: pohybující se nebo konající co nejrychleji; (DA).

desmaniguar, tr. (← antil. *manigua*, “zalesněné území”) (1) (Kub, Portor): vykácet území, vykloučit; (2) (Kub): zbavit se vesnických návyků a začít se chovat jako člověk z města; (MM).

desmañanado, -da, adj/subst. (1) [Š: *madrugador*] (Mex): vstávající brzy ráno; ranní ptáče; (RR). • (2) lid. (Guat, Salv): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý; viz též: *ignoratón*; (3) adj/subst., lid. (Guat, Salv): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (1) lid. (Mex): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).

desmañanarse, zvrat. (1) (Mex): vstávat nezvykle brzo; ► mex. argot *caliche*; (RAE, AM, DBM).

desmanquillar, intr. (1) (Ekv): zeslábnout nohy, zejména vlivem nemoci (o koni); (2) často klopýtát; (MM).

desmantelar(se), intr., i zvrát., venk. (1) (Hond): odejít co nejrychleji; viz též: *desmangarse*; (DA).

desmanto, m. (1) (Portor): *Desmanthus virgatus*; ► bylina z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*), dorůstá do výšky 2 m, má vzpřímený stonek, malé dvojčetné listy, axilární květenství, bílé či krémové květy a semínka zkoseného tvaru; (DA).

desmañado, -da, adj. (1) (Guat, Salv): hloupý, nešikovný, břídičský, fušerský, neohrabaný, nemotorný; (DA).

desmañanada, f. (1) (Mex): časně vstávání; (DA).

desmañado, -da, adj. (1) (Mex): otrávený častým brzkým vstáváním; (DA).

desmañar(se), intr., i zvrát., venk. (1) (Mex): přivstat (si); (DA).

desmarimbado, -da, adj., lid. (1) (Nik): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (2) (Nik): bláznivý, šílený; (3) (Nik): neupravený, zle oblečený; (4) (Nik): o osobě: domlácený nebo nemocný; (5) **darse una** ~ (Nik): praštit sebou o podlahu spadnout; (DA).

desmarimbar(se), tr., intr., i zvrát. (1) (Nik): shodit, uhodit (někoho); (2) odstranit, odtrhnout něco odněkud; (RAE). • (3) intr. (Nik): o někom, o něčem: žuchnout na zem; (4) (Nik): oddělit se, uvolnit se, odtrhnout se odněkud; (DA).

desmarlar, tr. (1) (Urug): vyrvat rostlinám kukuřičné klasy; (DA).

desmaterializado, -da, adj. (1) (Kol): nematerialistický; (DA).

desmatonado, -da, adj., venk. (1) (Kost): o území: vypletý; (DA).

desmatonar, tr. (1) (StřAm, Kol; Hond, Salv, Kost): vytrhat plevel; (AM, DA).

desmayado, -da, adj. (1) (Portor): nuzný; ■ Var.: *esmayado*; (2) (Portor): prospěchářský a egoistický; ■ Var.: *esmayado*; (3) (Portor): lakomý, skoupý, chamtivý; ■ Var.: *esmayado*; (4) (Ekv): vybledlý (barva); ■ Var.: *esmayado*; (DA).

desmayamiento, m. (1) (Dom, Portor): zpřeházená chuť k jídlu nebo jiným věcem; ■ Var.: *esmayamiento*; (DA).

desmayar, intr. (1) (Ekv): vyblednout; (RAE).

desmechada, adj. (1) (Arg): rozcuchaná (o ženě); (MM).

desmechado, -da, subst/adj. (1) subst/adj. (Mex, Ven, Arg): rozcuchanec; rozcuchaný; ■ Var.: *esmechado*; (2) adj. (Arg): rozcuchaný (účes); (3) adj. (Kol, Ven): o vařeném masu: drolicí se na jemné a dlouhé kousky; (DA).

desmechar(se), tr. (1) hovor. (Mex): rozcuchat, rvát vlasy; (RAE). • (2) tr. (Mex, Kol, Ven): zamotat vlasy; (3) intr. (Ven): zamotat se, zašmodrchat se (vlasy); (4) tr. (Hond, Kol, Ven): rozdrolit uvařené maso; (DA).

desmechonar, tr. (1) (Mex): hovor. rozcuchat vlasy; ■ Syn.: *desmechar*; (AM, MM).

desmejorado, -da, adj. (1) **estar muy** ~ (Kub): nevidět si někdo do pusy; mluvit z cesty; př.: *yo creo que en esta escuela debemos dar sólo clase cuatro días, ¡muchacho, qué desmejorado estás!*; (DMC).

desmelechado, -da, adj. (1) (Salv): rozchucaný; (DA).

desmelechar(se), tr., intr., i zvrát. (1) tr. (Salv): rozchuchat vlasy; (2) intr. (Salv): rozchuchat si vlasy; (DA).

desmelenado, -da, adj. (1) (Kub): o osobě: velmi rychle se přesouvající; (DA).

desmelenarse, zvrát. (1) ~ **(uno) llorando** (Portor): intenzivně brečet, brečet jako želva, usedavě/hořce plakat; (AM, DA).

desmentido, -da, adj/subst. (1) adj. (Ekv): vykloubený; (2) m. (Am): vyvrácení (pravdy); (3) m/f. (Š < Am): odvolání; *mentís*; (RAE).

desmentir(se), intr., venk., lid. (1) (Ekv): vykloubit si kost; (DA).

desmenudear, intr. (1) (Kol): prodávat v malém; (AM).

desmenuzadora, f. (1) (Kub): linka na drcení cukrové třtiny; ► drcením se získává třtinová šťáva; (DA).

desmeritar, tr. (1) (Ant, Kol; Mex, Hond, Nik, Kub, Portor): ubírat na zásluze, zmenšovat zásluhu; viz též: *demeritar*; (AM).

desmérito, m. (1) hovor. (Portor): jednání, které snižuje zásluhu na něčem; (AM). • (2) venk. (Portor): nedostatek, škoda, újma; (DA).

desmierdar(se), intr., zvrat. (1) (Pan): pokazit se; (DA).

desminado, m. [Š: *desactivación de las minas*] (1) (Per): odminování; př.: *los labores de desminado*; (RR).

desmirado, -da, adj. (1) (Mex): bezohledný; (2) nebojácný; (MM).

desmochado, -da, adj. (1) (Portor): uříznutý, rozříznutý, rozřezaný; (2) (Kost): o stromu, kterému byly uřezány všechny větve; (3) venk. (Kost): o noži: tupý; (DA).

desmochador, m. (1) (Kub): člověk, který se věnuje ořezávání špiček palem; (DA).

desmochadora, f., venk. (1) (Urug): odrohovač; stroj na odrohování hovězího dobytka; (DA).

desmochar(se), tr., venk. (1) (Kost, Chil): uřezat stromu všechny větve; (2) (vých a zápBol): zbavit zrn kukuřičný klas; (3) (Bol): vymáčkat prsty uhříky z pokožky; (4) (Portor): nechat ve spěchu či z nedbalosti napůl oškubaného bojového kohouta; (5) venk. (Kost): ztupit se (nůž); (DA).

desmoderado, -da, adj. (1) (Mex): neumírněný; (DA).

desmollejar(se), zvrat. (1) ~ **de la risa** (Kub): řehtat se jako kůň, smát se z plna hrdla, chechtat se, hlasitě se smát; ■ Syn.: *desmondingarse de la risa*; (DA).

desmondingarse de la risa, (1) viz: *desmollejar(se)*; (DA).

desmollerado, -da, adj., venk. (1) (Hond, Salv): o malém dítěti (miminu): trpící propadlou fontanelou; (DA).

desmollerar(se), intr. (1) (Salv): o malém dítěti (miminu): trpět propadnutím fontanely; (DA).

desmolotar, tr. (1) (Nik): rozptýlit skupinu lidí; (DA).

desmondingada, f. (1) (Kub): zlomení nebo rozvržení nějakého předmětu; (2) (Kub): tvrdá nakládačka, po které zůstane dotýčný zřízení; (3) (Kub): zranění utrpěná při nehodě; (DA).

desmondingado, -da, adj. (1) **estar** ~ (Kub): být vyšťavený, utahaný jak kotě; př.: *hoy estoy desmondingado*; viz též: *desguabinado*; (DMC). • (2) (Kub): utahaný, grogy; (3) (Kub): rozbitý, rozviklaný, rozvrzaný; (4) (Kub): těžce raněný z utržených ran nebo v důsledku nehody; (DA).

desmondingamiento, m. (← *mondongo*) (1) (Kub): únava po velkém úsilí nebo po spoustě práce; (DA).

desmondingar(se), tr., (← *mondongo*) (1): viz: *desguabinar*; (DMC). • (2) tr. (Kub): rozbít nebo rozviklat, rozvrzat nějaký předmět; (3) intr. (Kub): tvrdě se bouchnout; (4) (Kub): o někom, o něčem: hodně někoho unavovat; (5) (Kub): utrpět zranění při nehodě nebo při rvačce; (6) intr. (Kub): vyšťavit se, unavit se; (7) ~ **de la risa** (Kub): viz: *desmollejar de la risa*; (DA).

desmondongado, -da, adj/subst. (1) (Per): tlustý, otlý; tlusťoch; (2) (Per): o osobě, která nosí oblečení odhalující pupek; (DA).

desmondongar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Per): zranit někoho na břicho a zapříčinit výhřez vnitřních orgánů; (2) vulg. (Per): ztloustnout, přibrat v některé části těla; (DA).

desmonetizado, -da, adj. (1) (Arg): bezcenný; (2) člověk, který ztratil dobrou pověst; (MM).

desmonetizar(se), tr. (1) (Arg, Par, Portor): znehodnotit., i zvrat.; (2) (Arg): zdiskreditovat; (RAE). • (3) (Portor, Bol, Par, Arg): snížit hodnotu nebo cenu; (4) (Par, Arg, Urug): ztratit část své hodnoty nebo ceny; (5) (Portor): nevážit si něčeho; (DA).

desmongar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Portor): nakazit chřipkou; (AM). • (2) tr. (Portor): dát někomu ránu pěstí; ■ Var.: *esmongar*; (3) intr. (Portor): zeslábnout, oslabit se, omdlít; ■ Syn.: *desmonguillarse*; (DA).

desmonguillarse, (1) viz: *desmongar(se)*; (DA).

desmonguillamiento, m. (1) (Salv, Portor): lenost, nedbalost, nechůť; viz též: *monguera*; ■ Var.: *esmonguillamiento*; (2) (Salv, Portor): lenost; viz též: *monguera*; ■ Var.: *esmonguillamiento*; (3) (Salv, Portor): slabost něčího charakteru; ■ Var.: *esmonguillamiento*; (DA).

desmonguillar(se), tr., intr, zvrat. (1) (Portor): viz: *desmongar*; (AM). • (2) (Portor): zeslábnout, oslabit se; viz též: *desmongarse*; ■ Var.: *esmonguillarse*; (3) (Portor): smíchy se potřhat; ■ Var.: *esmonguillarse*; (DA).

desmoñingada, adj. (1) (Kub): unavená; př.: *esa mujer está desmoñingada porque trabaja mucho*; (2) (Kub): vymóděná, špatně oblečená; př.: *esa mujer está desmoñingada, esa ropa no*

se usa en esta fiesta; (3) (Kub): stará; př.: *a pesar de tener cuarenta años está desmoñingada*; (DMC).

desmontador, m., venk. (1) (Hond): dřevorubec; (DA).

desmontador, -ra, m/f. (1) (Dom, Bol, Par): káčeč; člověk, který kácí danou oblast; (DA).

desmontarse, intr., tr., zvrat. (1) (Pan): spadnout odněkud; (2) intr. (Pan): ztratit část nehtu nebo kůže z prstu v důsledku silné rány; (DA).

desmante, m., i pl. (1) (Per): sutina, hlušina, rum (stavební); (RAE). • (2) (Per, Bol, Chil, szArg): skládka hlušiny, hlušinový odval; (3) (Chil, Bol): nízkokarátový minerál; ► v těžebním průmyslu není užitečný; (4) (Dom, Kol): demontáž součástek, které tvoří mechanismus něčeho; (5) (Kol): vyškrtnutí, zrušení nebo změna nějaké politiky (taktiky) nebo právní normy; (6) ~ **arriba** (Portor): zastřihávání vrchních větví stromů (hl. v pěstování kávy); (DA).

desmontero, subst., i adj. (1) (Hond): dřevorubec; (2) adj. (Hond): mačetočný; (DA).

desmontes, m. pl. (1) (Bol, Chil, Hond, Per): hlušina (v dolech), použitý materiál (v továrnách); (AM).

desmontrenear, tr. (1) (Ven): odloučit krávu od telete; (AM).

desmoralizado, -da, adj. (1) (Am): odevzdaný, sklíčený; (MM).

desmoralizar, tr., i zvrat. (1) (Am): demoralizovat; (MM).

desmorcillado, -da, adj. (1) (Portor): potrháný smíchy; ■ Var.: *esmorcillado*; (2) (Portor): o věci: nacházející se ve špatném stavu; ■ Var.: *esmorcillado*; (DA).

desmorecerse, zvrat. (1) (Kub, Dom, Ven, Kost): zalykat se pláčem smíchem; (2) klesat na mysl; (3) (Mex, Per): toužit po něčem; (4) (Dom): omdlít; (MM, DA).

desmorecido, -da, adj. (1) (Kub): o malém dítěti: dýchající s obtížemi, které jsou zapříčiněny častým smíchem nebo pláčem; (2) (Dom): omdlévající; ■ Var.: *esmorecido*; (DA).

desmoronamiento, m. (1) (Kub, střKol): drobení chleba; (DA).

desmoronar, tr. (1) (Kub, střKol): rozdrobit, rozdrolit chleba; (DA).

desmorono, m. (1) (Portor): zhřícení, sesutí; zhroucení; (DA).

desmorrar, tr. (1) (jvMex): stříhat větve ovocných stromů; ► aby měly bohatou úrodu; (DA).

desmorre, m. (1) (jvMex): řez; stříhání ovocných stromů; ► aby měly bohatou úrodu; (DA).

desmorusar(se) tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Portor): rozčesat vlasy viz též: *esmorusar*; (2) intr. (Portor): rozčesat si vlasy; viz též: *esmorusarse*; (DA).

desmostelar, tr. (1) (Hond): rozdrolit, roztlouct; (AM).

desmostolado, -da, adj. (1) (Guat, Salv): roztřískaný, rozbitý na padrť; (DA).

desmostolar(se), tr., zvrat. (1) [Š: *destruir, hacer polvo*] (Guat, Salv): zničit; př.: *dijeron en las noticias que la bomba desmostoló todo el edificio*; (RF). • (2) (Hond, Salv): roztřískat; ■ Syn.: *desmostolongar*; (3) (Hond, Salv): rozbít se, poničit se; (DA).

desmostolongar, (1) viz: *desmostolar(se)*; (DA).

desmostolongar, tr. (1) (Salv): roztřískat, rozbít; viz též: *desmostolar*; (DA).

desmostrencaje, m. (1) (Ven): značkování telat (žhavým železem); viz též: *mostrenco*; (RR).

desmostrenear (desmontrenear), tr. (1) (Ven): značkovat telata; viz: *desmostrencaje*; (RR).

desmotadora, f. (1) (Arg, Par): stroj na oddělování bavlníkových semen; (2) místo, kde se nacházejí stroje na oddělování bavln. semen; (MM).

desmotar, tr. (1) (Antil, Arg, Chil, Gua, Chil, Mex, Par, Per, Ven): oddělit bavlníková semena; (AM, MM).

desmovilización, f. (1) (Kol): demobilizace partyzánů nebo polovojských oddílů; ► jako členové ozbrojených organizací dobrovolně mimo zákon zanechávají svou činnost a odvolávají se na vládní politiku; (2) (Kol): vládní politika, která reintegruje do společnosti partyzány nebo paramilitární jednotky, kteří jako příslušníci ozbrojených organizací dobrovolně mimo zákon zanechali své činnosti; (DA).

desmovilizado, -da, subst/adj. (1) (Kol): demobilizovaný; ► partyzán nebo člen paramilitární jednotky, který jako člen ozbrojených organizací zanechal mimo zákon dobrovolně své činnost a odvolává se na vládní politiku; (DA).

desmovilizar(se), intr., i zvrat. (1) (Bol, Par): o skupině shluknutých osob: rozprchnout se, rozejít se, rozptýlit se, oddělit se; (DA).

desmuelado, -da, adj. (← *desmolado*) (1) (Salv, Hond, Mex, Nik, Dom, Kol, Per, výchBol): o osobě, zvířeti: bezzubý, bez stoliček; (2) (Hond): pomalu konající; (RAE, DA).

desmuelar(se), tr., intr., i zvrat. (1) tr. (Hond, Salv, Dom): vytrhnout jednu nebo několik stoliček; (2) intr. (Hond, Salv, Dom): o stoličkách: zlomit se; (DA).

desmueletado, -da, adj. (1) (stř. a svKol): o osobě, zvířeti, který ztratil některé zuby nebo stoličky; (DA).

desmugar, tr. (1) (Chil): odstranit špínu a nečistotu z oblečení nebo z jiné věci; ► převážně namáčením ve vodě s pracím práškem; (DA).

desmuñecado, -da, adj. (1) (Portor): bezprstý, bezruký; ■ Var.: *esmuñecado*; (DA).

desnalgado, -da, adj/subst. (1) (Mex, Hond, Nik, Dom): o osobě: s plochými hýžděmi; (DA).

desnalgar, tr. (1) (Chil): pustit žokeje do úniku a vzápětí jej zastavit; (AM). • (2) (Chil): ztrhnout koně; (JD, MM).

desnalgue, m. (1) (Ven): zhýralý mejdan; (DA).

desnargue, m., lid. (1) (Pan): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

desnarizado, -da, adj. (1) (Portor): o osobě: s rozplesklým, placatým, ploským, plochým nosem; ■ Var.: *esnarizado*; (DA).

desnarizar(se), intr., i zvrat., hovor. (1) (Mex): velmi se snažit; ► mex. argot *caliche*; (INFO, DA).

desnatadora, f. (1) (Am): odstředivka; mechanismus na odstředění smetany od mléka; (JD, MM).

desnietar, tr., venk. (1) (szArg): odstranit rostlině výhonky, které brání jejímu růstu; (DA).

desniete, m., venk. (1) (szArg): odstranění rostlinných výhonků, které brání jejímu růstu; (DA).

desniñar, tr. (1) (Nik): připravit o panenství; (RAE).

desnivelado, -da, adj. (1) (Salv): ztřeštěný, pomatený; (DA).

desnortear(se), intr., i zvrat. (1) (Urug): ztratit se, sejít z cesty; (2) (Urug): splést se, zmýlit se; konat nesprávně; (DA).

desnucadero, m. (1) (Ven): nebezpečné místo, kde může člověk spadnout a zlomit si vaz; př.: *la sabana parece muy llanita ..., pero tiene sus saltanejas y desnucaderos*; (RR). • (2) (Kol): hodinový hotel; (DA).

desnucar, tr. (1) (Hond): sesadit z funkce; (2) (Kost): účtovat si za nějakou službu, víc než by se mělo; (DA).

desnudar(se), tr. (1) (Hond, Dom): veřejně odhalit koho; veřejně strhnout masku komu; (2) tr. (Portor): očesat strom (od zrn); (DA).

desnuque, m. (1) (Hond, Nik, Dom): zlomení vazů; (2) (Hond, Dom): žádost o peníze; darování peněz; (DA).

desobligado, -da, adj/subst. (1) (Mex, Nik): nezodpovědný vůči rodinným povinnostem; (DA).

desobligar(se), intr/zvrat. (1) intr. (Ekv): ztratit k někomu úctu; (2) zvrat. (Ekv): zklamat se; (RAE). • (3) zvrat., intr. [Š: *dar a luz la mujer*] (Par): porodit; př.: *a lo mejor podemos llegar a tiempo para que te desobligues allá*; (RR). • (4) tr. (Ekv): zklamat něco někoho; (DA).

desobligo, m. (1) [Š: *desengaño, desilusión*] (Ekv): zklamání, rozčarování, ztráta iluzí; př.: *vuelvo a la realidad como cortada del sueño; qué desobligo*; (RAE, RR). • (2) (Ekv): zloba, zlost; (DA).

desocado, -da, adj. (1) (Dom): o osobě: pocitující bolest nebo únavu chodidel; (DA).

desocarse, intr. (1) (Arg, Bol): o zvířeti: zchromnout; (2) (Arg, Bol): vymknout si ruku nebo nohu; (AM, MM). • (3) tr., venk. (szArg, Urug): vykloubit zvířecí kost; (4) intr., venk. (szArg, Urug): o zvířecí kosti: vymknout se; (5) venk. (szArg, Urug): o zvířeti: vymknout si kost na noze; (DA).

desocupación, f. (1) [Š: *desempleo, paro*] (Š < Am) (Arg, Urug, Ven, Kost, Kub, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): nezaměstnanost; př.: *cifras récord de desocupación*; ■ Syn.: *desempleo* (Arg, Mex, Urug, Ven), *cesantía* (Chil); (RAE, EEA, BDE, DA).

desocupado, -da, adj/subst. (1) [Š: *desempleado*] (Š < Am) (Chil aj; Mex, Hond, Nik, Kost, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, Arg): nezaměstnaný; př.: *los altos niveles de desocupados registrados en marzo*; (RAE, BDE, DA). • (2) **estar** ~ [Š: *estar parado*] (Arg, Urug): být nezaměstnaný; ■ Syn.: *estar cesante* (Chil), *estar desempleado* (Mex, Ven); (EEA).

desocuparse, zvrat. (1) (SzArg, Hond, Urug, Dom, Ven, Bol): porodit (u ženy); (RAE, DA).

desojado, -da, adj. (1) (Portor): jednooký; ■ Var.: *esojado*; (DA).

desoliñador, m. (1) (Pan): smeták na stropy, stropní smeták; (DA).

desoliñar, tr. (1) (Pan): čistit strop a horní část stěn pokoje; (DA).

desolle, m. (1) (Ekv): opotřebování kovové trubky zapříčiněné třením závitů; (DA).

desombligar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kub): odstříhnout pupeční šňůru; př.: *cuidado al desombligarlo*; (2) (Kub): porazit, přemoci; př.: *lo desombligué en toda la línea*; (3) ~se zvrat. (Kub): osamostatnit se, postavit se na vlastní nohy; př.: *yo me desombligué de mis padres desde muy joven*; (DMC).

desorbitado, -da, adj/subst. (1) adj. (Am; Hond, Kub, Per): nesoudný, bláznivý; (JD, MM, DA). • (2) (Chil): chromý; (JD). • (3) **estar** ~ (Kub): být mimo sebe, naprosto nad sebou ztratit kontrolu; př.: *muchacho, cálmate, que estás desorbitado*; (4) **un** ~ (Kub): viz: *desbandado*; (DMC). • (5) (Per): o osobě: se zkřiveným obličejem; (DA).

desorbitarse, zvrat. (1) (Kub): ztratit nad sebou kontrolu; př.: *se desorbita fácilmente, es un vicio malo, terminará mal*; (DMC).

desorejado, -da, adj. (1) (And., Chil, Kol, Hond, Kost): bezuchý; (2) hovor. (SzArg, Bol, Kol, Pan, Per): člověk bez hudebního sluchu; (4) (Arg, Kub, Urug): nezodpovědný, drzý; (5) (Arg, Kub): rozhazovačný, marnotratný; (6) (Per): neposlušný (viz.: *desobedecer*); (RAE, DA). • (7) lid. (Guat, Salv, Nik, Pan): hloupý, pitomý; hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

desorejar, tr., intr., lid. (1) (Hond, Kost, Portor, Kol): urazit jedno nebo obě ucha u nádoby; (2) intr. (Per, Bol): zpívat falešně; (3) tr. (Portor): kupírovat kohoutovi uši; ► při přípravě na zápas; (DA).

desorientada, f. (1) (Mex, Hond, Kub): dezorientace; zmatek, chaos; (DA).

desorillado, -da, adj., venk. (1) (Nik): dezorientovaný, zmatený; (DA).

desorillar, tr. (1) (Kub, Portor): osekát, vyplet (plevel kolem stromů či stonků květin); (RAE). • (2) (Portor): zahájit nějakou činnost; (4) (Portor): utratit malou částku z bankovky vysoké hodnoty; (DA).

desortijado, -da, adj., venk. (1) (Urug): o osobě nebo zvířeti; obtížně krácející; (DA).

desortijadura, f., venk. (1) (szArg): o zvířeti: vykloubení, vymknutí; (DA).

desortijarse, intr. (1) (Chil, Kol, szArg): vykloubit se (o zadní noze koni); (AM, JD, MM). • (2) intr. (szArg): o zvířeti: vykloubit si, vymknout si (nohu); (DA).

desosiego, m., venk. (← *desasosiego*) (1) (Dom): nedostatek klidu; (DA).

desosirío, m (1) (Portor): úzkost, strach, zoufalství, beznaděj; ■ Var.: *esosirio*; (DA).

desota, f. (1) (Mex): akácie západní (*Acacia occidentalis*); ► subtropický strom z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*) rostoucí v suchých oblastech, dosahuje výšky až 12 m, je trnitý, má husté větvení, šedozelené listy a bílé květy; jeho koruna poskytuje hustý stín; ■ Syn.: *tésota*; (DA).

tésota, (1) viz: *desota*; (DA).

despabilar(se), intr. (1) (Kub, Chil, Guat): zmizet; (AM, JD, MM). • (2) **despabílate Mariana que te me vas a quedar** (Kub): holka, rychle se vdej nebo mi zůstaneš na ocet; ► původ v afrokub. poezii; (DMC). • (3) **al** ~ (Salv): hned, okamžitě; (DA).

despabile, adj. (1) (Nik): potrhlý, zřeštěný; (DA).

despacio, adv., hovor. (1) [Š: *en voz baja*] (Š < Am) (Chil aj.): potichu, tiše; př.: *hizo la pregunta muy despacio, como si temiera oírlo*; (BDE). • (2) **barajarla más** ~ (Hond, Ekv, Urug.): vysvětlit ještě jednou, podrobněji; př.: *no entendi bien; barajámela más despacio*; ► slang; (RF).

despachado, -da, adj. (1) **estar bien** ~ (Kub): být dobře vybavený, mít velký penis; př.: *tu hijo nació bien despachado, es un machito de verdad*; ■ Syn.: *negro bien surtido* (2) **estar bien ~da** (Kub): mít velká prsa; ► žena; (DMC). • (3) (Per): bombonek, kost, kočka, samice, žena k nakousnutí; (4) (Kost): mluvící drze, neurvale; (DA).

despachador, -ra, adj., i subst. (1) odesílající, odesílatel (spíše v Am); (RAE). • (2) (JižAm): dopravář (v dolech) pracovník, který nese extrakční nádoby do zářezu; (AM). • (3) m/f. (Mex, Kub): přednosta nebo náčelník železniční stanice; (4) (Nik, Per, Bol, Chil, Par): celní agent; ■ Syn.: *despachador de aduana*; (5) (Kost): o sedadle: nepohodlné; (6) ~ **de aduana** (Bol, Chil, Par): celní agent; viz též *despachador*; (DA).

despachador de aduana, (1) viz: *despachador*; (DA).

despachante (de Aduana), m. (1) (Arg, Par, Urug): celník, celní úředník; př.: *un despachante de Aduana fue detenido*; (AM, JD, MM, BDE).

despachar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kub): bez oprávnění s něčím nakládat; (RAE). • (2) [Š: *facturar*] (Arg, Urug): odbavit, podat (zavazadlo); př.: *me preguntaba si quería despachar las valijas o las llevaba conmigo; menos mal que terció uno que me hizo ver que facturar y despachar eran una misma cosa*; ■ Syn.: *hacer el check in* (Arg, Chil), *chequear* (Chil, Ven), *chechar, registrar* (Mex), *chequearse* (Ven); (BDE, EEA). • (3) zvrat. (Mex): naservírovat si vše; vše dojíst; př.: *se despachó el pastel ella sola*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (4) zvrat. (Kub): dělat si, co člověk chce; dělat něco podle sebe; př.: *en ese puesto que tiene se despachó, hace lo que se le da la gana*; (5) (Kub): krást ve velkém, zpronevěřit něco; př.: *con los caudales públicos se despachó*; ■ Syn.: *despacharse en grande*; (DMC). • (6) intr., lid. (Mex, Guat, Hond, Kub, Par, Arg): hltavě jíst nebo pít, nacpat se; viz též: *empacar(se)*; (7) tr. (Portor): rychle se ládovat; (8) tr. (Dom, Ven): zpronevěřit státní peněžní prostředky; (9) intr. (Hond): předvádět se, ukazovat se, exhibovat se, produčirovat se; (10) intr., vulg. (Hond): mít milostný poměr; (11) tr. (Hond): porazit někoho v politickém či sportovním boji; (12) ~ **se las almas** (szArg): navrátit duše na onen svět; ► lidé věří, že se duše jejich příbuzných po konzumaci bohatého pohoštění vrací zpátky do záhrobí; (13) ~ **se con el cucharón** (Portor): viz: *despacharse con la cuchara grande*; (14) ~ **se con la chuchara grande** (Mex, Portor): shrábnout největší díl; ■ Syn.: *despacharse con el cucharón; despacharse hermoso*; (15) ~ **se hermoso** (Nik): viz: *despacharse con la cuchara grande*; (DA).

despacharse con el cucharón, (1) viz: *despachar(se)*; (DA).

despacharse hermoso, (1) viz: *despachar(se)*; (DA).

despacharrado, -da, adj. (1) (Portor): o osobě: s rozplesklým, placatým, ploským, plochým nosem; ■ Var.: *espacharrado*; (DA).

despachero, -ra, m/f. (1) (Chil): výčepník, krčmář; (RAE, AM). • (2) (Chil): kramář, boudník; ► má prodejnu, kde prodává určité věci; (DA).

despacho, m. (1) (Nik): schůze vládních orgánů se spolupracovníky a podřízenými; (RAE, DA). • (2) (Ekv, Kol, Per): přístavba v dolech přilehlá k **zárezu**; (AM, MM). • (3) (Chil): malý obchůdek s potravinami, venkovský krámk; (JD, MM). • (4) (Per): obřad obětování zemi; ► jedná se o náboženskou praxi andských národů; (5) (Dom): (v lidové víře): rituál, běhemž něj se duše přesouvá na onen svět; (6) ~ **de las almas** (szArg): návrat duší na onen svět; ► lidé věří, že se duše jejich příbuzných vrací mezi živé a proto jim vždy na 1. a 2. listopad chystají pohoštění, po jehož konzumaci se duše opět vrací do záhrobí; (DA).

rozloučení a návrat duší zesnulých příbuzných na onen svět; (DA).

despachurrador, m. (1) (Portor): namakanec, borec, svalovec; ■ Var.: *espachurrador*; (DA).

despacientar(se), intr., i zvrat. (1) (Par): být netrpělivý; (DA).

despacio, adv. (1) (Guat, Per, Bol, Par, Arg): potichu; (2) **con** ~; lid. (Bol): opatrně a pomalu; (2) ~ **por las piedras** (Chil, Arg, Urug): pečlivě; (DA).

despacito, adv. (1) (Nik, Dom, zápVen, Per, Bol, Chil, Par): nehlukně; (DA).

despajar, tr. (1) venk. (Hond): zbavit zrno rýže slupky; (DA).

despaje, m. (1) venk. (Per): odstranění a vytrhání plevele a strniští z osetého pole; (DA).

despalar, tr. (1) venk. (szArg): odstranit ze suchého stonku listy tabákovníku; (2) tr. (Nik): kácet stromy; (DA).

despale, m. (1) (Nik): kácení stromů; (RAE).

despaletar(se), tr., intr. izvrat. (1) (Arg, Chil, Ekv, Ven): viz.: *despaletillar*; (AM, MM). • (2) tr., venk. (Arg, Urug): vykloubit nebo zlomit nějakému zvířeti lopatku; (3) intr., venk. (Arg, Urug): o lopatce nějakého zvířete: vykloubit se; (4) intr., venk. (Arg, Urug): o zvířeti: vykloubit si lopatku; (5) intr. (Pan): zlomit si kost; (DA).

despaletillada, f. (1) (Kub): nakládačka, zmlácení; (2) (Kub): zlomenina, zlámání, rozlámání nebo rozviklání, rozvrzání něčeho; (3) (Kub): souhrn utrpěných zranění (při nehodě); (DA).

despaletillado, -da, adj. (1) (Kub): zlomený, rozbitý, nepoužitelný; (2) (Kub): zmlácený, dobitý potlučený (z utržených ran nebo v důsledku nehody); (3) (Kub): velmi unavený po velké fyzické námaze; (DA).

despaletillar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Kub): rozbít či rozvrzat, rozviklat; (2) intr. (Kub): rozbít se nebo rozvrzat se, rozviklat se; (3) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit až do bezvědomí; (4) intr. (Kub): utrpět zranění při nehodě nebo při rvačce; (DA).

despalillar, tr. (1) (Kub, Ven): (1) rychle něco udělat; (2) (Kub): vyplýtvat; rozházet vlastní nebo veřejné prostředky; (3) hovor. (Ven): vyhubit, zničit, skoncovat s něčím; (RAE). • (4) [Š: *vencer al enemigo deshonorándolo*] (Kub): zvítězit a znemožnit či ponížit nepřítele; př.: *en Girón los despalillamos en un dos por tres; eran merc enarios*; (RR). • (5) (Antil; Hond, Kub, Dom, Ven, szArg): zbavit list tabáku řapíku; ■ Var.: *espalillar*; (MM, DA). • (6) (Portor): někoho usmrtit; (AM, JD). • (7) (Kub): rychle něco dodělat, dokončit; př.: *despalilla el trabajo que tenemos que ir al teatro*; (8) (Kub): splnit si své povinnosti; ► původ v tabákovém průmyslu, *despalillar* znamená „odstranit stonek tabákového listu“; př.: *después que despalille te voy a ver*; (DMC). • (9) lid. (Portor): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; ■ Var.: *espalillar*; (11) tr. (Kub, Ven): spořádat něco; (12) (Kub): mluvit o někom zle; (DA).

despalillo, m. (1) (Kub): odstranění řapíků tabákových listů; (RAE).

despalmado, -da, adj., venk. (1) (Kost): poprvé naostřený (řezný nástroj); (DA).

despalmar, tr. (1) (Kub): osekát kládu; (RAE). • (2) venk. (Kub, Mex, Hond, Nik, Kost): poprvé naostřit řezný nástroj; (3) (Kub): obrušovat trám; (4) (Portor): uříznout velmi tenkou vrstvu (dřeva nebo sýru); ■ Var.: *espalmar*; (DA).

despalomado, -da, adj/subst. (1) subst/adj.[Š: *alelado, atontado*] (Kol, Ven): hloupý, blbý; (2) (Kol, Ven): roztěkaný, roztržitý, nepozorný; (RR, DA).

despalotar, tr. (1) (Kost): odstranit výhonky u banánů; (2) (Portor): zbavit list tabáku řapíku; viz též: *despalillar*; ■ Var.: *espalotar*; (MM, DA). • (3) venk. (jvMex): vyčistit koryto řeky nebo oblast od větví a kmenů stromů; (4) (Portor): (o)stříhat pseudostonku listy; ■ Var.: *espalotar*; (5) (Dom): konzumovat jídlo a pití; (DA).

despampanar, tr. (1) (Kub): odstranit výhonky; viz též: *deshijar*; (2) (Portor): uříznout stonek trsu banánů; ■ Var.: *espampanar*; (3) (Portor): mluvit zcela otevřeně; ■ Var.: *espampanar*; (DA).

despampane, m. (1) (Kub): viz: *deshije*; (DA).

despampanillar(se), intr., tr., i zvrat. (1) intr. (Portor): rozptýlit se, odreagovat se, pobavit se; ■ Var.: *espampanillarse*; (2) (Portor): hodně se smát; ■ Var.: *espampanillarse*; (3) tr. (Portor): otevřít dveře; okna dokořán; (DA).

despampanini, adj. (1) *estar una mujer ~* (Kub): být kus, kočka; ► podle krásné italské herečky Silvany Pampanini; př.: *mi novia está despampanini*; ■ Syn.: *ser un pollo que come gente; ser un pollo que para el tráfico*; (DMC).

despancado, m. (1) (Per): oddělení a sundání obalového listu z kukuřičného klasu; ■ Syn.: *despanque*; (DA).

despanque, (1) viz: *despancado*; (DA).

despancador, m., venk. (1) (Per): dřevěný nástroj na odstranění listenu kukuřice; (DA).

despancar, tr. (1) (Per): obrat kukuřičný klas; ► zbavit ho obalujícího listu; (RAE).

despanochar(se), intr., i zvrat., vulg. (1) (Kost): o ženě: spadnout; (DA).

despanque, m. (1) (Per): viz: *despancado*; (DA).

despanzar(se), tr/intr., i zvrat., lid. (1) (Bol): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (2) intr., lid. (Arg): smíchy se popadat za břicho; (3) tr. (Bol): rozpárat panáčka (loutku), aby se vytáhl jeho vnitřní obsah; (4) ~*se de risa* (Per, Bol, szArg): puknout smíchy, velmi hodně se smát; (DA).

despanzurado, -da, adj. (1) (Chil): zanedbaný, špatně oblečený; (DA).

despanzurro, m. (1) (Chil): pitomost, blbost; (2) (Mex.): vykuchání; (RAE).

despañetar, tr. (1) (Dom, Kol): oškrábat stěnu až na štuk, zbavit stěnu štukové vrstvy; (DA).

despapayado, -da, adj. (1) (Kost): zničený, rozbitý; (2) *darse una ~* (Nik): ukázat se v pravém světle; (DA).

despapayar(se), intr/zvrat., lid. (1) (Pan): zamilovat (si, se); viz též: *enganchar(se); desmameyarse*; (2) intr. (Nik, Kost, Pan): utrpět pád; (3) intr. (Nik): být upřímný k někomu, svěřit se někomu; mluvit bez okolků; (4) intr. (Nik): dozvědět se; uvědomit si, všimnout si; informovat se, obeznámit se; (5) tr. (Kost): zničit, rozbít; (DA).

despapaye, m. (1) (Mex): nepořádek, zmatek; (RAE). • (2) hovor. (Mex, Kost): zmatek, chaos; binec; ■ Syn.: *despiporro, pachanga, regazón, show*; ► mex. argot *caliche*; viz též: *quilombo*; ■ Var.: *despapayo*; (DBM, DA). • (3) (Nik): večírek mladistvých; ■ Var.: *despapeye*; (DA).

despapayo, m. (1) (Kost): nepořádek, chaos; viz též: *despapaye*; (DA)

despapeye, m. (1) (Nik): viz: *despapaye*; (DA).

despapucho, m., lid. (1) (Per): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (AM, JD, DA).

desparchado, -da, adj. (1) (Kol): unuděný; (DA).

desparejar, tr. (1) (Arg, Portor): učinit nějakou věc nestálou, proměnlivou; (MM).

desparejo, -ja, adj. (1) (Arg, Par, Portor, Urug): nestejný, nestálý, proměnlivý; (JD, MM).

desparpajar(se), tr/intr/zvrat. (1) (Hond, Mex, Portor, Kol): setřást spánek, ospalost; (2) (Hond) rozletět se, rozptýlit se (o ptácích); (3) (Mex., Hond): o lidech, zvířatech: rozutíkat se; (RAE, DA). • (4) tr. (Hond): promarnit; (5) (Kol): někomu silně vynadat; (AM, JD, MM). • (6) intr. (Mex): ztratit zábrany; (7) tr. (Hond, Nik): rozehnat osoby nebo zvířata; (8) intr. (Portor): mluvit přirozeně, nestrojeně; ■ Var.: *esparpajarse*; (DA).

desparpajo, m. (1) (Kol): nadávka, nestydatost, nevázanost; (AM, MM). • (2) lid. (Salv, Nik, Pan, Per, Kub, Dom, Ven): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; ■ Syn.: *salpafuera*; (3) venk. (Hond): neuspořádané rozptýlení osob nebo zvířat; (DA).

salpafuera, (1) viz: *desparpajo*; (DA).

desparparrar, tr. (1) (Salv): rozházet, rozsypat; (2) (Salv): rozhazovat, promrhat, promarnit, prohýřit (peníze/majetek); (DA).

desparramadero, m. (1) (Per): mělčina (v řece); (DA).

desparramar, tr/zvrat. (1) tr. (Arg, Mex, Par, Portor, Per, Urug): rozšířit, rozhlásit zprávu; (RAE). • (2) zvrat. (Kub): rozprchnout se; př.: *al primer inicio de batalla la tropa se desparramó*; (DMC).

desparrame, m. (1) (Kub): binec; viz též: *desparramo*; (DA).

desparramo, m. (1) (Arg, Bol, Chil, Kub, Urug): rozšíření zprávy; (RAE). • (2) neřízený útěk lidí či zvířat; (AM, MM). • (3) lid. (Nik, Kub, Bol, Chil, Arg, Urug): nepořádek, binec, chaos; př.: *el desparramo en esta casa es terrible*; viz též: *quilombo*; ■ Var.: *desparrame*; (4) (Chil, Arg, Bol): rozdrobení, rozpad celku; (5) (Dom, Bol): vylití kapaliny; (DMC, DA).

despartir, tr., (1) arch. (Am): upokojit hádku, uklidnit soupeře; ► jen na někt. místech Am.; (RAE).

despasar, intr. (1) (Portor): ztrácet krok při pochodu; (DA).

despastar, tr. (1) (Chil): odstranit sádru; (AM). • (2) venk. (Chil): odstranit pastviště z nějakého území; (DA).

despatar, tr. (1) (Kub): porazit; (2) (Kub): ztratit; př.: *los despataron en las oposiciones*; viz též: *despatarrar*; (DMC).

despatarrado, -da, adj. (1) (Kub): zničený, zruinovaný; př.: *en ese negocio quedó despatarrado*; (2) (Kub): neúspěšný; př.: *es un despatarrado en el examen de matemáticas*; (3) (Kub): poražený; př.: *en el juego de los naipes fue despatarrado*; (DMC). • (4) (Kub, Bol): rozbitý, rozvrzaný, rozviklaný; (5) (Kub): těžce raněný; zřízený, utýraný; (6) (Hond, Par, Bol): neuklizený, rozházený; nejasný, pochybný; (7) (Par): nepořádný; (8) (Bol): o diskurzu: nekoherentní; (9) (Portor): rychle krácející; ■ Var.: *espatarrado*; (DA).

despatarragado, -da, adj. (1) (Salv): o osobě s roztaženými nohami; (DA).

despatarrangar(se), tr., i zvrat. (1) (Salv): roztáhnout nohy; (DA).

despatarrar(se), tr/zvrat. (1) tr. [Š: *despachurrar, reventar*] (Kost; Urug): rozsekat, roztržít, rozmačkat; př.: *no me gustaba ver a esos muchachos que quedaban despatarrados sobre el suelo, con los intestinos o los sesos afuera*; (RR). • (2) (Kub): zničit, zruinovat; př.: *lo despatarraron en el negocio, el socio tenía mala reputación*; (3) (Kub): porazit, rozdupat; př.: *lo despatarró en el juego de naipes*; (4) ~se, zvrat. (Kub): neuspět; př.: *se despatarró en su negocio*; viz též: *despatar*; (DMC). • (5) tr/zvrat., lid. (Kub, Bol): rozbit (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (6) (Kub): brutálně někoho mlátit až do krve, udělat z někoho fašírku; (7) intr. (Bol): zničit se, pokazit se, polámat se; rozložit se, rozbit se, rozvázat se, rozpustit se; (8) intr. (Kub, Portor): velmi rychle kráčet nebo uhánět, řídit se, pádit; (9) intr. (Bol): mluvit nesouvisle; (DA).

despatarre, m. (1) (Hond): provaz, šňůra, roznožka; (DA).

despatarro, m., lid. (1) (Bol): nepořádek, binec, zmatek, chaos, blázelec; viz též: *quilombo*; ■ Syn.: *despatife*; (DA).

despatife, m., lid. (← port. *espatifar*) [Š: *disipar*] (1) (Urug): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; *despatarro*; (DA).

despatillado, -da, adj. (1) (Dom, Portor, Ven, Kub): krácející rychle; ■ Var.: *espatillado*; (2) (Kub, Dom, Pan): o osobě: s nohama do O; (DA).

despatillar(se), tr/intr., i zvrat. (1) tr. (Chil): odstranit pupeny; (2) intr. (Portor, Dom, Kub): rychle běžet; jít rychle; ■ Var.: *espatillarse*; (3) (Antil; Pan, Portor): roztáhnout nohy; ■ Var.: *espatillarse*; (AM, JD, MM, DA). • (4) tr. (Kub): porazit; př.: *a Juan lo despatillaron*; (5) (Kub): pustit někoho k vodě, rozejít se s někým; př.: *la novia lo despatilló*; (6) (Kub): zničit, zruinovat; př.: *los hijos lo despatillaron*; viz též: *descocotar*; (DMC). • (7) tr. (Kub): zničit, rozbít; (8) (Kub): brutálně někoho mlátit; (9) intr. (Dom): nebezpečně spadnout; (DA).

despatriar(se), tr., i zvrat. (1) hovor. (Kol, Portor, Nik, Dom, Ven): vypovědět z vlasti; vyhnat z vlasti, vyhnat do exilu; ■ Var.: *espatriar*; (2) (Dom, Portor, Ven): vyhnat někoho z vlasti; ■ Var.: *espatriarse*; (AM, MM, DA).

despatronar, tr. (1) (Kub): uříznout rostlinu nad štěpem; ► pro stimulaci jeho výhonku; (DA).

despaturrado, -da, adj. (1) (Kub, Kol, Bol): o osobě s otevřenými či roztaženými nohama; (2) (Ven): rozmáčknutý, rozmačkaný, rozcupovaný, rozdrčený, zničený, rozbitý; ■ Var.: *espaturrado*; (3) (Chil): nevzhledný a špatně oblečený; (DA).

despaturrar(se), (1) tr., intr., i zvrat., hovor. (Chil): rozbít, zničit, uvolnit; (2) hovor. (Ven): roztrískat., i zvrat.; (3) intr., i zvrat. (Chil): vyvalit se, rozvalit se, uvolnit se (o člověku); (4) (Ven, Kub, Kol, Chil): o osobě, zvířeti natáhnout se, upadnout na zem s roztaženými nohama; sednout si s roztaženými nohama; (RAE, DA). • (5) (Ven): o někom nebo o něčem: rozmáčknout při silném nárazu; (6) tr. (Chil): utahat, uštvat, ztrhat někoho; (7) (Portor): jít či běžet velmi rychle; ■ Var.: *espaturrarse*; (DA).

despechar, tr. (1) (Chil): cítit nelibost kvůli nějakému zklamání, opovržení nebo nadávce; (AM, MM). • (2) zlámat vaz; (JD).

despecho, m. (1) (Hond, Portor): nelibost kvůli nějakému zklamání, opovržení nebo nadávce; (MM). • (2) (Am): odstavení od prsu; (JD).

despecotar, tr., venk. (1) (Portor): odstranit z rostliny kukuřičné klasy nebo z lusky z fazolů; (DA).

despectroncarse, intr. (1) (Kub): rychle utéci; (AM).

despedida, f. (1) **decir(le) hasta la ~** (Mex): urážet, nadávat někomu; (DA).

despedido, adv. [Š: *a escape, desaparedo*] (Kost): rychle, jako střela; (RR).

despedidor, m. (1) ~ **de duelo** (Kub): smuteční řečník, řečník na pohřbu; (DA).

despedidor, -ra, m/f. (1) (Kub): dispečer; ► řídí příjezdy a odjezdy autobusů na nadraží; (DA).

despedir, tr. (1) (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): propustit (vyhodit z práce); viz též: *baja* (*dar de baja*); (EEA, DA).

despedorrar, tr., hovor., (1) (Mex): porouchat, pokazit, poškodit; viz též: *desconchinflar*; (INFO, DA).

despegado, -da, adj. (1) (LaPlá): bezstarostný, lehkomyšlný, ledabylý, lhostejný (k lidem, věcem); viz též: *campante*; ► slang *lunfardo*; (MM, NET).

despegar, tr/intr. (1) (Am): o letadle: vzlítout; (2) (Mex): odvázat spřežení od povozu; (JD, MM). • (2) (Kol): odejít; vyrazit; zahájit akci; (3) (Kol): být zavražděn; stát se objektem vraždy; ► kol. argot *parlache*; (M01).

despeinada, f. (1) **hacerse la ~** (Per): upozorňovat na sebe, strhnout na sebe pozornost; (DA).

despeinar(se), intr., tr., i zvrat. (1) intr. (Hond): dát otevřeně najevo svou homosexualitu, přiznat svou homosexuální orientaci; (2) tr. (Portor): nafackovat; (DA).

despejar, tr., (1) ~ **la cancha** (Chil): zprůchodnit prostor; (DA).

despeje, m. (Kol): vyčištění místa od armády, milice i paramilitárních jednotek; demilitarizovaná zóna; ■ Syn.: *zona de despeje*; (RR).

despelechar(se), intr., i zvrat. (1) (Bol, Par, Arg, Urug): o zvířeti, zvl. psovi: línat; (2) (Bol, Arg, Urug): o kůži: loupat se; (DA).

despellejada, f. (1) (Kub, Hond, Mex): sloupaní kůže po spálení sluncem; (RAE). • (2) (Hond, Nik, Kub): nemilosrdná kritika; (DA).

despelotado, -da, adj., i subst., hovor. (1) (Arg, Hond, Urug, Kol, Ven, Chil): nezodpovědný, lajdácký, zmatený, nepozorný; lajdák; (RAE, DA). • (2) adj. [Š: *confuso, desordenado*] (Arg): zmatený, neuspořádaný; (RR). • (3) (Chil, Arg): neuklizený, rozházený, viz též: *bartolero*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (4) adj/subst. (Par): nepořádný; lempl, bordelář; (DA).

despelotar(se), tr., i zvr., i zvr., hovor. (1) tr. (vulg.: Ven, Par, Arg, Urug; lid.: Kol, Chil): zaneřádit, rozházet; (RAE, DA). • (2) intr. (vulg.: Par, Arg, Urug; lid.: Kol, Chil): pomýlit se; (3) (Kub, Kol, Ven): chovat se bez úcty, překročit pravidla etického a sociálního chování; (4) (Urug): zanedbávat své povinnosti; (DA).

despelote, m. (1) [Š: *caos, desorden, lío*] (Arg, Bol, Ekv, Chil, Kol, Kub, Nik, Pan, Par, Per, Urug, Ven, Hond, Kost): chaos, binec, nepořádek, zmatek; př.: *hubo un despelote en el supermercado cuando se derrumbó una pirámide de latas de verduras*; (BDE, RF, DA). • (2) (Hond, Nik, Kol, Ven, Chil, Urug): shluk hlučných osob; (3) lid. (Dom): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (DA). • (4) **armar un ~** (Bol): vyhledávat, vyprovokovat rvačku; (HB).

despelucado, -da, adj. (1) (Kol): rozčuchaný; (DA).

despelucar(se), tr. (1) (And., Kol, Hond, Mex, Pan): rozčuchat; i zvr.; (2) (Chil, Mex, Portor): oškubat, obrat o peníze; ■ Var.: *espelucar; espeluscar*; ■ Syn.: *espeluznar*; (3) (Hond, Nik, Pan, Portor, Kol, Ven): rozčuchat vlasy; viz též: *espelucar*; (4) (Portor): vstát; viz též: *espelucarse*; ■ Var.: *espelucarse*; ■ Syn.: *espeluzcarse*; (5) intr. (svKol): znepokojovat se nebo kvůli něčemu; (6) intr. (Pan): sebrat se, vzchopit se, vzmužit se; (RAE, DA).

espeluznar, (1) viz: *despelucar(se)*; (DA).

espeluzcarse, (1) viz: *despelucar(se)*; (DA).

despeluque, m., lid. (1) (sevKol): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

despeluzar(se), tr., i zvr., i zvr., hovor. (1) (Kub, Mex, Nik, Portor): oškubat, obrat o peníze; ■ Syn.: *despelucar*; ■ Var.: *espeluzar*; (RAE, DA). • (2) (Kub): rozdrtit, naprosto zničit; př.: *en la competencia lo despeluzaron*; (3) (Kub): rozhazovat někomu peníze ve velkém, prošustrovat někomu peníze, přivést někoho na mizinu; př.: *esa muchacha, con esos gastos caprichosos, se pasa la vida despeluzando a la familia, termina por arruinarla*; (4) (Kub): obrat někoho o peníze, oškubat někoho; př.: *en el juicio, sus amigos de antaño lo despeluzaron*; (5) (Kub): rozčuchat někomu vlasy; (DMC). • (6) intr. (Portor): přijít na mizinu ve hře; ■ Var.: *espeluzarse*; (DA).

despenador, -ora, m/ f. (1) (sevArg, Per): osoba, která usmrcovala nevléčitelně nemocné na žádost rodinných příslušníků; ► až do konce 19. stol.se toto povolání objevovalo v JižAm; (RAE).

despenar, tr. (1) (sz Arg): usmrtit nevléčitelně nemocnou osobu na žádost vlastní nebo rodinných příslušníků; (RAE, DA). • (2) (Chil): zbavit naděje, zklamat; (AM, mM). • (3) (Arg, Guat): umučit k smrti; (AM). • (4) (Chil): trápit; (JD). • (5) tr. (Par, Arg, Urug): dorazit umírající zvíře, aby se netrápilo; (DA).

despendejar(se), intr., i zvr., i zvr., vulg. (1) (Portor): hodně usilovat o splnění nějakého závazku; ■ Var.: *espendejarse*; ■ Syn.: *despescuezarse*; (2) (Portor): soužit se, rmoutit se, trápit se, mít hodně naspěch; (DA).

despescuezarse, (1) viz: *despendejar(se)*; (DA).

despendio, m (1) (Hond): flegmaticnost; (AM).

despenicar, tr. (1) (Guat, Hond, Salv): odstranit květině listy, plodu lusk, trsu plody nebo květině okvětní lístky; (DA).

despensa, f. (1) (Mex): potravinová výpomoc; ► potravinový balíček určený na pomoc chudým; př.: *los jerarcas de las iglesias entregaron despensas, cobertores y ropa a las familias más necesitadas*; (BDE). • (2) (Hond, Par, Arg, Urug): supermarket; ► zařízení, kde se v malém prodávají potraviny, nápoje a výrobky pro domácnost; (DA).

despentrocar(se), tr/intr/zvr., lid. (1) intr/zvr. (Kub): utéct, zdrhnout; prchat; viz též: *envelar*; (2) tr/zvr., lid. (Kub): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (3) intr. (Kub): rozbít se; (4) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit; (5) (Kub): unavit koho (fyzicky); (6) lid. (Kub): potrhat se smíchy; (DA).

despepar, tr. (1) (Kol, Bol, Chil): vyndat pecku; jádérka (z ovoce); (DA).

despepinante, adj. (1) (Kub): velký; př.: *su fracaso, como parlamentario, fue despepinante*; (DMC).

despepitado, -da, adj/subst. (1) **estar** ~ (Kub): tvrdě na něčem pracovat, být zažraný (do práce); př.: *estoy despepitado con el libro*; ■ Syn.: *despetroncarse*; (DMC). • (2) (Bol, szArg): vypeckovaná broskev usušená na slunci; (DA).

despepitadora, f. (1) (Mex): odzrňovačka bavlny; (2) (Mex, Bol): odpeckovač; (RAE).

despepitar(se), tr/intr., zvrát. (1) tr. (Portor): odstranit kůru ze zrnka kávy; (MM). • (2) lid. (Portor): kritizovat, kárat; viz též: *viborear*; (DA). • (3) intr. (Mex): prozradit tajemství; přiznat; př.: *presionado por sus interrogadores, uno de los acusados despepitó cuanto sabía*; (AHM). • (4) intr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Pan): pospíšet si; (5) tr. (Portor): odstranit drůbeží tipec; ► nemoc, která se projevuje zduřením jazyka; ■ Var.: *espepitar*; (6) (Portor): kritizovat (koho, co); ■ Var.: *espepitar*; (DA).

desperar, tr. (1) (Hond): (o)řezat okraj podrážky; ► při podrážení boty; (DA).

despercatarse, intr. (1) (Kub, Portor): nedělat si starosti; (AM, MM).

despercudida, f. (1) (Kol, Bol): odstranění skvrn z oblečení nebo z látky; (2) (Kost): odstranění špíny praním; (DA).

despercudido, -da, adj. (1) (Mex, Guat, Nik, Pan, Portor, Kol, Ven, szArg): zesvětlená (kůže); ■ Syn.: *desempercudido*; (2) (Hond, Kost, Kol, Per): vyčištěný; (3) (Kol, Ven, Bol): vybělený (oblečení); (4) (Kol): považující se za světlejší odstín rasy než je ve skutečnosti; (5) (Kost, Ekv): o kůži: zbavená nečistot; ■ Syn.: *desempercudido*; (6) (Hond, Nik): považující se za světlejší odstín rasy než je ve skutečnosti; (7) (Nik): o prádle: čisté a bílé; (8) (Ven, Per, Chil): bdělý, čilý, svěží; (DA).

desempercudido, (1) viz: *despercudido, -da*; (DA).

despercudir(se), tr/intr., i zvrát. (1) tr. (častěji v Am): očistit, omýt; (2) tr/zvrát. (Am): otevřít oči, probudit (se); (3) intr., i zvrát. (Am; Mex, Hond, Nik, Pan, Kub, Kol, Ven; venk., lid.: Per; Chil): zbělat, projasnit (o kůži); (RAE). • (4) (Mex.) plácnout se přes kapsu; př.: *se despercudió con 10 pesos*; (JD). • (5) (Mex, Hond, Kost, Pan, Kol, Ven, Per, Chil): odstranit špínu; (6) tr. (Mex, Kost, Kol): navrátit něčemu vypráním barvu; (7) (Hond, Nik): vybělit prádlo; (8) (Kost, Ekv): odstranit z kůže špínu; (9) tr. (Per, Chil, Arg, Pan): probudit, probrat někoho; (10) intr. (Per, Pan): ožít, probrat se, probudit se; (DA).

desperdiado, -a, adj. (1) (Ekv): ztracený, zmatený; (AM, MM). • (2) (Par): marnotratný; (MM).

desperdicio, m. (1) **no tener ~ una cosa** (Kub): nemít něco vadu, chybu; př.: *lo que me dices no tiene desperdicio*; viz též: *chicho*; (DMC). • (2) (Portor): fešák, hezoun; (3) **tirarse al ~** (Portor): provozovat prostituci; (DA).

desperdigar(se), intr., i zvrát. (1) (Ven): zabloudit; (DA).

desperfeccionar, tr. (1) (Chil, Ekv): zchátrat; (AM).

desperfilamiento, m. (1) (Chil): ztráta základních rysů nebo vlastností; (DA).

desperfilar, tr. (1) (Chil): připravit někoho nebo něco o základní rysy nebo vlastnosti; (DA).

desperillar, tr. (1) (Kub): ořezat doutník; (DA).

despernancado, -da, adj., lid. (1) (Guat, Nik, Kol): o osobě s roztaženými nohami; (2) (Kol): o osobě, kráčející s nohama do O; (DA).

despernancar(se), zvrát. (1) (Salv., Am.): roztáhnout nohy, natáhnout se, rozplácnout se; (RAE). • (2) intr. (Kol): uvelebit se, rozvalit se, pohodlně se usadit; (3) tr. (Nik): uřezat zvířeti (zejm. ptákovi) nohu; (DA).

desperolado, -da adj. (1) (Ven): zničený, pokažený; (2) (Ven): zřízený, ztýraný; (DA).

desperolar(se), tr., intr., i zvrát. (1) (Ven): pokazit, zničit; (2) intr. (Ven): pokazit se, zničit se; (3) tr. (Ven): rozházet nějaké místo nebo nějakou věc; (4) intr. (Ven): o nějakém místě nebo věci: rozházet se; (DA).

desperrugido, -da, adj. (1) hovor. (Ven): bídného zjevu; (2) (Ven): deprimovaný; (RAE, DA).

despertadores, m., pl. (1) (Arg, Urug): zvučící vodící pruhy na silnici, viz též: *vibradores*; (EEA, DA).

despescuezamiento, m. (1) (Hond): zakroucení krkem (zvířete); podříznutí krku (zvířete); (DA).

despescuezar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Portor): zakroutit někomu krkem; (AM, DA). • (2) (Guat, Portor, Kol, Par): zakroutit ptákovi krkem; ■ Var.: *espescuezar*; (3) venk. (Hond, Salv, Ven): podříznout krk (komu; zvířeti); (4) (Portor): potrestat zlobivé dítě; ■ Var.: *espescuezar*; (5) (Salv): otevřít (si) láhev likéru; (6) (Salv): dopustit se omylu, pochybit; (6) (Portor): snažit se, usilovat; viz též: *despendejarse*; ■ Var.: *espescuezarse*; (DA).

despeñañarse, intr. (1) (Arg, Mex): namáhat oči v noci; (2) (Arg, Mex) studovat v noci; (MM).

despetacado, adv., lid. (1) [Š: *de prisa, precipitadamente*] (Guat): rychle, překotně, bleskově; viz též: *disparado*; (RR, DA).

despetalar(se), tr., intr., zvrat. (1) (Ekv): otrhat okvětní lístky; (2) (Ekv): opadnout okvětní lístky; (DA).

despetarre, m. (1) **formarse el ~** (Kub): rozutěct se, zdekovat se, vzít nohy na ramena; př.: *cuando sonó el tiro se formó el despitarre*; ■ Syn.: *formarse el despitroneque*; (2) (Kub): úprk domů; př.: *en esta universidad los viernes por la tarde se forma el despitarre*; viz též: *despitroneque*; (DMC).

despetingarse, zvrat. (1) (Kub): rozdat se; ► být štědrý; př.: *Pedro se despitinga por uno, es de lo más bueno*; (DMC).

despitronecado, -da, adj. (1) (Kub): vyčerpaný, mrtvý únavou; př.: *esa caminata lo dejó despitronecado; no era para menos, fueron cerca de 25 km*; (2) (Kub): pokažený, rozbitý, rozvrzaný, rozviklaný; ► slang; (RF). • (3) (Kub): zřízený, ztýraný; těžce raněný; (4) (Kub): vysilený, vyčerpaný; (DA).

despitronecarse, zvrat. (1) (Kub): rozbit se, rozsekát se; př.: *Blanca venía corriendo, tropezó y se despitronecó por el barranco*; ► slang; (RF).

despitroneque, m. (1) (Kub): náhlý úprk, zběsilý útěk; př.: *nada más que llegó la policía y hubo un despitroneque*; viz též: *despitarre, formarse ...*; (2) (Kub): otrava; př.: *para ir a trabajar tengo que coger tres autobuses, el despitroneque*; (3) (Kub): dřina, makačka, záhul; př.: *los lunes en el trabajo es el despitroneque*; viz též: *despitarre*; (DMC).

despezoñar(se), tr. (1) (Portor): odřezávat nebo odtrhávat z trsu jednotlivé banány; ■ Var.: *espezoñar*; (DA).

despezuñar(se), intr., i zvrat. (1) (Andal., Chil, Kol, Kost, Hond, Portor): hnát se za něčím, usilovat o něco; (2) (Kol, Salv, Hond, Portor, Nik): mít na spěch, klusat, dát do kroku; (RAE, DA). • (3) lid. (Portor): utéct, zdrhnout; prehat; viz též: *envelar*; (4) intr. (Hond, Portor, Kost): být do něčeho blázen, udělat pro něco cokoliv; (DA).

despiado, -da, adj., venk. (1) (szArg): o skotu nebo jízdním zvířeti: schvácený, s poškozenými kopyty; ► k poškození dochází z nadměrné chůze nebo chůze bez podkovy; (2) (szArg): o osobě s bolavými nebo poraněnými chodidly; (DA).

despicado, -da, subst/adj. (1) (Urug): skleslý, sklíčený; (AM). • (2) (Kol): o nádobě: s rozbitým okrajem; (3) (Hond): o rostlině: bezlistá; (4) m/f. (Hond): uražení špičky slepičího nebo kohoutího zobáku; (5) (Hond): opadnutí listů, květů nebo plodů nějaké rostliny; (DA).

despicar(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Arg, Urug, Kol, Ven; Par, Kub, Portor): ulomit (si) zobák (při kohoutích zápasech); (RAE; MM, DA). • (2) intr. (Ven): upadnout v nemilost, ztratit přízeň (AM, JD, MM). • (3) (Mex): utrhnout, uvolnit se; (JD). • (4) tr. (Kub, Kol, Ven, Arg, Urug): připravit bojového kohouta o špičku zobáku; (5) (Hond): uříznout čát slepičího nebo kohoutího zobáku; (6) tr., venk. (Per): vytrhat plevel z osetých polí a plantáží; (7) intr. (Hond): o někom nebo o něčem: spadnout na zem z velké výšky; (8) tr. (Hond): oddělit list, květ nebo plod od rostliny a nebo plod od trsu; (9) intr. (Hond): o osobě, zvířeti či vozidle: pohybovat se vysokou rychlostí; (DA).

despichado, -da, adj. (1) (Hond): bojový kohout; viz též: *achacado*; (2) vulg. (Kost): zničený, poničený, rozbitý; (3) vulg. (Kost): o osobě, věci: pohybující se nebo konající co nejrychleji; (DA).

despichar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Kol, Ven): rozmačkat; (RAE). • (2) (Kost): pokazit, zničit; př.: *el perro despichó el cojín del sillón*; (2) intr/zvrat., vulg. (Kost): mít vážnou nehodu; utrpět těžký pád; př.: *Ana se acaba de despichar en carro, la llevaron al hospital* ► slang; (RF, DA). • (3) tr. (Chil): uvolnit natlakovanou kapalinu z nádoby, potrubí nebo jiného systému či mechanismu; ■ Var.: *despilchar*; (4) intr., vulg. (Chil): (po)močit (se),

- (vy)močit(se); **(5)** tr. (Portor): udělat díru do cisterny, tanku, nádrže, tankeru nebo nádoby; ■ Var.: *espichar*; (DA).
- despiche**, m. [Š: *desmadre, caos*] (Kost, Pan): zmatek, chaos; př.: *por eso los ticos (costarricenses) no queremos ni mierda (nada) con revoluciones y despiches como el que armaron los sandinistas en Nicaragua*; (RR, DA). • **(2)** (Kost): nepořádek, bordel; př.: *¿por qué está hecha un despiche la sala?*; ► slang; (RF). • **(3)** vulg. (Kost): vyvádění, řádění, mela; (DA).
- despídase**!; citosl. **(1)** (Kub, Portor; Antil; Portor): jupí, hurá; fi ha; eño – nuño; ► vyj. nadšení nebo přehnanou chválu něčeho; (AM, MM, DA).
- despido**, m. **(1)** ~ **indirecto** (Guat, Hond, Nik, Dom, Kol, Ven, Par): záměrné snížení platu; ► protizákonný postup; dosáhne se toho, že zaměstnanec podá výpověď; (DA).
- despiedrar**, tr. **(1)** (Per, Bol): odstranit kameny z dané oblasti; (DA).
- despiértalo**!; citosl. **(1)** (Portor): no to se ví; ba že jo; ► vyj. nadšený souhlas; **(2)** (Portor): eño-nuño; ► vyj. přehnanou chválu; (DA).
- despijado, -da**, adj. **(1)** (Hond): o osobě či vozidle: jedoucí vysokou rychlostí; **(2)** vulg. (Hond): rozbitý; zchátralý (vozidlo, přístroj); (DA).
- despigar(se)**, tr/zvrat., lid. **(1)** tr. (Hond): rozbít (se), zlomit (se); rozebrat, rozložit, rozmontovat; viz též: *rotar*; **(2)** intr., vulg. (Hond): ztratit zábrany, zbavit (se) zábran; **(3)** intr. (Hond): řídit vozidlo vysokou rychlostí; **(4)** intr., vulg. (Hond): spadnout z velké výšky (kdo, co); srazit se s něčím; **(5)** intr., vulg. (Hond): rozvést se; (DA).
- despije**, m. **(1)** (Salv): nepořádek; **(2)** hovor. vulg. (Hond): bitka, rvačka; (RAE). • **(3)** lid., vulg. (Hond, Salv): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; **(4)** vulg. (Hond, Salv): narušení pořádku a disciplíny nějaké skupiny, schůze nebo spolku lidí; (DA).
- despilaramiento**, m. **(1)** stržení stojek (podpěrných kúlů v dole); (RAE).
- despilarar**, tr. **(1)** strhnout stojky (podpěrné kúlů v dole); (RAE).
- despilchado, -da**, adj. **(1)** (Chil): zchátralý, řídký; (JD, MM). • **(2)** (Arg): nahý, polonahý; (JD, AM).
- despichar**, tr., lid. **(1)** (Chil, Arg): vysvléknout někoho z šatů; **(2)** (Chil): uvolnit natlakovanou tekutinu; viz též: *despichar*; (DA).
- despifarrado, -a**, adj. **(1)** (Chil): zchátralý, řídký; (AM).
- despifarrear**, tr., lid. **(1)** (Bol, Chil): rozhazovat, promrhat, promarnit, prohýřit; (DA).
- despilonar**, tr., viz: *desorejar*.
- despingado, -da**, adj., vulg. **(1)** (Kub): rozbitý, rozviklaný, rozvrzaný; **(2)** (Kub): o osobě: ztýraný, těžce raněný; **(3)** (Kub): vyčerpaný, vysílený; (DA).
- despingar(se)**, tr/intr., i zvrat., lid. **(1)** tr. [Š: *capar*] (Portor): vykastrovat; (RR). • **(2)** (Kub): neuspět, pohořet; př.: *se despingó por no estudiar*; **(3)** (Kub): fláknout sebou, zranit se při pádu; př.: *montaba la bicicleta y se despingó, hubo que llamar al médico*; (DMC). • **(4)** intr., vulg. (Kub): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; **(5)** tr., vulg. (Kub): rozbít, zničit; **(6)** tr., vulg. (Kub): brutálně někoho mlátit; **(7)** vulg. (Kub): fyzicky někoho vyčerpat; **(8)** intr., vulg. (Kub): potřhat se smíchy; (DA).
- despingue**, m. **(1)** (Kub): neúspěch, fiasko, propadák; ► *pinga* znamená „penis“; př.: *esa lucha es un despingue*; (DMC). • **(2)** vulg. (Kost, Portor): zmatek a chaos, blázinec; **(3)** (Kost): vyvádění, řádění, mela; (DA).
- despinicar**, tr. **(1)** (Salv): oddělit plody od trsu; (DA).
- despintado, -da**, adj. **(1)** (Bol): okradený opilec; ► bol. argot *coba*; (HB).
- despintar(se)**, tr/intr/zvrat. **(1)** tr., hovor. (Chil, Kol, Portor): odvrátit zrak; spíše v záporu; (RAE). • **(2)** (Chil): neustále být po boku druhé osoby; **(3)** (Chil, Dom): stát se (udělat něco) nevyhnutelně; př.: *no hay quien le despinte los azotes que han de darle*; **(4)** (Chil): **degenerace** minerálu z původního stavu; (AM, MM). • **(5)** (Bol): oloupit opilce, který usnul; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(6)** zvrat., lid. (Salv): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; **(7)** intr. (Per, Bol): o jedinci nebo skupině: přijít o důležitost nebo prestiž za napáchané chyby; **(8)** (Per): o návrhu nebo projektu: ztratit na významu; **(9)** intr. (Salv, Bol): odejít, stáhnout se; (DA).
- despíntate**!; citosl. **(1)** (Portor): odprejskni!, vypadni!, ztrať se!, klid' se odsud!; (DA).

despinte, m. (1) (Chil): část nízkokarátového minerálu; (RAE, DA). • (2) (Bol): okradení spícího opilce; (3) (Bol): smazání dobrého dojmu špatným činem; ► bol. argot *coba*; (HB).

despiolado, -da, subst/adj. (1) neuklízený, rozházený, viz též: *bartolero*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) (Arg): zmatený, dezorientovaný, roztržitý; (3) (Arg): nepořádný; lempl; (4) (Arg): o věci nebo místě: neuspořádaný, chaotický, nesrovnaný, neseřazený; (DA).

despiolar(se), tr., intr., zvrat. (1) tr. (Arg): pomíchat, rozházet, udělat nepořádek; (2) intr. (Urug): chovat se bezostyšně/drze; (DA).

despiole, m., hovor. (1) [Š: *confusión, lío, desorden*] (Arg, Urug): zmatek, chaos, rozruch, pozdvižení; př.: *¡qué despiole en el cine cuando descubrieron a Leo y Alejandra curtiendo en la última fila!*; ■ Syn.: *despipe, despiplume, despiporro*; viz též: *bailongo*; (RAE, RR, BDE, RF, DA). • (2) (Chil, Arg, Urug, Bol): nepořádek, zmatek, binec; ■ Syn.: *despipe; despiplume; despiporro*; viz též: *quilombo, bailongo*; lid. (3) (Bol): setkání, večírek; ► na kterém se hodně pije a tančí; (DA). • (4) viz: *descule*; (HB).

despiplume, (1) viz: *despiole*; (DA).

despiporro, (1) viz: *despiole*; (DA).

despipe, m. (1) hovor. (Chil): vynikající, super; (RAE). • (2) lid. (výchBol): nepořádek, binec; viz též: *quilombo; despiole*; (3) el ~ (Chil): báječná, skvělá, bezvadná osoba nebo vynikající, výtečná, výborná věc; (DA).

despiplume, m. (1) (Arg): zmatek, chaos; viz též: *despiole*; (DA).

despiporro, m. (1) (Arg): nepořádek, zmatek, binec; viz též: *bailongo, despiole*; (DA).

despique, m. (1) (Mex): řezání nebo extrakce ptačího zobáku; (DA).

despistada, f. (1) (Kub, Salv, Mex, Guat, Hond, Nik, Kol, Per, Bol, Chil, Par): roztržítost, nepozornost; dezorientace (RAE, DA).

despistaje, m. (1) (Ven, Per): preventivní lékařská prohlídka; (DA).

despistar(se), intr., zvrat. (1) (Per, Bol, Chil, Arg): dostat smyk, vyjet ze (závodní) dráhy; (RAE, DA).

despiste, m. (1) (Per, Chil, Arg): vyjetí vozu ze (závodní) dráhy; (2) al ~ (Kost): bezostyšně; ■ Syn.: *al puro despiste*; (3) al puro ~ (Kost): viz: *al despiste*; (DA).

al puro despiste, (1) viz: *despiste*; (DA).

despistolización, f. (1) (Salv; Mex, Guat, Hond): zabavení střelných zbraní; př.: *la campaña de despistolización, una garantía de seguridad*; (RAE, BDE, DA).

despistolizar, intr. (1) (Mex, Guat, Salv): zabavit střelné zbraně; (DA).

desplacado, -da, adj. (1) (Portor): o řidiči, který nemá řidičský průkaz; ■ Var.: *esplacado*; (DA).

desplacar, tr. (1) (Portor): řídit auto bez řidičského průkazu; (2) (Portor): o policii: odebrat řidičský průkaz; ■ Var.: *esplacar*; (DA).

desplante, m. [Š: *presencia, seguridad*] (Chil): přítomnost, jistota; (RR).

desplatado, -da, adj. (1) (Hond, Pan, Dom, Kol, Chil): o osobě: bez peněz; (DA).

desplatar, tr. (1) (Kol): nechat někoho bez peněz; (AM, JD).

desplatear, tr. (1) (Mex): někomu brát peníze; př.: *no me importa lo que ocurra mientras no me saquen dinero*; (AM, JD, MM).

displayado, m. (3) (Arg): plochý a písčité břeh moře nebo velké řeky; (DA).

displayado, -da, adj/subst. (1) adj. (Salv, Nik, Urug, Dom, Portor, Ven): pohodlně usazený, uvelebený; (2) adj. (Nik): (sedět) s roztaženými nohama; (3) m. (Arg, Urug): mýtina, paseka, terén zbavený stromů, keřů a plevele; (4) (Arg, Urug, Nik): volné prostranství, holé místo (bez stromů); (RAE, RR). • (5) (Arg.): písčité pláž u velké řeky nebo moře, která se zaplaví při přílivu; (AM, JD, MM). • (6) venk. (Hond): s velmi širokým otvorem (zvl. hliněná nádoba); (7) (Nik): prostořeký; (DA).

displayar(se), intr., i zvrat. (1) (Kub): roztahovat se v něčem (kdo); (DA).

desplaye, m. (1) (Chil): odliv; (AM).

desplegadera, f. (1) (Arg): papírové leporelo; (MM). • (2) (Mex): nůž na papír; (JD).

desplegado, m. (1) ~ de prensa (Mex): tiskové prohlášení; př.: *ahora la Universidad está gastando varios cientos de miles de pesos en desplegados de prensa para justificar sus procedimientos*; (BDE). • (2) (Salv): placená plocha v novinách; (DA).

desplomada, f., lid. (1) (Mex): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (DA).

desplomar, tr. (1) (Ven): vynadat; (AM, JD, MM).

desplome, m. (1) (Per): podkopání; ► zastaralý systém těžení kovu; spočíval v podkopání rudné žíly, která se tak vlastní váhou sesunula; (RAE).

desplomo, m. (1) (Ven): hubování, vynadání; (AM, JD).

desplumadero, m. (1) (Méz): herna; (RAE).

desplumado, m. (1) hovor. (Hond): bankovka v hodnotě 1 lempira; ► měna v Hondurasu: lempira (HNL) = 100 centávů; viz též: *lempira*; (RAE, DA).

desplumar, lid., tr. (1) (Mex, Guat, Hond, Kost, Kol, Chil, Arg, Urug): kritizovat nepřítomnou osobu; viz též: *viborear*; (2) tr. (Hond): prostříhat větve stromů; (DA).

desplume, m., lid. (1) krádež, loupež; viz též: *robada*; (DA).

despochinar, tr. (1) (sevMex): zpřeházet, rozházet, udělat nepořádek; (DA).

despojarse, tr/zvrat. (1) zvrat. (Kub): provádět obřad *despojo*; př.: *tienes que despojarte*; (2) (Kub): zbavit se neštěstí, očistit se od neštěstí; př.: *voy a despojarme, no me va bien últimamente*; ■ Syn.: *hacerse una limpieza*; viz též: *babalao, limpieza, yerbabuena, despojo*; (3) ~ **a alguien hasta dejarlo en cueros** (Kub): podrobit někoho obřadu *despojo*; př.: *lo despojaron hasta que lo dejaron en cueros, ahora dice que se siente muy bien*; viz též: *despojo*; (DMC). • (4) tr. (Dom, Portor): očistit někoho od neštěstí prostřednictvím santérského rituálu; (DA).

despojo, m. (1) (Kol): těžení hornin z jedné žíly; (RAE). • (2) (Kub): bylinná koupel nebo potírání se určitými bylinami; ► obřad různých afr. náboženství vyznávaných na Kubě; věřící se má takto zbavit neštěstí, tento obřad mohou podstoupit také zvířata; př.: *me dieron un contrato, el despojo funcionó*; viz též: *babalao, hacerse una limpieza, limpieza, yerbabuena*; (DMC). • (3) (Kub, Dom, Portor): v santérii: rituál, který se snaží zbavit nějakou osobu smůly; (4) **hacer un** ~ (Portor): zbavit negativních vlivů; ► duchové je přenášejí na lidi; (DA).

desponjar, tr. (1) (Am): nafouknout; (AM, MM).

desponjo, m. (1) (Salv): území připravené k zasévání; (DA).

desporcar, tr., venk. (1) (Per, Bol): odstranit ze stonků a cibulí rostlin hlínu; ► jejich očištěním se dosáhne toho, že budou křehčejší a bělejší; (DA).

desporrar, tr., venk. (1) (Arg): rozčesat u koně hřívu; (AM, MM).

desporrondingar(se), zvrat. (1) hovor. (Ven): rozmlátit se, rozbít se; (2) ztratit dech, zarazit se; (3) rozhazovat peníze, vyhazovat je oknem; (RAE). • (4) nechat se unést fantazií; (JD). • (5) (Kol, Kost): uvelebit se; (6) vylít své srdce; (7) rozmačkat se; (AM, MM). • (8) tr. (Pan, Ven): rozházet, rozsypat; ničit, devastovat; (9) intr. (Pan): ztratit tvar; rozsypat se, rozlít se, vylít se; (DA).

desportillar, tr. (1) (Mex): udělat dvířka v plotu nebo ve zdi; (MM).

despostadero, m. (1) (Ekv): jatka; (RR).

despostado, m. (1) (Chil, Arg, Urug): rozčtvrcení dobytka, prasete; (2) (Arg, Urug): rozčtvrcení ptáka; (DA).

despostado, -da, subst/adj. (1) (Ekv, Chil, Arg, Urug): o dobytku nebo praseti: rozčtvrcený; (2) (Arg, Urug): o ptákovi: rozčtvrcený; (DA).

despostador, -ra, m/f., (1) (Arg, Urug, Chil): řezník, osoba pověřená bouráním masa (dobytku, prasat, drůbeže); viz též: *despostar*; (RAE, DA).

despostar, tr. (1) (Arg, Chil, Ekv, Urug, Bol): rozporcovat dobytek, prase nebo drůbež; (RAE, DA). • (2) ~ **un animal** (Chil, LaPlat): rozčtvrtit, rozporcovat zvíře; př.: *y se están tomando ya tres meses para despostar al animal*; (BDE).

desposte, m. (1) (Arg, Chil, Ekv, Urug, Bol): rozporcování dobytka, prasete nebo drůbeže; (2) (Arg, Urug): rozčtvrcení ptáka; (RAE, DA).

despostillado, -da, adj. (1) (Mex): odštípnutý; (DA).

despostilladura, f. (1) (Mex): úlomek, střep, odštěpek; (2) (Mex): odštípnutí, rýha, prasklina; (DA).

despostillar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Hond, Mex): potlouct, otlouct, i zvrat.; (RAE). • (2) (Ekv, Mex, Per): viz: *desportillar*; (AM, MM). • (3) ~(se), tr/zvrat., lid. (Mex, Hond): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; (4) tr. (Mex, Hond): otlouct okraj sklenky; talíře; (5) intr. (Mex,

Hond): otlouct se okraj (sklenky; talíře); (6) tr. (Dom, Portor): strhnout strup; ■ Var.: *espostillar*; (DA).

despotizar, tr. (1) (Arg, Ekv, Per, Bol): ovládat násilím, despotizovat, týrat; (RAE, DA).

despozolar(se), tr., intr. i zvrat. (1) hovor. (Salv, Hond): rozdrobit, rozdělit na malé kousky; (2) venk. (Hond): vyrazit někomu několik zubů; (3) intr. (Hond): rozbít se, roztříštit se; (4) (Hond): vyrazit si jeden nebo několik zubů; (RAE, DA).

despre;!, citosl. (← *despreocúpate*) (1) (Portor): nedělej si starosti, nelam si s tím hlavu; (DA).

despredicar, tr. (1) (Mex): pravit pravý opak toho, co bylo řečeno předtím; (AM).

desprender(se) tr/intr. i zvrat. (1) (Arg, Nik, Par, Portor, Dom, Urug): rozepnout (se); (RAE). ● (2) zvrat. (Kub): vzít nohy na ramena, prásknout do bot, zdekovat se; př.: *los borrachos se desprendieron en cuanto vieron que llegaban los guardabosques*; ■ Syn.: *chaquetear*; *echar un entomillón (entomiñón)*; *echar un pie*; *echar una alpargata*; *echar una llanta*; (DMC). ● (3) tr. (Nik, Dom, Portor, Arg, Urug): rozepnout; (4) intr. (Kub, Dom): kvapně odněkud odejít; (DA).

desprendible, subst/adj. (1) (m: Kol; subst/adj.: Ven): útržek, ústřížek, kupon; útržkový, trhací; (2) adj. (Dom, Bol, Par): o části oděvu: rozeplátelný na zip nebo na knoflíky; (DA).

desprendido, -da, adj. (1) (Arg, Par, Portor, Urug): „štědrý“; ► ironicky o lakomci; př.: *es un hombre muy desprendido* (ten se teda zrovna moc nepředá); (MM). ● (2) (LaPla): bezstarostný, ledabylý, lehkomyšlný, lhostejný; viz též: *campante*; ► slang *lunfardo*; (NET).

despreocupado, -da, subst/adj. (1) (Am): klidás; ► osoba lhostejná vůči tomu, co se o ni myslí nebo říká; (2) apatický člověk; (3) zanedbaný člověk; (MM). ● (4) m/f. (Salv): listonoš; (DA).

despresado, -da, adj. (1) (Ekv, Bol, Chil): naporcovaný (pták, zajíc nebo králík); (2) (Ekv): rozčtvrcený (hovězí dobytek, prase); (DA).

despresar, tr. (1) (JižAm, Kol, Ven, Ekv, szArg): rozporcovat nějaké zvíře (prase/dobytek); (RAE). ● (2) tr. (Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): (na)porcovat (ptáka, zajíce nebo králíka); (3) (Kol, Ven, Ekv, szArg): rozčtvrtit hovězí dobytek, prase; (DA).

desprestigio, m. (1) (Kub): odbytá, odfláknutá věc; př.: *yo no acepto ese desprestigio*; (2) (Kub): milostné orgie; př.: *vamos esta noche a casa de Pedro que va a haber un desprestigio*; (3) **caer en el ~**¹(Kub): provozovat zvláštní milostné praktiky; př.: *ella parecía decente, pero cayó en el desprestigio*; (4) **caer en el ~**²(Kub): přesáhnout meze slušného chování; př.: *él cayó en el desprestigio a pesar de venir de buena familia*; (5) **el colmo del ~** (Kub): to je teda vrchol; ► jedná se o výplňkové slovo pro vyjádření pohoršení; (6) **entrar en un ~** (Kub): spokojit se s odbytou, odfláknutou věcí; př.: *yo no entro en ese desprestigio*; (DMC).

despretinado, -da, adj. (1) (Mex): špatně připoutaný, špatně oblečený; (AM).

desprestigioso, -sa, adj. (1) (Mex): neoblíbený, nepopulární; (DA).

despretinada, adj. (1) (Bol): o sukni: opásaná pod pase; (DA).

desprive, m. (1) (Portor): v kohoutích zápasech: uhýbání před novými údery; ► až do té doby, kdy otupělý kohout znovunabyde ovládnutí svých bojových schopností; (DA).

desprofesamente, adv. (1) (Salv): schválně; (DA).

desprofeso, adv. (1) (Salv): schválně; (DA).

desprolijamente, adv. (1) (Bol, Par, Arg, Urug, Chil): nedbale; (DA).

desprolijidad, f. (1) (LaPla; Bol, Par, Arg, Urug, Chil): nepořádnost, zanedbalost, nedbalost; př.: *contra viento y marea, y en medio de desprolijidades varias, la mayoría accionaria de la empresa fue vendida, a precio de ganga*; (2) (Chil, Arg): neregulérnost v řízení veřejné nebo soukromé správy; (BDE, DA).

desprolijo, -ja, adj/subst. [Š: *descuidado*] (1) (Bol; Arg, Urug): bezstarostný, nedbalý; (RR). ● (2) hovor. (Arg): nepořádný, rozházený, neupravený; př.: *te imagino descalzo como casi siempre y desprolijo*; (BDE). ● (3) (Bol, Par, Arg, Urug, Chil): odbitý, odflíknutý; (4) adj/subst. (Arg, Urug): nepozorný, nedbalý, neopatrný; (DA).

despropasado, -da, adj. (1) (Nik): přehánějící (kdo); přehnaný (co); (DA).

despuesito, adv. (1) (venk.: Guat, Bol, Kol; lid.: Per): viz: *despuesito*; (DA).

después, adv. (1) **en ~**; venk. (Kost): potom; (DA).

despuesito, adv. (1) hovor. (Ekv, Guat, Mex, Portor, Hond, Nik, Kost, Pan, Chil, Per, Arg, Bol): potom, hned, za okamžik, za chvílička, později; ■ Var.: *despuesito*; (RAE, AHM, DA).

despulgar(se), tr., intr., zvrat. (← *espulgar*) (1) (Hond, Kost, Kol, Chil): odstranit blechy nebo vši (zvířeti; osobě); (2) (Hond, Kol, Chil): vybrat si blechy nebo vši; (DA).

despulmonar(se), intr., zvrat. (1) (Mex): křičet z plných plic; (DA).

despulpadora, f. (1) (Hond, Mex, Guat, Nik, Kub, Dom, Portor, Kol): stroj na loupání kávových zrn; (RAE, DA).

despulpar, tr., venk. (1) (Guat, Mex, Portor, Ven, Kol): loupat kávová zrna; ■ Syn.: *descerezar*; (AM, JD, MM, DA).

descerezar, (1) viz: *despulpar*; (DA).

despulpe, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Portor): čištění a umývání zralých kávových zrn ve slupce; (2) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kol): loupání kávového zrna; (3) **ir al ~**, venk. (Portor): pracovat v úseku čištění kávových bobulí; ► tomu se pomocí mycí procedury odstraní svrchní slupka; (DA).

despuntado, -da, adj/subst. (1) (Mex): o koni: s jednou půlkou zadku výš než druhou; (RAE). ● (2) adj/subst. (Portor): o kávě: málo slazená; viz též: *café despuntado* (kafe), *bellota*; ■ Var.: *espuntado*; (3) venk. (Kost): o větví stromu: s uřezanými větvíčkami; (DA).

despuntador, m. (1) (Mex): třidička rudy (stroj); (2) (Mex): drtička (na rudu); (RAE, DA). ● (3) (Kost): v pile (závodě): na pile: pracovník pověřený ořezáváním přebytečných částí prken, trámů apod.; (DA).

despuntar, tr. (1) (Arg): překročit řeku, nebo jiný vodní tok; (2) ~ **el vicio**, (Am): občas si zahřešit; (3) uspokojit si nějakou chutí; (4) (Mex): ulomit špičky rohů; (AM, JD, MM). ● (5) venk. (Arg, Nik, Kost, Chil): odstraňovat z odřezaných větví listy a nejtenčí větvíčky; (6) (Kost): na pile: ořezat přebytečné části prken, trámů apod.; (7) tr. (Kub): vybrat semenáče tabákovníku k přesazení; (DA).

despunte, m. (1) (Arg, Chil): roští, chrastí; (RAE); ● (2) (Kub): probírka tabákových sazenic; (JD). ● (3) (Mex, Dom, Bol, Par): odstranění roztržených konečků; (4) venk. (szArg): vršek cukrové třtiny; ► řeže se a používá se jako píce; (5) (Dom, Bol): šev na oděvu šitém na stroji; (DA).

despupusado, -da, adj. (1) (Hond): jedoucí vysokou rychlostí (o autě/osobě); (DA).

despupusar(se), intr/zvrat., hovor. (← *pupusa*) (1) (Hond): vyběhnou, běžet.; (2) zvrat. propadnout se, spadnout do propasti; (RAE). ● (3) (Hond): jet vysokou rychlostí (o autě/osobě); (4) lid. (Hond): spadnout z útesu; (DA).

despute, m., vulg. (1) (Bol): zmatek, bordel; př.: *cada vez que viene Mario a la casa, hace un despute*; *no quiero volver a verlo aquí*; ► slang; (RF). ● (2) viz: *descule*; (HB). ● (3) **al ~** (Bol): nedbale; (DA).

despuyonado, -da, adj. (1) (Kost): o semenáči kávovníku: s uřezanou špičkou hlavního kořene (DA).

despuyonar, tr. (1) (Kost): odstranit semenáči kávovníku špičku hlavního kořene; (DA).

desquebrajado, -da, adj. (1) (Nik): zbitý, dobitý; nemocný; (DA).

desquebrajar, tr. (1) (Guat, Salv, Nik, Kost): (po)praskat, rozpraskat; (DA).

desquelitar, tr., venk. (1) (Mex): vytrhatz nějaké oblasti planě rostoucí byliny; (DA).

desquelite, m. (1) (Mex): vytrhání planě rostoucích bylin z nějaké oblasti; (DA).

desquicio, m. (1) (LaPla, Guat): nepořádek, zmatek, nedorozumění; (RAE). ● (2) lid. (Guat, Chil, Arg, Urug): zmatek, binec; viz též: *bavln ongo*, *quilombo*; (DA).

desquinche, m. (1) (Bol, Chil): v dole: rozšíření výkopu; (DA).

desquintar, tr., vulg. (1) (Mex): připravit o panenství; (DA).

desquitanza, f. (1) (Mex): pomsta, odplata nebo satisfakce za urážku nebo ublížení; (DA).

desquite, m. (1) **el ~ lo da piedra** (Kub): s tím si nedělej starosti, buď v klidu; ► „Piedra“ je název bývalé továrny na havanské doutníky, jejíž heslo znělo: *El desquite lo da Piedra*; př.: *no hables más de eso, el desquite lo da piedra*; (DMC). ● (2) (Bol): reparát na střední škole; (DA).

desrabadillar(se), tr., intr., zvrat. (1) (StřAm, Kol, Ven): utahat, ztrhat námahou koně; (AM, JD, MM). ● (2) intr. (Portor, Ven): ztrhat se, uštvat se, vyčerpat se; viz též: *esrabadillarse*; (3) (Salv, Nik, Portor): udeřit někoho do kostrče; viz též: *esrabadillar*; (4) (Salv, Nik, Portor): udeřit se do kostrče; viz též: *esrabadillarse*; (DA).

desraizado, m., lid. (1) (Hond, Chil): vytrhnutí rostliny i s kořeny; (DA).

desraizado, -da, adj. (1) (Hond, Nik, Per, Bol, Chil): o rostlině: vytržený i s kořeny; (2) (Hond): vykořeněný, vytržený; (DA).

desraizar, tr (1) (Kol, Ekv, Guat): vytrhat kořeny, vykácet; (AM, JD, MM). • (2) (Mex, Hond, Nik, Kost, Kol, Ven, výchBol, Chil, Ekv): vyrvat rostlinu i s kořeny; (3) (Hond, Nik): zcela vymýtit nějakou vášň, zvyk nebo neřest; (DA).

desramar, tr. (1) (Nik, Kost, Bol): řezat větve stromu; (DA).

desranchar(se), intr., i zvrat. (1) (Portor): zůstat v klidu a zesmutnět; ■ Var.: *errancharse*; (DA).

desranillar, tr. (1) (Arg): očistit koňská kopyta; (RR).

desratización, f. (1) (Am): deratizace; (JD, MM).

desratizar, tr. (1) (Am): provést deratizaci; (JD, MM).

desrengar, intr. hovor. (Ven): (1) padnout vysílením; (2) zvrat. poranit si bok, kyčel; (RAE).

desrielamiento, m. (1) (Chil): vykolejení vlaku; (DA).

desrielar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Mex): odstranit koleje; (2) intr. (Am, Hond, Pan, Chil): vykolejit, i zvrat.; (RAE). • (3) intr. (Nik, Chil): o někom nebo o něčem: vybočit ze stereotypu; vybočit ze zaběhnutých kolejí; (4) tr. (Chil): způsobit vykolejení vlaku nebo vozidla jedoucího po koleji; (DA).

desriscar(se), tr. (1) (Kanár., Chil, Portor): svrhnout ze skály, i zvrat.: zřítit se; (RAE).

destacador, m. (1) zvýrazňovač, viz: *resaltador*; (EEA).

destace, m. (1) (Guat, Hond, Nik, Kost): řezání uhynulého zvířete na kousky; ► jeho účelem je zužitkování masa; (DA).

destache, m. (1) (Salv): velká peněženka nebo náprsní taška; (DA).

destajador, m. (1) (Chil): pojízdný řezník, který prodává maso maloobchodníkům; (JD, MM).

destajar, tr. (1) (Ekv, Guat, Kol, Mex): rozporcovat dobytek; (AM, JD, MM, DA). • (2) (Mex): ořezat, zašpicatit; (JD).

destajazar, tr. (1) (Portor), viz: *destazar*; (AM).

destaje, m. (1) al ~ (Hond): o sto šest, za sjednané množství peněz; (DA).

destajista, tr. (1) dělník pracující v akordu; (JD, MM).

destajo, (1) a ~ (Arg, Chil): přibližně, od oka; (RAE).

destalle, m. (1) (Portor): výbuch; (AM).

destanteada, f. (1) (Mex): roztržitost, nepozornost; viz též: *destanteo*; (RAE, DA).

destanteado, -da, adj. (1) (Mex, Salv): dezorientovaný, zmatený; (DA).

destantear(se), tr., intr., zvrat. (1) intr. (Mex, Guat, Salv, Nik): sejít z cesty, dezorientovat se, ztratit se; (2) tr. (Mex, Salv): svést ze stopy, zmást, dezorientovat (RAE).

destanteo, m. (1) (Mex): chyba, omyl; svedení ze stopy, ztráta směru nebo orientace; zmatení, dezorientace; ■ Syn.: *destanteada*; (DA).

destanteada, (1) viz: *destanteo*; (DA).

destapabotellas, m. (1) (Arg, Urug): otvírák, viz: *destapador*; (DA).

destapacaños; (1) zvon na uvolňování odpadu, viz též: *sopapa*; (EEA).

destapada, f. (1) (Hond, Salv, Nik, Chil): prozrazení utajované věci; (2) ~ **de olla**¹ (szArg): prozrazení něčeho utajovaného; (3) ~ **de olla**² (Chil): veřejné odhalení utajované záležitosti; (DA).

destapado, m. (1) **salir** ~ (Mex): rychle opustit nějaké místo; (2) (Bol): zprůchodnění ucpaného potrubí; (3) **salir** ~ (Mex): opustit velmi rychle nějaké místo; (DA).

destapador, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, výchBol, Chil, Arg, Urug): otvírák (na láhve); ■ Syn.: *abrebotellas, destababotellas*; (BDE, DA).

abrebotellas, (1) viz: *destapador*; (DA).

destapabotellas, (1) viz: *destapador*; (DA).

destapamiento, m. (1) (Mex): jmenování oficiálního kandidáta polit. strany P.R.I. (viz); př.: *vivíamos ya los días previos al destapamiento; el ambiente general era de un gran nerviosismo*; (BDE).

destapar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Am): oznámit jméno kandidáta (na funkci); (RAE). • (2) (Portor): fackovat, pohlavkovat; (3) (Mex): uprchnout; (JD, AM). • (4) (Arg): protáhnout, uvolnit,

pročistit (potrubí); (BDE). • (5) zvrat. (Am): odkrýt se; př.: *anoche me destapé y amanecí resfriado*; (6) (Am): začít mluvit, rozvázat; (7) tr. (Am): odhalit tajemství; (8) (Dom): vzít nohy na ramena (JD, MM). • (9) zvrat. (Kub): ukázat svou pravou tvář; př.: *no confíes nunca en nadie hasta que se destape*; (DMC). • (10) tr. (Mex, Guat, Dom, Kol, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): vyčistit nebo zprůchodnit ucpané potrubí; (11) intr. (Dom, Kol, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): o ucpaném potrubí: zprůchodnit se; (12) tr. (Mex, Bol, Arg, Urug): v politice: odhalit jméno kandidáta politické strany na funkci prezidenta; (13) ~ **el tamal** (Hond): odhalit něco nezákonného nebo utajovaného; (14) ~ **la olla** (Hond, Bol): odhalit nezákonnou věc; (15) ~**se el tamal** (Kost, Pan): vyjít na povrch; (DA).

destape, m. (← *destapar* „odkrýt, odhalit“) (Mex): veřejné vyhlášení vítěze voleb; jmenování oficiálního kandidáta; (AHM, DA).

destaquear, tr. (← *taco*) (1) (Hond, Nik): vyndat, dát pryč špunt, zátku, uzávěr; (DA).

destarabillado, -da, adj/subst. (1) (Portor): ztřeštěný, bláznivý; ztřeštěnec, blázen; ■ Var.: *estarabillado*; (DA).

destarabillar(se), tr. (1) (Portor): připravit o rozum, pobláznit; (2) (Portor): zbláznit se; (3) (Portor): jednat nerozvázně, bez rozmyslu; (DA).

destarrar(se), intr., zvrat. (1) (Kub): utrpět nehodu; (2) (Kub): být těžce raněn; zemřít při nehodě; (DA).

destartabillado, -da, adj. (1) (Portor): nesoudný; ■ Var.: *estartabillado*; (DA).

destartalado, -da, adj. (1) (Mex): bez základních potřeb; (2) vybrakovaný (byt); (3) (Kub): oblečený jako hastroš; (4) (Kub, Per): potlučený; (RAE). • (5) (Guat, Nik, Kost, Kub, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg): rozviklaný, rozvrzaný; (6) (Mex, Guat, Dom): postrádající nezbytné; (DA).

destartalar(se), tr., intr., zvrat. (1) (Kub): hovor. surově někoho zbit, zmlátit někoho; (RAE). • (2) (Am): rozebrat; (AM, MM). • (3) (Am): zbavit se něčeho; (MM). • (4) (Mex, Hond, Dom, Portor, Per, Bol, Chil, Par, szArg.): rozebrat, rozložit, rozmontovat; rozbít, zlomit; ■ Var.: *estartalar*; (5) intr. (Mex, Dom, Portor, Bol): pokazit se; ■ Var.: *estartalarse*; (6) (Kost, Kub, Dom, Portor, Ekv): rozviklat, rozvrzat; (DA).

destasajar, tr. (1) lid. (Portor): rozbít, roztříštit; viz též: *rotar*; (2) (Portor): rozčtvrtit něco nebo někoho; ■ Var.: *estasajar*; (3) (Portor): účtovat víc, než by se mělo; ■ Var.: *estasajar*; (4) (Portor): využít okolnosti pro zlepšení finanční situace; (DA).

destazadero, m. (1) (Hond, Ekv): zařízení, kde se provádí rozčvrcení hovězího dobytka; (DA).

destazador, m. (1) (Chil): v těžbě: dělník, který drtí nebo roztříšťuje kámen; (DA).

destazar, tr., lid. (1) (Mex, Nik): zuřivě kritizovat, kárat; viz též: *viborear*; (2) (Hond, Nik): zabít zvíře; viz též: *ultimar*; (DA).

destazo, m. (1) (Hond): porážka a naporcování hovězího dobytka; (DA).

deste, citosl. (1) (Mex): hmmm; co jsem to..., kde jsem to....; ► uživ. se při vypadnutí myšlenky, nebo při delším přemýšlení během mluvení; (DA).

destechado, adj/subst. (1) (Kol): plešoun, holohlavec; plešatý, holohlavý; (DA).

desteje, m. (1) (Kub): začínající pleš; př.: *te está comenzando el desteje*; (DMC).

destelengado, -da, adj. (1) (Dom): velmi unavený, vysilený, vyčerpaný; ■ Var.: *detelengao*; (2) (Dom): rozbítý, porouchaný, rozmlácený, zničený; ■ Var.: *detelengao*; (DA).

destelengar, tr. (1) (Dom): ublížit někomu; (AM). • (2) (Dom): rozmontovat, rozebrat, rozložit; zničit, pokazit, polámat; ■ Var.: *detelengar*; (DA).

destelengue, m., lid. (1) (Dom): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; ■ Var.: *detelengue*; (2) (Dom): extrémní únava, nedostatek sil; ■ Var.: *detelengue*; (DA).

destemplado, -da, adj. (1) (Hond): o hovězím dobytku: se špičkami rohů směrem ven; (DA).

destemplarse, zvrat. (1) intr. (StřAm, Bol, Chil, Ekv, Mex, Per, Guat, Hond, Kost, Pan, Kol): cítit trnutí zubů a dásní; ► příčinou trnutí bývá konzumace kyselého, poslech nepříjemného hluchu nebo dotyk konkrétních předmětů; (2) zvrat. (Nik): být rozladěný, být bez nálady; (RAE). • (3) (Kub): zachmuřit se, přejít někoho nálada; př.: *cuando vio como iba la cosa se destempló*; (DMC). • (4) (Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil): vyvolávat nepříjemný pocit v zubech a dásních; ► zvl. kovový hluk nebo velmi studený či kyselý pokrm; (DA).

destender, tr. (1) (Kost, Kol, Per, Bol, Chil, Arg): odestlat postel; (DA).

desteñido, -da, adj/subst. (1) (Mex, Dom, Per): bělošský; běloch; (DA).

desteñir(se), intr/zvrat. (1) (Kub): nezasloužit si něčí důvěru, klesnout u někoho; př.: *para mí te has desteñado, no me pidas más nada*; (2) (Kub): nedodržet slovo; př.: *te desteñiste, Pedro, me habían dicho que eras así*; (DMC). • (3) lid. (Salv): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (4) lid. (Kub): opustit, zanechat; viz též: *voltear(se)*; (5) (Chil): zklamat očekávání; (6) (Chil): nesplnit očekávání, zklamat (kdo, co); (7) (Kub): přijít o politickou podporu; (8) (Kub): opustit jedny politické ideály pro jiné; (DA).

desternerar, tr. (1) (Arg, Portor, Urug): odstavit (tele); (RAE).

desternillado, -da, adj. [Š: *atolondrado*] (1) (Kol): zmámený, omámený; (RR).

destetunarse, zvrat. (1) (Portor): zlomit si kyčel; viz též: *destinterarse*; (2) (Portor): rozbít se, poničit se, polámat se; viz též: *destinterarse*; (AM).

destiempo, m., (← *destemple*) (1) (Salv, Kol): trnutí zubů; (DA).

destierro, m., viz: *última*; (DMC).

destiladera, f. (1) (Kanár., Am.): filtr; (RAE). • (2) (Mex): skříň; (AM). • (3) (Guat, Pan, Ekv, szArg): filtr; ► spočívající ve velkém kousku pemzy, používaném na zpitnění vody; (4) (Ekv): kávový filtr; viz též: *chuspa*; (DA).

destilar, tr. (1) (Bol): zalít vroucí vodou (čaj, kávu); (DA).

destimbalación, f., viz: *estampa*; (DMC).

destimbalado, -da, adj. (1) **estar** ~ (Kub): být zničený, velice unavený; př.: *estoy destimbalado de tanto trabajar*; (2) (Kub): nebýt na tom dobře, mít zdravotní potíže; př.: *el médico lo reconoció y le dijo que está destimbalado*; (3) (Kub): nemít v něčem šanci; př.: *en eso tú estás destimbalado, ni te presentes al concurso*; viz též: *desconchinflado*; (DMC). • (4) (Kub): rozbitý, rozviklaný, rozvrzaný; ■ Syn.: *destoletado*; (5) (Kub): ztřízený, ztýraný; ■ Syn.: *destoletado*; (6) (Kub): vyčerpaný, vysílený, znavený; ■ Syn.: *destoletado*; (DA).

destoletado, (1) viz: *destimbalado, -da*; (DA).

destimbalamiento, viz: *desconflautamiento*; (DMC).

destimbalar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kub): přemoci, porazit; př.: *lo destimbaló en el último momento*; viz též: *descocotar*; (2) ~se zvrat. (Kub): prohrát; př.: *se destimbaló en esa jugada de la bolsa*; viz též: *desconchinflarse*; (DMC). • (3) intr., lid. (Kub): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; ■ Syn.: *destoletarse*; (4) tr. (Kub): rozbít, zlomit, zničit; ■ Syn.: *destoletar*; (5) tr. (Kub): fyzicky vyčerpat; (6) intr. (Kub): být těžce raněn; zemřít při nehodě; (7) intr., lid. (Kub): smíchy se potřhat; (DA).

destoletar(se), (1) viz: *destimbalar(se)*; (DA).

destinación, (← angl. *destination*) f. (1) (Am; Portor): místo určení; (2) osud; (MM; DA).

destinado, -da, adj. (1) (Arg): zločinec odsouzený k povinné vojenské službě; (2) osoba nucená žít na určitém místě; (MM).

destinar, tr. (1) (Arg): odsoudit zločince k povinné vojenské službě; (2) (Par): odsoudit nemravnou ženu do vězení; (3) udělit politickým zajatcům domácí vězení pod policejním dohledem; (MM).

destino, m. (1) (Par): místo, kde pod policejním dohledem pobývají osoby považované za nebezpečné pro veřejnost; (MM). • (2) (Kol): poslání, úloha; (3) (Par): konfinace; (JD).

destinterarse, intr., (1) viz: *destetunarse*; (AM). • (2) (Portor): rozbít si kokos, kebuli (hlavu) ■ Syn.: *destetunarse; destortillarse*; (3) (Portor): poranit si kyčle; ■ Syn.: *destetunarse*; (4) (Portor): uhodit se, udeřit se; viz též: *destontillarse*; (DA).

destetunarse, (1) viz: *destinterar(se)*; (DA).

destortillarse, (1) viz: *destinterar(se)*; (DA).

destocar, tr. (1) (svArg): kácet stromy pro zprůchodnění cest; (DA).

destoconar, tr. (1) (Ven): uřezat rohy; (MM). • (2) tr. (Dom, Portor): oholit si bradu dohledka; ■ Var.: *detoconar*; (3) tr. (Portor): vyrvat z kořenů; ■ Var.: *estoconar*; (DA).

destoldar, tr. (1) (Mex): sundat plachtu; (DA).

destoletado, -da, adj., viz: *desconchinflado*; (DMC). • (2) (Kub): rozbitý; viz též: *destimbalado*; (3) (Kub): zřízený, (u)týraný; viz též: *destimbalado*; (4) (Kub): vyčerpaný, vysílený; viz též: *destimbalado*; (DA).

destoletamiento, m., viz: *desconflautamiento*; (DMC).

destoletar(se), tr/intr/zvrat. (1) ~se zvrat., viz: *desconchinflarse*; (DMC). • (2) tr/zvrat., lid. (Kub): rozbít (se), zlomit (se); viz též: *rotar*; *destimbalarse*; (3) (Kub): rozbít; viz též: *destimbalar*; (4) tr. (Kub): brutálně někoho mlátit; (5) intr. (Kub): poranit se při nehodě; (DA). • (6) tr. (Kub): viz: *descocotar*; (DMC).

destontillado, -da, adj/subst. (1) (Portor): bláznivý, potrhlý, ztřeštěný; ■ Var.: *estontillado*; (DA).

destontillar(se), intr. (1) (Portor): udeřit se při pádu; ■ Var.: *estontillarse*; ■ Syn.: *destinterarse*; (2) (Portor): zbláznit se, zešílet, přijít o rozum; ■ Var.: *estontillarse*; (DA).

destinterarse, (1) viz: *destontillar(se)*; (DA).

destorlongado, -da, adj/subst. (1) (Mex): zpitomělý, zbrklý; (JD, MM, DA). • (2) (Mex): rozhazovačný; (JD, AM). • (3) (Mex): nepořádný, neuspořádaný člověk; (AHM).

destorlongo, m. (1) (Mex): marnotratnost; (AM, MM). • (2) (Mex): motanice; (JD). • (3) lid. (Mex): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

destornillado, -da, adj. (1) (Salv, Nik, Arg): bláznivý, potrhlý; (DA).

destornillador, m. (1) (Bol): koktejl; ► připravuje se z hroznové pálenky, je s bublinkami a citrónem, podává se s ledem; (DA).

destornillarse, intr. (1) (Arg): válet se smíchy; (JD, MM).

destornudar, intr. (1) (StřAm, Guat, Hond, Nik, Dom, Chil, Dom, Mex, Per, Portor): kýchat; (AM, JD, MM, DA).

destornudo, m., venk. [Š: *estornudo*] (1) (Antil, StřAm, Hond, Nik, Chil, Mex, Per): kýchnutí; (JD, MM, DA).

destoroliyar, tr. (1) (Salv): rozebrat, rozložit, rozmontovat; (DA).

destorrentado, -da, adj. (1) (Guat, Mex): marnotratný; (AM, JD, MM). • (2) (Mex): dezorientovaný, popletený; (JD). • (3) (Salv, Kost): unáhlený, nerozvážený; ■ Var.: *estorrentado*; (DA).

destorrentar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Mex): svést z cesty; (2) zvrat. (Hond): ztratit se; (AM, JD). • (3) zvrat., lid. (4) (Kost): odejít, odjet, zmizet; viz též: *zumar(se)*; (5) intr. (Mex): ztratit se, zabloudit, sejít z cesty; (6) tr. (Kost): o čem, o kom: odehnat nějakou osobu; ■ Var.: *estorrentar*; (7) intr. (Kost): unáhleně odejít nebo odjet na velmi odlehle místo; (8) tr. (Salv): rozházet co, udělat nepořádek; (DA).

destorrento, m., lid. (1) (Salv): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

destortillado, -da, adj. (1) (Portor): o osobě: těžce zraněný při pádu; (DA).

destortillar(se), intr., tr., i zvrat. (1) (Kol): spadnout; (2) (Portor): nechat někoho ve špatném stavu; ■ Var.: *estortillar*; (3) intr. (Portor): zbláznit se; ■ Var.: *estortillarse*; (4) (Portor): rozbít se, zlomit se, polámat se, roztrhnout se, poničit se; ■ Var.: *estortillarse*; (DA).

destortolado, -da, adj. (1) (Salv): rozebraný, rozložený; rozházený, zpřeházený; (2) (Portor): bohémský; ■ Var.: *estortolado*; (DA).

destortolar, tr. (1) (Salv): zřít, odrovnat (co); (DA).

destostuzar(se), intr., tr., i zvrat. (1) (Portor): vykonat nějakou práci s velkým úsilím až do vyčerpání; (2) tr. (Portor): využívat, zneužívat, vykořisťovat; (3) tr. (Portor): rázně potrestat; ■ Var.: *estostuzar*; (4) (Portor): brutálně někoho mlátit; ■ Var.: *estostuzar*; (DA).

destrabado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): zbavený zábran; (2) (Guat): potrhlý, podivný, bláznivý, ztřeštěný; (3) (Salv): oblékající se podle módy, držící krok s módou, jdoucí s módou; (DA).

destrabalenguas, m. (1) [Š: *trabalenguas*] (Arg; Urug): jazykolam, zašmodrchanina; (AM, JD, MM).

destrabe, m. (1) (Chil): odblokovací zařízení; (2) (Salv): veselá oslava; (DA).

destramador, m. (1) (Mex): *estramador*; (AM).

destrampado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): oblečený mladě a nápadně; (DA).

destrampar(se), intr/tr., zvrat. (1) intr. (Mex): připravit o rozum, přivádět k šílenství; (2) tr. (Ekv): dát francouzský polibek; (DA).

destrampe, m. (1) (Mex): ztráta soudnosti; př.: *reprochan destrampe de algunos adolescentes*; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (2) (Mex): galimatyáš, randál; (3) (Ekv): francouzský polibek; (4) (Salv): divoký večírek; (DA).

destrancar, tr. (1) (Chil): **vyprázdnit** dělohu; (AM). • (2) venk. (Mex, Hond, Nik, Kost, Kol, Ven, Bol, Chil, Arg, Urug, Portor): odstranit závoru z dveří; (3) (Bol, Chil, szArg): vyčistit

ucpané potrubí; (4) (Bol, Chil): odblokovat mechanismus; (5) (Bol): vytáhnout klín(ek) na podložení (nábytku); (DA).

destranque, m (1) (szArg): čištění ucpaných trubek; (DA).

destratar, tr. (1) (Urug, Arg): opovrhovat někým; (RR, DA). • (2) (Chil, Kol, Ven, Portor): zrušit smlouvu; (AM, JD, MM, DA).

destrate, m. (1) (Kol, Ven): xxx; (AM).

destrayar, tr. (1) (Kub): ničit, pustošit; př.: *esa gente está destrayando al país*; (DMC).

destremecerse, tr., zvrat., venk. (1) (Hond): chvět se; (DA).

destrenzada, f. (1) (Bol): pohyb v tanci *la trenza*, při kterém tanečníci rozplétají zapletené stuh; (DA).

destripadura, f. (1) (Salv): rozpárání břicha, vykuchání; (DA).

destripar, tr/intr. (1) intr. (Mex): přerušit studia; (RAE). • (2) tr., lid. (Mex): opustit, zanechat; viz též: *voltear(se)*; (3) ~ **el nance**, venk., vulg. (Salv): zbavit panenství; (DA).

destrompar, tr. (1) (Salv): otevřít pusu komu (o člověku, zvířeti); (2) (Salv): sundat víčko; (DA).

destroncado, -da, adj. (1) **caer** ~ (Kub): padnout únavou; př.: *con tanto trabajo el pobre hombre cayó destroncado anoche*; (DMC). • (2) venk. (Kost): o oblasti: zbavená kmenů; (DA).

destroncar(se), tr., i zvrat. (1) (Chil, Guat, Hond, Mex, Nik, Nik, Bol, Per): vytrhat (rostliny); ■ Var.: *destronconar; destruncar*; (2) (Chil, Nik, Hond, Kost, Ven, Per, Bol, Arg, Urug): vyčistit terén od **dřevin**; ■ Var.: *destronconar; destruncar*; (3) tr. (Mex, Nik): zaplácnout si něčím levnějším žaludek; (RAE, DA). • (4) tr., i zvrat. [Š: *depilarse, raparse*] (5) (Guat, Mex, Nik): odstranit (si) chloupky; oholit (se); př.: *su barba azul mal destroncada ese día*; (RR). • (6) (Portor): zranit se od pasu dolů; (DA).

destronconar, tr. (1) (Mex, Guat, Hond): viz: *destroncar*; (DA).

destronque, m. (1) (Bol, Chil, Hond, Mex): vykácení; (RAE). • (2) (Mex, Hond, Nik, Per, Bol, Chil, Par, Arg): odstranění kmene, rostlin a trávy; (3) (Mex, Hond): vytrhnutí z kořenů; (4) (Par): čištění a odklizení terénu od (popadaných) kmenů; (DA).

destróyer, m. (1) (Am), viz: *destructor*; (MS).

destructor, **destróyer**, m. (← angl. *destroyer*) (1) (Am; Mex): torpédoborec; (MM, DA).

destruido, -da, adj. (1) **estar** ~ (Kub): být zničený, unavený, utahaný jak kotě; př.: *estoy destruido después del viaje, me voy para la cama*; (2) (Kub): mít špatnou náladu, náladu pod psa; př.: *estoy destruido, ¿cómo es posible que ella se atreviera a tanto!*; (3) (Kub): být švorc, bez peněz; př.: *estoy destruido, por eso no puedo darte nada*; (DMC). • (4) lid. (Kub, Dom): vyčerpaný; (DA).

destruncar, tr. (1) (Hond): vyrvat rostlinu s kořeny; viz též: *destroncar*; (2) (Hond): vyčistit terén od kmenů; viz též: *destroncar*; (DA).

destucar, tr. (1) (Portor): ustříhnout hřívu (koní, atd.); (DA).

destupiar, viz: *destupir*; (MS).

destupición, f. (Kub): (1) uvolnění; (2) odstranění; (RAE).

destupidor, m. (1) (Kub): (gumový) zvon; (DA).

destupir, tr. [Š: *desobstruir*] (1) (Kanár., Kub): odstranit, odklidit; (2) uvolnit; (3) zbavit zácpy; (RAE). • (4) (← it: piem. *děstopé*) (5) (Kol): zrušit hráz, jez; (6) (LaPla, Kub): vyčistit ucpaný kanál; (7) (Urug): začít sexuální život; ■ Var.: *destupiar*; (MS, DA).

destrucado, -da, adj. (1) (Nik): ztřeštěný, potrhlý; (2) (Nik): zničený, pokažený, rozbitý; (DA).

destrucar(se), tr/ intr/zvrat. (1) tr. (Nik): uhodit, zničit, praštit; (2) intr., zvrat. (Nik): ublížit si, poranit se; spadnout; (RAE, DA).

destrurque, m. (1) (Nik): bouřlivý večírek s alkoholem; (DA).

destrurambar(se), tr/intr., zvrat. (1) (Salv): zbořit, zbourat; (2) (Salv): zhroutit se, zřít se (o domě); (DA).

destrurumbudo, -da, adj. (1) (Salv): zřícený nebo spadlý z velké výšky; (DA).

destusada, **destuzada**, f., lid. (1) (Hond): krádež, loupež; viz též: *robada*; ■ Var.: *destuzada*; (2) (Hond, Salv): odstranění listu obalující kukuřičný klas; ■ Var.: *destuzada*; (DA).

destusado, m. (1) (Kost): přehnaně velké inkaso; (DA).

destusado, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost): o kukuřičném klasu: zbavený obalujícího listu; ■ Var.: *destuzado*; (2) (Hond, Salv): okradený, oloupený; (DA).

destusador, m., venk. (1) (Kost): nůž na odstranění listů z kukuřičného klasu; ► je dřevěný, hladký a ostrý; (DA).

destusar(se), tr., zvrat. (1) (StřAm; Hond, Salv, Nik, Kost, sevKol): zbavit listů (kukuřičný klas); (2) (Kub): ostříhat (hřívu); (3) (Guat): obrát (o peníze); (RAE, DA). • (4) (Guat): šeptat; (AM, MM). • (5) (Hond, Salv, Nik, Kost): krást, okrást; viz též: *ladronear*; (6) venk. (sevEkv): (vy)loupat kukuřici; (7) (Kost): účtovat si víc než je stanoveno zákonem; ■ Var.: *destuzar*; (8) (Portor): šlehat bičem, (z)bičovat; viz též: *estusar*; (9) (Portor): snažit se, usilovat, namáhat se; viz též: *estusarse*; (DA).

destuse, m. (1) (Hond, Salv): odstranění listů z kukuřičného klasu; (DA).

destustuzar, tr. (1) (Chil): zlomit si vaz; (2) zlomit si kyčel; (AM, JD, MM).

destutanado, -da, adj. (1) (Kub): viz: *desconchinflado, desconchinflarse*; (DMC). • (2) (Dom): unavený z přepracování; přepracovaný; (3) (Dom): unavený; viz též: *descanchinflado*; (4) (Dom): odvolaný z funkce, propuštěný z práce; (DA).

destutanar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Chil, Kol): odstranit kostní dřeň; (2) usilovat o něco; (AM, JD, MM). • (3) zvrat. (Kol): spadnout; př.: *Jaime se destutanó cuando la rama del árbol donde estaba sentando no soportó su peso y se rompió*; ► slang; (RF). • (4) tr., lid. (Kub): rozbít, zlomit; viz též: *rotar*; (5) intr. (Kub, střKol): zranit se při silném nárazu; (6) (Kub): brutálně někoho mlátit; (7) intr. (Kub, Dom): unavit se z přepracování; (8) (Dom): propustit pracovníka; (DA).

destuzada, f., lid. (1) (Hond): krádež, loupež; viz též: *destusada*; (2) (Hond): padání listů; viz též: *destusada*; (DA).

destuzado, -da, adj. (1) (Kost): o kukuřičném klasu: zbavený obalujícího listu; viz též: *destusado*; (DA).

destuzar(se), tr/zvrat., lid. (1) (Hond): krást, okrást; viz též: *ladronear, destusar*; (2) venk. (jvMex, Hond): odstranit list, který obaluje kukuřičný klas; (DA).

desubicación, f. (1) (Bol, Par, Arg, Urug, Kub): nevhodné slovo, nevhodný čin; (DA).

desubicada, f. (1) (Bol, Chil): nevhodný, nežádoucí výraz; (DA).

desubicado, -da, adj/subst. (1) (Bol, Guat, Ven, Mex, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Per, Arg, Urug): neslušný; chovající se nevhodně; (RAE, DA). • (2) (Mex aj.; Hond): zmatený, popletený, dezorientovaný; *vykolejený*; př.: *en manos de un desubicado*; (BDE, DA).

desubicar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (spíše v Am): odstranit, vyhodit (z místa); i zvrat.; (2) zvrat. (Bol, Guat, Ven): ztratit se; (RAE). • (3) tr. (Arg, Kol, Chil, Ven, Mex, Urug, Guat, Nik, Kost, Per, Bol): zmást, poplést, dezorientovat; př.: *el tiro con efecto desubicó al arquero y vino el gol*; (4) intr. (Nik, Dom, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Kub): říct nebo udělat něco nevhodného; (5) (Per, szArg, Urug): neodpovídat situaci; (6) intr. (Hond, Kost, Per): ztratit ústřední motiv tématu; (BDE, DA).

desubique, m. (1) (Hond, Kol, Bol): prostorová dezorientace; (2) lid. (Kub, Arg, Urug): viz: *desubicación*; (DA).

desuerado, m. (1) (Ekv): oddělení syrovátky od mléka při výrobě sýru; (DA).

desuerado, -da, adj. (1) (Ekv): o sraženém mléce, od kterého byla oddělena syrovátka; ■ Syn.: *desuere*; (DA).

desuerar, tr. (1) (Ekv, Mex, střVen): oddělit syrovátku od mléka při výrobě sýru; (RAE).

desuere, m. (1) (Ekv): viz: *desuerado*; (DA).

desueto, -ta, adj. (1) (Kol): nepoužívaný (o věci); (DA).

desuetud, f. (← fr. *désuétude*) (1) (Kub): nezvyk; (MS).

desunificar, tr. (1) (Chil, Guat): oddělit, rozdvojit; (AM, JD, MM).

desuñir, tr. (1) arch. (Arg, Urug.): vypřáhnout, zbavit jha (dobytek); (RAE).

desurtido, -da, adj., venk. (1) (Kol, Per, Arg): špatně zásobený (krám, obchod); (RAE).

desurtir, tr. (1) (Per, Portor): přestat zásobovat; (AM, MM).

desvaciar(se), tr., intr., i zvrat. (1) (Hond, Salv): vyprázdnit nebo vylít obsah nádoby; (2) (Hond, Salv): o nádobě: vyprázdnit se; (DA).

desvalagado, -da, adj. (1) (Mex): viz: *desbalagado*; (DA).

desvalije, m. (1) (Hond): vykradení, vyloupení (domu, obchodu); (DA).

desvalijar, tr. (1) (Arg): vykrást něčí obydlí; (MM).

desvalorar, tr. (1) (Chil, Ekv): diskreditovat, připravit o důvěru; (AM, MM).

desvaneó, m. (1) (Chil, Portor): blouznění; (AM).

desvarada, f. (1) (Kol): provizorní oprava poškozeného vozidla; (2) (Chil): vytažení lodi (uvízlé na mělčině) na hladinu; ■ Syn.: *desvaramiento*; (DA).

desvaramiento, m. (1) (Chil): vytažení na hladinu (o lodi); viz též: *desvarada*; (DA).

desvarar(se), tr., intr. i zvrat. (1) (Kol): zachránit se; dostat se z finančních problémů; vyjít z obtížné situace; (BDE). • (2) (Kol): provizorně opravit závadu na autě; (DA).

desvare, m., lid. (1) (Kol): provizorní oprava porouchaného vozidla; (2) (Kol): dostání se ze špatné situace; (DA)

desvasada, f. (1) (Ag, Urug): zastřížení a očištění kopyta jezdeckého zvířete před okováním; (DA).

desvasador, m., lid. (1) (Arg, Urug): nůž; ► slouží na zastřihávání kopyta jezdeckého zvířete; viz též: *naifa*; (DA).

desvasar, tr. (1) (Arg): očistit nebo ostříhat hřívu (kopytníka); (AM, MM). • (2) (Arg, Urug): zastříhnout kopyto jezdeckému zvířeti před okováním; (3) (Portor): odslinit kohouta po zápase; ► odslinění se provádí zavedením ptačího brka do krku; (DA).

desvelada, f. (1) (Hond, Mex, Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Per, Bol, Chil): nespavost; (2) *darse una* ~ (Kub, Mex, Pan, Bol): nemoci usnout, budít se, nemoci spát; (RAE, DA).

desvelizar, tr. (←*develizar*) (1) (Guat, Nik, Hond): objevit, odhalit; strhnout někomu závoj; ■ Var.: *develizar*; (RAE).

desvenado, m. (1) (Hond): odstranění žil tabákového listu; (DA).

desvenado, -da, adj. (1) (Hond): o tabákovém listu: bez žil; (DA).

desvenadora, f. (1) (Hond): řezací stroj na tabák; ► ovládá se ručními pedály, řeže a odděluje řapík a hlavní žíly tabákového listu; (DA).

desvenar, tr. (1) (Mex): odstranit žilky z pálivých papriček; ► principem je snížit jejich pálivost; (2) (Hond, Kub): odstranit z tabákového listu tlustá vlákna; (DA).

desvengar, tr. (1) (szPer): snížit nadměrné množství; (DA).

desvergue, m. (1) hovor., vulg. (Salv, Hond): bordel, nepořádek; (2) (Hond): výprask, facka; (RAE). • (3) lid. (Hond, Salv, Nik): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (4) (Hond): budižkničemu; bordelář; buřič; (DA).

desvestir(se), tr., i zvrat. [Š: *desnudarse*] (1) (Š < Am) (Arg aj.): svléknout (se); př.: *se me ha presentado tres veces cayéndose de borracho, había que ayudarlo a desvestirse*; (BDE). • (2) tr. (Bol): demontovat ukradené auto (s cílem prodat jeho části); ► bol. argot *coba*; (HB).

desviada, f. (1) (Bol): prostitutka; ► bol. argot *coba*; (HB).

desviadero, m. (1) (Mex): odstavná kolej; (DA).

desviado, -da, adj. (1) (Bol): opilý; ► bol. argot *coba*; (HB).

desviarse, zvrat. (1) (Bol): opít se; ► bol. argot *coba*; (HB).

desviejadero, m. (1) (Mex): vysoká úmrtnost starších lidí; (RAE).

desvincular, tr. (1) (Arg, Chil): zrušit amortizaci; (2) (Arg, Guat, Portor): ztratit pouta k někomu; (3) přijít o přátele; (AM, MM).

desvielado, -da, adj. (1) (Portor): unavený, vyčerpaný, utahaný; (DA).

desvío, m. (1) (Arg, Bol, Chil, Hond, Portor, Urug, Kost): výhybka, vedlejší kolej; (2) ~**muerto** (Ar.): slepá kolej; (3) **echar por el ~¹** (Chil): svést ze stopy; (4) **echar por el ~²** (Chil): zbavit se, zřít se (někoho); (RAE, DA). • (5) **mandar al ~** (Per): někoho zmást, svést někoho z cesty; (6) (Pan): opustit, zanechat někoho nebo něco; (7) **por el ~** (Chil): jen tak bokem; jen tak mimochodem; (8) **tirar al ~** (Pan): opustit někoho nebo něco; (DA).

desvirado, adj/subst. (1) (Bol): vypáčený zámek; ► bol. argot *coba*; (HB).

desvirar, tr. (1) (Kub): zdecimovat, zničit; př.: *el ejército desviró a los bandoleros*; (2) (Kub): vyrovnat, srovnat; ► účty, příjmy, výdaje; př.: *voy a desvirar el presupuesto*; (DMC). • (3) (Bol): vypáčit zámek; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) (szArg): ustříhnout kůži na velmi tenké proužky a přichystat si jejich konce k snadnějšímu zaplétání; (DA).

desvirgar, tr., přen. (1) (Hond): poprvé něco vyzkoušet; (DA)

desvirolado, -da, adj. (1) (Kost, Kol): pomatený, šílený; (2) (Kol): zahloubaný, zadumaný, ponořený; (DA).

desvirolar(se), intr., zvrat. (1) (Kol): oprostít se; neuvědomit si dění kolem; (2) (Kost): zbláznit se, přijít o rozum; (DA).

desvirro, m. (1) (Bol): opasná ledvinka; ► bol. argot *coba*; (HB).

desvisado, -da, adj. (1) (Hond): mající zrušené vstupní víza do nějaké země; (DA).

desvolcanarse, zvrat. (1) (Kol): zbořit se, zřítit se; (AM, JD).

desvoluntado, -da, adj. (1) (Salv): nesvévolný, nerozhodný; (DA).

desyemado, -da, adj. (1) (Portor): impotentní; ■ Var.: *esñemado*; (2) (Portor): neambiciózní; ■ Var.: *esñemado*; (3) vulg. (Portor): skleslý, vyčerpaný; ■ Var.: *esñemado*; (4) vulg. (Portor): dezorientovaný; ■ Var.: *esñemado*; (DA).

desyemar(se), tr. (1) (Am): odstranit žlutek z vajíčka; (2) (Mex): odstranit pupence z tabákové rostliny (aby listy více vyrostly); (JD, MM). • (3) (Portor): zůstat neplodný (o muži); ■ Var.: *esñemarse*; (4) vulg. (Portor): unavit se; ■ Var.: *esñemarse*; (DA).

desyerba, f. (1) ~ **conuco** (Dom): viz: *xkaná*; (DA).

desyerbe, m. (1) (Kub, Hond, Mex, Kost, Dom, Kol, Ekv, Bol, szArg): odstranění plevelu, pleť; ■ Var.: *desyerbo*; (RAE, DA).

desyerbamiento, m. (1) (Hond): odstranění plevelu; (DA).

desyerbo, m. (1) (Hond, Portor, Kol, Ven): viz: *desyerbe*; (DA).

desyugular, tr. (1) (Hond): podříznout; (DA).

desyuntar, tr. (1) (Hond, Nik, Dom, Bol): sundat jařmo (o dvou volech; mulách); (DA).

desyuyar, tr., lid. (1) (Arg, Urug): vytrhat o plevel; (DA).

desyuye, m. (1) (Arg, Urug): vytrhání plevelu; (DA).

detal, m. (1) (Ven, Kol, Arg): obchod se smíšeným zbožím na vesnici nebo v kasárnách; (RR). • (2) **al** ~ (Ven, Pan, Kol): v malém; (RAE, DA). • (3) **venta al** ~, maloobchod, viz též: *mayoreo, al mayoreoy, al menudeo*; (EEA).

detallado, -da, adj. (1) (Dom, Ven): maloobchodní; (DA).

detallar(se), intr/tr. (1) tr. (Guat): pusinkovat se, líbat se, ocicmávat se, muchlovat se; př.: *no dejaron de detallar ni cuando entró el profesor al salón de clases*; ► slang; (2) (Kol, Ven): dívat se pozorně (na koho, co); (RF, DA).

detallar, tr. (1) (Am): obchodovat v malém; (MM).

detalle, m. (1) (Arg): kancelář v kasárnách; (RR). • (2) (Arg, Dom, Guat, Mex, Portor): maloobchod, (3) **vender al** ~ (Arg, Dom, Guat, Mex, Portor): obchodovat či prodávat v drobném; (4) (Guat): milostné dobývání; (AM). • (5) **precio al** ~ (Am): maloobchodní cena; (6) (Guat): flirt; (JD). • (7) (Mex, Guat): milenec; (8) (Guat): rande; (9) ~ **de carpintería** (Hond): malý detail, maličkost, drobnost; (DA).

detectar, tr. (← angl. *to detect*) (1) (Am): zjistit, objevit; (2) (Am): zachytit něčí stopu, signál, znamení; (MM).

detective, m. (← angl. *detective*) (1) (Am): agent tajné policie; (MM).

detectivismo, m. (1) (Kol, Ven): detektivní profese; (DA).

detector, m. (← angl. *detector*) (1) (Am): vlnový přijímač, hlavní zařízení u televizních a rozhlasových přístrojů; (MM).

detelengao, -gaa, adj. (1) (Dom): viz: *destelengado*; (DA).

detelengar, tr. (1) (Dom): viz: *destelengar*; (DA).

detelengue, m. (1) (Dom): viz: *destelengue*; (DA).

detener, tr. (1) (Mex): držet (co); (DA).

detenido, -da, subst/adj. (1) ~ **desaparecido** (Chil): vězeň na útěku; (DA).

detentar, tr. (1) (Arg): vykonávat; př.: *detentar un cargo*; (JD).

detente, m. [Š: *amuleto*] (1) (Portor): amulet; (RR).

determinado, -da, adj. (1) (Arg, Mex, Par): odhodlaný, rozhodnutý, odvážný; (2) (Arg, Mex, Par): tvrdohlavý, umíněný, pánovitý; (MM). • (3) **ser muy ~ para el trabajo** (Am): být celý žhavý do práce; (JD).

determinar, tr. (1) (Arg, Par): rozhodnout se, autoritativně něco vyřešit; (MM). • (2) (Kol): všimnout si; (JD). • (3) (Hond, Pan, Kol): věnovat někomu očividnou pozornost; (DA).

detoconar, tr. (1) (Dom): viz: *destoconar*; (DA).

detrás, adv., předl., lid. (1) (Per, Portor): po, za; (AM). • (2) **en su** ~ (Per): za jeho zády; (JD). • (3) **detrás mío/nuestro, etc.**, hovor. [Š: *detrás de mí, de nosotros, etc.*] (Š < Am) (Arg, Mex, Par, Per, Urug aj.): za mnou; za námi atd.; př.: *el otro día, en el club, mientras jugábamos un partido de loba, tenía parado detrás mío al sobrino del gobernador*; (BDE). • (4) **estar** ~ (Kub): mít hluboko do kapsy; ► nacházet se v těžké ekonomické situaci; př.: *en estos días estoy detrás*; (DMC). • (5) **salirle con un ~ para a(de)lante** (Dom): odpovědět někomu hrubě, nevychovaně; (DA).

detrasito, adv. (1) (Am): hned za; př.: *detrasito de él, en la sombra, aguardaba el Tilcuate*; (BDE).

detrimental, adj. (← angl.) (1) (Portor): nevýhodný; škodlivý, škodící, poškozující; (DA).

detritus, m. (1) (Am): odpad vzniklý z rozkladu organických těl; (MM).

detroit, adj/adv. (1) **por** ~¹(Mex, Per, Chil, Hond): ze zadu (sexuální poloha); (2) **por** ~²(Per): zadem, ze zadu; (DA).

detse (detze), m. (1) mex. třešeň, viz: *capulín*; (NET).

detur, m. (← angl. *detour*) (1) (USA): objížďka; (MS).

deturpar, tr. (1) (Am): diskreditovat; (JD).

detze, m. (1) mex. třešeň, viz: *capulín*; (NET).

deu, m. (1) (Chil): kožařka; ► keř z čeledi kožařkovité (lat. *Coriariaceae*); květy a listy jsou jedovaté; ovoce černohnědé, jako hrách; obsahují mnoho třísloviny, a proto se jich užívá při úpravě kůže i k barvení na černou; ■ Syn.: *huique, matarratones*; (MM).

deuda, f. (1) ~ **asentada** (Arg): založený dluh; (2) ~ **ilíquida** (Arg): nevyrovnaný dluh; (JD). • (3) ~ **política**, lid. (Hond): peníze, prachy; viz též: *plata*; ► *tyto peníze dluží Národní volební soud politickým stranám za každý obdržovaný hlas ve všeobecných volbách*; (DA).

devaluación, f. (← angl. *devaluation*) (1) (Am): znehodnocení, devaluace; (MM).

devanado, -da, adj. (1) (Salv): uvězněný; (2) (Hond): o zboží (zejm. banán, třtinový cukr): (za)balené; (3) (Portor): o koni: s postranní, okázalou, nízkou a pohodlnou chůzí; (DA).

devanador, m. (1) (Mex): naviják; (MM). • (2) (Hond): viz: *devanadora*; (DA).

devanadora, f. (1) (Hond): křovinař aksamovitý (*Bothrops asper*); ► z čeledi zmijovitých (lat. *Viperidae*); viz též: *terciopelo*; ■ Var.: *devanador*; (DA).

devanar(se), tr/intr., i zvrat. (1) zvrat. (Kub, Guat, Mex): kroutit se, svíjet se; (2) zvrat. ~ **de risa** (Kub, Guat, Mey): válet se smíchy; (3) ~ **de dolor** (Kub, Guat, Mex): svíjet se bolestí; (4) ~ **los sesos** (Kub, Guat, Portor): dělat/mluvit nesmysly, lámat si hlavu; (AM). • (5) tr. (Mex): zaprasit, zasvinit; (JD). • (6) tr. (Hond, Salv): shodit někoho nebo něco v křečích na zem; (7) intr. (Hond, Salv): o jízdám zvířeti: (vy)válet se na zemi; (8) (Hond): rozlít se, rozsypat se (co) po podlaze; ■ Var.: *devanear*; (9) tr. (Hond): zavázat, zabalit něco (zvl. nerafinovaný cukr); ■ Var.: *devanear*; (10) tr. (Hond): ručně vyrábět doutníky nebo cigarety; (11) intr. (Hond): zakrýt se, přikrýt se dekou; (12) ~ **el hilo de la conversación** (Portor): chápat průběh hovoru; (13) ~ **se los sesos** (Guat): mluvit nesmysly, blábolit; (DA).

devane, m. (1) (Salv): úsilí, námaha; oběť, obětování; (2) (Hond): nezákonná obchodní transakce; (DA).

devanear, tr. (1) (Hond): zabalit, zavinout, ubalit (co); viz též: *devanar*; (2) (Hond): rozlít, rozsypat, rozházet (co) po zemi; viz též: *devanar*; (DA).

devaneo, m. (1) (Hond): dohoda, obchod, ujednání mezi dvěma osobami; (DA).

develación, f. (1) (Pan, Hond, Dom): odhalení (sochy, díla., portrétu,...); (RAE, DA).

develizar, tr. (1) (Nik, Hond, Kost, Dom): odhalit (sochu, dílo...); (RAE, DA).

develomen, viz: *reparto*; (DMC).

deveras, adv. (1) (Mex, Guat, Nik, Kost, Bol): opravdu; (2) **de a** ~ (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, jižEkv, Per, Bol): opravdu, vážně, vskutku, pravdivě; ■ Var.: *de deveras*; (3) **de** ~ (Mex, Dom): viz: *de a deveras*; (DA).

deveritas, adv. (1) (Bol): doopravdy; (DA).

devisadero, m. (1) (Mex): rozhledna, věžička, hlídková věž; (JD).

devis, m. (1) **de a** ~ (Mex): doopravdy; ■ Var.: *de a debis*; (DA).

devisar, tr. [Š: *divisar*] (1) (Mex): spatřit, rozeznat; (RR).

devoción, f. (1) (Hond): viz: *agradecimiento*; (DA).

devolver(se), tr/intr., i zvrat. (1) zvrat. (StřAm, Kol, Chil, Mex, Portor, Dom, Ven, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Ekv, Per, Bol): vrátit se; př.: *me devolví a casa*; (RAE, AM, BDE, DA). • (2) ~ **la vianda** (Chil): krmit rybičky (ve smyslu zvracet); (JD). • (3) zvrat. (Ven): vrátit se; př.: *Fulano se devolvió para su casa*; (2) (Nik): navrátit se; př.: *lo que yo no quería era devolverme cincuenta metros en ese lodazal*; (BDE). • tr. (3) **que te devuelvan tu dinero** (Kub): to tě ale vypekli; ti s tebou pěkně vykejvali; to si z tebe ale hezky vystřelili; ► oklamali tě; př.: *me dijeron que ella es una buena persona, —que te devuelvan tu dinero*; (DMC). • (4) ~ **atenciones**, lid. (Kol): (vy)zvracet (se); viz též: *deponer*; (5) **sin** ~ (stř. a zápBol): v dětských hrách; ► **uživ. se, když hráč, který dostane babu ji už nemůže oplatit**; (6) ~ **la mano** (Chil): oplatit laskavost; (7) ~**se en u** (Ven): točit se v opačném směru; (DA).

devorar(se), tr/zvrat. (1) (Kub): **natrhout** při zkoušce; př.: *me las devoré*; (JD). • (2) **se la devoró**¹ (Kub): ten tomu dal, tím tomu nasadil korunu, to se mu teda povedlo (ironicky); př.: *en vez de dejar a la madre en la casa, la llevó a un asilo, ¡se la devoró!*; (3) **se la devoró**² (Kub): ten je ale dobřej, to je borec; ► vyjádření obdivu; př.: *sacó cien en el examen, se la devoró*; (4) **se la devoró**³ (Kub): tý brďo, týjo; ► vyjádření údivu; př.: *sabes que corrió dos millas en seis minutos, se la devoró*; (DMC). • (5) (Salv): mít dluhy; (6) ~**sela** (Kub, Ven): dělat velmi dobře něco; ■ Syn.: *comérsele*; (DA).

comérsele, (1) viz: *devorar(se)*; (DA).

devoto, -ta, m/f. (1) (Chil): svatý patron; ► světec, kterého člověk uctívá; (MM). • (2) ~ **de San Cornelio** (Kub): paroháč; ► o podvedeném manželovi; (JD). • (3) **ser ~ consumado de siete potencias** (Kub): používat laciný parfém; ► „Siete Potencias“ je značka parfému; (DMC). • (4) ~ **de la Virgen del Codo** (Pan, Per, Arg, Urug): lakomec, skrblik; (DA).

devuelta, f. (1) (zápKol, Portor, Dom): vrácení přeplatku; (AM, DA). • (2) lid. (Dom, zápKol): peníze, prachy; viz též: *plata*; (DA). • (3) **en** ~ (Ekv): naopak; (RR). • (4) (Chil): vrácení, navrácení; (DA).

devuelto, f. (1) (Am): vrácení přeplatku; (JD).

di mí [← Š: *de mí*] (1) (Bol: Yungas): můj, moje; př.: *era una idea di mí* („to byl můj nápad“); *ya es mi obligación di mí* („teď už je to moje povinnost“); ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

día, m. (1) ~ **de manteles largos** (Salv, Mex, Guat, Kost, Bol): významný den, kdy se jedná velice zdvořile až královsky s hosty; (2) **buen** ~ (Arg, Chil, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Per, Bol, Par, Urug): dobrý den; (3) ~ **por medio** (Am): obden; (RAE, DA). • (4) ~ **de dos cruces** (Kub): neděle a všechny církevní svátky; (5) ~ **de una sola cruz** (Kub) menší církevní svátek; (6) **peso del** ~, viz: *peso*; (7) **un** ~ **con otro** (Mex): někdy; (RR). • (8) **quedarse uno de** ~ (Portor): zůstat překvapený; (9) **el** ~ **bueno, meterlo en casa** (Dom): železo se musí kout, dokud je žhavé; (AM). • (10) **buen** ~ (Am): dobrý den; (11) ~ **a día** (Am): den po dni; (12) **de** ~ **de por medio** (Kost): obden; ■ Var.: *día por medio*; (13) **el mero** ~ (Mex): velký či slavný den; (14) **los otros** ~s (Am): onehdy; (15) **el** ~ **del pico**¹ (Chil): až naprší a uschne; (16) **el** ~ **del pico**² (Chil): v neurčité době, v budoucnu; (17) **el** ~ **de san blando que no tiene cuando** (Chil): na svatého Dyndy, co nebude nikdy; až naprší a uschne; ► používá se, chceme-li říci, že to nebude nikdy (JD). • (18) **Día de (los) Muertos** (Mex aj.; US, Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Portor, Per): den mrtvých; Dušičky; památka zesnulých; př.: *el aumento de las ofrendas el Día de los Muertos*; (19) ~ **domingo (lunes, etc.)**, m. (Nik, Arg, Per): neděle (pondělí atd.); př.: *era un día domingo, como a las diez de la mañana; la restricción del tránsito, que no comprenderá los días domingos ...; días lunes; salida a las 20.30 hs; días miércoles ...*; (20) ~ **patrio** (Mex aj.): státní svátek; viz též: *patrio*; (BDE). • (21) ~ **feriado**, svátek, den pracovního klidu, viz: *feriado*; (22) ~ **festivo**, svátek, den pracovního klidu, viz: *feriado*; (23) ~ **(de) por medio** [Š: *un día sí y otro no*] (Arg, Chil, Urug, Ven, Kost, Kub, Portor, Ekv, Per, Bol): každý druhý den, obden; ■ Syn.: *un ~ sí y otro no* (Mex); (24) ~ **sándwich** (Chil, Arg, Urug): prodloužený víkend, viz: *sándwich, hacer un sándwich*; (EEA). • (25) **acordarse hasta del** ~ **en que uno nació** (Kub): vidět andělíčky, všechny svatý; ► silně se udeřit; př.: *fue tanto el dolor en el pie cuando me cayó encima la plancha que me acordé hasta del día en que nació*; (26) **aquí, como todos los** ~s (Kub): jde to, mám se pořád stejně; ► hláška z kubánského pořadu „La tremenda corte“; př.: *¿cómo estás tú?, —aquí, como todos los días*; (27) **los** ~s **de rabo de nube** (Kub): (mít) svoje dny, období podrážděnosti; ► *rabo de nube* je kubánský výraz pro počáteční fázi tornáda, podle Kubánců

tento jev může ovlivnit lidskou psychiku; př.: *los días de rabo de nube no se le puede hablar*; (28) **querer alguien todos los ~s carne** (Kub): mít neustále chuť na sex; (29) **tener un ~ chino** (Kub): mít špatný den, být den blbec; viz též: *flor, himno, inventor, noche*; (DMC, DA).
 • (30) **buen ~** [Š: *buenos días*] (Am): dobrý den; (31) **buen ~ de Dios, venk.** (Bol: Yungas; Hond): dej vám pán bůh dobrý den; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS). • (32) **estar en los ~s** (Ven): mít to za pár; počítat dny do porodu, moci každou chvíli родit (o ženě); (33) **~ de cancha** (střBol): tržní den; (34) **~ de finados** (Hond, Kost, Dom, Bol): den náboženského svátku Slavnosti Všech Svatých; ■ Syn.: *día de las almas*; (35) **~ de la virgen** (Salv): v armádě: den výplaty; (36) **~ de las almas** (Dom, Bol): viz: *diade finados*; (37) **~ de los muertos** (US, Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Portor, Per): Dušičky, Svátek zesnulých, Památka zesnulých, Vzpomínka na všechny věrné zesulé, Památka všech věrných zesulých; (38) **~ de tianguis** (Mex): tržní den; (39) **~ del chivo** (Mex): výplatní den; (40) **~ muerto** (Hond, Nik, Chil): den, kdy se nekonají obchodní činnosti nebo se nedaří uskutečnění prodeje či vydělat; (41) **~s grandes** (Hond, Salv): Zelený čtvrtek a Velký pátek; (42) **de ~ claro** (Chil): za bílého dne; (43) **de por ~s** (Kol): o osobě, která pracuje jeden nebo několik dní v týdnu; (44) **~ criollo** (szPan): kulturní den; ► jedná se o souhrn kulturních aktivit, které se konají z důvodu nějaké slavnosti večer pod širým nebem; (45) **~ foguero¹** (Portor): bouřlivý den; (46) **~ foguero²** (Portor): velmi slunečný den; (47) **el ~ de san blando** (Kub, Kol, Per, Bol, Chil): nikdy; na svatého Dyndy; (48) **el ~ de san blando que no se sabe cuándo** (Bol): nikdy; až naprší a uschne; (49) **el ~ del arquero** (Arg): nikdy; (50) **el ~ del huevo** (Pan): v budoucí nebo neurčité době; (51) **en ~ claro** (Chil): za bílého dne; (52) **amanecer con el ~** (Dom): viz: *amanecer en vela*; (53) **coger el ~** (Portor): opozdívát se, stmívat se; (54) **echarse el ~** (Kub): chodit za školu; (DA).

día de las almas, (1) viz: día; (DA).

diaba, f. (1) una ~ fulera (Bol): nakládačka, kterou dostane zatčený delikvent; ► bol. argot *coba*; (HB).

diábetes, f. (1) (Kub): nejít do práce; (DA).

diabetis, f. (1) (Kol, Bol): cukrovka; ► nemoc (zvýšená hladina cukru v krvi); viz též: *diabetis*; (JD, DA).

diábetis, f. (1) (Hond, Salv, Nik): cukrovka; ■ Var.: *diabetis*; (DA).

diabla, subst/adj. (1) llevárselo la gran ~ (Guat, Salv): velmi trpět; být v koncích; viz též: *llevárselo la tiznada*; (2) **ponerse como la gran ~** (Guat, Hond, Salv): rozzuřit se; ■ Syn.: *ponerse como la gran flauta, ponerse como la gran púchica, ponerse como la gran puta*; (3) **subst/adj. (Portor):** sexy žena, kočka, kost, žena k nakousnutí; (DA).

diablada, f. (1) (Mex, szArg): uličnictví, čertovina; (2) (Per, Bol, Chil): typický tanec, při kterém se tanečníci převlékají za čerty; (3) (Hond, Nik): skupina čertů; (RAE, JD, DA).

diablal, m. (1) (Mex): fůra lidí, moře lidí; dav, nával, houf, velký spolek; (AHM, JD).

diablar, viz: diablal; (JD)

diablero, m. (1) (Mex): pracovník, který na rudlu dováží zboží na trh; (DA).

diablico, m. (1) pl. (Per): lidový tanec, při kterém se tanečníci převlékají za d'ábly; (2) (Pan): člověk převlečený za čerta na oslavě; (3) **~ limbo** (Pan): osoba, která se na daných slavnostech převléká do hedvábných šatů různých barev a zvířecí masky; (4) **~ sucio** (Pan): osoba, která se na určitých slavnostech převléká do pruhovaných šatů červené a černé barvy a pestrobarevné masky; ■ Syn.: *diablito sucio*; (DA).

diablito sucio, (1) viz: diablico; (DA).

diablillo, m. (1) (Ekv): ohňostrojek; ► spočívá v pastilce z bílého fosforu, která se zapálí třením; (2) (Hond): kulička střelného prachu; ► zabalená do papíru; exploduje, když se na ni stoupne nebo o něco narazí; (3) (Kost): tesařské kladivo; (4) (Kost): poříz; ► truhlářský nástroj s čepelí a rukojetí na obou koncích sloužící k podélnému ořezávání dřeva; (5) (Portor): stračka malá (*Lonchura cucullata*); ► pták z čeledi astrildovitých (lat. *Estrildidae*), dorůstá do délky 10 cm, má krátký a tlustý zobák, podsadité tělo a tmavé peří, které kombinuje černou, kaštanovou a zelenou, se spodní částí krémové barvy a černým ocasem; (DA).

diablito, m. (1) (Kub): černý otrok, oblečený do svých typických šatů, který tancoval po ulicích a to především na Tři krále; ► jeho pravé jméno je *íreme*, i když všichni ho dnes znají pod jménem *diablito*; tuto postavu přivezli černoši, kteří jako otroci přijeli do Ameriky; s postupem času tato postava vstoupila do kubánské kultury; (2) (Mex, Guat): tajná přípojka na elektrický proud; ► zařízení na černý odběr elektrického proudu; př.: *los diablitos son los aparatos que se ponen para que no ande el contador de la luz eléctrica*; (3) (Mex): **rudla**, trakař, ruční vozík bez úložného prostoru; (RAE, RR, JD). • (4) (Kub): panenka ze slámy; ► užívaná při rituálních tancích jedné náboženské sekty afr. původu; (5) (Kub): figurína; ► používaná na karnevalech a folklorních afrokub. obřadech; př.: *¡qué bien baila el diablito ese!*; (DMC). • (6) pl. ~s (Chil): dětská hra; ► hra spočívá v hodů mincí nebo kuličkami do předem vymezeného a číslicemi označeného místa; (7) ~s (Kol): lidová slavnost; ► slavnost se koná v prosinci v kraji Antioquia; (8) ~s (Per): lidový tanec ► tanec skupiny lidí, kteří jsou převlečeni za d'ábly; (AM). • (9) (Ven): **paštika z mleté a pikantní šunky**; (10) (Chil): **náradí**; viz též: *diablito*; (DA).

diablo, m. (1) (Mex): zařízení na černý odběr elektrického proudu; ■ Syn.: *diablito* (viz); (2) (Per): ševcovské kopyto; (3) m., pl. ~s **azules**, bílé myšky (*delirium tremens*); ► život ohrožující stav související s alkoholismem; během deliria pacient halucinuje – může vidět různá malá zvířata; (4) **donde el ~ perdió el poncho** (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): tam kde dávají lišky dobrou noc; (RAE). • (5) (Per): účastník karnevalu převlečený za d'ábla; (6) (Per): hrubá látka, obyčejné plátno; př.: *por la espalda, se veían iguales; sus ternos de diablo fuerte, sus cuellos negros de suciedad*; (7) ~ **de las siete cuerdas** (Mex; Guat): starý ošklivý čert, kterým se straší děti; (8) ~ **y su mujer peleando** (Ven): stav, kdy prší a současně svítí slunce; (9) **ponerse como los ~s** (Kost): hodně se rozčilit, pořádně se rozzlobit; (10) **qué ~s** (Per): co mi je do toho; př.: *y a mí qué diablos que le robara su sacón, cada uno se las arregla como puede*; (11) **y el ~ suelto**, (Kost): a tak dále; (RR). • (12) (Chil, Mex): povoz na čtyřech kolech tažený voly; ► slouží k přepravě dřeva nebo balíků; (13) (Chil, Per): vytahovák hřebíků, páčidlo; viz též: *diablito*; (14) (Chil, Hond, Per): kozlík na tágo; ► dřevěný nástroj sloužící k podepření tága ve hře kulečník; • (15) **se casó el ~** (Par): stav, když prší a zároveň je slunečno; (MM). • (16) **andar (estar) como el ~** (Am): nestát za moc; (17) **le cogió el ~ entre ojos** (Mex): má smůlu; (18) ~ **coronado** (Mex): luciper; (19) **donde el ~ perdió la cachimba (el poncho)** (Am): až v horoucím pekle; (JD). • (20) **caballito del ~** (Mex): vážka; viz též: *aguacil*; (MM). • (21) **patín del ~**, koloběžka, viz: *monopatín*; (EEA). • (22) **marca ~** (Guat, Salv): velký, silný, obrovský, ohromující; př.: *cuando toqué a la puerta de Carla me vino a abrir un fulano con músculos marca diablo, así que mejor inventé una excusa y me largué*; viz též: *marca, marca diablo*; ► slang; (RF). • (23) **llevado del ~** (Kol): mít problémy, být skličný, být na tom špatně, cítit se mizerně, být v hrozném stavu; (M01). • (24) **cogerlo el ~ Tun Tún** (Kub): nachytat někoho na švestkách (na hruškách), načapat někoho v choulostivé situaci; př.: *cuando embarcaban lo robado los cogió el diablo Tun Tún*; (25) **donde el ~ dio las tres voces** (Kub): na hony daleko; př.: *eso queda donde el diablo dio las tres voces*; (26) **que el ~ te escupa el culo si te fallo** (Kub): ať se na místě propadnu, jestli kecám; prostě mi věř a už neotravuj; př.: *se tranquilizó cuando le dije: que el diablo te escupa el culo si te fallo*; (27) **ser algo el ~ Tun Tún¹** (Kub): chaos, zmatek, brajgl; př.: *tu habitación de novia es el diablo Tun Tún*; (28) **ser algo el ~ Tun Tún²** (Kub): mít pozitivní účinky, být po čertech dobrý; př.: *esa nueva penicilina es el diablo Tun Tún*; (29) **ser alguien el ~ Tun Tún¹** (Kub): být velice inteligentní, chytrý jako čert; př.: *el en matemáticas, es el diablo Tun Tún*; (30) **ser alguien el ~ Tun Tún²** (Kub): být rarach, nevychovanec; př.: *ese niño es el diablo Tun Tún*; (31) **donde el ~ dio las tres voces (y nadie lo oyó)** (Kub): daleko; kde lišky dávají dobrou noc; viz též: *guairao*; (DMC). • (32) **estar bien con Dios y con el ~**, lid. (Chil, Arg, Urug): být na dvě strany; sedět na dvou židlích; ► zastávat protichůdné názory za účelem vlastního prospěchu; (33) **estar como ~ dentro de calcetín** (Hond): být v úzkých, ve srabu, maléru; (34) **llevarse el ~** (Mex): viz: *llevarse la chingada*; (35) **matar ~**, lid. (svKol): ptát se dvou lidí najednou na stejnou věc; (36) viz: *pata, ser la pata del diablo*; (37) (Portor): chřestivec netopýří (*Ogcocephalus vespertilio*); ► mořská ryba z čeledi chřestivcovitých (lat. *Ogcocephalidae*), dosahuje až 31 cm délky, je šedavé barvy se světlejšími skvrnami, tělo je kotoučovitého tvaru, má dlouhý ocas a velmi vyvinuté

břišní ploutve; ■ Syn.: *murciélago*; (38) ~ (Dom, Ven): d'áble!; ► pozdrav (kamarádský); (39) **el ~ y la vela** (Kub): a tak dále; (40) **no vaya y sea el** ~ (Nik, Kol): nedej bože, aby..., to by tak ještě scházelo, aby...; ► uživ. se při vyložení obavy, nebezpečí nebo eventuality něčeho; (41) ~ **fuerte**¹ (Per, Bol, Chil): manšestr; ■ Syn.: *rompe diablo*; (42) ~ **fuerte**² (Per): nohoplod (*Podocarpus* spp.); ► strom z čeledi nohoplodovitých (lat. *Podocarpaceae*), dorůstá do výšky 25 m, má zúžené větve a stále zelené listy; velmi ceněný v dřevařském průmyslu; ■ Syn.: *ulcumano*; (43) sevPer): směs cementu a sádry, kterou se pokrývají části domů; (DA).

murciélago, (1) viz: *diablo*; (DA).

rompe diablo, (1) viz: *diablo*; (DA).

ulcumano, (1) viz: *diablo*; (DA).

diablofuerte, m. (1) venk. (Pan, Bol, Per, Chil, szArg): manšestr; (2) (Pan): manšestrové kalhoty; (3) (Per): nohoplod (*Podocarpus* spp.); ► strom z čeledi nohoplodovitých (lat. *Podocarpaceae*), dorůstá do výšky 25 m, má zúžené větve a stále zelené listy; velmi ceněný v dřevařském průmyslu; ■ Syn.: *mañío*, *uncumano*; (4) (sevPer): směs cementu a sádry, kterou se pokrývají části domů; ■ Syn.: *diablotín*; (DA).

diablotín, m. (1) (sevPer): směs cementu a sádry; viz též: *diablofuerte*; (2) (Portor): *Procellaria wilsonii*; mořský pták z čeledi buňňákovitých (lat. *Procellariidae*); ► střední velikosti, ve vrchních částech, které zahrnují i křídla a ocas má načernalé peří a ve spodních částech, po stranách hlavy a na krku je peří bílé; ■ Syn.: *pampero*; (DA).

pampero, (1) viz: *diablotín*; (DA).

mañío, (1) viz: *diablofuerte*; (DA).

uncumano, (1) viz: *diablofuerte*; (DA).

diablotín, (1) viz: *diablofuerte*; (DA).

diablura, f. (1) (Kub, Dom): čertovina, uličnictví; (AM).

diabluría, viz: *diablura*; (JD).

diábolo, m. (1) (Kol): hračka; ► druh káči s úzkým pasem, na kterém je navinuta šňůrka spojená se dvěma hůlkami; pomocí hůlek se káča vyhodí co nejvýš a poté, co je šňůrka plně rozvinutá, se káča navine zpět k hůlkám; (AM).

diacepán, adj. (1) (Nik): o profesorovi: nudný; (DA).

diachacu, m., lid. (← keč. *chaku*„, přípona substantivizace“) (1) (Bol: Pt/vall; jz a střBol): narozeniny; (2) (Bol: Pt/vall): oslava narozenin; (LM, DA).

diachar, intr., lid. (← keč. *chay*„, přípona verbalizace“) (1) (jz a střBol): slavit narozeniny; (LM).

diache;! , citosl. (← *diablo*) (1) (Portor, Dom): k čertu!; ■ Syn.: *jdiacho!*, *jdiango!*; (AM). • (2) lid. (Dom, Portor, Ven): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *jdianche!*, *jmiércole(s)!*; (3) **jea** ~! (Portor): viz: *jea*, *centella!*; (DA).

diacho;! , viz: *jdiache!*; (AM).

diadema, f. (1) čelenka, viz: *vincha*; (EEA).

diagonal, f. (1) (Arg): příčná ulice, příčná třída; (JD).

diagramación, f. (1) (Arg, Chil, Salv, Hond, Urug, Ven): sestavení diagramu; viz též: *diagramar*; (RAE).

diagramado, m. (1) (Nik, Dom, Bol, Chil, Par, Arg): rozvržení, vypracování schématu, grafu nebo kresby; (2) (Nik, Kost, Bol, Chil, Par, Arg): design publikace; (DA).

diagramador, -ra, adj/subst. (1) (Mex, Hond, Nik, Dom, Chil, Urug): grafický, na grafické zpracování; stroj na grafické zpracování publikace; (DA).

diagramar, tr. (1) (Arg, Chil, Salv, Hond, Urug, Ven): vytvořit diagram; ► vypracovat grafické či obrázkové schéma s cílem určit vztah mezi jednotlivými položkami; (2) navrhnout rozměry místnosti; (RAE). • (3) (Arg): (na)plánovat, promyslet; (DA).

diagüevo, m., viz: *huevo*; (RR).

diaguita, adj/subst. (1) m. (Arg, Chil): příslušník ind. kmene diagita; ► kmen obýval území severovýchodní Argentiny v 10-11. století; (2) jazyk diagitů; ► zaniklý jazyk, kterým tito indiáni mluvili, také se mu říká *cacán* či *kakán*; (MM). • (3) (Chil): příslušník stejnojmenného kmene; (4) příslušné adjektivum; (5) nedochovaný jazyk tohoto kmene; ►

dochovala se některá toponyma (Alday, Campillay apod.); (6) ~as, m., pl.: jeden z vymřelých ind. kmenů na území Chile; ► potomci žijí v regionech Copiapó a La Serena, ale při sčítání v r. 2002 se nikdo jako diaguíta nepřihlásil; (EA).

diái (← *de ahí*) (1) ¿y ~? (Guat, Kost): no a?, a co má být?, no a co?; a co ty?; ► slang; (RF). • (2) **en ~** (Dom): potom, dále, následně; (DA).

dialtiro (**de a tiro, de al tiro**) (1) adv., viz: *tiro*; (RR). • (2) (Guat, Mex): zcela, úplně, skrz naskrz; (MM). • (3) (Mex): *de a tiro*; (4) (Guat): ihned, okamžitě; viz též: *altiro*; (DA).

diamante, m. (← angl. *diamond*) (1) (Kub, Mex, Ven, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Portor): vnitřní část baseballového hřiště; ► nachází se v ní nadhazovací meta, domácí meta a mety v poli; ■ Syn.: *cuadro*; *infield*; (RAE, DA). • (2) **tener un ~ en la pinga** (Kub): lovit ženy na peníze; ► o neatraktivním muži; př.: *es muy feo pero debe de tener un diamante en la pinga*; viz též: *pinga*; (DMC).

cuadro, (1) viz: *diamante*; (DA).

infield, (1) viz: *diamante*; (DA).

diamantina, f. (1) (Per): alkoholický nápoj; ► dělá se z pálenky, vajec, mléka, skořice, cukru a citronu; (DA).

diamela, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): jasmín arabský; ► rostlina z čeledi olivovníkovité; má drobný bílý kvítek s jemnou a trvalou vůní; (2) (LaPlat) láska; ► v řeči květin jasmín arabský symbolizuje lásku (MM). • (3) (Portor): jasmín arabský (*Jasminum sambac*); ► jedná se o ozdobný keř z čeledi olivovníkovitých (lat. *Oleaceae*); dosahuje výšky až 3m, má jednoduché, vejčité a vstřícně postavené listy, listoví je tmavě zelené barvy, jeho květenství je jednoduché hroznovité (lata), vonné květy jsou bílé barvy; (DA).

diámíne, citosl. (← it. *diamine*) (1) (LaPla): proboha!; (MS).

diamelo, (1) (Chil): *Guettarda uruguayensis*; rozvětvený keř z čeledi mořenovitých (lat. *Rubiaceae*); viz též: *jasmín del Paraguay*; (DA).

diana, f. (1) (Per): alkoholický nápoj; ► vyráběný z pálenky, mléka, mandlí, kaštanů, strouhaného kokosu a skořice; pije se teplý; (2) (střBol; jižBol): alkoholický nápoj; ► připravovaný z kozího mléka, cukru, skořice a kořalky *singani*; pije se teplý; (3) (Bol, Dom): serenáda, kterou zpívají přátelé a rodiče narozeninovému oslavenci; (4) (Bol): krátký hudební přednes, který se hraje pokaždé, kdy přijde host se svým dárkem; (DA).

dianche, m., eufem. (1) (Hond, Pan): ďábel, čert; (DA).

¡**dianche!**, citosl., venk. (1) (Hond, Dom, Portor, Ven): ■ Var.: ¡*diache!*; (DA).

¡**diantre!**, citosl. (1) (Dom): no teda!, páni!, ty blaho!; (2) ¡~, **que chavienda!** (Portor): to je pech; (DA).

diãñe!, citosl., lid. (1) (Dom): ty blaho!; to je co říct!; viz též: ¡*miércole(s)!*; (DA).

diango, m. (1) (Kub): čert, ďas; ■ Syn.: *diantre*; (JD).

diango!, citosl. (1) (Kub): k čertu!; viz též: ¡*diache!*; (AM).

diapana, f. (1) (Portor): bylina; viz též: *doctorcito*; (DA).

diapositivo, m (1) (Per): diapozitiv; (DA).

diarero, ra, m. a f. (Arg, Bol, Urug, Chil): (1) kamelot (prodavač novin); ■ Var.: *diariero*; (RAE, DA).

diariero, -ra, adj/subst. (1) [Š: *vendedor ambulante de diarios*] (Arg, Urug; Chil, Bol, Par): pouliční prodavač novin; př.: *supo que era el diariero dejando caer el diario*; ■ Var.: *diarero*; ■ Syn.: *canillita* (Arg, Urug), *suplementero* (Chil), *voceador* (Mex), *pregonero* (Ven); (EEA, BDE, RAE, DA). • (2) adj. (Mex): denní, každodenní; (RAE).

diarina, adv. (1) (Nik): každodenně; (DA).

diario, -ria, adj/subst/adv. (1) m. (Kost; Mex): týdenní nákup; ► dělá se v neděli v supermarketu; př.: *le tocaba ir al mercado a comprar el diario de la semana*; (RR). • (2) adv. (StřAm, Bol, Kol, Mex, Per, Portor, Guat, Hond, Nik, Dom, Kost): každodenně; (3) **a ~** (StřAm): každodenně; (AM, DA). • (4) **para el ~** (Mex): všední; na všední den; ► o šatech; (JD). • (5) (Nik, Kost, Dom, Kol): týdenní nákup; (6) (Dom, Kol): ubytovací poplatek; ► tarif, který se denně platí za pobyt a stravu v hotelu, nebo podobném ubytovacím zařízení, nebo na klinice; (DA).

diarismo, m. (1) novinářství; (RAE).

diarista, m/f. (1) (Mex): novinář, novinářka; (JD).

diarrea, f. (1) **tener ~ de palabras y estreñimiento de ideas** (Kub): hodně mluvit a málo myslet; př.: *desde que lo vi por primera vez me di cuenta de que tiene diarrea de palabras y estreñimiento de ideas*; (2) **tener ~ mental** (Kub): plácet nesmysly, mluvit z cesty; př.: *no puedo soportar el hablar una palabra con él pues tiene diarrea mental*; viz též: *colagogo*; (DMC). • (3) subst/adj. (Bol): prudšas; (4) **dar ~**, vulg. (Dom, Chil): o někom nebo o něčem: znervóznit nebo vzrušit někoho; (5) **fregar más que la ~** (Hond): hodně obtěžovat; (6) **joder más que la ~**, vulg. (Hond): viz: *joder la pita*; (DA).

diarrial, f., lid. (1) (Salv): průjem, běhavka; viz též: *cagazón*; (DA).

diarucho, m., i adj. (1) m. (Am): noviny se špatnou pověstí; (2) m. (Am): mizerný plátek (o novinách); (MM, JD). • (3) adj. (Chil): obyčejnský; (JD).

diasco, m. (1) (Pan): ďábel, čert; (DA).

diasce, x. (1) **estar (ser) ~** (Ven): mít pech; (JD).

diasque, m. (1) (Chil, Hond; Salv): ďábel, čert; (AM; DA).

diastre!, citosl., lid. (1) (Nik): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércoles!*; (DA).

diávolo, m. (← it. *diavolo*) (1) (Arg): ďábel; (2) (Arg): diablo; hra s diabolem; (MS).

diatiro, (1) lid. (Mex): viz: *tiro, de a tiro*; (DA).

diay, citosl, lid. (1) ¿ ~?¹, lid. (Hond, Kost): už je to vše?, ještě něco? ; ► užív. se v tázacím tónu; vyj. pobídku, aby mluvčí přerušil svoji řeč; (2) ¿ ~?², lid.vulg. (Kost): ahoj, tak co?; (3) ¿y ~? (Guat): viz: *¿y de ahí?*; (DA).

diay!, cistosl. (1) (Kost, Hond, Urug): jo, fakt (slouží k vyjádření souhlasu, otázky, neznalosti, obdivu, nebo přání aby mluvčí přestal s diskurzem); (2) (Kost, Hond, Urug): čau, ahoj, ... (pozdrav); (RAE). • (3) (Kost): ach jó, bohužel, naneštěstí; ► citoslovce vyjadřující politování, neštěstí; př.: ... *se le está poniendo fea a este carajo; y a mí también, porque diay, ya me metí en el enredo* ; (RR). • (4) (Kost): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércoles!*; (DA).

diazepam, m/f. (1) (Kub): nudný předmět (ve škole); (2) (Kub): nudný profesor; (3) ~ **en vena**¹ (Kub): nudný předmět (ve škole); (4) ~ **en vena**² (Kub): nudný profesor; (DA).

dibidibi, m. (1) (Portor): strom; viz též: *dividivi*; (DA).

dibujar, tr., intr. (1) ~ **la cara** (Bol): zmalovat obličej soupeři; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Bol, Arg, Urug): kličkovat (ve fotbale); (3) (Arg): zfalšovat, pozměnit (bilanční, rozpočtové cifry nebo údaje statistického měření); ► aby byli v souladu; (4) intr. (Portor): ukazovat, předvádět, stavět na odív oblečení, automobil nebo něco nového a atraktivního; (DA).

dibujequito, m. (1) (Kub): obrázek; (DMC).

dibujitos, m., pl. (1) kreslený film, viz též: *caricaturas*; (EEA).

dibujos, m., pl. (1) ~ (animados), kreslený film, viz též: *caricaturas*; (EEA).

dicembrino, -na, adj. (1) (Hond, Dom): prosincový; (DA).

díceres, m., pl. (1) (Andal., Am; Mex, Guat, Hond, Nik, Dom, Ven, Bol, Per): povídačky, povídání; řeči, kecy; (RAE, DA).

dicha, f. (← map. *dichon*, „bodat“): rostlina; ► obecný název pro různé druhy rostlin s bodavými listy; pěstují se v Chile; (RAE). • (2) (Guat): štěstí, haluz, štigro; př.: *por dicha se me ocurrió traer el paraguas... ¡mirá cómo llueve!*; ► slang; (RF). • (3) **por ~** (Kost, Dom): našťestí, bohudík; (DA).

dicharacho, m. (1) (Hond): improvizovaně veršované a zpívané rčení ve fraškách, veselohrách, komediích; (DA).

dichavarse, zvrat. (1) (Kub): kecat; (JD).

diche (← angl. *to dig*) (1) (USA): (1) vozík; (2) výmol; (MS).

dicheya, f. (1) lid. (Chil): cibule; ► *Allium cepa*; pomáhá při rýmě různého druhu, hlavně alergické a při nachlazení, při ucpaném nosu, kašli a počátečních stavech chřipky; osvědčený přípravek při potravinové alergii; (RAE).

dicho, m. (1) (Dom): urážka, (slovní) napadení; zaklení, nadávka; (DA).

dichofeo, m. (1) (Dom): viz: *crístofué*; (DA).

dichosa, f. (1) (Bol): hrnec, mísa; (AM). • (2) (Arg, Bol): nočník (v jazyce gaučů); (MM, JD).

dichosofui, m. (1) (Salv): viz: *crístofué*; (DA).

dichosote, -ta, adj. (1) (Guat): mající štěstí, blažený, šťastný; (DA).

diciente, adj. (1) (Pan, Kol): o kom: výřečný; významný; o čem: důležitý, význačný; (DA).

dició, tr. [Š: *dijo*] (1) (Bol: Yungas): řekl; ► chybný tvar vytvořený analogicky (pravidelně) od nepravidelného slovesa *decir*; dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

dick, m. (1) (Bol): frajer; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *dickero*; (HB).

dickear, tr. (1) (Bol): napařovat se, vychloubat se; ► bol. argot *coba*; (HB).

dickero, m. (1) (Bol): frajer; ► bol. argot *coba*; (HB).

dictación, f. (1) (Bol, Chil): schválení a zveřejnění vládního nařízení; (DA).

dictado, m. (1) (Arg): diktát, příkaz; (JD).

dictamo, m. (1) (Kol): viz: *ponopinito*; (DA).

dictamo, m. (1) ~**real**¹ (Ven): *Ichthyothere terminalis*; ► rostlina z čeledi hvězdnicovitých (lat. *Asteraceae*); dosahuje do výšky 1 m, má květy s bílou korunou, má lékařské vlastnosti; (2) ~**real**² (Kol): viz: *ponopinito*; (DA).

dictamo, m. (1) (Kub): druh pryšce produkující mléčnou šťávu; (2) ~ **real**, *Pedilanthus tithymaloides*) rostlina z čeledi pryšcovitých; (RAE). (3) (Mex): mučenka; ► rostlina z čeledi mučenkovité (*Passifloraceae*); používá se k domácí léčbě; (MM).

dictar, tr. (1) ~ **cátedra** (Dom, Bol, Arg): vyučovat na vysokoškolské instituci nebo instituci vyššího vzdělání; (DA).

dictatorialismo, m. (1) (Dom, Bol): příznivý postoj k diktaturám; (DA).

dictatorialista, adj. (1) (Bol): o způsobu vlády: diktátorský; (DA).

vida, f. (1) (Portor): družka; ► žena, která žije s mužem ve společné domácnosti bez uzavřeného sňatku; (DA).

didactismo, m. (1) (Mex): didaktika; (JD).

dieciocho, m/f. (1) (Pan): klevetník; (DA).

dieciséis, m. (1) **el** ~ (Hond): americký biliár; ► hraje se s 16 koulemi; (2) **un** ~ (Hond): malé množství něčeho; (DA).

diego, m. (1) (Am): desetník; (JD). • (2) (Arg): 10 % z úplatku; př.: *pasale un diego y vas a ver que no nos hace la boleta*; ► slang; (RF). • (3) (Bol): bankovka v hodnotě 10 bolivijských peset; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) (Kub): mince v hodnotě 10 centavos; př.: *dame un diego*; (DMC). • (5) lid. (Bol, Par, Arg, Urug): mince; viz též: *níquel*; (DA).

dientazo, m. (1) (Mex, Ven): pořádné kousnutí, zakousnutí, uhryznutí; (RAE, JD).

diente, m. (1) (Kub): pórovitý kámen s ostrými výběžky; (2) ~ **de caballo** (Salv): živec, sluneční kámen; (RAE). • (3) ~ **de perro**¹ (Kub): špatný člověk, darebák, potvora, bestie, mizera; (4) **pelar el** ~¹, lid. (Mex, Kost, Ven, Par; Kol atd.): zubit se; smát se, usmívat se, až jsou vidět zuby; př.: *no le hizo gracia la cosa; ni siquiera peló el diente*; (RR). • (5) ~ **pela(d)o** (Ven): koketní děvče; (6) **destemplarse los ~s** (Chil, Per): tvářit se mile; (7) **enseñar o señalar los ~s** (Chil, Per): vycenit zuby na koho, tvářit se mile; (8) **meterle el ~ a algo** (Chil, Per, Portor): zakousnout se do; (9) **pelar el** ~² (StřAm, Mex, Portor, Dom, Ven): lichořit; podkuřovat někomu; (10) **pelar el** ~³ (StřAm, Kol, Mex, Portor, Dom, Ven): smát se často, koketně se culit; (AM). • (11) ~ **de perro**² (Kol, Kub): pórovitá skála s mnoha výběžky; (MM). • (12) ~ **frío**¹ (Kub): předkus; ■ Syn.: *diente de conejo*; (13) **no cuento conmigo ni con los ~s** (Kub): ani náhodou (ani za nic) se mnou nepočítej; (14) **meter el** ~¹ (Kub): vynaložit velké úsilí, pořádně se do něčeho položit, zapřít se; př.: *le metí el diente sin importarme el resultado*; (15) **no te afiles los ~s que te los tienes que poner postizos** (Kub): ještě nemáš vyhráno; neříkej hop, dokud jsi nepřeskočil; př.: *mira, no te afiles los dientes que te los tienes que poner postizos, yo soy muy duro en la batalla*; (16) **no te afiles los ~ que de eso tú no comes** (Kub): ty jsi mimo hru; tebe se to netýká; nedělej si na to zálsuk, ty z toho užitek mít nebudeš; př.: *cuando le hablé del negocio y vi su cara le dije: no te afiles los dientes que en esto tú no comes*; (17) **perder los ~s**¹ (Kub): ztratit zájem o sex; př.: *a mi marido yo lo dejo andar con cualquier mujer pues perdió los dientes*; (18) **perder los ~s**² (Kub): ztratit moc; př.: *ya no puede servirte en el gobierno, perdió los dientes*; (19) **tener alguien los ~s postizos** (Kub): nebýt někdo nebezpečný (pes, který štěká, nekouše); př.: *no temas a una pelea con él, tiene los dientes postizos*; (20) **tener el ~ pegado a la pared** (Kub): být na tom špatně; mít hluboko do kapsy; př.: *desde que perdió el trabajo tiene el diente pegado a la pared*; ■ Syn.: *estar comiéndose un cable (con rueda y todo); estar en la fuácata (echo tierra)*; viz též: *cursi, palillo, rueda, tiburón*; (DMC). • (21) ~ **de arado**, venk. (Hond): radlice; ► část zemědělského pluhu, která rozrývá půdu; (22) ~**s pelados**¹, pl. (Guat): o

osobě: usměvavá, sympatická; **(23) ~s pelados²** (Hond): o osobě: hněvivá; zlé povahy; **(24) buen ~**, lid. (Guat, Hond, Pan, Dom, Ven, Per, Bol): o osobě: jedlík, žrout; **(25) de ~ largo**, lid. (Dom, Chil): otesánek; ► osoba, která sní cokoli a ve velkém množství; **(26) de ~s para afuera** (Kol): viz: *de los dientes para afuera*; **(27) de los ~s para afuera**, lid. (Dom, Bol, Chil): o osobě: pokrytec; ■ **Var.:** *de dientes para afuera*; **(28) del ~ al labio** (Guat, Hond, Dom): tahat výmluvy až z paty; falešně, lživě, klamně; **(29) ~ de perro¹** (Kub): pórovitý kámen; ■ **Syn.:** *seboruco*; **(29) ~ de perro²** (Guat): *Capsicum frutescens*; ► druh papričky *chile*; podlouhlého tvaru; velmi pikantní; **(30) ~ de perro³** (Hond): křemen; **(31) ~ de perro⁴**, lid. (Portor): průměrný; neschopný; **(32) ~ de ratón** (Bol): malá pinzeta; ► používaná při chirurgických zákrocích; **(33) ~ de tigre** (Kub): alkoholický nápoj; ► domácí, venkovský destilovaný alkohol; **(34) ~ encarnado** (Bol): o osobě: s velkými špičáky; **(35) ~ frío¹** (Bol; málo použ. Per): o osobě: s vyčnívajícím zubem; **(36) ~ frío²** (Bol, Per): o osobě: pouze s jedním zubem; **(37) ~ frío³**, hanl. (Kub): o osobě: s křivými a vyčnívajícími horními zuby; **(38) ~s cómeme**, přen., lid. (Portor): o osobě: s předkusem; s velmi vyčnívajícími horními řezáky; **(39) primero mis ~s que mis parientes** (Hond, Bol): bližší kabát než košile; **(40) botar el ~ de leche¹**, venk., lid. (Chil): o ženě, která dosáhla pohlavní dospělosti; **(41) botar el ~ de leche²**, lid. (Chil): mít první pohlavní styk; **(42) chuparse los ~s¹** (Hond, Nik): vyjadřovat nespokojenost či nesouhlas pomlaskáváním; **(43) chuparse los ~s²** (Hond): mít pusu od ucha k uchu; smát se; **(44) coger en ~**, málo použ., lid. (Ekv): lézt někomu krkem; ► být někomu někdo nesympatický; **(45) cortar un ~**, lid. (Arg, Urug): o dítěti: prožezávat se zuby; **(46) darse con los ~s contra el suelo**, lid. (Arg, Urug): skřípat zuby; ► snášet nepříjemnosti či velké zklamání; **(47) engañar el ~** (Chil): zahnat hlad; dát si něco menšího; ■ **Syn.:** *engañar el hambre*; **(48) estar con los ~s al sol** (Dom): zubit se; křenit se; stále se smát; **(49) meter el ~²**, lid. (Salv, Kost, Pan): chtít vyvážit zlatem; ožebračit; ► požadovat více než je stanoveno za nějaké zboží nebo službu; viz též: *meter el colmillo*; **(50) pegar el ~**, lid. (Dom, Portor): jíst s velkou chutí; **(51) pelar el ~⁴**, lid. (Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol): usmívat se; ► zejména při flirtování; **(52) pelar los ~s¹**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Portor, Ven, Bol, Par; málo použ. Per): usmívat se; ► zejména při flirtování; **(53) pelar los ~s²**, lid. (Mex): nezpůsobit žádný efekt či poškození; **(54) pelar los ~s³**, lid. (Nik, Kost, Ven, Chil): vycenit zuby; zazubit se; **(55) pelar los ~s⁴**, lid. (Hond, Bol): zamračit se; ► vyj. nelibost, nesouhlas; **(56) tener el ~ largo**, lid. (Chil): mít velkou chuť k jídlu; mít mlsný jazýček; **(57) volar ~** (Guat, Nik): jíst; (DA).

seboruco, **(1)** viz: *diente*; (DA).

dientemeno, m/f. **(1)** (Dom): o osobě: bez jednoho nebo více zubů; (DA).

dientera, f. **(1)** (Pan, Dom): trnutí, nepříjemný pocit zubů; (DA).

dientón, -ona, adj/subst. (← *dentón*) **(1)** lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Per, Bol): zejména o osobě: s velkými zuby; (RAE, DA). • **(2)** m. (Kol): leporinus santanderský; *Leporinus muyscorum*; ► sladkovodní ryba z čeledi úzkotlamkovitých (lat. *Anostomidae*); dorůstá délky až 50 cm; po stranách se zploštělým tělem, širokým u hlavy; se přední částí hlavy špičatou; s výraznými ústy s relativně velkými zuby; na hřbetě tmavá, ve středu bílá se stříbřitými částmi; s tmavou skvrnou na hlavě; viz též: *moino*; **(3)** m. (Portor): *Cynoscion jamaicensis*; ► mořská ryba z čeledi smuhovitých (lat. *Sciaenidae*); dorůstá délky až 50 cm; s paprskovitými ploutvemi; s horní částí těla šedivou, se spodní stříbřitou; s velkými špičatými zuby v horní čelisti; (DA).

dientú, adj. **(1)** hanl. (Dom): o osobě: s velkými zuby, zejména řezáky; (DA).

dientuda, f. **(1)** (Am): zubatá; ► symbolizuje smrt; (JD).

dientudo (dentudo), -da, adj/subst. **(1)** m. (Arg; Urug): druh říční ryby (*Oligosarcus oligolepis*); ► dosahuje délky 30 cm, žíví se drobnými rybami a korýši; žije v oblasti La Plata a v přítocích; ■ **Syn.:** *dentudo pintado*, *dientudo común* (Arg); (RR). • **(2)** adj/subst. lid., hanl. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Kol, Per, Bol, Chil, Arg): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dientuso*; **(3)** m. (Bol, vých a svArg, Urug): tetralka; *Oligosarcus* spp.; ► ryba z čeledi tetrovitých (lat. *Characidae*); stříbřitá s lesklými šupinami; s velmi výraznými horními zuby; viz též: *dentudo*; (DA).

dientuso, -sa, adj/subst. **(1)** adj. (Kub, Mex): zubatý; (MM). • **(2)** m/f., i adj. (Kub): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dientudo*, *dientuzo*; **(3)** (Kub): viz: *dientuzo*; (DA).

dientuzo, -za, adj/subst. (1) m. (Kub): žralok; viz též: *dentudo*; ■ Var.: *dientuso*; (2) (Kub): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dentudo*; *dientuso*; *dientudo*; (DA).

diésel, m. (1) [Š: *gasóleo*] (Chil, Mex): nafta; ■ Syn.: *gas-oil* (Arg), *petróleo* (Chil), *gas oil* (Urug), *gasoil* (Ven); (2) **motor (de) ~**, naftový motor, viz: *motor gasolero*; (EEA).

dieta, f. (1) **tener ~** (Ven): být trpělivý, zachovat klid; (AM). • (2) (Arg, Mex, Par, Urug): diety; ► náhrada výloh při služební cestě, které dostávají úředníci zvolení v lidových volbách; jedná se zejména o poslance a senátory; (MM). • (3) **romper una mujer la ~** (Kub): otěhotnět; (DMC). • (4) **venk.** (Hond, Kol, Salv): bezprostřední poporodní období; viz též: *periodo*; (5) **la ~ del lagarto** (Chil): druh diety; ► málo jídla, bohatá sexuální činnost; (DA).

dietista, m/f. (1) (Chil, Mex, Per): dietetik; dietolog; ► výživový poradce; př.: *llega a Chile un médico dietista de fama mundial*; (BDE).

diez, m. (Kost): (1) mince o hodnotě 10 centimů (měnová jednotka *colón*); př.: *compró en pan el único diez que le bailaba en la bolsa*; (RR). • (2) **las ~ de última**¹ (Arg, Chil, Per): práce či protivenství, které je nutné snášet; malér; (3) **las ~ de última**² (Kol: Riohacha): na poslední chvíli, nečekaně; (AM). • (4) **las ~ de última**³ (Chil): snaha uzavřít dobrý obchod; (MM). • (5) **dar la ~ de última** (Kub): skoncovat s čím; (JD). • (6) **coger un ~** (Kub): dát si voraz, dát si na minutku pauzu; př.: *cogí un diez en el trabajo hoy*; ■ Syn.: *coger un respiro*; (7) **pasar por un tamiz diecisiete veces más fino** (Kub): pořádně si něco proklepnout; ► prozkoumat něco; př.: *ese expediente lo voy a pasar por un tamiz de diecisiete veces más fino*; (8) **pasarse para la mil ~** (Kub): přestoupit (přejít) na jinou kolej; ► změnit něco; př.: *ya yo no trabajo ahí, me pasé para la mil diez*; (DMC). • (9) ~ **cohetes, toletes**, m. (Dom/US): deset dolarů; (SUS). • (10) ~ **centavos** (Pan): mince 10 centavos; ■ Syn.: *daim*; (11) **puros dieces** (Kost): velmi dobře; (DA).

diezmillo, m. (1) (Mex): svíčková pečeně, filé; (RAE).

diezmo, m. (1) **los ~s de Olancho** (Hond, Nik) přehnaná cena za něco; (DA).

diezón, m. (1) (Am): desetník; (JD).

diferencial, adj/subst. (1) adj. (Arg): odborný; př.: *escuela diferencial*; (JD). • (2) m. (Kub): peníze; ► výraz má původ v cukrovarnictví, *diferencial* byla peněžní náhrada vyplácená kubánským dělníkům; př.: *dame el diferencial que me debes y ya estamos en paz*; (DMC). • (3) (Arg): **linkový autobus, který nabízí větší komfort**; (DA).

diferendo, m. (1) (JižAm, Kub, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): rozdíl, nesouhlas, nesrovnalost mezi institucemi a státem; (RAE, DA).

difícil, adj. (1) (Kub): to ne; ani náhodou; na to zapomeň; př.: *acompañame, —difícil*; (2) **ponerla ~** (Kub): říct něco zbytečně složitě, zašmodrchaně; př.: *me pidió el préstamo, pero se la puse difícil*; (3) **tener una cara (jeta) ~** (Kub): být někdo škaredý, ošklivý; ► v jazyce *chuchera*; viz: *chuchero*; (DMC). • (4) lid. (střMex): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý; viz též: *ignoratón*; (5) **en ~** (Bol, Chil, Arg, Urug): **komplikovaným a těžko srozumitelným stylem**; (DA).

dificultad, f. (1) (Dom): debata, diskuze; hádka, spor, roztržka, rozepře; (DA).

dificultoso, -sa, adj. (1) (Mex, Dom, Portor): způsobující potíže; (MM). • (2) **estar alguien ~** (Kub): být někdo škaredý, ošklivý; (DMC).

difuntear, tr., lid. (1) (Mex, Guat, Hond, Arg): zabít (někoho); poslat na onen svět, zamordovat; viz též: *ultimar*; (RAE, DA).

difunterio, m. (1) (Guat): hřbitov; (DA).

difusora, f. (1) (Arg, Urug, Mex, Guat, Nik, Dom): rozhlasové vysílání; (RAE, DA).

diga, f. (← fr. *digue*) (1) (Ven): promenáda na hrázi; (MS).

dígame!;, citosl., (1) (sevKol): neříkej; ► vyj. něco zcela jasného; (DA).

digestivo, viz: *tracto*; (DMC).

digger, m. (← angl.) (1) (Portor): bagr na vykopání velké jámy; (2) (Portor): pomoc, podpora, doporučení obdržené od někoho; (3) (Portor): vlivná osoba, která podporuje druhou; (DA).

digitado, -da, adj. (1) (Kost, Dom, Ekv): vyťukaný do počítače (údaj, informace); (DA).

digitador, -ora, m/f. (1) (Chil, Kol, Salv, Urug; Mex, Per, Hond, Kost, Pan, Dom, Ekv, Par): počítačový operátor; př.: *digitador operador se ofrece para trabajar, amplia experiencia equipos P.C. en sistemas de contabilidad*; (RAE, BDE, DA).

digitar, tr/intr. (1) tr. (Chil, Salv, Hond, Urug, Kost, Pan, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Par): zapisovat data do počítače; (2) intr. (Chil, Hond, Urug, Salv, Bol, Par): užívat obratně prsty (při hraní na nástroj, při psaní na stroji); (RAE). • (3) tr. [Š: *teclear*] (Mex aj.): psát, vyřukávat (pomocí klávesnic); (BDE). • (4) intr. psát na stroji; př.: *con las teclas numéricas digite su NIP (Número de Identificación Personal)*; viz též: *tipear*; (EEA).

digo, viz: *decir*; (BDE).

digüeñe, m. (1) (Chil): *Cyttaria*; ► jedlá houba z čeledi *Cyttariaceae*; roste na některých dubech, existují různé druhy této houby a jejich zkvašením získávají indiáni druh pálenky *chicha*; ■ Var.: *dihueñe*; *dihueñi*; ■ Syn.: *pinatra*, *puna*; (DA).

pinatra, (1) viz: *digüeñe*; (DA).

puna, (1) viz: *digüeñe*; (DA).

dihaca, f. (1) (Portor): viz: *viajaca*; (DA).

dihueñe (dihueñi), m. (← map. *dihueñ*); (1) (Chil): houba; ► obecný název pro různé jedlé houby, které rostou na některých dubech, a z nichž indiáni kvašením získávají druh pálenky *chicha*; viz též: *digüeñe*; (RAE, DA). • (2) (Chil): žalud; (AM).

dije, adj/subst., hovor. (1) (Bol, Chil): velmi příjemný, báječný člověk, sympat'ák; př.: *el dije de Jorge siempre es invitado a todas las fiestas*; (RAE, RF). • (2) adj. [Š: *encantador*] (Chil; Kost): kouzelný, okouzlující, nádherný, čarovný; př.: *estiró el brazo para apreciar de lejos el relojito; es muy dije, pero confiesa ...*; (3) **amanecer un** ~ [Š: *levantarse de buen humor*] (Ekv): probudit se, vstávat v dobré náladě; př.: *un dije ha amanecido el rector*; (RR). • (4) lid. (Bol, Chil): krásný, hezký; př.: *Chile es un país muy dije*; (BDE).

dijecito, ta, adj/subst. (1) (Chil): o osobě: škaředý ale trochu sympatický; (DA).

DIJÍN, f. (1) (Kol): tajná policie; př.: *Unidad de Criminalística de la Dijín de la Policía Nacional*; (DBE).

dijuntear, tr., i vulg. (1) (Kol, Guat, Urug): poslat na onen svět, zabít; (AM).

dijunto, m., i adj., venk. (1) (Am, Kost, szArg, Hond, Salv, Nik): umrlej, umrlec; (JD, DA).

dijura, subst/adj. (1) (Bol): přívětivý, laskavý, milý, okouzlující; (DA).

dijusto, -ta, adj., venk. (1) (Hond, Salv): o osobě, které chybí jeden nebo více zubů; (DA).

dilatar(se), tr/intr/zvrat. (1) častěji zvrat. [Š: *demorar, tardar*] (Kub, Mex, Guat, Salv, Hond, Ven, Ekv; StřAm, Kol, Chil; Nik, Kost, Dom, Bol): zpozdit (se), zdržet (se), oddálit; př.: *y si ustedes no me ayudan, nos dilataremos más todavía*; (RAE, RR, DA). • (2) (Guat, Mex, Per, stř. a szKost, Ekv): meškat, oddalovat, zdržet (se), zpozdit se, trvat dlouho; př.: *está bien, acompaña a Rocío a su casa, pero no te dilates; ya casi es hora de comer; espérame, no me dilato*; (RF; BDE, AHM, DA). • (3) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): zpomalit něco; (DA).

dilate, m. (1) (Salv): trvání, zpoždění, zdržení; (DA).

dilatría, f. (← de *ida y traída*) (1) (Dom): poselství; (DA).

dilayar, intr. (1) (Kub): tlachat (kecat) o ničem; př.: *se pasa el día dilayando*; ■ Var.: *lilayando*; (DMC).

dilcan, m. (← *candil*) (1) (Bol): zámek; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

dildo, m. (1) (Portor): kaktus sloupovec (*Cephalocereus rhenii*); ► z čeledi kaktusovitých (lat. *Cactaceae*); dosahuje výšky až 6 m; má rovný, sukulentní, velmi ostnatý stonek; má osm laloků, bílé květy; jeho plody jsou jedlé; ■ Syn.: *sebucán*; (DA).

sebucán, (1) viz: *dildo*; (DA).

díler, m. (1) (Dom): viz: *dealer*; (DA).

diletante, adj., i subst. (← it. *dilettante*) (1) (Arg, Chil, Mex, Kub, Per, Urug): milovník umění a vědy; (2) (Urug): povrchní milovník umění; ■ Var.: *dilettante*; (MS). • (3) člověk, který má zálibu v hudbě; (4) hudebník; ► hraje na hudební nástroj, ale nejedná se o profesionála; (MM).

diletantismo, m. (← it.) (1) (Mex, Kub): zájem a náklonnost k umění; (MS).

dilettante, adj/subst., viz: *dilettante*; (MS).

diligencia, f., viz: *mujer*; (DMC). • (2) **hacer ~s** (Nik): provádět domácí léčbu; (DA).

diligenciar, tr. (1) (Dom, Portor): dát někomu na vědomí, vědomost soudní příkaz; sdělit; (DA).

dilín, m., lid. (1) (Salv): penis malého chlapce, *pind'our*; viz též: *pinga*; (DA).

dille, m. (← map.) (1) (Chil): cikáda; viz: *chicharra*; (MM).

dillman, m. (← *mandil*) (1) (Bol): zástěra; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

diloriar, intr., i vulg. (1) (Portor): blouznit, šilet; (AM).

diluir, tr. (1) (Salv): **flákat se, povalovat se, válet se**; (DA).

Dimagio, m. (1) **batear como** ~¹ (Kub): hodně jíst, jako Otesánek; ► podle slavného baseballového hráče Joe Dimaggia; př.: *en el banquete batié como Dimagio*; (2) **batear como** ~² (Kub): mít často sex; př.: *yo siempre, sexualmente, he bateado como Dimagio*; (3) **batear como** ~³ (Kub): hodně mluvit; př.: *el orador, bateó en lo del hablar, como Dimagio*; (DMC).

dime, m., lid. (1) (Portor): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (2) (Portor): mince; viz též: *niquel*; (3) (US): mince 10 centů; (4) (Portor): **množství marihuany, které odpovídá 10 dolarům**; (DA).

dime;!, imper. (1) (Kub): **jak je?; co je nového?**; (DA).

dimicado, m. (1) (Arg): batikování bílé látky; (AM).

din, viz: *programa*; (DMC).

DINA, f. (1) (Chil): tajná policie; ► jednalo se o tajnou policii založenou Augustem Pinochetem; př.: *la DINA (Dirección de Inteligencia Nacional), creada por Pinochet y puesta directamente a sus órdenes*; (DBE).

dinacho, m. (← *map.*) (Chil): rostlina, viz: *pangue*; *quitasol*; (RAE, DA).

Dinamarca, f. (1) **vete a ~ donde lo tuyo se opera** (Kub): je jasné, že jsi na chlapečky; ► podle Cristiny Jergersové, která byla v Dánsku přeoperovaná z muže na ženu; př.: *vete a Dinamarca donde lo tuyo se opera, sé que no eres hombre*; (DMC).

dinamo, f. (**dínamo**, m.) (1) (Am; Chil aj.): elektrické dynamo; př.: *se le echó a perder el dinamo al camión*; (JD, BDE).

diñar, tr. (1) (Kub): dát; ► andalusismus; v jazyku *chuchera*; viz: *chuchero*; př.: *díñame cinco pesos*; (2) ~ **maco** (Kub): hlídat, kontrolovat; ► v jazyku *chuchera*; př.: *te mueves y te diñan, maco*; (3) ~**le a alguien, maco** (Kub): mít někoho v merku; ► sledovat někoho; v jazyku *chuchera*; př.: *le estoy diñando maco a ese tipo*; (4) **díñame un peripé** (Kub): dej mi žváro; ► původně andalusko – cikánský výraz; př.: *Elio, díñame un peripé*; (DMC).

dindán;!, citosl., lid. (1) (USA, Portor): bum, bác; viz též: *¡bum!*; (DA).

dinde, (1) (Kol): strom; viz též: *guamúchil*; (2) (Kol): morušovník barvířský (*Chlorophora tinctoria*); ► z čeledi morušovníkovitých; (lat. *Moraceae*); viz též: *palo amarillo*; (DA).

diner, m. (← fr. *dîner*) (1) **diner-blanc** (Arg): slavnostní večeře, kde ženy jsou oblečené v bílém; (2) ~ **dansant** (Chil): slavnostní večeře na plese; (MS). • (3) (Chil): večeře; (JD).

dineraje, m. (1) (Dom): **nekřesťanské peníze, celé jmění, spousta peněz**; (DA).

dineral, m. (1) hromada peněz, viz: *guita, fangote de guita*; (EEA).

dinero, m. (1) peníze, viz: *plata*; (EEA). • (2) **botar el ~** (Kost atd.): utrácet, vyhazovat peníze; (RR). • (3) **estar podrido de** (nebo **en**) ~ (Am): být velmi bohatý; (MM). • (4) **tener ~ arreujado** (Kub): mít našetřeno; (5) ~, **ñama,~** (Kub): hamty, hamty, ať mám víc než tamty; př.: *se hizo millonario, —claro, dinero, ñama, dinero*; (6) **estar parqueado en el ~** (Kub): válet se v penězích; ► mít hodně peněz; př.: *yo, desde que llegué a este país, estoy parqueado en el dinero*; (7) **levantar ~** (Kub): splášt, sehnat, opatřit si peníze; př.: *está levantando dinero para el negocio*; (8) **nivelar ~** (Kub/exil): vydělat peníze; př.: *Juan, en el exilio, ha nivelado dinero*; (9) **sacar más ~ que Víctor Hugo a Los Miserables** (Kub): přijít si na velké peníze, vydělat si majlant; př.: *a ese libro le ha sacado más dinero que Víctor Hugo a los Miserables*; (10) **se cayó el ~**¹ (Kub): roztrhl se pytel s penězi; př.: *cuando se supo que él jugaba, en las apuestas, se cayó el dinero*; (11) **se cayó el ~**² (Kub/exil): získat někoho na svou stranu; př.: *si el candidato norteamericano le habla en español al cubano, se cayó el dinero*; (12) **sacar ~ como Mandrake el Mago conejos** (Kub): vydělat majlant, hromadu peněz; ► Mandrake el Mago byla postavička z jednoho obrázkového seriálu v novinách; př.: *aquí hay muchos cubanos que sacan dinero como Mandrake el Mago conejos*; (13) **un bonche de ~** (Kub): hromada peněz, majlant; př.: *mamá me dejó un bonche de dinero*; (DMC). • (14) ~ **menudo**, m., lid. (Hond, Dom): drobné (peníze); viz též: *plata*; (15) ~ **caliente** (Kol): špinavé peníze; (16) **botar el ~** (Salv, Nik, Pan, Kub, Ven, Ekv, Chil): rozhazovat, promrhát, prohýřit, přehnaně utrácet; (17) **comprar a ~** (Portor): koupit za hotové; (DA).

dinky, m. (1) (Bol): angličák (model auta); (DA).

dinner-danzant (← angl. *dinner dansant*) (1) (Chil): večere s tancem; (MS).

dintel, m. (1) (Am): práh; (MM).

¡dio, dio, dio, dio!, citosl. (← it. *dio, dio, dio, dio!*) (1) (Urug): no nazdar!; auvajs!; vyj. úžas nebo bolest; (MS).

diojelupai [Š: *Dios se lo pague*, „zaplat' Pán Bůh“] (1) (Bol: Yungas): děkuji, díky, zaplat'pánbu; ► dialekt *afro-yungueño*; ■ Syn.: *diosolupai* (Bol), *diosolopai*, (Ekv), *diosolopague* (Ekv); (ABS).

diolén, m. (1) (Nik): šatová tkanina z polyesterového vlákna; ► druh silné látky, která se používáním natáhne; (DA).

diomate, m. (1) (Kol): strom; viz též: *zongolica*; (DA).

dioquis, adv/adj. (1) (Mex): viz: *de oquis*; (DA).

Dios, -sa, m/f. (1) **a saber** ~ [Š: *quién sabe*] (Guat): kdo ví; (2) **primero** ~ (Kost): s pomocí Boží, dá-li Bůh; př.: *algún día he de poder llegar por allá, primero Dios, con alguna platilla*; (RR). • (3) **a la de ~, que es grande (que es padre)**¹ (Arg, Per): no, Pánbůh s tebou; ► naznačuje nedostatek úcty, ohleduplnosti, naděje, že ten dotyčný s tím něco učiní; (4) **amar a ~ en tierra ajena** (Mex): **přístupovat k někomu přísně či krutě; hodně se nadřít**; (5) **~ pague la caridad y aumente la devoción** (Mex, Per): zaplat' Pánbůh; ► poděkování za určitou laskavost či pozornost; (6) **menos averigua ~, y perdona** (Arg, Chil, Per): do toho ti nic není; raději se starej sám o sobě; (AM). • (7) **a la de ~, que es grande (que es padre)**² (Arg, Chil, Par, Per): nazdařbůh, bezhlavě; (MM). • (8) **a quien Dios se la dé, San Pedro se la bendiga** (Kub): komu Pánbůh, tomu všichni svatí; ► at' člověk užívá toho, co mu bylo dáno; př.: *yo y él estábamos enamorados de la misma mujer, pero ella lo preferió a él y yo como buen perdedor dije: al que Dios se la dé, San Pedro se la bendiga*; (9) **él néctar negro de los ~es blancos** (Kub): káva; př.: *vamos a tomar el néctar negro de los dioses blancos*; (10) **estar como Dios pintó a Perico**¹ (Kub): nebýt dobře provedený, stát za starou belu; př.: *ese cuadro está como Dios pintó a Perico*; (DMC). • (11) **buen día de ~** (Bol: Yungas): dej vám pán bůh dobrý den; (12) **buenas tardes de ~** (Bol: Yungas): dej vám pán bůh dobré odpoledne; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS). • (13) **creer que tiene a ~ cogido del rabo** (Dom, Portor): myslet si o sobě někdo, že sežral všechnu moudrost, že má ve všem absolutní pravdu; (14) **estar como ~ pintó al perico**² (Nik): třít bídu; trpět hladem; ► postrádat prostředky k přežití; (15) viz: *diablo, estar bien con Dios y con el diablo*; (16) **hasta ver a ~**¹ (Guat): na zdraví; ► používá se jako přípitek; (17) **hasta ver a ~**² (Guat): do toho, na ex, apod.; ► výzva k pití alkoholu do úplné opilosti; (18) **tener a ~ agarrado por la chiva** (Ven): cítit se pánem situace; (19) **tener a ~ cogido por el rabo** (Dom, Portor): být domýšlivý, napařovat se; ■ Syn.: *tener a Dios cogido por la cota*; (20) **tener a ~ cogido por la cota** (Portor): být domýšlivý, napařovat se; (21) **tener un ~ aparte** (Bol, Par, Arg, Urug): mít kliku, obrovské štěstí; ► vyváznout živý z riskantních nebo nebezpečných situací; (22) viz: *pan, ser un pan de Dios*; (23) **~ guarde** (Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Ven): nedej Bůh; chraň Bůh aby; ■ Syn.: *Dios guardísimo*; (24) **~ guardísimo** (Kost): viz: *Dios guarde*; (25) **~ libre** (Hond, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven): nedej Bůh; (26) **~ primero** (Hond, Nik, Kost, Pan, Dom): dá-li Bůh, ■ Var.: *primero Dios*; (27) **~ te bendiga** (Hond, Nik, Ven): Bůh ti žehnej; ► uživ. se při vyprovázení mladšího člena rodiny; (28) **ni quiera ~** (Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol): chraň Bůh aby; (29) **primero ~** (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom): viz: *Dios primero*; (30) **¡a ~ que reparta suerte!** (Portor): nechme to v rukou božích; nechme to na pánubohu; (31) **a la buena de ~** (Kub): viz: *Como Dios pintó a Perico*; (32) **como ~ pintó a Perico** (Kub): nedbale; ■ Syn.: *a la buena de Dios*; (33) **¡de por ~!** (Dom, Kol): proboha, propánakrále; ► vyj. překapení, úžas nebo vtek; (34) **la ~a blanca** (Bol, Chil): kokain; (36) **estar bien con ~ y con el diablo** (Chil, Arg, Urug): sloužit dvěma pánům; sedět jedním zadkem na dvou židlích; (37) **quedar bien con ~ y con el diablo** (Pan, Arg, Urug): sloužit dvěma pánům, sedět jedním zadkem na dvou židlích; (39) **tocar a ~ con las manos sucias**¹ (Guat): mluvit povrchně a lehkovážně o věcech spojených s Bohem a náboženstvím; (40) **tocar a ~ con las manos sucias**² (Guat): rýpat do vosího hnízda, dráždit hada bosou nohou; (DA).

Dios guardísimo, (1) viz: *dios, -sa*; (DA).

a la buena de Dios, (1) viz: *dios, -sa*; (DA).

Diosito, m. (1) (Mex): Bůh; př.: *tengo miedo, Diosito santo*; (BDE).

diosma, f., bot. (1) (Arg, Par, Urug): diosma, keř z čeledi routovité (lat. *Rutaceae*); ► zahradní keř, který dorůstá výšky až dva metry; má drobné podlouhlé **světlo zelené** lístky, které obsahují esenciální oleje a drobné **bílé** vonné květy; lístky se používají k odpuzování hmyzu; ■ Syn.: *Coleonema alba (album)*; (MM, DA).

diosolopay/diosolopague, lid. [Š: *Dios se lo pague*, „zaplat' Pán Bůh“] (1) (Ekv): děkuji, díky, zaplat'pánbu; viz též: *diojelupai*; (ABS).

diosolupai (Bol: Yungas), viz: *diojelupai*.

diostedé, m. (← *diostedé*) (1) (Kol, Ekv, Ven, Per): tukan; ► při zpěvu údajně vyslovuje *dios te dé*; (RAE, DA). • (2) (Arg): viz: *crstofué*; (DA).

dip, m. (← angl.) (1) (Guat, Hond, Kost): dip, omáčka; ► **mazlavé konzistence**; připravuje se z krémového sýru nebo jogurtu, oleje, česneku, citronové šťávy a aromatických bylinek; (DA).

dipa (← angl. *dipper*) (1) (USA): naběračka na vodu; (MS).

dipe, adj/subst. (1) (Nik): **dotěrný, vtíravý, vlezlý**; (DA).

diplo, m., lid. (1) (Kub): obchod vymezený pro diplomaty; př.: *debido asu condición de «hija de un dirigente» podía comprar en los «diplos», supermercados para diplomáticos, repletos de productos*; (BDE). • (2) (Nik): **obchod nebo provozovna, kde se platí dolary**; ■ Syn.: *diplotienda*; (DA).

diplotienda, (1) viz: *diplo*; (DA).

diplomado, -da, adj/subst. (1) (Arg, Kol, Urug, Guat, Hond, Nik, Dom, Per, Bol, Chil): diplomovaný; **bakalářský titul nebo studium**; (MM, DA).

diplomar, tr. (1) (Arg, Kol, Chil, Ekv, Per, Urug): promovat, ukončit úspěšně univerzitní studia; (MM).

diplómata, adj., i subst. (← fr. *diplomate*) (1) (Kol; Am): diplomatický, diplomat; (MS; JD).

diplomático, m. (1) ~ **de coco** (Kub): kokosový zákusek s pudinkem; př.: *dame un diplomático con coco*; (DMC). • (2) (Chil): **sendvič s roztaveným sýrem a (plátky) vepřové**; (3) (Dom): **puding**; ► **hustější konzistence a udělaný z ovocného koktejlu**; (DA).

diplotienda, m. (1) (sevMex): **železniční stanice**; (2) (Kub): viz: *diplo*; (DA).

dipo, m., málo užív. (← angl. *depot*) (1) (sevMex, USA): **železniční stanice**; (MS, DA).

dipu, m/f. (1) (Bol): **poslanec**; (DA).

diputadil, adj. (1) (Hond, Kost, Ekv): **poslanecký**; (DA).

diputados, m. (1) (Bol, Urug): **poslanecká sněmovna**; (DA).

diputítere, m/f. (1) (Guat, Hond): **špatný politik**; (DA).

dique (Dique), m. (1) **dar(se)** ~¹ (Arg; Urug): **vzbuzovat klamný dojem**; viz též: *diquear, diquero*; (RR). • (2) **estar bueno para el** ~ (Kub): **mít děti jako smetí**; ► „El Dique“ byl statek s chovem vojenských koní; ■ Syn.: *ser el Dique*; (DMC). • (3) **darse** ~², lid. (Am; Arg, Urug): **nafukovat se, vychloubat se; příliš se holedbat**; (JD; DA). • (4) **estar en ~ (seco)** (Dom): **být na suchu**; ► **abstinovat; odepřít si alkohol**; (DA).

diquear(se), tr., intr., i zvrát. [Š: *ostentar, presumir*] (1) (Arg): **honosit se; přeceňovat se, dávat najevo důležitost**; viz též: *dique, diquero*; (RR). • (2) (**záp a střBol**): **jednat v rozporu s dohodou**; (DA).

diqueo, m. (1) **gestikulace (lunfardo)**, viz též: *bandera*; (NET).

diquera, f. (1) (Per): **provokativní žena, která se ráda vystavuje**; př.: *no creas que vas a conseguir algo con Marlene... es solo una diquera*; ► slang; (RF).

diquero, -ra, adj/subst. [Š: *presumido, vanidoso, jactancioso*] (Arg; Urug): **domýšlivý, ješitný, samolibý, chvástavý, vychloubáčny**; viz též: *dique, diquear*; (RR, DA).

dir(se), intr. [Š: *ir(se)*] (Ven aj.): **odejít**; př.: *no; porque ya Rosendo se ha dío (dido), según parece*; (RR).

dire, tr. (← it. *dire*) (1) **¡que te lo dico mí!, ¡que te digu mí!, ¡ que te lo voglio dire!** (LaPla): **hodně; význačně**; (2) **te lu dicu mí** (LaPla): **to ti říkám já**; (3) **te lo voglio dire** (LaPla): **řeknu ti to později**; (MS).

dirección, f. (1) ~ **hidráulica** [Š: *dirección asistida*] (Arg, Chil, Mex, Ven, Hond, Nik, Kost, Pan, Kol, Bol, Par): **(hydraulický) posilovač řízení**; ■ Syn.: *dirección asistida* (Urug); (EEA, DA).

direcciona, m/f. (1) (f: Mex, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven; m: Kost): blinkr; (DA).
direccionales, f., pl. (1) (Kol, Mex, Portor): blinkry; viz též: *luz de giro*; (BDE, EEA).
directa, f., viz: *pichar la directa*; (RR).
directiva, f. (1) (Dom, Portor, Par): vedení, řízení; (DA).
directivo, m. (1) (Arg): člen řídicí komise (nějakého spolku, cechu nebo klubu); (MM).
directo, -ta, adj/subst. (1) ~ **al pulmón** (Kub): trefa do černého, zásah do citlivého místa; př.: *lo que le dijiste fue un directo al pulmón, se lo sintió, ¿le viste la cara?*; (2) **ser ~ al pulmón** (Kub): mít grády; ► být silný; př.: *este coñac es directo al pulmón*; (3) **tener una bala en el ~** (Kub): počítat se vším, být na všechno připravený; ► podle výroku bývalého kub. prezidenta Fulgencia Batisty; př.: *¿te vas a examinar? —claro, y tengo una bala en el directo*; (DMC). • (4) adj., lid. (Salv): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; **zdrogovaný, nadrogovaný**; viz též: *rechiflado*; (DA).
directorio, m. (1) ~ (**telefónico**) (← angl.) (Mex, Kol): telefonní seznam, adresář; př.: *entonces buscó en el directorio su teléfono personal*; (RAE, BDE). • (2) (Kub): výbor; (JD). • (3) [Š: *consejo de administración*] (Mex, Ven): dozorčí rada; ■ Syn.: *consejo directivo* (Arg, Mex, Urug), *junta directiva* (Chil, Ven); (EEA). • (4) [Š: *guía telefónica*] (Mex, Kol): telefonní seznam; př.: *fíjate en el directorio si está el número de esa pizzería que te gusta*; ■ Syn.: *guía de teléfono* (Arg, Chil), *guía telefónica* (Urug, Ven); (EEA, RF). • (5) **tener un ~** (Kub): mít všechno na starosti; př.: *tu mujer, en tu hogar, tiene un directorio*; (DMC).
direuto, adj. (1) (Guat): přímý; (DA).
dirigencia, m. [Š: *cúpula, dirección*] (Mex; StřAm, Urug): vůdčí postavení; řízení, vedení (zejména odborů, polit. stran); př.: *dejado a su suerte por la dirigencia de su partido*; (RR, BDE).
dirigencial, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Dom, Per, Bol, Chil, Arg): vedoucí, řídící; (DA).
dirigente, m. (1) (Am): osoba řídící určité sdružení, skupinu, politickou stranu anebo odborovou organizaci; (2) **clase ~** (Am): řídící organizace, organizace s vlivem; (MM). • (3) viz: *cubilete*; (DMC). • (4) (Dom, Portor): manažer baseballového týmu; ■ Syn.: *capataz*; (5) ~ **cívico** (Dom, Bol): osoba, která je součástí organizace zastupující nějaké město; (DA).
capataz, (1) viz: *dirigente*; (DA).
dirigible, adj/subst. (1) **ser el ~ de la «Gud Year»** (Kub/exil): být tlustý jak bečka, sud; ► podle severoamerické gumárenské továrny Good Year; (2) **tú no eres ~** (Kub): ty mi nemáš co poroučet; př.: *se lo grité repetidas veces a mi marido: tú no eres dirigitible*; ■ Syn.: *tú no eres de la Fuerza Aérea*; (DMC).
dirigir(se), tr/zvrat. (1) ~ **al país**, vulg. (Chil): o ženě: provádět orální sex; (DA).
dirty, adj., (← angl.) (1) (Portor): nedůstojný; (DA).
disabor, m. (1) (Am): nepřijemnost; (JD).
disán, m. (1) (Urug): benzínový čistič skvrn; (DA).
disbundar, tr. (1) (Bol): halucinovat, ztratit rozum; ► bol. argot *coba*; (HB).
disbunde, m. (1) (Bol): halucinace, šílenství; ► bol. argot *coba*; (HB).
discado, m. (← angl. *to dial, dialog*) (1) (Arg, Hond, Urug, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Per, záp a střBol, Chil, Par, Portor): vyťukání telefonního čísla; (2) ~ **directo**, (Arg, Kub, Hond, Urug, Nik, Pan, Dom, Kol, Ven, Per, záp a střBol, Chil, Par, Portor): přímé telefonní spojení (bez nutnosti přepojení operátorem); (RAE, DA).
discantado, -da, adj. (1) (Per): zpívaný (o mši); (RAE).
discante, m. (1) (Per): směšnost, prkotina; (AM). • (2) (Per): výstřednost; (3) (Per): nesmysl, hloupost; (MM).
discar, tr. (1) [Š: *marcar un número*] (Arg, Bol, Hond, Par, Urug; Chil, Mex, Ven, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Per): vytočit telefonní číslo; př.: *luego el jefe discó el número que todos sabíamos de memoria*; (2) (Hond): zmáčknout knoflík hracího automatu nebo juke boxu a vhodit mince, aby hrál hudební disk; (RAE, BDE; EEA, DA).
discernir, tr. (1) (Am): poskytnout, udělit; (2) (← angl. *to discern*) (Am): postřehnout zrakem, vidět, sledovat; (MM). • (3) (Arg): rozdávat; (JD).
dischar, m. (← angl. *discharge*) (1) (Portor): rozchod (milenců); rozpad vztahu; (DA).
discharge, (← angl.) (1) (Portor): viz: *dischar*; (DA).

disciplina, f. (1) ~ **de monja** (szArg): sapan gilliesův (*Caesalpinia gilliesii*); ► keř z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*); dosahuje výšky 3 m, má složené listy, žluté květy, chomáč s červenými tyčinkami, je okrasný; ■ Syn.: *disciplina de monje*; *espiga de amor*; *espiga de oro*; *lagaña de perro*; *lágrima de la Virgen*; *mal de ojo*; *piscala*; (2) ~ **de monje** (szArg): viz: *disciplina de monja*; (DA).

disciplina de monje, (1) viz: *disciplina*; (DA).

espiga de amor, (1) viz: *disciplina*; (DA).

espiga de oro, (1) viz: *disciplina*; (DA).

lagaña de perro, (1) viz: *disciplina*; (DA).

lágrima de la Virgen, (1) viz: *disciplina*; (DA).

mal de ojo, (1) viz: *disciplina*; (DA).

piscala, (1) viz: *disciplina*; (DA).

discípula, f. lék. (1) (Kol): růže; ► zánět kůže doprovázený horečkou, většinou se objevuje ve tváři; (MM).

discjockey (← angl. *disc jockey*) (1) (Chil): hlasatel v rádiu, který pouští populární hudbu; (MS).

disco, m. (1) (Am): opakování stejných důvodů či stejného námětu; (2) **Fulano ya puso el** ~ (Am): Fulano už se navrácí k původnímu tématu; (3) **cambiar el** ~ (Am): změnit téma rozhovoru; (MM). • (4) ~s **musicales** (Kub): gramofonové desky; (5) **poner el** ~ (Am): pustit se do oblíbeného tématu; (JD). • (6) ~ **rígido** [Š: *disco duro*] (Arg): pevný disk, hard disk; ■ Syn.: *disco duro* (Chil, Mex, Urug, Ven); (EEA). • (7) ~ **rayado** (Bol): osoba se zjizveným obličejem; ► bol. argot *coba*; (HB). • (8) **cambiar el (de)** ~ (Kub): změnit téma, mluvit raději o něčem jiném; př.: *hazme el favor de cambiar de disco, no me hables más de los problemas de tu casa*; (9) **diñar un** ~ (Kub): říct špatnou zprávu; ► v jazyku *chuchera*; viz: *chuchero*; př.: *mi amigo, no me diñes ese disco*; (10) ~ **melenudo** (Kub): deska s klasickou hudbou; př.: *no se te ocurra ponerme un disco melenudo*; (11) **echar un ~ a la vitrola** (Kub): hledat nové zorné úhly, horizonty; př.: *me voy de este trabajo y voy a echarle un disco a la vitrola*; (12) **ese ~ no lo pongas a tocar más** (Kub): tohle už nikdy neříkej, o tomhle už nikdy nemluv; př.: *te lo digo: ese disco no lo pongas a tocar más*; (13) **grabar (imprimir) ~s** (Kub/exil): (u)mýt nádoby; př.: *¡cómo hay que imprimir discos en este trabajo!*; (14) **ponerle a alguien un** ~ (Kub): nudit, otravovat někoho; př.: *en el intermedio, él me puso un disco*; (15) **ser dos personas como ~ musical** (Kub): být jako dvě strany jedné mince; ► mít s někým odlišné názory a přesto s ním být zadobře; př.: *Juan y Pedro son como disco musical*; (16) **tener el ~ rayado** (Kub): být jako zaseknutá gramofonová deska, být jak kolovrátek; ► opakovat do nekonečna to samé; př.: *déjame tranquilo, tú tienes el disco rayado*; (DMC). • (17) lid. (Salv): zlatá mince; (18) (Salv): kukuřičné placky; (19) ~ **boy**, (← angl.) (Dom, Portor): DJ, diskžokej; (20) ~ **de sentencia** (Chil): v koňských dostizích: cílový mezník; ► disk, který označuje cílovou rovinku; (21) ~ **volador**¹ (Kub): topinkovač; (22) ~ **volador**² (Kub): toastový sendvič v topinkovači; (23) **rayar el** ~ (Dom): házet někomu klacky pod nohy; (DA).

discomóvil, m. (← *disco* y *móvil*) (1) (Hond, Kost, Dom): auto s výkonnou hudební aparaturou, které se užívá k pořádání párty či představení na ulici; (RAE, DA).

discorola, f. (1) (Bol): přehrávač (desek, CD), gramofon; (DA).

discotec, f. (← angl. *discotheque*) (1) (Mex, Hond): diskotéka; (DA).

discoteca, f. (1) (Pan): viz: *discotienda*; (DA).

discotequear, intr. (1) (Guat, Kol, Ven, Per, Portor): jít si zatancovat na diskotéku; (DA).

discotienda, f. (1) (Pan, Ven, Per): obchod s hudbou, viz *též*: *disquería*; ■ Syn.: *discoteca*; (EEA).

discoteca, (1) viz: *discotienda*; (DA).

discount, m. (1) ~ **coupon**, (← angl.) (Portor): slevový kupón; (DA).

discovianda, m. (1) (Kub): zemědělský trh, který se v noci používá jako diskotéka; (DA).

discozoi, m. (1) (sevDom): pálení, řezání, štípání (v očích); roztrpčení, mrzutost; (DA).

discrimen, m. (1) (StřAm, Kol, Ekv, Per; Pan, Dom, Portor): diskriminace; (RAE; DA). • (2) (Am): rozlišování; (JD).

discriminar, tr/intr. (1) tr. (Arg, Kol, Guat, Per, Dom, Urug, Ven): rozeznat či odlišit jednu věc od druhé; (AM).

disculpa, f. (1) (Bol): omluvenka; ► zdůvodňuje žákovu absenci nebo příčinu nevypracovaného domácího úkolu; (DA).

discursante, m/f. (1) (Hond): řečník; (DA).

discursar, intr. (1) (Hond): mít proslovy, řečnit; (DA).

discourseadera, f., hanl. [Š: *discurso*] (1) (Ven; Hond): projev, řeči, kecy; př.: *todo el tiempo los jefes se lo pasaban en banquetes y fiestas y discourseadoras*; (RR; DA).

discurseador, adj. (1) (Am): řečnící; ► říká se to o osobě, která využije každé příležitosti k tomu, aby se předvedla a spustila nudnou řeč či projev; (MM).

discursear, intr. (Ven): žvanit, kecat; viz též: *discourseadera*; (RR).

discursero, -ra, adj/subst. (1) hanl. (Hond, Mex; Am; Guat, Nik, Kol, Arg): upovídáný, ukecaný; řečník, kecal, kazatel; ► člověk, který rád řeční; (RAE; JD).

discurso, m. (1) **fajarse un ~** (Kol): výstižně vyslovit modlitbu; (DA).

discusión, f. (1) **ser ~ de barbería** (Kub): být diskuze o ničem; ■ Syn.: *suen a discusión de barbería*; (DMC).

discutido, -da, adj/subst. (1) (Mex): sponzorský; sponzor; ► štedrá osoba, která často pozývá; (DA).

discutir(se), tr. (1) lid. (Mex): pozvat; (2) (Salv): rozdělit, rozdat; (3) intr., lid. (Mex): předvést se, ukázat se; dařit se v úsilí; (4) tr. (Salv): pít, popíjet (zvl. pivo nebo rum); (DA).

disecador, m. (1) (Portor): stroj na spalování zbytků cukrové třtiny; ■ Syn.: *microondas*; (DA).

microondas, (1) viz: *disecador*; (DA).

disentería, f. (1) ~ **de sangre**; (Dom, Portor): úplavice; (DA).

diseñador, -ra, m/f. (1) (Hond, Dom): obuvník; viz též: *alistor*; (DA).

diseño, m. (1) **no dejar caer el ~** (Kub): nedát na někoho dopustit, velice si někoho považovat; př.: *ese político no deja caer su diseño*; (DMC).

disforzado, adj. (1) (Per): nevychovaný, drzý, protivný; (JD).

disforzarse, tr., intr. i zvrát. (1) (Per): překonávat se (v čem), věnovat nejvyšší úsilí (čemu); (AM). • (2) (Per): přehánět, chovat se afektovaně; (JD). • (3) (Per): přehánět gestikulaci nebo způsob mluvy; (DA).

disfrazado, m/f. (1) (Mex): karnevalová maska; (JD).

disfrazar, tr. (1) (Kub): srovnat někomu fasádu, rozbít obličej, dát nakládačku; př.: *pobrecito Pedro, lo disfrazaron anoche en la esquina*; ■ Syn.: *disfrazar a alguien a bobo*; (2) (Kub): udělat z někoho blbce, podvést, ošidit; př.: *se puso a jugar a los naipes con él y lo disfrazaron de bobo*; (DMC).

disfuerzo, m. [Š: *melindre*] (1) (Per): afektovanost, strojenost, upejpání (vlastní ženám a u mužů směšné); (RR). • (2) (Per): drzost, nenucenost; (3) (Per): výhrůžky; (4) (Per): koketování; ► afektované a upejpavé chování u dívek, které pochytily v raném věku; způsob koketování s úmyslem přitáhnout pozornost (AM).

disgustado, -da, adj. (1) (Mex): nepřístupný k usmíření, nespokojený; (AM). • (2) lid. (Hond, Nik, Kost, Dom, Ven, Per, Bol, Chil, Mex): rozzlobený, naštvaný; viz též: *encojonado*; (DA).

disgustar, intr. (1) (Ekv): prát se, bojovat, dělat si naschvály; př.: *disgustaron muchas veces; se insultaron bastante*; (RR).

disgusto, m. (1) **matar el ~**, lid. (Bol): zapít, zapíjet žal; ► uklidnit něčí špatnou alkoholem; (2) ~ **de matrimonio** (Portor): pecka, jádérko; viz též: *cañonera*; (3) **comprarse un ~** (Dom): zavařit si, ocitnout se v problémech vlastní vinou; ■ Syn.: *comprar pleito*; (DA).

comprar pleito, (1) viz: *disgusto*; (DA).

disi [Š: *dicen*] (1) (Bol: Yungas): prý; říká se, že; př.: *ese presión complica disi al corazón, a loh riñón* (vysoký krevní tlak prý poškozuje srdce, ledviny); ► zkomolené tvary; dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

disímbolo, -la, adj. (1) (Mex): odlišný, rozdílný, nepodobný; př.: *así de disímbolas han sido las caras de Jack Nicholson*; (RAE, BDE).

disimulada, f. (1) (Arg: Córdoba): nočník, plivátko; (AM).

disimulo, m. (1) (Mex): úplata; (JD). • (2) (Dom): smuteční oděv; (3) (Dom): disketa; (DA).

dislocar, tr. (1) (Chil): uvést v šílenství; (JD).

disloque, m. (1) (Arg, Mex, Par, Portor): šílenství, bláznovství; (MM). • (2) (Kub): hloupost, šílenost, neuvážený čin; př.: *tu matrimonio es el disloque*; (3) **ser algo el ~** (Kub): být něco zamotané; ► chaotické; př.: *este libro es el disloque*; (DMC).

disnei, viz: *uols*; (DMC).

disolvencia, f. (1) (Mex, Nik, Kub): ve filmu nebo v televizi: postupný přechod od jedné scény do druhé; ► dochází tak časové elipse; (DA).

disolver(se), intr. (1) (Nik): zmizet, ztratit se, rychle se odněkud vzdálit; (DA).

disonancia, f. (1) (Ven): hloupost; (JD).

disparada, f. (1) (Urug; Mex, Guat, Chil, y Arg): překotný, rychlý útěk; (RR). • (2) **a la ~¹** (Arg, Chil, Per, Urug, Bol, Par): plnou rychlostí; ■ Syn.: *a las disparadas*; (3) **a la ~²** (Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): ukvapeně a zbrkle; ■ Syn.: *a las disparadas*; (4) **de una ~** (Arg): s rychlostí, s hbitostí; (5) **tomar la ~** (Arg): upláchnout, rozběhnout se, vystřelit; (AM, DA). • (6) (Hond, Bol, Arg, Urug): útěk prchající osoby; (7) (Bol, Arg, Urug): unáhlený odchod, odjezd; (8) (Hond, Nik, Per, Bol, Par, Arg, Urug): náhlý a výrazný nárůst cen; (9) **a las ~s** (Bol, Arg, Urug): viz: *a la disparada*; (10) **de ~** (výchBol): plnou rychlostí, plnou parou; (11) **de una ~** (Arg, Urug): velmi rychle; hned, okamžitě; (12) **pegar una ~** (Arg, Urug): zamířit rychle na nějaké místo; (DA).

a las disparadas, (1) viz: *disparada*; (DA).

disparadero, m. (1) (Bol): chaos, rozruch, frmol; (DA).

disparado, -da, (1) adj. (Kub): neklidný, vystrašený; (2) f. (Arg, Nik, Urug): náhle rozběhnutí, vyběhnutí (od někud); (3) f. (Per): náhle znatelné navýšení cen; (4) adv., m. (Hond, Mex): náhle, rychle, prudce; (4) **a la ~¹** (Arg, Bol, Chil, Par, Per, Urug): na plné obrátky, na plný plyn; (5) **a la ~²** (Arg, Bol, Chil, Par, Per): náhle a neuváženě; (6) **de una ~** (Arg): okamžitě, rychle, hned; (7) **pegar una ~**, hovor. (Arg): rychle někam zamířit; dát se do běhu; vzít nohy na ramena; (RAE). • (8) adj. **estar ~¹** (Kub): být nadržený; př.: *vete a buscar a una mujer, hoy estás disparado*; (9) **estar ~²** (Kub): být nervozní; (DMC). • (10) (m.) adv., lid. [Š: *rápidamente*] (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom, Kol): rychle, bleskově; ■ Syn.: *breve, chumpeo, como honda, despetacado, luego, rapidol*; (11) (Kub): o kom, o čem; pohybující se rychle; jednající rychle; (12) (Kub, Bol): jednající ukvapeně a zbrkle; (13) (Kub): rozrušený a neklidný; (14) (Kub): vzrušený, nadržený; (DA).

disparador, ra, adj/subst. (1) (Mex): štedrý, dobrosrdečný; (RAE). • (2) (Mex): marnotratný, rozhozavačný; (AM).

disparar(se), tr/intr/zvrat. [Š: „střílet, vystřelit“] (1) tr., hovor. (Kub): uhodit, praštit (zvíře, člověka); (2) tr. (Mex, Hond, Nik): pozvat; ► zaplatit za někoho útratu; (3) intr. (Am): rozběhnout se, vystřelit odněkud; (RAE, DA). • (4) (Urug, Arg, Hond, Kub, Dom, Portor, Bol): rychle se vzdálit, utéct, zmizet; př.: *había matado a un tipo en el Brasil y había disparado hacia aquí*; (5) tr. (Mex): pozvat, nabídnout; př.: *me encontré con Ibarrita y me disparó un tequila*; (6) tr. (Kost; Mex) rozptýlit, zahnat; př.: *la presencia de un hombre habría podido disparar toda nube*; (RR, DA). • (7) (Mex): utratit peníze, hýřit; (AM). • (8) **no ~ra un chicharo** (Arg): má obě ruce levé, obě ruce mu jdou od práce; (9) zvrat. (Kub): být celý pryč, být bez sebe; (10) zvrat. (Chil): vyrazit (na koni); (11) zvrat. (Mex): natáhnout, navléct si; (12) **se me ~ron los nervios** (Kub): ujely mi nervy; (13) **~ la tajada** (Kub): vyžrat to; (14) **~ un trago** (Am): cvaknout si, hodit do sebe panáka kořalky; (15) **~ el vino** (Am): vytáhnout sklenici vína; (JD). • (16) **no ~ un chicharo** (Kub): nehnout ani prstem, nic nedělat; př.: *en estas vacaciones no voy a disparar ni un chicharo*; viz též: *casco*; (17) **~ por la culata** (Kub): pšouknout si, vypustit plyn; př.: *estábamos en el cine y él disparó por la culata*; (18) **~se**, zvrat. (Kub): cpát se, nacpávat se, hodit do sebe; př.: *se disparó la comida en cuanto se la servimos*; (19) **no hay quién se lo (la) dispare** (Kub): je to s ní(m) k nevydržení, je nesnesitelný(á); př.: *se queda sin casarse, es tan fea que no hay quién se la dispare*; (DMC). • (20) tr., hovor. (Mex): zaplatit něco někomu; pozvat někoho někam; př.: *¿me disparas un chocolate?; te toca dispararnos el cine*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (21) tr/zvrat., lid. (Mex, Hond, Hond, Nik): platit (si); viz též: *pesetear*; (22) **salir disparando** (Chil, Arg, Urug): ukvapeně a rychle odejít; (23) (Hond, Bol): vzteky vypěnit a bezmyšlenkovitě plácát; (24) (Hond, Bol): odbočit, odbíhat od tématu; (25) (Nik, Kub, Dom, Portor): odpálit plnou

silou (v baseballe); **(26)** (Kub): snést, (s)trpět (koho, co); **(27)** (Portor): rychle na něco odpovědět; **(28)** intr. (Portor): provést něco troufalého; neslýchaného, neuvěřitelného; **(29)** ~ **de la vaqueta** (Portor): mluvit bez uvážení; **(30)** ~ **una maroma** (Portor): hodně riskovat; (DA).

disparate, m. **(1)** (Ekv): bezvýznamná, malicherná věc; prkotina; (AM). • **(2)** (Arg): přemíra, nadbytek; strašně moc; př.: *esto cuesta un disparate*; (MM). • **(3)** (Bol): brak, bazmek, šmejda, předmět nebo průměrná událost; (DA).

disparatar, intr. **(1)** (Arg, Portor): tlachat, mluvit či dělat nesmysly; (MM). • **(2)** (Dom, Bol): říkat sprostá slova; **(3)** (Portor, Bol): vyjadřovat nepodložené myšlenky; (DA).

disparatero, -ra, adj/subst. **(1)** (StřAm, Chil, Mex, Portor): žvanivý, ztřeštěný; dělající hlouposti, i subst. (RAE, MM). • **(2)** (Nik, Kub, Dom, Portor, Ven, Par, Arg): ztřeštěný, střelený; **(3)** m/f. (Nik, Dom): o díle nebo spise: absurdní, nesmyslný, pošetilý; **(4)** adj/subst. (Dom, Bol): sprostý; (DA).

disparatoso, -sa, adj. **(1)** (Dom): ztřeštěný, potrhlý, střelený, cáklý; ► člověk, který mluví ztřeštěnosti; (DA).

disparejo, m. **(1)** (Mex): hod mincemi; ► provádí se při řešení sporu nebo hádky mezi třemi či více lidmi; (DA).

disparo, m. **(1)** (Kub): kousek, bomba, dobře povedená věc; ► v jazyku *chuchera*; viz: *chuchero*; př.: *ese libro es un disparo*; **(2)** (Kub): kus; ► žena; př.: *mi tía Luisita, en su juventud, fue un disparo*; **(3)** (Kub): panák; ► nápoj; př.: *éste es el segundo disparo del día*; ■ Syn.: *cañangazo*; **(4)** **hacer un** ~ (Kub): snažit se vetřít do něčí přízně, chtít si u někoho šplhnout; př.: *hice un disparo en el trabajo a ver si me ascendían, pero qué va, no se dieron por enterados*; (DMC). • **(5)** (Kub): žádost; **(6)** (Kub): vyznání nějakého citu; přitažlivost, náklonnost; **(7)** (Dom, Portor): v baseballe: obráncův hod jinému hráči; (DA).

disparón, m. **(1)** (výchBol): náhlý a výrazný nárůst cen; (DA).

disparte, m. (← it.) **(1)** (LaPla): neshoda, konfrontace; (MS).

dispendiar, tr. **(1)** (Ven): mrhat, spotřebovávat přehnaně a zbytečně (co); (DA).

dispensar, tr. **(1)** **es que me ~a** (Guat): odpusťte, prosím Vás; promiňte laskavě; (RR). • **(2)** **dispense la parvedad** (Mex): promiňte, že ruším; s prominutím; (JD).

dispensaría, f. **(1)** (Chil): zdravotní středisko, ambulatorium; (AM).

dispensarizado, -da, subst/adj. **(1)** (Kub): o osobě: dostávající plánovanou lékařskou péči; (DA).

dispensarizar, tr. **(1)** (Kub): dispenzarizovat; ► dispenzarizace spočívá v pravidelném léčení a sociálním sledování osob s určitou chorobou nebo rizikovým znakem po dobu ohrožení či trvání nemoci až do jejího vyléčení¹⁸; (DA).

disperso, -sa, subst/adj. **(1)** (Mex): dočasný nebo trvalý dezertér (po bitvě); (DA).

display, m. (← angl.) **(1)** (Hond): nosič; pomocník při domovním prodeji; ► kluk, který nosí promotérce domovního prodeje krabice se zbožím; **(2)** (Portor): chlazený pult pro komerční účely; **(3)** (Portor): vystavované zboží; (DA).

disponedor, -ra, subst/adj. **(1)** (Ven): dotěra, vlezloun; dotíravý, vlezlý, vtíravý; ► osoba, která se plete ostatním do jejich záležitostí a řeší je po svém; (DA).

disponer(se), intr., zvrat. **(1)** (Bol): o savčí samičce: být v říji, být říjná; (DA).

disponibilidad, f., i pl. **(1)** ~es (Am): hotovost; (JD).

dispopo, m. **(1)** (Ven): viz *cocui*; (DA).

dispuesta, adj., i f. **(1)** (Bol): o savčí samičce: říjná; (DA).

disquera, f. (← *disco*) **(1)** (Mex): nahrávací společnost; př.: *para la disquera nacional ..., el conjunto grabó 15 discos*; viz též: *disquero*; (BDE). • **(2)** f. (Kub, Ven, Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Per, Chil): hudební společnost; ► firma zabývající se nahráváním, produkcí či distribucí hudebních nosičů; **(3)** f. (Urug): podmítač; **(4)** f. (Urug, Hond, Nik, Dom): skříňka na desky; viz též: *disquetera*; (RAE). • **(5)** (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Per, Bol, Chil): diskografie; **(6)** (Bol): obchod s hudebními nosiči; (DA).

¹⁸«Dispensarizace», en ABZ. cz: *slovník cizích slov* [en línea] <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/dispenzarizace>>, [consulta: 18/12/2015].

disquería, f. (1) [Š: *tienda de discos*] (Arg, Chil, Urug, Ven, Bol, Par): obchod s hudebními produkty; prodejna hudebních nosičů; ■ Syn.: *tienda de discos* (Chil, Mex), *discotienda* (Ven); (EEA, DA).

disquero, -ra, (1) adj., m/f. (Kub): související s prodejem nebo s nahráváním hudby; (RAE). ● (2) (Mex, Hond, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Bol, Chil): související s hudebním nosičem/diskografií; (3) (Chil): prodavač; majitel obchodu s hudebními nosiči;

disquetera, (1) (Hond, Dom, Bol): polička, skříňka na CD; viz též: *disquera*; (DA).

distancia, f. (1) ~ y **categoría** (Kub, Ven, Per): s tebou jsem husy nepásl; př.: *ya te lo dije textualmente: conmigo, mi amigo, distancia y categoría*; (2) **la misma ~ la hay de aquí allá que de allá aquí** (Kub): pojď ty ke mně (máš to stejně blízko); ► odpověď na výzvu: pojď sem; (3) **pasear la ~** (Kub): zvládnout něco levou zadní; ► původ v boxu; př.: *en matemáticas paseó la distancia*; (DMC, DA). ● (4) f. pl. (Mex): kecy mimo mísu; (5) **a la ~** (Mex, Hond, Chil, Par, Arg): daleko v čase/v prostoru; (DA).

distanciado, adj. (1) (Per): nevrlý; (JD).

distanciamiento, m. (1) (Per): nevrlost; (JD).

distancias, f., pl. (Mex): vyjádření které nesouvisí s tématem; kecy mimo mísu; (RR).

distemperoso, -sa, adj. (1) (Portor): líný, lenošný; (2) (Portor): chudý; (DA).

disticoco, -ca, adj. (1) (Per): neposlušný; (JD).

disticoso, -sa, adj/subst. (1) (Per): lhostejný, nevrlý; ► zvláště co se týče příjmu potravy; (AM).

distinguir, tr., venk. (1) (střKol): poznat, znát nějakého člověka; (DA).

distingüendo, adj. (1) (Chil, Guat): rozlišující, distinktivní; ► jedná se o podstatná jména, jejichž význam se mění podle toho, zda jsou ženského či mužského rodu; př.: *la capital (hlavní město), el capital (kapitál)*; (AM).

distintivo, m. (1) (Portor): odlišovací páska; ► uvazuje sa na nohu bojovému kohoutovi, aby byl rozpoznán od svého soupeře; (DA).

distracción, f. (1) (Am): vypůjčení na věčnou oplátku; ► znamená to, že člověk zapomene vrátit vypůjčené (JD).

distracto, m. (1) (Arg): zrušení smlouvy oboustranným souhlasem; (JD).

distracer(se), zvrat. (1) (Kol): být trochu padlý na hlavu; (JD).

distraído, -da, adj., subst. (1) (Chil, Mex): oblékat se nedbale, neupraveně; (2) (Ekv: Esmeraldas): hubený, vysílený; (AM). ● (3) (Am, Dom, zápVen): padlý na hlavu, praštěný, narušený; (4) (Am): ucouraný, odrbaný; (JD, DA).

distribuida, f. (1) (Mex, Nik): rozdělování, distribuce, rozvoz; (JD, DA).

distribuidor, m. (1) (Mex, Ven, Arg): dálniční křižovatka; (DA).

distrital, adj. (1) (Am; Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): okresní; (JD, DA).

distrito, m. (1) (Kub, Portor, Ven, Per, Bol): okrsek, obvod, viz: *barrio*; (2) (Kost): kraj, okres, distrikt; (EEA, DA).

disvariar, intr. (1) (Mex): jankovat; (JD). ● (2) venk. (Salv, Nik, Kost, Per): blouznit, třeštit, mluvit nesmysly; (DA).

disvarioso, sa, adj. (1) (Dom): trhlý, potřeštěný, prdlý; (DA).

díta, f., i pl. (← antil.) (1) (Alb., StřAm, Chil, Mex; Guat, Per): dluh, závazek; (RAE, DA). ● (2) ~s (Am): dloužek; (JD). ● (3) (Portor): nádoba vytvořená z části kokosového ořechu nebo kalabasy; ► kalabasa je tykev používaná také jako nádobka na *yerba maté*, nápoj jihoamerických indiánů pocházející z listů Cesmíny paraguayské; je známa také pod názvy indická okurka, lahvovitá tykev či divenice; hlavní předností této rostliny je však tvar a dřevnatá slupka plodů umožňující jejich široké využití; (RAE, DA). ● (4) (Portor): vydlabaná dýně; nádoba, miska vyrobená z fíkovníkové, kokosové nebo kalabasové kůry; ► používaná k přechovávání potravin, nebo jako nádoba k různým účelům, někdy i jako nočník; př.: *observó a Juana, que escogía el arroz en una dita*; viz též: *porongo*; (RR, DA).

ditanear, tr. (1) (sevHond, Pan): postříkovat banány fungicidním přípravkem; (DA).

ditanero, m. (1) (sevHond): balič ovoce; ► vyndává svazky banánů z kádí s fungicidním přípravkem a balí je do krabic; (DA).

ditano, m. (1) (sevHond): fungicidní přípravek; ► používá se na ovocné stromy, hl. banánovníky; (DA).

ditén, m. (1) (Dom): tymián; (DA).

ditero, m. (1) (Portor): místo, kde se uchovávají nádoby zv. *ditas*; (DA).

ditero, -ra, m., i f. (1) (Portor): člověk vyrábějící nádoby zv. *ditas*; (DA).

diťo! . (← *¡bendito!*) (1) (Portor): viz: *¡bendito!*; (DA).

diuca, f., i m. (← map.) (1) f. (Arg, Chil): pták *Frigilla diuca*; ► břidlicově šedý s bílým proužkem na břichu; př.: *el delicioso cantar matutino de la diuca*; (RAE, BDE). ● (2) (Chil, Arg): dijuka chilská; (*Diuca diuca*); ► pták z čeledi strnadovitých (lat. *Emberizidae*); dosahuje délky 15 cm, má břidlicově šedou hlavu, krk, hřbet a bílou hrud' a břicho; (3) **al canto de la ~** (Chil): za svítání; (4) **hacer una ~** (Chil): ukrást si trochu obilí na poli; (AM). ● (5) m. (Am): učitelův oblíbený žák; (6) f. (Chil): chilská pěnkava; (JD). ● (7) f., lid. (Chil): penis; viz též: *pinga*; (8) **como ~** (Chil): o osobě nebo zvířeti: promočený, zmáčený; (10) **quedar como ~** (Chil): chodit jak zmoklá slepice; (DA).

diucazo, m. (1) (Chil): zpěv ptáčka dijuky; (2) **al primer ~** (Chil): za svítání; (AM).

diucón, m. (1) (Chil, jižArg): tyranovec rudooký (*Xolmis pyrope*); pták z čeledi (lat. *Tyrannidae*); dorůstá do délky 20 cm, má šedavé peří, bělavý krk, světle šedou hrud', červené oči a černé nohy; (RAE, DA),

diuquear, intr. (1) (Chil): ukrást si trochu obilí na poli; ■ Syn.: *hacer una diuca*; (AM).

diurex, m. (1) **cinta ~**, lepicí páska, viz: *cinta scotch*; (EEA). ● (2) (Mex, Bol): izolepa; (DA).

diurnidad, f. (1) arch. (Ekv): dlouhá doba; (RAE).

diurno, -na, adj. (1) arch. (Arg, Ekv): dlouhotrvající, zdlouhavý; (RAE). ● (2) (Am): denní, denně; (JD).

divariar, intr., i vulg. (1) (Per, Dom): blouznit, mluvit z cesty; (AM). ● (2) (Dom; venk.: Portor): blouznit, třeštit, mluvit nesmysly; (3) venk. (Portor): konat nejistě v okamžiku rozhodování; (DA).

diversificar, tr. (← angl. *to diversify*) (1) (Am): měnit, změnit, odlišit; (MM).

divertida, f. (1) (Hond): zábava, rozptýlení, pobavení; (DA).

divertido, -da, adj/subst. (1) (Arg, Per): v náladě (lehce opilý); (RAE). ● (2) (Arg, Par): flámující, hýřící; (MM).

dividí, m. (1) (Chil): část podnikového výnosu, který je úměrný počtu akcií; ► vyplácí se aspoň jednou ročně; (DA).

dividive, m. (1) (Portor, Kol, Ven): strom; viz též: *dividivi*; (DA).

dividivi, divi-divi, m. (1) (Hond, Ven, Portor, Kol): barvířská tříslovina; ► získává se z lusků stromu dividivi; lusky se podobají svatojanskému chlebu, jsou však suché, užší a spirálovitě svinuty, nebo prohnuté v podobě S; obsahují značné množství třísloviny; užívá se jich v barvířství (na černo) a v koželužství; dividivi je národním stromem Curaçao; (RAE, DA). ● (2) (StřAm, Ven): druh stromu čeledi motýlokvěté (*Papilionaceae*); ► jeho plod obsahuje mnoho taninu, používá se k činění kůže; jeho dřevo je velmi těžké; (3) (Hond, Ven): barvířský tanin, který se získává z kůry tohoto stromu; (RAE). ● (4) (Mex): sapan koželužský; ► strom z čeledi bobovité (*Fabaceae*), také se mu říká libidník; plodem jsou zkroucené a neforemné lusky, které obsahují třísloviny; lusky se používají v koželužství; (MM). ● (5) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kol, Ven): *Acacia macracantha*; ► strom z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*); dosahuje do výšky 10 m, trnitý a košatý, s dvojpřířnými listy, latovým květenstvím a malými květy krémové barvy, jeho plod je plochá a masitá luštěnina obsahující několik semínek; má léčivé vlastnosti; ■ Var.: *dibidibi*; *dividive*; *libidibi*; ■ Syn.: *garrobillo*; *guarango*; *quiebrahacha*; (DA).

garrobillo, (1) viz: *dividivi, divi-divi*; (DA).

guarango, (1) viz: *dividivi, divi-divi*; (DA).

quiebrahacha, (1) viz: *dividivi, divi-divi*; (DA).

divierta, f. [Š: *entretenimiento*] (1) (Salv, Guat, Hond, Nik): zábava, rozptýlení; př.: *como no había otra divierta por estos lados, no le quedaba otro camino*; (RR, DA). ● (2) (Guat, Mex): lidový tanec; (AM). ● (3) (Guat): lidová veselice; (JD).

divin, viz: *nadador*; (DMC).

divino, -na, adj/subst. (1) adj., krásný, pěkný, viz: *lindo*; (EEA). ● (2) **no entender, no oír, no ver un ~** (Portor): nic nerozumět, nevidět, neslyšet; př.: *movieron los labios, como en película*

muda; pero yo no entendí un divino; (RR). • (3) **creerse la ~ garza¹** (Mex, Guat, Hond, Pan): považovat se za pupek světa; (4) **creerse la ~ garza²**, lid. (Hond, Nik): viz: *creer que la vida es moronga*; (5) **creerse la ~ papaya** (Ekv): považovat se za velmi hezkého; (6) **creerse la ~ verga** (Guat): považovat se za pupek světa; (DA).

divis, adj., lid. (1) (Mex): skvělý, výborný, velmi hezký; viz též: *barbarazo*; (DA).

divisa, f. (1) (Seg., Urug): řada patníků; (RAE). • (2) lid. (Kub): 1 dolar (bankovka); viz též: *verde*; (3) (Ven): baseballový tým; (DA).

divisadero, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Bol, szArg): vyhlídka, rozhledna; (RAE, DA). • (2) [Š: *otero, lugar de observación*] (Mex; Arg): pahorek, vršek; místo pro pozorování, pozorovatelná; (RR).

divisar, tr. (1) (Am): ozdobit kokardami; ► štítek, stužka nebo růžice ze stužek v národních nebo státních barvách nošená jako ozdoba nebo odznak (JD).

división, f. (← angl. *division*) [Š: *área, sección*] (1) (Hond, Dom, Chil): oddělení (ve firmě, multinárodní společnosti); (2) (Hond, Par): specializovaný sektor firmy nebo instituce; (3) ~ **de ascenso** (Nik, Chil, Arg, Urug): ve sportovním šampionátu (zvl. ve fotbale): kategorie, ze které je možno okamžitě postoupit do vyšší; (DA).

divisionario, m. (1) (Mex): divizní generál; (RAE).

divisionismo, m. (← fr. *divisionnisme*): (1) (Hond, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug, Portor): tendence k rozbrojům ve společnosti; (RAE).

divisionista, adj/subst. (1) (Hond, Nik, Kost, Kol, Dom, Ekv, Arg): konfliktní; vyvolávač konfliktů, potíživista; (2) adj. (Hond, Kost, Dom, Kol, Ekv, Arg): vztahující se k tendenci vyvolávat rozbroje ve společnosti; (DA).

divorcialidad, f. (1) (Kub): rozvodovost; (DA).

divorciero, -ra, m., f. (1) (Mex): rozvodový právník; (DA).

divorcio, m. (1) (Kol): ženské vězení; (RAE).

divulgación, f. (1) (Mex): propagace, reklama; (JD).

diyales, m., pl. (1) (Guat): několikadenní období; (DA).

diyero, m. (1) (Salv): milenec vdané ženy; (DA).

diyero, -ra, m/f. (← *diero*) (1) venk. (Hond): nádeník (v práci na poli); (DA).

diyus, m. (← šp. *Dios*) (1) (Per): Bůh; ► výraz převzatý ze šp. do kečujštiny a dříve občas používaný v andské šp.; (EA).

diz, adv.? (1) ~ **que¹** (Kost, Arg): údajně, zdá se, ; viz též: *dizque*; (2) ~ **que²** (Kost): pravděpodobný, domnělý, předpokládaný, údajný; viz též: *dizque*; (DA).

dizque, adv/adj. (← *dice que*) (1) [Š: *al parecer*] (Am; Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug, Chil): jak se zdá, domněle; ■ Var.: *diz que; quizque*; (RAE, DA). • (2) [Š: *dicen*] ~ (Mex, Pan, Ekv, Bol, Per aj.): prý; říká se, že; př.: *tenga mucho cuidado porque los socialistas dizque hablaron de matar la gente del pueblo*; (3) **quién** ~, adv., iron. (Ekv): nikdo, ani noha; př.: *quién dizque te ha de querer*; (RR). • (4) (Mex, Dom): zdá se, že; jak se zdá; patrně; př.: *Andrés estaba rojo dizque del coraje*; (5) adj. (Mex, Bol, Kost, Per): tzv.; tak zvaný; domnělý; př.: *la dizque renovación moral de la sociedad*; ■ Var.: *diz que; quizque*; (BDE, DA). • (6) [Š: *supuestamente, al parecer*] (Arg, Guat, Kol, Mex): jak se zdá; údajně; př.: *Margarita se fue a EEUU dizque a estudiar; pa' mí que tenía que deshacerse de algo*; (RF). • (6) (Bol): pomluvy, drby, klepy; (7) ~ **s y conques** (výchBol): pomlouvání, drbání, klepy; (DA).

¡dizqué!, citosl., lid. (1) (Bol): ty blaho!; to je co říct!; ale!; viz též: *¡miércole(s)!*; ► vyj. obdiv nebo nedůvěru; (DA). • (2) **¡qué** ~! (Ekv): to je nemožné!; • (3) (Bol): kdoví; ► vyj. pochybné, nejisté tvrzení; (DA).

Dls. (dls.), m., pl. (1) (Mex aj.): dolary (americké); př.: *elevó América Latina su Disponibilidad de papel oro a 555 millones de Dls.*; (BDE).

doasa, m. (← *asado*) (1) (LaPla): pečeně; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

dóberman, m/f. (1) (Salv): soudní prokurátor; (2) (Pan): člen pořádkové jednotky; (DA).

dobla, f. (1) (Chil): odměna za denní úkolovou práci; ► odměna udělená majitelem těžebního dolu tomu, kdo v průběhu dne vytěžil největší množství hornin; (AM). • (2) (Chil): bezpracný zisk; (3) (Mex): přeorání; (JD). • (4) venk. (jvMex, Guat, Hond, Salv, Nik): přehnutí uzralé kukuřice pro podporu jejího vysoušení; (DA).

doblada, f. (1) pl. ~s (Kub): večerní klekání; (AM). • (2) (Am): lemování; (MM). • (3) (Am): přehnutí, ohnutí; (JD). • (4) (Chil): chléb; ► vyrobený z máslového těsta, je plochého trojúhelníkového tvaru, přehnutý napůl; (DA).

dobladillado, m. (1) (Mex): lem, obruba; (MM).

dobladillador, m. (1) (Mex): patka (šicího stroje); ► vytváří lemy; (DA).

dobladillo, m. (1) lem; záložka u kalhot; viz též: *ruedo*, *botamanga*; (EEA). • (2) ~ **de ojo** (Kub): vypárání nití z látky; (DA).

dobladita, f. (1) (Chil): trojúhelníkový chléb; ► výroba spočívá v tom, že se čtverec tenkého těsta přeloží dvakrát přes sebe; (DA).

dobladizo, -za, adj. (1) (Mex): lehce hnutelný; (DA).

doblado, -da, adj., lid. (1) (Urug; Chil, Salv): opilý, ožralý, namazaný; viz též: *enchichado*; př.: *Victor iba doblado y ni cuenta se dio que el semáforo estaba rojo*; ► slang; (RF; DA). • (2) **meter el huevo ~do** (Guat): otravovat; viz též: *huevo*; (RF). • (3) (Kub): hladový; viz též: *herido*; (4) (Hond, Salv): zavražděný; (5) (Hond): zadržovaný; uvězněný; (DA).

doblador, m. (1) (střGuat): list, který ve kterém se nachází kukuřičná palice; (2) ubrousek ve kterém se podává tortilla nebo jiné potraviny; (RAE, DA). • (3) (Guat): kukuřičný list, do kterého se zabalí tabák; ► používá se k výrobě cigaret; (AM). • (4) (Kol): pokrytec, zrádce, udavač; ► kol. argot *parlache*; viz též: *fariseo*; (M01).

dobladora, f. (1) (Bol): (ná)stroj na ohýbání kovových desek; (DA).

doblar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Mex): střílet; (RAE). • (2) intr. (Bol): pracovat v noci i po práci přes den (přesčas); př.: *trabajó todo ese día furiosamente y cuando llegó la noche resolvió doblar prosiguiendo el trabajo ...*; (RR). • (3) tr. (Mex): odstřelit, postřílet; (4) (Kub): zahanbit, ponížít; (AM). • (5) intr. (Am): zahrnout; př.: *al llegar a la esquina, doble a la derecha*; (MM). • (6) ~ **el caite** (Am): natáhnout bačkory, umřít; (7) ~ **los codos** (Nik): zatřepat bačkorama; (8) ~ **la chancla** (Kub): natáhnout brka; (9) ~ **la esquina** (Chil): zhebnout; (10) ~ **el maguey** (Ven): zhebnout; (11) ~ **la maleta** (Mex): zhebnout; (12) ~ **las manos**¹ (Hond): ztuhnout, umřít; (13) ~ **las manos**² (Mex): ustoupit, vzdát se; (14) ~ **el paquete** (Am): být hotový či vyřízený; (15) ~ **el petate** (Kub, Mex): sbalit fidlátka, umřít; (16) ~ **el pico** (Am): sbalit fidlátka, zemřít; (17) ~ **el rosquete** (Arg): natáhnout brka; (18) ~ **la tira** (Kub): natáhnout brka; (19) ~ **el zapato** (Kub): zatřepat bačkorama; (20) ~**se** zvrat. (Kub): pokořit se, ponížít se; (21) **se dobla como un gaje de guayabo** (Kub): je jak pára nad hrncem; ► znamená to, že na chvíli se objevíme a za chvíli zase zmizíme; (JD). • (22) tr. (Kol): zradit, udat; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (23) (Bol): znásilnit; (24) (Bol): proniknout anální cestou; (25) ~ **el codo** (Bol): opít se; ► bol. argot *coba*; (HB). • (26) ~ **el lomo** (Kub): makat jako šroubek, jako Bulhar; př.: *en esta clase, amiguitos, hay que doblar el lomo*; (DMC). • (27) tr., lid. (Guat, Hond, Salv): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (28) ~ **el petate** (~ **los codos**), lid. (Mex, Hond, Salv aj.): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (29) ~**(se)**, zvrat., lid. (Nik): opít (se), ožrat (se); viz též: *enchivar(se)*; (30) lid. (Hond): propadnout (u zkoušky); viz též: *desaprobar*; (31) ~ **la muñeca**, lid. (Hond): být homosexuál; viz též: *culero*; (32) ~ **los nacos** (Hond): natáhnout bačkory; (33) tr. (Guat, Hond, Salv): zabít někoho; (34) tr. (Hond): neudělat zkoušku, neukončit předmět (ve škole) nebo ročník; (35) (Hond, Salv, Nik): zkroutit stonek kukuřičného klasu kvůli rychlejšímu zrání zrn; (36) tr. (Guat, Hond): o dvou osobách: provozovat pohlavní styk; (37) ~ **el cacho**; venk. (Salv): viz: *doblar el petate*; (38) ~ **el codo** (Bol): pozřít nadměrné množství alkoholu; (39) ~ **el moco**; venk. (Portor): usnout; (40) ~ **el paquete** (Portor): mít přes padesát let, překročit padesátku; (41) ~ **el petate** (Mex, Hond, Salv): zemřít, skonat; ■ Syn.: *doblar el cacho*; *doblar los codos*; (42) ~ **el pico** (Hond): přijat porážku; (43) ~ **en u** (Ven): točit se v opačném směru; (44) ~ **la concha**, lid. (Kost): makat, namáhat se, dřít; (45) ~ **la hoja**¹ (Nik, Bol, szArg): zaplašit chmury z čela, myslí; smazat minulost; (46) ~ **la hoja**² (Guat, Hond): změnit téma hovoru; (47) ~ **los codos** (Hond, Nik): viz: *doblar el petate*; (48) **doblarse la milpa**; venk. (Hond): být impotentní; (DA).

doblar el cacho, (1) viz: *doblar*; (DA).

doblar los codos, (1) viz: *doblar*; (DA).

doble, m., adj. (1) (Chil): míra, která je rovna dvěma litrům; př.: *pidió un doble de chicha*; (RR). • (2) **estar a tres ~s y un repique**, hovor. (Bol, Chil, Per, Portor): být chudý jak kostelní myš; (RAE). • (3) (Kub): karetní hra; ► spočívá ve výběru 4 karet, 2 karty ze spodku balíčku a 2 z vršku; ostatní hráči si pak na jednu z karet vsadí a po jedné kartě tahají ze zbytku balíčku; vyhrává ten, kdo vytáhne kartu se stejnou hodnotou nebo **symbolem**; (AM). • (4) **crema ~**, šlehačka, viz: *crema*; (EEA). • (5) **quedarse con el ~ nueve** (Kub): zůstat někomu jen oči pro pláč; ► původ ve hře domina; př.: *con esa mujer me quedé con el doble nueve*; viz též: *tiburón*; (DMC). • (6) **llevar con la ~** (Kol): hrát to na dvě strany, chovat se k někomu pokrytecky, mít dvojí tvář; (7) **estar a dos ~s y un repique** (Bol): mít hluboko do kapsy; být švorc, plonk; ■ Syn.: *estar a las cachuchas*; (8) m. (Hond, Kub, Dom, Portor): v baseballe: úder, který dovoluje hráči dostat se z domácí mety do druhé; (9) (Hond, Kub, Dom): v baseballe: dvojitý out; (10) (Dom): zvýšený plat, který dostává zaměstnanec na Vánoce; (11) adj. (Salv): robustní, zavalitý; (12) (Kost): viz: *doble tracción*; (13) ~ **juego** (Kub, Portor): v baseballe: série dvou her mezi dvěma mužstvy konaných ve stejný den; (14) **a dos ~s y un repique** (Per, Bol, Chil): z ruky do huby; bez peněz, na prahu bídy; (15) ~ **matanza** (Portor): v baseballe: dvojaut; vyařování dvou hráčů útočícího mužstva během jedné rozehry; ■ Syn.: *doble play*; (16) ~ **nueve** (Kub): antipatický člověk; viz též: *hijado*; (17) ~ **play**¹ (← angl. *double play*) (Hond): v baseballe: uskutečnění dvou po sobě jdoucích her na jedné hrací ploše; (18) ~ **play**² (← angl. *double play*) (Portor): viz: *doble matanza*; (19) ~ **u** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): písmeno w španělské abecedy; (DA).

doble play, (1) viz: *doble*; (DA).

estar a las cachuchas, (1) viz: *doble*; (DA).

dobletazo, m. (1) (Hond): v amer. biliardu: rána, při níž se bílá koule dotkne nejprve rámu a poté se musí střelit do kapsy; (DA).

doblefilo, adj/subst. (1) (Bol): homosexuál (aktivní i pasivní); ► bol. argot *coba*; (HB).

doblete, m. (1) (Guat): úplatek; (2) (Nik, Guat, Hond, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven): v baseballe: rána, která umožní získání dvou met; (RAE, DA). • (3) (Bol, Guat, Hond, Salv, Nik): opakovaná činnost; (4) (Bol): dlužní úpis; ► bol. argot *coba*; (HB, DA). • (5) **meter, alguien un ~** (Kub): klamat; nahodit tvář hazardního hráče (*poker face*); přetvařovat se; ► původ ve hře kulečnicku; př.: *ése te metió un doblate*; (6) **ser algo un ~ pasado** (Kub): být něco tvrdý oříšek; ► původ ve hře kulečnicku př.: *escalar esta montaña es un doblate pasado*; (7) **tirar un ~ en (de) pasabolas** (Kub): udělat něco složitějšího, zabodovat; ► původ ve hře kulečnicku; př.: *en esa estatua has tirado un doblate de pasabolas, las proporciones no eran nada fáciles*; viz též: *rey*; (DMC). • (8) lid. (Nik): doušek, hlt, dvojitý panák; viz též: *copetín*; (DA).

dobletear, tr., intr. (1) tr. (Mex, Hond, Salv, Nik): dělat nějakou věc dvakrát; (2) (Mex): účtovat nějakou věc za dvojnásobek ceny; (3) intr., lid. (Per): pracovat dvě směny hned po sobě; (4) tr. (Hond, Nik): přidat si (jídlo); (5) tr. (Hond, Nik): v baseballe: spojit jeden nebo více úderů ve dvou metách; (DA).

dobletero, m. (1) (Kub): pokrytec; (DMC).

dobletroque, m. (← angl.) (1) (Kol): tahač s návěsem; př.: *un dobletroque quo se encontraba estacionado cerca de cervecería fue robado*; (BDE).

doblón, m. (1) (Mex): ohnutí; (AM). • (2) (Guat, Hond): torze končetiny; (DA).

doblona, f. (1) (Chil): dvojité vítězství nebo vítězství získané dvěma lidmi v jednom dni (v určitých sportech); (DA).

dobocubi, ind. kmen, viz: *bari*.

dobolu, adj/subst. (← *boludo*) (1) m. (LaPla): hlupák, blbec, pitomec, tupec, imbecil, idiot; viz též: *logi* (s mírnějším významem); (2) adj., hanl. (LaPla, Am): hloupý, blbý, pitomý, pošetilý; ► tento výraz má dva významy, které se liší podle toho, jakým tónem a jak nahlas ho vyslovíme; výraz *boludo* může být urážka nebo také oslovení, které mezi sebou Argentinci často používají (*boludo, ¿a dónde vamos?*); dle etymologie: v různých kulturách je označován za idiota ten, kdo má velká varlata (podle italského slova *coglione*: blbec, pitomec nebo ten, kdo má velké varlata; italské slovo *cazzata* potom znamená idiotství, pitomost, stupidnost, imbecilitu; slovo *cazzata* je odvozené od *cazzo*, které má stejnou latinskou etymologii jako

španělské *carajo*, jehož význam je pyj, penis); imbecil nebo blbec je tedy prvním významem slova *boludo*; je pravděpodobné, že se význam tohoto slova ještě více upevnil díky slovu *boleado*, což byl ten, který byl chycen nebo omráčen *boleadorami* (vrhací zbraň vytvořena indiány z Patagonie a oblasti pamp, později ji převzali a pozměnili gaučové); po roce 1970 jeho význam zobecněl a získal vedlejší význam jako kamarádský pozdrav (*¡está todo bien, boludo!*); přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); ■ Syn.: *dolobu, bolú, boluble, nabo, gil, otario, ganso, sogán, güevón, huevón, pescado, salame, canuto, mamerto, ututo, nardo, merlo, mirlo, esquenín, belinín, opa, chabón, cacho, turro*; viz též: *boncha, logi*; (NET).

doc, m/f. (← *doctor*) (1) (Hond, Bol, Chil, Arg): doktor; (DA).

doca, f. (← map.) (1) (Arg): *Morrenia odorata*; ► popínavá rostlina z čeledi toješťovitě (lat. *Asclepiadaceae*); dosahuje do výšky 3 m, je velmi rozvětvená, obsahuje mléčný latex, má zelenobílé velmi vonné květy, listy ve tvaru šípů a plodem jsou 8-14 cm velké oválné plody; rostlina je toxická, stonky a kořeny se používají v lidovém lékařství a dalších oborech; ■ Syn.: *tasi*; (MM, DA). • (2) (Arg): rostlina, viz: *tasi*; (3) (Chil): plazivá trvalka (*Carpobrotus aequilaterus*); ► z čeledi kostmatcovitých (lat. *Aizoaceae*), má růžové až nafialovělé květy a masitý, jedlý plod, který má projímací účinky; dlouhý rozvětvený stonk s masitými hranolovitými listy; (DA, RAE).

docal, m. (← *caldo*) (1) (Bol): vývar, polévka; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

dócar (← angl. *dogcart*) (1) (Arg, Chil): lehký dvoukolový kočár; (MS).

doce, čísl. (1) **darle las** ~¹ (Kol, Mex, Ven): jít pro peníze a přijít zkrátka; (2) **darle las** ~² (Kol, Mex, Ven): nacházet se v složité situaci, být v bryndě; (AM). • (3) **¡da Vd. las** ~! (Arg): vy jste skvělý!; (JD). • (4) **darle las** ~³ (Mex, Dom): být v nebezpečí, v nevalné situaci; (5) **al cuarto para las** ~ (Mex): na poslední chvíli; (DA).

docentado, m. (1) (Bol): učitelský sbor vzdělávacího zařízení; (DA).

dochpatas, m. (1) **en** ~ (Pan): pěšky; (DA).

docilizar, tr. (1) (Mex, Dom): přimět někoho k poslušnosti; (DA).

dock (← angl.) (1) (Arg): malé přístaviště; (MS).

doctor, m. (1) **ser alguien el Dr. Chiringa** (Kub): být nicka, nestát za nic; př.: *yo no lo trato porque es el Doctor Chiringa*; (DMC). • (2) viz: *farmacia, llevar la farmacia abierta y el doctor dormido*; (3) (Pan): obchodník s drogami; prodejce drog; (DA).

doctorado, -da, adj. (1) **ser muy** ~ (Kub): být namyšlený, hodně si o sobě myslet; př.: *Juan es un analfabeto, pero al mismo tiempo es muy doctorado*; (DMC).

doctorar, intr. (1) viz: *dotorar*; (RR).

doctorcito, m. (1) (szArg): sadec (*Eupatorium* spp.); ► vytrvalá bylina z čeledi hvězdnicovitých; (lat. *Asteraceae*); s velkými a tenkými listy, růžovými květy, načervenalým stonkem bez chlupů; listy mají lékařské vlastnosti; ■ Syn.: *ayapana; diapana*; (2) pl. (Bol): lidový tanec; ► má pomalý a pozvolný rytmus, tanečníci napodobují profesionály vyšší třídy koloniální společnosti, zvl. právníky; (DA).

ayapana, (1) viz: *doctorcito*; (DA).

diapana, (1) viz: *doctorcito*; (DA).

doctrina, f. (1) (JižAm): úřad faráře v osadě indiánů; ► pravidelně spravuje farnost; (2) (JižAm): osada indiánů, kteří konvertovali ke křesťanství; (AM).

doctrinero, m. (1) (JižAm): farář v indiánské vesnici; (AM). • (2) **de** ~ (výchBol): vzdělaný v křesťanské doktríně; (DA).

documentador, m. (1) ~ **público** (Mex): veřejný notář; (JD).

documentario, -ria, adj/subst. (1) dokumentární; (RAE). • (2) m. (Per): armádní důstojník, který stráží a uchovává dokumentaci nějakého pluku nebo praporů (voj. jednotka); (DA).

documentista, m/f. (1) (Mex): dokumentátor; (DA).

Dodge, m. (1) **en** ~ (← *andar en Dodge (-dos patas)*) (Ekv, Hond, Kost): pěšky; př.: *tengo jodido el carro; ando en Dodge*; ► slang; (RF). • (2) **en** ~ **patas** (Kost): pěšky; (DA).

dogao, m. (← angl. *dugout*) [Š: *cobertizo bajo*] (1) (Dom, Portor): viz: *dugout*; (DA).

dogaut, m. (← angl. *dugout*) [Š: *cobertizo bajo*] (1) (Hond, Nik, Dom): viz: *dugout*; (DA).

dog-food (← angl. *dog food*) (1) (StřAm): speciální potrava pro psy; (MS).

doggy, m. (← angl.) (1) ~ **bag** (Portor): sáček nebo krabice na odnesení nedojedených zbytků objednaného jídla z restaurace; (DA).

dogor, adj/subst. (← *gordo*) (1) m. (Arg): tlust'och, tloušťík; (2) m. (Arg): tuk; (3) adj. (Arg): tlustý, tučný; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

dogout, (1) (Hond, Nik, Dom): viz: *dugout*; (DA).

dolama, f. (1) (StřAm, Antil, Arg, Chil, Ekv, Pan, Per): choroba, neduh, bolest; (AM). • pl. (2) (Am): neduhy; př.: *dolamas de una organización ineficiente*; (JD). • (3) (m.: Hond, Nik, Pan, Dom; f., pl.: Per, Portor): choroba, bolest nebo přetrvávající nevolnost; ■ Var.: *delema*; ■ Syn.: *causa*; *dolimiento*; *mal*; (DA).

causa, (1) viz: *dolama*; (DA).

dolimiento, (1) viz: *dolama*; (DA).

mal, (1) viz: *dolama*; (DA).

dolape, adj/subst. (← *pelado*) (1) (Arg, Chil): plešatý, lysý, holý; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET, DA). • (2) m. (Arg): plešoun, plešatec; př.: *el dolape de Hugo quiere hacerse un trasplante de cabello*; ► slang; (RF).

dólar (dollar), m. (1) (US, Portor, Ekv, Salv): dolar; ► základní měnová jednotka; označení: \$; v Ekv. před rokem 2000 *sucre*; v Salv. před rokem 2001: *colón* (přežívá dodnes jako označení nové měny, tj. dolaru); (2) (Portor, Salv, Ekv): bankovka 1 dolar (100 centavos); ■ Syn.: *cantazo*, *hoja de lechuga*, *peso*, *tolete*, *tranca* (Portor), *baro*, *cháfira*, *colón*, *lámina*, *pelicano*, *pellejo*, *pescuezo*, *peso*, *petacón* (Salv), *verde*, *sucre* (Ekv); (EA, BDE, DA). • (3) **estar algo por encima del** ~ (Kub): být něco skvělé, úžasné; př.: *ese anillo está por encima del dólar*; (DMC).

dólar, adj. (1) (Bol): kulhavý, belhavý; ► bol. argot *coba*; (HB).

dolarización, f. (1) (Kost, Guat, Mex, Pan, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): zavedení dolaru jako měnové jednotky; uznání platnosti dolaru v oběhu dané země; (RAE, DA). • (2) (Arg aj.): vázání národní měny na hodnotu dolaru; př.: *avisale al presidente que vamos a anunciar la dolarización*; (*cambio fijo y exactoentre el peso y el dólar*); (3) (Per aj.): napodobování životního stylu Spojených států; př.: *esos burgueses recientes que intercambian videocasetes ... y hacen del «aerobics» otra forma de su dolarización*; (BDE). • (4) (Mex, Guat, Hond, Salv, Pan, Per): úhrada služeb a produktů v amerických dolarech; ► jedná se o ekonomický a tržní postup; (DA).

dolarizar(se), tr/zvrat. (1) zvrat. (Kol, Kost, Guat, Pan, Mex, Hond, Salv, Nik, Ekv, Per): uznat úředně užívání amerického dolaru v určité zemi; zavést americký dolar; (RAE, DA). • (2) tr. (Per, Portor aj.): napodobovat americký životní styl, být ovlivňován americkou kulturou a ekonomikou; (BDE). • (3) tr. (Ekv, Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Per, Bol, Chil, Par, Arg): zavést dolar, přejít na dolar; př.: *cuando éramos guaguas, el pan vendían a real; claro en ese tiempo no estábamos dolarizados*; viz též: *dólar*; (EA, DA).

dolby, m. (1) (Hond): metoda zaměřená na snížení hladiny hluku v pozadí v magnetickém záznamu zvuku desek nebo ve vysílacích stanicích; (DA).

dolce vita, viz: *dolce vita*; (MS).

dolche vita, f. (← it. *dolce vita*) (1) (Kol, LaPla): sladký život; ■ Var.: *dolce vita*; (MS).

dolencia, f., lid. (1) (Mex, Hond): akutní bolest nějaké části těla; (DA).

doler, tr/intr. (1) **darle donde le duele** (Kub): zasáhnout něčí slabé místo, tnout do živého; př.: *a él le di donde le duele*; viz též: *dar*; (2) **no ~ ni los callos** (Kub): být zdravý jako rybička; př.: *yo no voy al médico porque no me duelen ni los callos*; (DMC). • (3) (Chil): truchlit nad něčí smrtí; (4) ~ **feo** (Mex): bolet něco jak bejk, bolet něco jak čert, bolet něco jak všichni čerti, bolet jak ďas, bolet jak potvora, bolet jak prase, bolet jak svině; (5) ~ **las de zenate** (Hond): o nohách, chodidlech: bolet někoho; (6) ~**le el codo** (Mex, Guat): být lakomec, krkoun, škulil, škrt; (DA).

dolfín, m. (1) (Portor): *Coryphaenahippurus*; ► z čeledi *Coryphaenidae*; viz též: *dorado*; (DA).

dólico, m. (1) (Hond): dlouhatec obecný (*Dolicus lablad*); ► odrůda fazolu z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*); která kromě toho, že slouží jako potrava pro člověka, se užívá jako hnojivo; ■ Syn.: *caballero*; (DA).

caballero, (1) viz: *dólico*; (DA).

dolimiento, m. (1) (Salv): viz: *dolama*; (DA).

dolín, m. (1) (Dom): zatrpkllost, zášť, pocit lítosti nebo zlosti; (DA).

dollar, m. (← angl. *dolar*) (1) (Am): dolar; ► měnová jednotka USA; viz též: *dólar*; (MM).

dóllimo, m. (← map.) (1) (Chil): malý sladkovodní měkkýš; ► v dvouchlopnové mušli; (RAE).

dolmero, m. (← angl. *dolm*) (1) (Hond): dřevorubec; (DA).

dolo, m. (1) ~ **civil** (Mex): přestupek; (2) ~ **criminal** (Mex): trestný úmysl; (JD).

dolobu, m., viz: *dobolu*.

dolomillo, m. (1) (Guat): svíčková (druh masa); (DA).

dolor, m. (1) ~ **de yegua** (StřAm): bolest v kříži; ► hovorově se říká houser; (AM). • (2) **dar ~ de barriga** (Kub): nelíbit se, viz též: *barriga*; (3) **mandar un feo que si fuera un ~ de cabeza no tiene alivio** (Kub): být ošklivý jako noc; př.: *tu primo manda un feo que si fuera un dolor de cabeza no tendría alivio*; ■ Syn.: *romper el feómetro*; ► slovní hříčka se slovem *barómetro*; př.: *se casó con esa mujer que rompió el feómetro*; ■ Syn.: *ser feo con velocidad*; *ser un Federico*; *ser más feo que un peo en tinieblas*; (4) **nunca dejes que el ~ te mate** (Kub): zlom vaz; ► užívá se při loučení; př.: *encantado de verte, saluda a tu familia y nunca dejes que el dolor te mate*; (5) **nunca digas que el ~ te mata** (Kub): nikdy se nesmíš bolesti poddat; ► výplňkový výraz, má povzbuzující charakter, lze říct i ironicky.: *tengo tantas enfermedades, —nunca digas que el dolor te mata*; ■ Syn.: *aguanta callado*; (6) **ser alguien un ~ de huevos** (Kub): být někdo nepřijemný jako osina v zadku, protivný jako štěnice; př.: *ése es un dolor de huevos, verlo es un disgusto*; (7) ~**es**, pl. (Kub): dolary; ■ Syn.: *dolores del Río*; ► slovní hříčka, podle jména mexické herečky Dolores del Río; (DMC). • (8) ~**es**, pl., lid. (Bol, Par, Arg, Urug): dolary, prachy; viz též: *níquel*; (9) **subst., i adj. (Kost): hnidopich, který se snadno vytočí; hnidopišský**; (10) (Kost): arogantní osoba, které je těžké vyhovět; ■ Syn.: *dolor de huevos*; (11) ~ **correlativo**; venk. (Portor): údajná choroba; (12) ~ **de corazón** (jvMex): zánět žaludku; (13) ~ **de ijada** (Dom, Hond): bolest v podbřišku (hl. menstruační); (14) ~ **en el sentido** (Dom): bolest hlavy; (15) ~ **con armonía**; venk. (Pan): ustavičná a pálčivá bolest; (16) ~ **de espalda** (Dom, Ven): morous; ■ Syn.: *dolor de parto*; (17) ~ **de huevos**¹ (Kost): malicherný člověk, který se snadno vytočí; (18) ~ **de huevos**² (Kost): arogantní člověk; (19) ~ **de nuca** (Pan): *persona o cosa que resulta molesta o desagradable*; (20) ~ **de parto** (Kub, Dom, Ven): viz: *dolor de espalda*; (DA).

dolor de huevos, (1) viz: *dolor*; (DA).

dolor de parto, (1) viz: *dolor*; (DA).

dolorón, m., i vulg. (1) (Mex): intenzivní bolest; (AM).

dolorosa, f. (1) (Kub): účet; př.: *cantinero, hágame el favor de traerme la dolorosa*; (DMC). •

(2) **la** ~ (Bol): účet, který je potřeba zaplatit za spotřebu; ► bol. argot *coba*; (HB).

dolphin, m. (← angl.) (1) (Hond): malé nalod'ovací a vyloďovací molo; (DA).

Doly, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *Dolores* (Bol, Arg), *Dorotea* (Kol, Ekv, Bol, Ven); (DA).

doma, f., lid. (1) (Salv): podvod, lest; viz též: *engañada*; (2) lid. (Salv): obtěžování, otrava; viz též: *molesta*; (3) (Hond): změkčení a ohebnost obuvi; (DA).

domada, f. [Š: *doma*] (1) (Mex, Arg, Urug): krocení (koně); (RAE, RR). • (2) lid. (Hond): výprask; viz též: *apaleadura, apaleada*; (3) lid. (Salv): podvod, lest; viz též: *engañada*; (4) (Mex, Guat, Hond, Salv, Kol, Bol): krocení zvířete; (5) venk. (Kol, Arg, Urug): ochočení nebo vycvičení hřiběte; (DA).

domado, -**da**, adj. (1) (Salv): podvedený, oklamáný; (DA).

domador, m. (1) (Hond): (dřevěný) sloup; kůl; viz též: *amansador*; (DA).

domador, -**ra**, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Urug): krotitel koní; (2) (Salv): balamutič; ► člověk, který klame, obelhává; (DA).

domani, adv., hovor. (← it. *domani*) (1) (LaPla; Arg, Urug): zítra; (MS). • (2) **a** ~ (Arg, Urug): tak čau zítra; ► užív. mezi přáteli a známými při rozloučení; (3) **hasta** ~ (Arg, Urug): viz: *a domani*; (DA).

domar, tr., hovor. (1) (Salv; Guat): podvést, oklamat, ošálit; viz též: *empaquetar*; (RAE, DA). •

(2) ~ **el chivato** (Arg): zůstat na ocet; (JD).

domari, m. (← *marido*), viz: *dorima*.

doméstica, f. (1) (Arg, Mex, Urug, Ven): služebná, služka, pomocnice v domácnosti; viz též: *empleada, muchacha*; (EEA).

doméstico, -ca, m/f., i adj. (← angl. *domestic*) (1) adj. (Am; Mex, Hond, Pan, Dom, Portor): národní, vnitřní; př.: *política doméstica*; (2) m/f., (Am): sloužící, sluha, služka; (MM). • (3) (Mex, Hond, Pan, Dom, Kol): vnitrostátní (let); (4) (Chil): domovní zloděj; ► okrádá své sousedy v domě nebo čtvrti; (DA).

domi, m., lid. (1) (Portor): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

domiciliar, tr. (1) (Mex): napsat adresu na obálku; (AM).

domiciliaria, adj. (1) **tarea** ~, domácí úkol, viz: *tarea*; (EEA).

dominancia, f. (1) (Kub): panovačnost, dominance; př.: *te digo que la dominancia de mi marido es insoportable, cualquier día me meto en el movimiento de liberación femenina*; (DMC).

dominar, tr. (1) (Kub, Dom): vyhrát dominovou partii; (DA).

domingo, m. (1) (Mex, Guat): kapesné; ► většinou se dává v neděli; viz též: *mensualidad*; (RAE, EEA). • (2) **salir con un ~ siete**¹ (Arg): plácnout hloupost či nesmysl; (3) **ser algo un ~ siete** (Arg): stát se nečekaně příčinou úpadku společnosti, podniku, projektu; (4) **ser un Juan ~ siete** (Arg): být příčinou úpadku společnosti, podniku, projektu; (MM). • (5) **salir con (con un, con su) domingo siete**¹ (Mex): přijít s neočekávanou zprávou, s překvapivou informací; př.: *ahora me vas a salir con tu domingo siete*; (BDE). • (6) **estar de muñequito de ~** (Kub): být páte kolo u vozu; př.: *¿de qué se creen que yo estoy aquí, de muñequito de domingo?*; (7) **tilingo, tilingo, mañana es ~** (Kub): vůbec, ani za nic; př.: *¿vas a hacerme el poder? — ¡qué va! tilingo, tilingo, mañana es domingo*; viz též: *coco*; (DMC). • (8) **salir con ~ siete**² (Kost, Ekv, Urug): viz: *salir con un domingo siete*; (9) **salir con su ~ siete**¹ (Mex, Salv, Nik, Pan, Chil): být neříjemně překvapena těhotenstvím; (10) **salir con su ~ siete**² (Per, Chil): otěhotnět, přijít do jiného stavu; (11) **salir con su ~ siete**⁴ (Pan, Per): říct nebo udělat něco neočekávaného; (12) **salir con un ~, vulg.** (Hond, Nik): otěhotnět, přijít do jiného stavu; (13) **salir con un ~ siete**² (Hond, Kost, Pan, Ekv, Bol, Arg, Urug): říct něco nevhodného, nemístného; ■ Syn.: *salir con domingo siete*; (14) (Portor): *Caulolatilus cyanops*; ► mořská ryba z čeledi *Branchiostegidae*; dosahuje délky 60 cm, má protáhlé a poněkud stlačené tělo, paprskovité ploutve a vystupující tlamu, je šedé barvy, ve spodní části je trochu světlejší a na ploutvích má nažloutlý odstín; konzumuje se; ■ Syn.: *limosnero*; (15) ~ **cimarrón** (Dom): den volna; státní svátek, který nepřipadá na neděli; (16) ~ **de tentación** (Bol): první neděle po karnevalu, která se obecně slaví svátkem; (17) ~ **de palmas**; (← angl. *Palm Sunday*) (US): Květná neděle; (18) **salir ~ con siete** (Kost, Ekv, Urug): viz: *salir con un domingo siete*; (DA).

limosnero, (1) viz: *domingo*; (DA).

dominguear, intr., lid. (1) (Pan, Bol): jíst, nacpat se; viz též: *empacar(se)*; (2) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kol): vyjít si každou neděli na odpolední procházku; (3) (Hond): vyfintit se každou neděli; (4) intr. (Pan, Bol): jíst v neděli doma; (5) **de ~**¹; lid. (Kost, Kol): o oblečení: slavnostní, sváteční, nedělní, příležitostný; (6) **de ~**² (Kost): o slově: moudré; (DA).

dominguejada, f. (1) (Ven): hloupost, blbost; (AM).

dominguejo, m. (1) chudáček, bezvýznamný člověk; (RAE). • (2) (Chil, Per): strašák, hastroš; (3) (Ven): ubožák, dobráček; (AM). • (4) (Am): pružný panáček, vstaváček; ► jsi-li sražen k zemi, umíš se rychle otřepat a vstát; (JD).

dominguero, m. (Portor): společenský oděv; ► používá se pouze na mši a nedělní procházku; (RR). • (2) (Bol): nový oděv; málo použitý oděv; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) (adj.: Guat, Pan, Ven, Bol; adj/subst: Dom, Kub, Kol): o obleku: sváteční, slavnostní; (DA).

dominguilla, f. (1) (sevMex): *Plumbago pulchella*; ► bylina z čeledi olovencovitých (lat. *Plumbaginaceae*); dorůstá do výšky 1 m, má střídavé a špičaté listy, květy rostou v hroznech pokryté chlupy, má trubkovitý kalich modrofialové barvy a plod je suchý poněkud válcovitý s tvrdým obalem; v tradiční medicíně má různé využití; ■ Syn.: *lagaña de perro*; *pañete*; *tianguis*; (DA).

lagaña de perro, (1) viz: *dominguilla*; (DA).

pañete, (1) viz: *dominguilla*; (DA).

tianguis, (1) viz: *dominguilla*; (DA).

dominical, adj/subst. (1) (Per): nedělní mzda; ► vyplácí se v neděli po odpracování předchozích šesti dní, tj. od pondělí do soboty; (DA).

dominicano, -na, adj/subst. (Am → Š) (1) adj. (Am): dominikánský; týkající se Dom. Republiky; (2) m/f. (Am): Dominikánc; ■ Syn.: *quisqueyano*; (2) (Dom): obyvatel města Santo Domingo de Guzmán; (3) ~ **ausente** (Dom): Dominikánc, žijící v zahraničí; (BDE, DA).

domínico (dominico), m., i adj. (1) (Antil, Ekv, Kub, Salv, Mex, Pan, Per, Ven, Dom, Portor): sladký druh banánu; ► je sladší než jiné druhy banánů; pěstuje se například ve státech Colima, Nayarit, Veracruz a Tabasco; (2) m. (Kub): **tyranovec černobílý**; (RAE, RR, DA). ● (3) adj. (Am): dominikánský (řád); (AM). ● (4) (Mex, Salv): velmi malý banán; (5) (szArg): sylfa červenoocasá (*Sappho sparganura*); ► malý pták z čeledi kolibříkovitých (lat. *Trochilidae*); s měňavým peřím a výraznými barvami a velmi dlouhým zobákem; ■ Syn.: *rundún*; *tumiñico*; (DA).

rundún, (1) viz: *domínico (dominico)*; (DA).

tumiñico, (1) viz: *domínico (dominico)*; (DA).

dominio, m. (1) ~ **eminente** (Am): nucené vyvlastnění; (RAE).

dominiquito, m. (1) (Mex): čížek severoamerický (*Carduelis pinus*); ► pták z čeledi pěnkavovitých (lat. *Fringillidae*); dosahuje délky 13 cm, nahoře je šedohnědé barvy, ve spod je šedý, na ocasu a na křídlech má žluté puntíky, má tenký a špičatý zobák a hluboce žlábkovitý ocas; (DA).

dominó, m. (1) **yo en el ~ me viro** (Kub): jsem připravený se bránit; př.: *deja de amenazarme que yo en el dominó me viro*; viz též: *fichas*; (DMC).

dómino, m. (1) (Portor): hra domino; (2) souprava kostek nutná k této hře; (RAE).

dominó, f. (1) (Ven): kukuřičná placka plněná černými fazolemi a bílým sýrem; (DA).

domitila, f. (1) (Pan): panenka obrovských rozměrů; ► při lidových slavnostech se prochází po ulicích; (DA).

domo, m. (1) (Mex): plastové střešní okno; ► používá se např. jako světlík, kryt bazénů, skleníků apod.; propouští přirozené denní světlo; (BDE).

dompe, m. (← angl. *dump*) [Š: *basurero municipal, vertedero*] (1) (US): skládka, smetiště; př.: *préstame tu troca para llevar este viejo sofá al dompe*; ► slang; (MS, RF).

dompear(se), tr., intr., zvrát. (← angl. *to dump*) [Š: *eliminar, desechar, tirar, botar, verter*] (1) tr. (US): vyhodit, vyřadit; př.: *no vayas a dompear esas revistas; me sirven para mi scrapbook*; ► slang; (RF). ● (2) intr. (Mex): náhle usnout; (DA).

domplín, m. (1) (Pan, Dom): chléb z pšeničné mouky, mléka a vajec okořeněný rybí omáčkou; (DA).

don, m. (1) ~ (**doña, Don, doncito, Doña**) [Š: *señor, señora*] (Dom, Guat, Kost, Pan, Kol, Ven, Chil, Arg, Bol, Urug): pane, paní; ► užívá se jako většinou žertovné oslovení, když neznáme jméno osloveného; př.: *vea, doncito; si usted quiere mover el esqueleto esta noche, yo lo llevo a un bateo*; viz též: *doña*; (RR). ● (2) **pase**, ~ (Mex): prosím; (3) **¡D- éste...!** (Am): pane tentononc!; ► tentononc může být kdeco, věc či jméno, na které si nemůžete vzpomenout; tentononc může nahradit v podstatě cokoli, co si přejete nahradit; (4) ~ **Petate** (Mex): pan z Nemanic; (JD). ● (5) **don (doña)**, lid. (Arg, Chil, Kol, Ven): kámoš; př.: *me ayuda a descolgarlo, Don*; (BDE). ● (6) **don nadie** (Mex): kdosi, ledaskdo, nějaký člověk; ■ Syn.: *don petate*; (AHM). ● (7) ~ **Greco** (Bol): vesničan; (8) ~ **Walter** (Bol): záchod; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (9) **claro que entiendo**, ~ **Hilario** (Kub): rozumím moc dobře; př.: *no me lo repitas Juan, claro que entiendo, Don Hilario*; (10) **estar algo como ~ Fo** (Kub): být ošklivý jako strašák do zelí; ► Don Fo je ošklivá postavička z kresleného novinového seriálu Dick Tracy; (11) **poder ir alguien al programa de ~ Francisco** (Kub/exil): na svůj věk vypadat velice dobře; ► Don Francisco je exilový chilský bavič; př.: *tu padre todavía puede ir al programa de Don Francisco*; ■ Syn.: *ir al programa de Don Francisco y bailar el bailongo*; (12) **por fin habló ~ Rafael (del Junco)** (Kub): konečně se vymáčkli; ► když někdo dlouho mlčí a pak najednou promluví; (13) **quedarse como ~ Alfonso cuando le cagó la vaca** (Kub): nevědět z které do které; (DMC). ● (14) **don**, lid. (Mex, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ekv,

- Bol, Par, Erg, Urug): stařec, dědek; viz též: *veterano*; (15) ~ **tomás**; (Portor): viz: *palo de fraile*; (DA).
- don**, -ña, m/f., lid. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, Bol): osoba zralého věku; (2) ~ (Guat, Hond, Salv, Nik, Dom, Portor, Kol, Ven, Per, Bol): pan; ► užívá se při zdvořilostním jednání se starší osobou; (DA).
- dona**, f. (← angl. *doughnut, donut*) (1) [Š: *pan dulce en forma de rueda*] (US, Am; US, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Par): točená kobliha; kobliha ve tvaru věnečku; př.: *algunas mañanas me gusta ir a desayunar donas con café antes del trabajo*; ■ Syn.: *donut* (Arg, Chil, Urug); (MM, RF, BDE, EEA). • (2) (Chil): dárek; (JD). • (3) (Mex): gumička do vlasů, viz: *gomita*; (EEA, DA). • (4) (LaPla): žena, ženská, manželka; ■ Syn.: *asunto, bestia, bramaje, catriela, chabona, china, costiya, elemento*; viz též: *chanceleta, hembra*; (5) (LaPla): paní, dáma; ► *lunfardo* (viz), typické pro španělštinu v laplatské oblasti; (NET).
- donaca**, f. (1) (Portor): malý měkkýš; ► skládá se ze světle hnědé dvoumiskové lastury s koncentrickými drážkami světlější barvy; jeho maso je velmi ceněné; (2) (Mex): ozdobná gumička do vlasů; (DA).
- donape**, m. (1) (Mex): *Krameria cytisoides*; ► keřovitá rostlina z čeledi *Krameriaceae*; dorůstá do výšky 1,5 m, má hnědé větve, trojčetné listy, samostatné květy s kališními lístky kopinatými a korunou s pěti okvětními lístky zelené barvy s růžovými okraji a kulovitým plodem s fialovými hroty; (DA).
- doncel**, m. (1) (Kol): žlutodřev jednolistý; *Xanthoxylum monophyllum*; ► strom z čeledi *Routovité* (lat. *Rutaceae*); dosahuje výšky 10 m, s kmenem pokrytý širokými trny, aromatickými listy a drobnými květy a plody; pěstuje se jako živý plot; ■ Syn.: *moló, naranjuelo*; (DA).
- moló**, (1) viz: *doncel*; (DA).
- naranjuelo**, (1) viz: *doncel*; (DA).
- doncella**, f. (1) (Kol, Ven): zánět nehtových lůžek; *panaricium* nebo *vidlák*; (RAE, DA). • (2) (Guat): divoká včela; př.: *un muchacho colecta (recoje) la miel de doncella*; (RR). • (3) **hierba** ~ (Per): mimóza, brčál; ► rostlina z čeledi *toješťovité* (lat. *Apocynaceae*); ► stále zelená svěží tráva; (JD). • (4) (Per): *Halichoeres dispilus*; ► ryba z čeledi *pyskounovití* (lat. *Labridae*); dorůstá délky 25 cm, má štíhlé a vřetenovité tělo převážně světle hnědé barvy, s tmavou skvrnou pod trnovou hřbetní ploutví; (5) (Per): anténovec pruhovaný; (*Pseudoplatystoma fasciatum*); ► sladkovodní ryba z čeledi *anténovcovitých* (lat. *Pimelodidae*); bez šupin, její maso je velmi ceněné; (6) (Portor): ještěrohlavec prostřední (*Synodus intermedius*); ► mořská ryba z čeledi *ještěrohlavcovitých* (lat. *Synodontidae*); dorůstá do délky 46 cm, má protáhlé válcovité tělo, krátkou hřbetní ploutev, šikmou a velkou pusou, ve vrchní části je šedohnědé barvy se světlejšími pruhy pod boční linií; ■ Syn.: *guavina, lagarto*; (7) (Portor): viz: *noro*; (8) (Guat): úl včel medonosných; ► jsou malé a žlutavé; (9) (Portor): nápoj připravený z kakaového krému a mléka, pije se po jídle; (DA).
- guavina**, (1) viz: *doncella*; (DA).
- lagarto**, (1) viz: *doncella*; (DA).
- doncellía**, f. (1) (Portor): panictví, panenství; (DA).
- doncellita**, f. (1) (Mex): *Bouvardia ternifolia*; ► bylina z čeledi *mořenovitých* (lat. *Rubiaceae*); dorůstá až do výšky 1,5 m, má chlupatý stonek, listy s často elipticko-kopinatým tvarem a ostrou špičkou vytvoří přesleny, květy mají trubcovitou korunu, jsou červené nebo oranžové a má plody tobolkovitěho tvaru; má léčivé vlastnosti; (DA).
- doncenón**, m. (1) (Kol): rostlina; viz též: *alverjilla*; (DA).
- donde**, zájm/adv. (1) [Š: *cuando*] (Kost, Arg; Guat, Salv): když; př.: *casi me muero de susto donde te vi entrar*; (RR). • (2) (Am): jak, jakpak, kdepak; př.: *dónde va a oírlo, si es sordo*; (MM). • (3) ~ + **subst.** (Chil, Per): u (někoho); k (někomu); př.: *mi señora está donde el ginecólogo; esta tarde irás donde tus tíos; vive donde sus padres* (bydlí u rodičů); (BDE, JD). • (4) (Am): poněvač; (5) **venir para** ~ **ellos** (Am): přijít k nim; (JD). • (6) **tener** ~ **meter la cabeza** (Salv, Kol): mít kde hlavu složit; (7) **de** ~ (Dom, Ven): ne, nemožné; (8) ~ **mismo**, **venk.** (Dom): na stejném místě; (DA).

dónde, zájm/ adv. (1) **¡a ~!** (Am): co vás vede!; (2) **¡~ va!** (Am): kampak bychom přišli!; (3) **¿~ no más?** (Ekv): kdepak to?; (4) (Am): jak?; (JD). • (5) **mamá, yo quiero saber, de ~ son los cantantes** (Kub): opravdu?; jsi si tím jistý?; ► věta, kterou se zpochybňuje jisté tvrzení; př.: *dicen que tiene cinco millones de dólares, —mamá, yo quiero saber, de dónde son los cantantes*; (DMC). • (6) **¿a ~ bueno?** (Ekv): kampak máte namířeno?; (7) **de ~ michi** (Per): odkud, že pak?; ► používá se, při nevědomosti odkud dotazovaný člověk nebo předmět pochází; (DA).

dondequiera, f. (1) (Kol): *Casearia corymbosa*; ► strom z čeledi vrbovitých (lat. *Salicaceae*); dosahuje výšky až 6 m, má roztáhlé větve, jednoduché a střídavé listy kopinatého tvaru, okraje jsou zubovité, má malé krémovo žluté květy, jeho plody jsou ve tvaru naoranžovělé vejčité kapsle, využívá se k léčbě kožních nemocí; ■ Syn.: *ondequiera*; (DA).

ondequiera, (1) viz: *dondequiera*; (DA).

dondiego, m., bot. (1) (Chil): svlačec trojbarevný; ► rostlina z čeledi svlačcovité (*Convolvulaceae*); jednoletá bylina; má trojbarevné květy, které se otvírají za jasného počasí ráno a opět se zavírají k večeru; (2) **~ de noche** (Am): nocenka zahradní; ► rostlina z čeledi nocenkovité (*Nyctaginaceae*); trvalka nebo letnička; zvonkovité květy na jedné rostlině bývají různobarevné, otevírají se až na noc a ve dne se opět zavírají; produkuje černá, kulatá semena; (MM).

dondorindo, m/f. (1) (Salv): osoba, jedinec, individuum; (DA).

donera, f. (1) (Kub/exil): prodejna s koblihama; ► z angl. *donuts*; př.: *vamos a la donera a comer algo*; (DMC).

dong!, citosl., lid. (1) (USA, Portor): bum, bác; viz též: *¡bum!*; (DA).

donguey, m., bot. (1) (Portor): sasaparilla, přestup pravý či sarsaparilla; ► keř z čeledi přestupovité (lat. *Smilacaceae*); má bodlinaté větve, které se pnou po sousedních stromech nebo keřích; plody jsou elipsovité bobule velikosti hrachu; z kořenů se v evropských lékárnách připravují odvary a prášky zvláště proti nemocem příjicným, kurdějím, dně a revmatismu; (JD). • (2) (Portor): viz: *dunguey*; (DA).

dongüey, m. (1) (Portor): viz: *dunguey*; (DA).

donjuán, m. (1) (Mex): tabák sivý (*Nicotiana glauca*); ► keř z čeledi lilkovitých; (lat. *Solonaceae*); dorůstá do výšky 6 m, má nazelenalý stonek, elipsovité nebo kopinaté listy, žluté květy trubkovitého tvaru jsou uspořádány do laty, tobolekované plody elipsového tvaru; jeho listy jsou pro dobytek jedovaté, užívají se v lidové medicíně; ■ Syn.: *carallanta, falso tablo, gretana, helado, maraquiana, mostaza montés, palán-palán, palancho, tabaquillo, tacote, virginio*; (DA).

carallanta, (1) viz: *donjuán*; (DA).

falso tablo, (1) viz: *donjuán*; (DA).

gretana, (1) viz: *donjuán*; (DA).

helado, (1) viz: *donjuán*; (DA).

maraquiana, (1) viz: *donjuán*; (DA).

mostaza montés, (1) viz: *donjuán*; (DA).

palán-palán, (1) viz: *donjuán*; (DA).

palancho, (1) viz: *donjuán*; (DA).

tabaquillo, (1) viz: *donjuán*; (DA).

tacote, (1) viz: *donjuán*; (DA).

virginio, (1) viz: *donjuán*; (DA).

donquear(se), intr., i zvrat., lid. (← angl. *to dunk*) [Š: *sumergir*] (1) (Hond): souložit; viz též: *jinetear*; (2) (Hond, Dom): střelit koš z bezprostřední blízkosti; zasměčovat míč do koše; (3) (Portor): smečovat (DA).

donqueo, m. (1) (Hond): smeč (v basketbale); (DA).

donqui (← angl. *donkey, donkey engine*) (1) (Kub): pumpa, čerpadlo; (2) (Kub): zavlažovací čerpadlo; (3) (Kub): osel; (4) (Kost, Chil): jeřáb; (MS).

donquiar, tr. (← angl. *to dunk*) (1) (Dom, Portor): zasměčovat míč do koše (v basketbale); (DA).

donsantiago, m. (1) (AmStř, Mex, Per, Portor): hydraulický **zvedák**; ► používá se k ohýbání kolejnic na železničním úseku s minimální námahou; (AM).

dontomás, m. (1) (Portor): viz: *palo de fraile*; (DA).

donut, m. (1) kobliha, viz: *dona*; (MM, EEA).

doña, f. (1) (Portor): krásná dívka, žena; (2) (Portor, Nik, Dom, Bol, Par): manželka (na venkově); př.: *mi doña les manda muchos recuerdos*; (3) (Ekv): dospělá indiánská žena; stará indiánka (JD); př.: *en cuyo patio les preparaba la comida una doña y otro indio despanzurraba el cadáver de un borrego*; (4) viz též: *don*; (RR). • (5) ; ~ **Ésta (Esto) ...!** (Am): paní...!; (JD). • (6) ~ (Hond, Pan, Kol, Dom, Par, Chil): pozdrav ženě; (7) ~ **juanita** (Mex): viz: *juana*; (DA).

doñita, f. (1) (Guat, Nik, Dom, Portor, Bol): slečinka; ► používá se jako zdvořilostní oslovení; (DA).

dopado, -da, adj. (1) (Arg, Urug): nadopovaný, dopovaný; ► osoba či zvíře pod vlivem narkotických látek; (MM).

dopar(se), tr/zvrat. (← angl. *to dope*) (1) (Am): brát nebo podávat drogy; (2) zvrat. (LaPlat): opájet se; (3) tr. (Kol): podávat drogy koním; (MS). • (4) (Mex, Guat, Bol): brát drogy; (5) (Chil): brát prášky na spaní nebo sedativa; (DA).

doparti, m. (← *partido*) (1) (Arg): zápas, utkání (sportovní); (2) (Arg): skupina, uskupení; (3) (Arg): politická strana; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

dope, m. (← *pedo*) (1) (Arg): opice, ožralost, zfetování se; (2) (Arg): štěstí; (NET). • (3) **al** ~¹ (Bol): opilý, zdrogovaný; ► bol. argot *coba*; viz též: *a* (*al, a la*); (HB). • (4) **al** ~² (← *al pedo*) (Arg): zbytečně, marně, nadarmo; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); viz též: *pedo*; (NET).

dopear(se), tr., intr., zvrat. (1) (Pan): nadopovat, podávat doping; (2) (Pan): brát doping; (DA).

dopi (← angl. *dop(e)y*) (1) (LaPlat): dávka povzbuzující nebo uklidňující drogy; (MS).

doping (← angl.) (1) (Am): doping; ► podávání drog sportovcům nebo závodním koním, aby dosáhli lepších výkonů; (MS).

dora, f. (1) pl. (Ekv, Bol): elektrospotřebiče; (2) (Bol): žena v domácnosti; (DA).

doradilla, f. (1) (Pan, Arg, Urug): *Anemia tomentosa*; ► rostlina z čeledi *Schizaeaceae*; rostlina s podzemními stonky, listy s naoranžovělými chlupy a plody uspořádané v klasu; (2) (Kol): *Chaetolepis microphylla*; ► rostlina z čeledi melastomovitých (lat. *Melastomataceae*); dorůstá do výšky 20 cm, má štíhlý a chlupatý stonek, velmi malé listy, žluté kvítky s načervenalým středem; používá se v tradiční medicíně; (3) (Per, sevChil): *Notholaena nivea*; ► kapradí z čeledi osladičovitých (lat. *Polypodiaceae*); dorůstá do výšky 25 cm, má krátké a vztyčené stonky, složené kopinaté nebo vejčité listy s krátkými řapíky, které mají spodní stranu pokrytou žlutým práškem; ■ Syn.: *raqui raqui*; (4) (Portor): viz: *calahuala*; (DA).

raqui raqui, (1) viz: *doradilla*; (DA).

doradillo, m. (1) (Bol, Par): kujaba brazilská, kujaba zlatá; *Salminus maxillosus*; ► ryba z čeledi tetrovitých (lat. *Characidae*); viz též: *dorado*; (DA).

doradillo, -lla, adj/subst. (1) (Arg, Kost, Urug, vých a jižBol, Par, Arg, Urug): plavý, světle hnědý kůň; (RAE).

doradito, m. (1) (Arg, Urug): tyrančík zpěvný (*Pseudocolopteryx flaviventris*); ► pták z čeledi tyranovitých (lat. *Tyrannidae*); dorůstá délky 12 cm, charakterizuje se žlutým břichem; (DA).

dorado, -da, adj/subst. (1) (Kub): plavý, světlehnědý kůň; ■ Syn.: *doradillo*; (RAE). • (2) m. (Arg, Urug): kůň se světle zbarvenou nebo se světle kaštanovou srstí se zlatým odleskem; př.: *sin dejar de acariciar el anca rechoncha de su doradillo*; (3) (Mex): ochranka Pancho Villy; př.: *al pie del vagón de Villa dije maquinalmente al dorado que hacía guardia en el estribo ...*; (RR). • (4) (Mex): kolibíček; (JD). • (5) (Mex): kolibřík rezavolesklý; (*Selasphorus rufus*); ► malý pták typu kolibřík z čeledi kolibříkovití (lat. *Trochilidae*), dosahuje délky 90 mm, má výrazně oranžové hrdlo a jasně červená záda, ačkoliv samička má zelená záda, boky jsou matně načervenalé a základna ocasu je velmi narudlá; (6) (Arg, Urug): šafránka (*Sicalis*); ► pták z čeledi strnadovitých (lat. *Emberizidae*), dosahuje délky 14 cm, charakterizuje se svým olivově zbarveným peřím na hřbetě a zlatým na hrudi; ■ Syn.: *ulincho*; (7) (Per, Bol, Urug): *Salminus maxillosus*; ► ryba z čeledi tetrovitých (lat. *Characidae*); dosahuje délky 70 cm, má stříbřitě zbarvené břicho a zlaté odlesky na bočních ploutvích; ■ Syn.: *doradillo*; *pirayú*; (8) (Per):

anténovec maraňonský (*Brachyplatysoma flavicans*); ► mořská ryba z čeledi anténovcovitých (lat. *Pimelodidae*), dosahuje délky 2 m, má objemnou hlavu a protáhlé tělo, zbarvené křiklavými barvami ačkoliv převládá modrá smíchaná se zelenou a černé puntíky na hřbetě; (9) (Portor): zlak nachový (*Coryphaena hippurus*); ► mořská ryba z čeledi zlakovitých (lat. *Coryphaenidae*); dosahuje délky 1m, s přední částí vysokou a zakulacenou, stlačeným tělem, zvrásněnou ocasní ploutví a hlavou s hřebínkem a nápaditým zbarvením, které kolísá mezi modrými, žlutými, bílými a zelenými odstíny; konzumuje se; ■ Syn.: *dolfin*; (DA).

ulincho, (1) viz: *dorado*; (DA).

doradillo, (1) viz: *dorado*, -*da*; (DA).

pirayú, (1) viz: *dorado*, -*da*; (DA).

dolfín, (1) viz: *dorado*, -*da*; (DA).

Dorado (El), m. (Am → Š) (1) (Am): El dorado; ► legendární město pokladů a blahobytu; př.: *la quimera ya tenía un nombre: El Dorado, y en pos de él se lanzaron toda suerte de aventureros*; (BDE).

doraíto, m. (1) (Portor): zlak stříbřitý (*Coryphaena equiselii*); ► mořská ryba z čeledi zlakovitých (lat. *Coryphaenidae*); dosahuje délky 1 m, hlava i tělo jsou bočně stlačené, má jedinou hřbetní ploutev, jeho zbarvení je stříbřitě modré, ačkoliv se může vyskytnout žlutozelený odstín; používá se ve sportovním rybolovu; (DA).

dorapa, adj. (← *parado*) (1) (Arg): chladný, bez zájmu; (2) (Arg, Am): zastavený, stojící; (3) (Arg): nezaměstnaný; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET). • (4) **de** ~ (Arg, Urug): vestoje; (DA).

dorar, tr., intr., hovor. (1) (Mex): kouřit marihuanu; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (2) ~**rárselas** (Mex): kouřit marihuanu; (JD). • (3) intr. (Kost, Dom): o rýži: začít dozrávat; (4) ~ **la papa** (Hond): snažit se s někým dobře vycházet; mazat komu med okolo úst; pochlebovat, lichořit; (DA).

dorima, m. (← *lunfardo/vesre: marido*) (1) (Arg, Per; Bol, Ekv, Chil, Urug): manžel; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); bol. argot *coba*; ■ Syn.: *domari*; (NET; HB).

dormición, f. (1) hovor. (Ven): zdřevěnění některé části těla; (2) ospalost; (RAE). • (3) (Mex): mravenčení (v noze); (JD).

dormida, f. (1) (JižAm; Bol, jižPer): místo k přespání; (2) hovor. (Urug): dohoda s prostitutkou o strávení noci; (RAE, DA). • (3) [Š: *dormitorio*] (Bol; Kost, Kol, Chil, atd.): ložnice; (RR). • (4) (Kol): den na cestě; ► výraz používaný mezi povozníky; př.: *¿cuántas dormidas hay de aquí a tal lugar?*; (AM). • (5) (Hond, Kost, Bol): odpočinek, zdřímnutí, šlofik; (6) (Bol): poobědní siesta; (7) (Dom, Kol): přenocování; (8) (Bol): v kostkové hře *cacho*: kolo, ve kterém u pěti hozených kostek padne stejné číslo; (DA).

dormidebas, f. (1) (Pan): mák setý; (DA).

dormidera, f., bot. (1) (Kol, Mex, Pan, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, jižBol): citlivka stydlivá (*Mimosa pudica*); ► druh mimózy; planě rostoucí rostlina z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*), dosahuje do výšky 1 m, má tenký ale velmi pevný a trnitý stonek s dvakrát zpeřenými listy velmi citlivými na dotek, při němž se zavírají, květy rostou v palicích v růžové nebo světle fialové barvě; ■ Syn.: *doncella, dormidero, dormilón, dormilona* (viz), *moriviví, quecupatle, sensitiva, vergonzosa*; ■ Var.: *adormidera*; (MM, DA). • (2) (Kub): spánek; spáček, ochrapa; př.: *¡qué dormidera la de mi papá!, lleva como doce horas*; (DMC). • (3) (Kol, Ven): ospalost, zdřímnutí; (DA).

dormilona, (1) viz: *dormidera*; (DA).

moriviví, (1) viz: *dormidera*; (DA).

quecupatle, (1) viz: *dormidera*; (DA).

sensitiva, (1) viz: *dormidera*; (DA).

vergonzosa, (1) viz: *dormidera*; (DA).

dormidero, m., i bot. (1) (Arg): hluboký či dlouhý spánek; (2) (Kost): noclehárna, místo k odpočinku; (3) bot. (Am): citlivka, mimóza; (JD). • (4) venk. (Guat, Dom, Portor, Ekv): hustě zarostlé místo, kde se ukládají ke spánku divocí ptáci; (5) venk. (Portor): hřad, bidýlko; (6) venk. (Portor): větev stromu, na které nocují slepice; (DA).

dormido, -da, adj. (1) (Guat, Nik, Pan, Dom, Kol): nesamostatný; (DA).

dormilón, m. (1) m. (Mex): kulatá náušnice; (AM). • (2) (szArg): lelek (*Hydropsalis*); ► pták z čeledi lelkovitých (lat. *Caprimulgidae*); má dlouhá křídla a ocas, velkou hlavu, je nahnědlé barvy, létá v noci; ■ Syn.: *Ilanarca*; (3) (Ven): mravenečník dvouprstý (*Cyclopes didactylus*); ► savec z čeledi mravenečníkovitých (lat. *Myrmecophagidae*); dosahuje délky 60 cm, má dlouhý, chlupatý, chápavý a tenký ocas, tlapy s dvěma dlouhými drápy, hřbet je zářivé zlatošedé barvy s tmavě kávovým pruhem, který jde od ramenou až po pánevní končetiny; ■ Syn.: *gato balsa*, *tapacara*; (4) (Hond): *Gobiomorus dormitor*; ► sladkovodní ryba z čeledi hlavačkovitých (lat. *Eleotridae*); dorůstá do délky 35 cm, má protáhlé válcovité tělo, špičatou tlamu, velkou pusou a výraznou dolní čelist, šupiny uspořádány do podélných řad, paprsky hrudních ploutví, hřbet je až do poloviny boků hnědý s dvěma tmavými a širokými čarami, ocas je silně zbarvený do černa; její maso se konzumuje; ■ Syn.: *guabina de río*; (5) (Chil): úder pěstí do něčí paže; ► udeřené místo zůstává ochromené; (DA).

Ilanarca, (1) viz: *dormilón*; (DA).

gato balsa, (1) viz: *dormilón*; (DA).

tapacara, (1) viz: *dormilón*; (DA).

guabina de río, (1) viz: *dormilón*; (DA).

dormilona, f. (1) (StřAm, Kub, Dom; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kol): mimóza, citlivka, ospalka; ► rostlina z čeledi bobovitých (lat. *Fabaceae*); dorůstající až do výšky 70 cm, má stonek plný háčkovitých trnů, řapíkaté listy, malé tmavočervené květy, plod v malých luscích s několika semínky; ■ Syn.: *puta vieja*; *quecupatli*; (2) (Ven, sevKol): dámská noční košile; př.: *me parecen más cómodas las dormilonas que las pijamas*; (RAE, MM, BDE, DA). • (3) (Mex): polštářek; ► umísťuje se na opěradlo židle, slouží k podepření hlavy při odpočinku; (AM). • (4) (Chil): tyranovec; ► pták z čeledi tyranovití (lat. *Tyrannidae*); ► malý druh pěvce; žije převážně v oblasti And; hnízdo si buduje ve skalních štěrbinách; př.: *todas las especies del numeroso género de las dormilonas (Muscisaxicola) hacen nidos ... debajo de las piedras o rocas*; (BDE). • (5) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom, Bol): rostlina; viz též: *dormidera*; (6) (Per): dlouhá filigránová náušnice se svorkovým zapínáním; (7) (Pan, Dom): malá brož s filigrány; (8) (Urug): zábavná činnost; ► tráví se při ní noc s přáteli a kolegy; (9) (Pan): uspávačka; ► žena, která uspává muže, aby je mohla okrást; (DA).

puta vieja, (1) viz: *dormilona*; (DA).

quecupatli, (1) viz: *dormilona*; (DA).

dormir(se), intr/zvrat., lid. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Kub): ošidit (se), oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (DA). • intr/ tr/zvrat. (2) tr. (Kub, Salv): podvést někoho za účelem zisku; (3) zvrat. (Mex): podvést někoho; (RAE). • (4) tr. (Kub, Guat, Mex, Portor): svést, podvést, napálit; (AM). • (5) (Arg): omráčit někoho jednou ranou; (6) zvrat. (Kub, Mex: Tabasco): naklonit se, vychýlit se; ► z rovnováhy (např. o zdi); (MM). • (7) ~ **a la italiana** (Arg): spát nahý; (8) ~ **una marmota** (Kub): spát jak dudek; (9) ~ **a la pampa** (Am): spát pod širákem; (10) ~(se) **a**, [Š: *acostarse con*] (Kub, Ekv): vyspat se s; př.: *sabían buscarse aventuras por ahí, sin dormirse a las queridas o mujeres de los hermanos*; (11) **dormir con** (Ekv, Par): spát, vyspat se s někým; př.: *me contó Guillermo que durante todo el verano durmió con sus primas*; (RR). • (12) (Kub): svést, zaplést do svých sítí; (JD). • (13) ~ **con carpa** (Bol): prožít erekci ve spánku; ► bol. argot *coba*; (HB). • (14) ~ **a alguien** (Kub): převézt, obalamutit; př.: *lo dormí y me dio el dinero*; (15) **dormírsela** (Kub): dostat nějakou ženu do postele; př.: *tanto le dio que logró dormírsela a esa pobre criada*; (16) **sigue durmiendo de ese lado** (Kub): jsi vedle, nemáš pravdu; př.: *yo te digo que él es buena gente, —sigue durmiendo de ese lado*; ■ Syn.: *sigue durmiendo de ese lado que te va a salir una roncha*; (DMC). • (17) intr. (Mex, Guat, Hond, Salv, Kub): nalhávat si, klamat sám sebe, obelhávat se; (18) intr. (Ekv): nocovat pod širým nebem; (19) (Kub): štvát, pronásledovat, honit; obtěžovat; viz též: *bajear*; (20) tr. (Bol): vymáchat prádlo ve vodě s pracím prostředkem; (21) tr. (Bol): naložit maso do marinády; (22) tr. (Portor): získat, dostat; vzít, uchopit, popadnout; (23) **con eso me dormían** (Dom): to vykládej své babičce, nech si ty povídačky pro sebe, jdi s tím o dům dál, to říkej někomu jinému; (24) ~ **a pata ancha** (Kub, Arg): spát jak do důchodu, spát jak do foroty, spát jak sysel, vyspávat, dlouho spát; (25) ~ **a rejo pelado** (Nik):

spát nahý; (26) ~ **como piedra en pozo** (Mex): spát jako nemluvně, mimino, dítě, andílek, andělíček; (27) ~ **como yuca** (Portor): spát jako dudek, dřevo, pařez; (28) ~ **con la chula** (Hond): mít smůlu; (29) ~ **de ese lado** (Pan): dělat si iluze; (30) ~ **el sueño eterno** (Kub): dát, uložit co k ledu, odložit něco ad *calendas graecas*; (31) ~ **ensillado** (Chil): spát oblečený; ► účelem je neztrácet čas oblékáním při vstávání; (32) ~ **se el pájaro**¹ (Hond): nedávat pozor; nestarat se, nedělat si starosti, přestat se starat; (33) ~ **se el pájaro**² (Nik): být pomalý; (34) ~ **se el pájaro**³ (Nik): nechat si ujít příležitost; (35) ~ **se el pájaro**⁴ (Nik): nepostavit se někomu, nedosáhnout erekce; (36) ~ **se en la ceniza** (Guat, Hond, Salv): nejednat rychle; nedávat pozor; (37) **poder ~ parado** (Kub): mít velkou nohu; (DA).

dormisión, f. (1) (Nik): častá únava, ospalost; ► může být způsobena slabostí nebo chudokrevností; (DA).

dormitorio, m. (1) ložnice, viz: *cuarto*; (EEA).

Doro, m/f., lid. (1) f. (Salv, Ekv, Bol, Ven): hovor. tvar jména *Dorotea*; (2) m. (Pan, Bol): *Teodoro*; (DA).

dorremí, m., lid. (1) (Arg): krádež, loupež; viz též: *robada*; (DA).

dortiba, m., arch. (← *lunfardo/vesre: batidor*) (1) (LaPla): udavač, zrádce, donašeč, zvěd; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); ■ Syn.: *ortiba*; (NET).

dos, čísl. (1) ~ **y** ~ (Kol, Kub, Ven): chůze mimochoda či jinochoda; (2) ~ **en** ~ (Ven): chůze jinochoda; (3) **en** ~ (Portor): napůl; (4) **hacer un** (Hond, Mex): rozdělit jednu sklenku likéru na dvě, rozdělit na poloviny; (AM). • (5) ~ **caras**, m/f. (Mex): falešný člověk; (AHM). • (6) ~ **letras** (US): odkazuje na dvě počáteční písmena Mezinárodní policie nebo Interpolu v nářečí kriminálního podsvětí; př.: *lo reconocieron como uno de las dos letras*; ► slang; (RF). • (7) ~ **- tres**, hovor. (Mex): víceméně; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (8) ~ **que tres**¹ [Š: *más o menos, regular*] (Guat, Mex, Salv): ujde to; jakž takž; průměrný; dá se, jde to, ale jo; př.: *¿qué tal la película? –dos que tres; ¿qué tal te va en la chamba nueva? dos que tres*; ► slang; (9) ~ **que tres**² (Hond, Salv): někdy, trochu; (10) ~ **que tres**³ (Salv): hned, okamžitě; rychle, spěšně; (RF, DA). • (11) **hacer el** ~ (Bol): uspokojit fyziologické potřeby; (12) **la** ~ (Bol): manželka; ► bol. argot *coba*; (HB). • (13) ~ **caballos** (Kub): tažný vozík; ► tažený dvěma koňmi; př.: *estoy esperando el dos caballos para visitar a Juana*; (14) **el ~ de oro** (Kub): kukuřičná mouka; ► je zlaté barvy stejně jako dvojka ve španělských kartách; př.: *hoy vamos a comer el dos de oro*; (15) **ser algo, o alguien de ~ por quince** (Kub): nestát za nic, stát za houby; př.: *ese amigo tuyo, Oscar, es de dos por quince*; (16) **ser algo de ~ por uno, como en los perros** (Kub/exil): být něco velice obtížné, tvrdé, drsné; ► *los perros* jsou „psí zápasy“; př.: *vivir en los Estados Unidos es de dos por uno, como en los perros*; (DMC). • (17) **poner las ~ y veinte** (Nik): mít naspěch; (18) ~ **para** ~ (Ven): dvojice, která podniká nějakou činnost s druhou dvojicí; (19) **del** ~ (Mex, Hond): exkrement, trus, výkal; (20) ~ **de bastos** (Mex, Salv): kapsář; (21) ~ **por uno**¹ (Chil): platný pro dvě osoby (lístek, vstupenka); viz též: *con gancho*; (22) ~ **por uno**² (Chil): pro dva (akce, událost); ► vstup pro dva možný s jedním lístkem; viz též: *con gancho*; (23) **hacer del** ~, lid., eufem. (Mex): vyprázdnit se; viz též: *hacer del baño*; (24) **hacer el** ~¹ (Nik, Kub, Bol, Kost, Per): vyprázdnit se; viz též: *hacer del baño*; (25) **hacer el** ~² (sevKol): prokázat laskavost; (26) **pedir el** ~ (Portor): žádat o cigaretu; (27) **poner las ~ y veinte** (Nik): spěchat, pospíšet si; (28) **ser ~ veinte**¹ (Hond): být popudlivý, prchlivý; (29) **ser ~ veinte**² (Hond): o ženě: být běhna, coura, rozhodnožka; ► je snadné ji dostat do postele; (DA).

dosaje, m. (1) (Per): dávka, množství, kus (čeho); (2) ~ **etífico** (Per, Arg): dechová zkouška; (DA).

dosañero, -ra, subst/adj. (1) (Ven): o koni nebo klisně: dvouletý čistokrevník; dvouletý čistokrevný; (DA).

dosar, tr. (1) (Arg, Urug): (u)dělat rozbor (např. krve); (DA).

dotiar, tr. (← angl. *to dust*); [Š: *polvo*] (1) (US): vyprášit, vytřepat, oklepat; (DA).

dotorar (dotorear) intr. (Urug): mluvit pyšně, zpupně; ► používají to obyvatelé na vesnici o lidech z města; (RR).

dotorear, intr. viz: *dotorar*; (RR).

dotorerías f., pl. (1) (Arg): akademické záležitosti; viz též: *dotorar*; (RR).

dougout, m. (← angl. *dugout*; [Š: *cobertizo bajo*] (1) (Dom, Ven): viz: *dugout*; (DA).

down, m., adj. (← angl.) (1) (Chil): v boxu: boxer sražený svým soupeřem; v baseballu a kriketu: když se míč dotkne země; (MS). • (2) **dar un** ~ (Portor): mít depku; (3) (Portor, Ven): smutný deprimovaný, skleslý, sklíčený; (4) (Ven): deprimující vztah; (5) (Ven): deprimující vztah vyvolaný konzumací drog; (6) ~ **payment** (Portor): finanční záloha (uhrazená částka z celkové ceny); (7) **dar un** ~ (Portor): deprimovat se; (DA).

drac, m., lid. (1) (jižBol): koňalka; brandy se studenou vodou a cukrem; viz též: *mataburro*; (DA). • (2) (Arg, Bol), viz: *draque*; (MM).

Drácula, m. (1) **botarse de** ~ (Kub): nahánět strach, dělat bububu; př.: *no te botes de Drácula que yo no te tengo miedo*; (2) **estar vestido de** ~ (Kub): neustále strašit, vyhrožovat; př.: *mi jefe siempre está vestido de Drácula*; (3) **llegar como** ~ (Kub): brousit si na něco zuby; př.: *hubo que echarlo de la compañía, llegó como Drácula, ya quería ser presidente*; (4) **ser el ~ del «sausgües»** (← angl. *South West*) (Kub/exil): mít za ušima, být filuta; př.: *llegó de Cuba hace seis meses y ya está rico, es el Drácula del «sausgües»*; ■ Syn.: *escapársele a Tamakán por debajo del turbante*; *ser Boloña en La Habana*; *ser el hombre Diablo*; *ser el monstruo de las siete pelucas*; *ser el mago Jaudini* (← Houdini, slavný kouzelník); (DMC).

draft, m. (← angl.) (1) (Hond, Portor): v baseballe: draftování; výběr hráče do profesionálního družstva; (2) (Portor): náčrt, koncept (nějaké písemnosti, dopisu, atd.); (DA).

dragaje, m. (← fr. *dragage*) (1) (Am, Arg): bagrování; (MS).

dragal, m. (Ven; Kol): místo, kde rostou stromy *drago*; ► šťáva jejich kůry slouží k léčení kožních nemocí; př.: *recuerdo que estaban esos dragales amarillitos de flores*; (RR).

draga, adj. (1) (Portor): nenasytný, hltavý, žravý; (DA)

drago, m., bot. (1) (Kol): kroton; ► štíhlý strom z čeledi pryšcovité (*Euphorbiaceae*); je až 20 m vysoký; roste v amazonském deštném pralese; je bohatý na aktivní alkaloidy, které jsou využívány k léčebným účelům; užívá se latex, který vytéká po naříznutí kůry a na vzduchu mění barvu z jasně žluté na rudě červenou, odtud španělský název *sangre de drago* čili „dračí krev“; (2) (Mex): rostlina z čeledi pryšcovité; ► tvoří podzemní oddenky; má tvrdé a ohebné větve, které při poranění roní latex; též se nazývá „dračí krev“; (MM). • (3) (Kub): viz: *ceibón*; (DA).

dragón, -ona, m/f. (1) f. (Mex): pánský plášť s pelerínou a kapucí; (RAE). • (2) (Mex): třásně; ► označuje konec rukávu, který je zdobený třásněmi; (AM). • (3) (Am): řemen (šavle), střapec (u kordu); (JD). • (4) m. (Salv): torogoz (národní pták Salv); (RAE). • (5) (Mex): plivač ohně; ► cirkusový umělec nebo pouliční bavič, který dokáže chrlit oheň; do úst si naleje hořlavou kapalinu, kterou pak prská na pochodeň; vypadá to, jako by drak chrlil oheň; př.: *los tragafuegos, los dragones, los lanzallamas*; (BDE). • (6) m/f. (Urug): přítel, přítelkyně, snoubenec, snoubenka (málo použ.); př.: *ayer Jorge me presentó a su dragona*; ► slang; (RF). • (7) (Kub): rostlina; viz též: *collar de la reina*; (8) (Chil): zápach z úst; (9) m/f. (Portor): nenasyta, žrout; (10) (Salv): viz: *guardabarranco*; (DA).

dragona, f. (1) (Chil): závěsník na meč (na vojenské uniformě karabiníka); (DA).

dragonazo, m. (1) (Salv): v armádě: zápach z úst; (DA).

dragoneante, m/f. (1) (Kol; Par, Arg, Bol: m/f.): prostý voják zastupující desátníka v jeho nepřítomnosti; (RR). • (2) (Arg): kadet (na vojenské škole); ► za své zásluhy vykonává vyšší funkce, jež nespádají pod jeho hodnost; (3) (Chil): voják, který plnil závazek nebo zastával funkci, aniž by měl v državě požadovaný titul; (DA).

dragonear(se), tr/intr., zvrát. (1) intr. (Am; Guat, Chil, Arg, Per): vykonávat povolání (např. lékaře, komisaře) bez oprávnění; př.: *dragonea de médico, de comisario*; (2) intr. (Am; Arg, Per): vychloubat se; (3) tr. (Urug): koketovat, flirtovat (pohledem), namlouvat si (někoho); (4) tr., hovor. (Urug): koukat na něco jako mlsný pes; (RAE). • (5) intr. (Urug): chodit spolu (málo použ.); př.: *Pedro ya no dragonea con Alicia*; ► slang; (RF). • (6) tr. (Arg, Urug): dvořit se; (AM). • (7) tr. (Salv): o vojákovi: být v přípravném procesu k dosažení hodnosti; (8) intr. (Salv): o vojákovi: utéct z kasáren bez dovolenky; (DA).

dragoneo, m. (1) (Urug, Arg): hovor. svádění, koketování; (2) (Urug): mlsné okukování; viz: *dragonear*; (RAE, DA).

dragoniante, m/f. (1) (Bol): voják, který zastupuje nepřítomného desátníka; (DA).

drague, m. (1) (Ven), koňalka, viz: *draque*; (MM).

draguelo, m. (← angl. *to drag*) (1) (Dom, Portor): závod dragsterů; ► závod aut s velkou kubaturou; (DA).

draiclin, m. (← angl. *drycleaner*) (1) (Hond, Salv, Dom): viz: *draicliner*; (DA).

draiclineado, m. (← angl. *dry cleaning*) [Š: *lavado en seco*] (1) (Salv): chemické čištění oblečení; (DA).

draiclineado, -da, adj. (← angl. *dry cleaning*) [Š: *lavado en seco*] (1) (Guat, Hond, Salv, Nik): o prádle: chemicky vyčištěné; (DA).

draiclinear, tr. (← angl. *dry cleaning*) [Š: *lavado en seco*] (1) (Guat, Hond, Salv, Nik): chemicky čistit prádlo; (DA).

draicliner, m. (← angl. *dry cleaner*) [Š: *tintorería*] (1) (Hond, Salv, Dom): čistírna; ■ Var.: *draiclin*; (DA).

draipen, m. (← angl.) (1) (Urug): viz: *drypen*; (DA).

draipén, m. (← angl.) (1) (Arg, Urug): viz: *drypen*; (DA).

draj, m. (1) (szArg), kořalka, viz: *draque*; (MM).

drama, m. (1) **ser el ~ del Apotiochi** (Kub): nebýt něco zas tak vážné, tak velká hrůza; př.: *eso que me dices es el drama del Apotiochi*; (DMC). • (2) **cualquier ~** (Dom): často opakovaná tragédie; (DA).

drapa, f. (1) (Portor): dětská hra; ► spočívá v tom, že se do vyznačeného kruhu umístí víčka a ty se pak použitím káči mají dostat ven; (DA).

draque, m. (1) muškátová kořalka s vodou; (2) (jižEkv): skořicová kořalka s cukrem a kyselou citrónovou šťávou; (RAE, DA). • (3) (Ven): kořalka, pálenka, destilát; (4) (Kol, Kub): rum s páleným cukrem; (AM). • (5) (Arg): patok, brynda, břecha; ► osvěžující pití složené z nekvalitní pálenky, vody a cukru; (6) (Par): svařené víno s cukrem; ► pije se teplé, slouží k potlačení nachlazení; (MM).

drasticidad, f. (1) (Hond, Dom): nekompromisnost vůči někomu nebo něčemu; (DA).

drástico, -ca, adj. (← angl. *drastic*) (1) (Am): účinný; ► výraz se používá pouze v oblasti lékařství, např. o léku; (MM).

draw (← angl.) (1) (Chil): v boxu a kriketu: remíza; (2) (Chil): v tenise: úspěšné odpálení míče; (MS).

dreadnought (← angl.) (1) (Am): druh bitevní lodě; (MS).

drema, f. (← *madre*) (1) (Arg): matka, maminka; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

dren (← angl. *drain*) (1) (Kub): odvodňovací kanál; odpadní potrubí; (MS).

drepa, m. (← *padre*) (1) (Arg): otec, tatínek; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

dressoir, m. (← fr.) (1) (Chil): vidlička; (MS).

dressing, m. (← angl.) (1) (Portor): koření, přísada do jídla; (DA).

dribbling (← angl.) (1) (Am): driblování; (MS).

driblador, -ra, m/f. (1) (Hond, Salv, Kost, Kol): kličkující; (DA).

driblar, intr. (Am), viz: *driblear*; (MM).

drible, intr. (← angl. *dribble*) (1) (Am): driblovat; (MS).

drible, m. (← angl. *dribble*) (Am; Chil): driblování; ► úder míče o zem; (2) (Per, Bol, Chil): klička; (MM, DA).

dribleada, f. (1) (Per): kličkování (ve fotbale); (DA).

dribleador, -ra, adj., m/f (← angl.) (Am, Kub, Per, Bol, Chil, Urug): driblující; (MM, DA).

driblear, tr., intr., zvrát. (1) (Per, Hond, Pan, Kub, Portor, Ven, Bol, Chil, Arg, Urug): kličkovat, driblovat; (2) intr. (Chil): driblovat, kličkovat; (3) intr. (Portor): být přelétavý, potloukat se kolem; (RAE, DA).

dribleo, m. (← angl.) (1) (Am; Hond, Bol, Chil): driblování, klička; (2) (Chil): kličkování, driblování; (3) (Bol): vyhnutí se tématu nebo záležitosti; (MM, DA).

driblin, m. (← angl. *dribbling*) (1) (Hond, Kost, Per): ve fotbale a jiných sportech: klička; (DA).

dril, m. (← angl. *drill*) (1) (Bol): opasná ledvinka; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *drilo*; (HB). • (2) ~ **blanco** (Kub): bílá lněná látka; ► šily se z ní typické kubánské letní šaty; př.: *yo todavía tengo un dril blanco*; (3) ~ **hacendado** (Kub): lněná látka žluté barvy; př.: *yo prefiero el dril hacendado*; (DMC). • (4) (Hond, Dom): látka z bílého lněného vlákna nebo bavlny; (DA).

drilo, m., ledvinka, viz: *dril*; (HB).

drink, m., lid. (← angl.) (1) (US, Mex, Portor): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; ■ Var.: *drinque*; (DA).

drinkear, intr. (1) (Chil): nasávat jako houba, mazat deku, zalévat dušišku; (DA).

drinki, m. (1) **meterle al** ~ (Kub): nasávat; ► hodně pít; př.: *¿cómo tu hermano le mete al drinki?*; (2) **meterle al** ~ **con las dos manos** (Kub): chlastat; př.: *mi hermano le mete al drinki con las dos manos*; (DMC).

drinque, m., lid. (1) (Kub, Portor): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

drive, m. (← angl.) (1) (Am): v různých míčových hrách, rychlý úder do míčku; (MS). • (2) (Portor): řadící páka (automobilu); (3) ~ **in** (Portor): služba, pro motoristy, kteří nemusí vystoupit z vozu; (DA).

drive-in (← angl.) (1) (Kol): **druh** restaurace, bufet; (MS).

driver, m/f. (← angl.) (1) (Am): sportovec, který používá ve hře *drive* – rychlý úder do míčku; (MS). • (2) (Portor): manažer; ► člověk s organizačními a řídicími schopnostmi; (DA).

droga, f. (1) (Kanár, JižAm, Mex, Salv): dluh; ► často ten, který se nemá v úmyslu splatit); (2) (Kol): obtěžující, otravný (člověk, věc); (3) (Urug): něco nekvalitního; (4) málo užív. (Arg): výmluva, podfuk, lest, klam; (5) **echar, o mandar, a alguien a la** ~ (StřAm, Kub; Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): poslat do háje, vyrazit (někoho); (RAE, DA). • (6) **ni** ~ [Š: *nada*] (Guat): nic, ani ň; (7) **pura** ~ (Guat): něco nekvalitního, špatného, druhořadého, mizerného; př.: *solo me da comida pura droga que engorda*; (RR). • (8) (Mex): **echarse ~s** zadlužit se; ■ Syn.: *endrogarse*; (AHM). • (9) (Kub): zboží; ► používá se mezi obchodníky; označuje zboží, jehož prodej je riskantní; ■ Syn.: *drogón* (viz); (10) **hacer** ~ (Mex): přestat platit; zadlužit se; (AM, MM). • (11) **me le hizo** ~ (Mex): ještě mi to visí (dluží); (12) **llenarse de ~as** (Mex): zasekat se do dluhů; (13) **tomar por la**~ (Mex): vzít na úhradu dluhu; (JD). • (14) lid. [Š: *deuda*] (Mex): dluh; ■ Syn.: *deuda* (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven), *pasivo, mono* (hovor., Ven); (EEA). • (15) [Š: *deuda*] (Mex, Salv): dluh, závazek; př.: *ahora no puedo gastar más; estoy llena de drogas*; (RF). • (16) **estar hecho una** ~ (Hond): být hin, groggy, kaput; (17) **irse a la** ~, lid. (Guat, Hond, Salv): odejít daleko; (18) **echar a la** ~, lid. (Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): poslat do háje; ošklivě vyhodit; (19) **mandar a la** ~¹(Guat, Hond, Salv, Nik, Kub): poslat do háje, k šípku, někoho nevychovaně vyprovodit; ■ Syn.: *mandar a la punta, mandar a la punta del chorizo, mandar a la punta del cuerno*; (20) **mandar a la** ~²(Guat, Salv): rozejít se s někým; (21) **mandar a la** ~³(Guat, Salv): vyhodit někoho z práce; (22) **mandar a la** ~⁴(Guat, Salv): požádat někoho, aby odešel někam, co nejdál; (23) **mandar a la** ~⁵(Guat): odmítnout, zamítnout, neschválit někomu něco; (24) (Guat): zbytečnost; *tretka*; (25) (Guat): háje, přčice; ► imaginární místo, kam se někdo posílá; (26) (Urug): brak, kýč; nezáživná nebo nekvalitní věc; (27) (Portor): tahák; ■ Syn.: *drogón*; ■ Var.: *droguita*; (28) **en la** ~ (Hond): na velkou dálku; (29) **ni** ~ (Hond): ani prd, ani ťuk; tak to vůbec, ani omylem, žádný takový; (30) **hacer** ~ (Guat, Hond, Salv): zničit něco; (u)škodit někomu; (31) **largarse a la** ~ (Guat, Hond): viz: *largarse a la chingada*; (DA).

drogo, m. [Š: *drogadicto*] (Kost; Bol, Ekv): toxikoman, narkoman; př.: *es un gran drogo*; (RR; HB; DA).

drogo, -ga, adj/subst. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Kost, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil): drogově závislý; narkoman; (2) ~ **malo** (Portor): silný narkoman; (DA).

drogómáno, -na, adj/subst. (1) (Dom, Ven): drogově závislý; narkoman; (DA).

drogón, m. (1) (Portor): papír; viz též: *droga*; (DA).

drogón, -na, m., i adj. (1) (Kub): zboží; ► používá se mezi obchodníky; označuje zboží, jehož prodej je riskantní; ■ Syn.: *droga*; (2) (Kub): riskantní podnik; ► označuje něco, riskantního, choulostivého či nebezpečného; (AM). • (3) (Mex): viz: *droguero*; (4) (Arg, Urug): narkoman; (DA).

droguería, f. (1) (Kub, Hond, Salv, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Arg, Urug): lékárna; př.: *llama a la droguería para que te la envíen*; (DMC).

droguero, -ra, adj. (1) (JižAm, Mex): liknavý dlužník; ■ Syn.: *drogón*; (2) podfukář; (RAE, DA). • (3) **estar pagando los ~s** (Mex): situace, kdy prší a zároveň svítí slunce; (AM).

drogón, (1) viz: *droguero, -ra*; (DA).

drogui, m. (1) (Arg, Urug): alkoholický nápoj; (2) (Arg, Urug): notorický pijan, opilec; (MM).

droguis, m. (Arg): pití alkoholu; př.: *fue al rancho de doña Tecla para curarle al viejo del droguis*; (RR).

droguista, adj/subst. (1) (LaPlá): opilý; ožrala, mazavka; viz též: *enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET; JD).

droguita, f. (1) (Portor): tahák; př.: *el profesor encontró la droguita de Catalina*; ► slang; viz též: *droga*; (RF, DA).

drolático, -ca, adj. (1) (Mex): groteskní, vtipný, zábavný, legrační, komický; (DA).

droma, m/f. (← angl. *drummer*) [Š: *tambor viajante*] (1) (US): pouliční prodejce; (DA).

dromedario, m. (1) **dos jorobas no hacen un** ~ (Kub): jedna vlašťovka jaro nedělá; není všechno zlato, co se třpytí; př.: *no me vengas con tonterías, dos jorobas no hacen un dromedario*; (DMC).

dromo, m. (1) (Dom): místo, kde se pořádají psí závody; (DA).

dron, m. (← angl. *drum*) [Š: *bidón*] (1) (Hond, Portor): sud; ► rozměrná nádoba, určená k různým použitím, zvl. na vyhazování smetí a vyznačování silnic; (2) (Hond): barel; ► hermetická cylindrická nádoba s kapacitou 200 l, určená na uchování kapalin nebo jiných látek, které si vyžadují izolaci; (DA).

dronero, -ra, adj. (1) (Guat): o osobě nebo zvířeti: přehrabující se v popelnici; ► při hledání jídla; (DA).

dropeado, -da, adj. (1) (Portor): špatně oblečený; (2) (Portor): vyloučený, vyhozený; (DA).

dropearse, intr/zvrat. (← angl. *to drop out*) [Š: *tirar, echar*] (1) [Š: *darse de baja de una clase, renunciar*] (US): vyřadit, zanechat, vzdát se, vykašlat se na; př.: *Carlos quiere dropearse de la clase de química*; ► slang; (2) (Portor): vzdát se, nedokončit (studium); př.: *dicen que Carolina se dropeó de la carrera de ingeniería porque está embarazada*; ► slang; (RF). • (3) lid. (USA, Portor): opustit, zanechat studia; viz též: *voltear(se)*; ■ Var.: *dropiarse*; ■ Var.: *dropiar*; (4) (US): ulít se z hodiny (ve škole); (5) tr. (Portor): vyloučit studenta ze vzdělávací instituce; vyhodit studenta za dveře (z hodiny); ■ Var.: *dropiar*; (6) (Portor): nechat propadnout studenta kvůli špatnému prospěchu; ■ Var.: *dropiar*; (7) tr. (Portor): zrušit, stornovat, ukončit; (DA).

dropiar(se), tr., i zvrat., lid. (1) (Portor): opustit, zanechat; viz též: *voltear(se)*; ■ Var.: *dropearse*; (2) (Portor): vyhodit, vyloučit, vyhnat; ■ Var.: *dropear*; (3) (Portor): odložit, zrušit, přerušit, odročit, odsunout; pozastavit činnost; neudělat zkoušku, vyhodit od zkoušky; ■ Var.: *dropear*; (DA).

drugstore, f. (← angl.) (1) (Portor): lékárna, drogerie; (DA).

drum, m. (← angl.) (1) (Portor): kanystr, barel, sud; (2) (Portor): kovový nebo umělohmotný barel na balení kapalin; (DA).

dry, m. (1) ~ **cleaner**; (← angl.) (US, Hond, Dom): čistírna; (2) ~ **cleaning**¹; (← angl.) (Dom, Portor, Bol): čistírna; (2) ~ **cleaning**²; (← angl.) (Nik, Portor): suché praní; (DA).

dryclean, m. (← angl.) (1) (US, Dom): čištění oděvů, látek či koberců; (DA).

dry cleaning (← angl. *dry cleaning*) (1) (Antil, Chil): čištění suchou cestou; (MS).

drypen, m. (1) (Arg, Urug): fixa, fixka; ■ Var.: *draipen; draipén*; (DA).

du, m. (1) **hacer el** ~ (Portor): předstírat; (AM).

dual, adj. (1) (Chil): dvě osoby vybrané na určitou pozici bez ohlášení vítěze; (AM).

dualidad, f. (1) (Chil): remíza, nerozhodné hlasování; (AM). • (2) (Chil): nerozhodnost; (JD).

duarte, m. (1) hovor. (Dom): dominikánská měnová jednotka; ► Juan Pablo Duarte, 1813-1876, byl dominikánský patriot, který se zasloužil o boj za osvobození republiky; byl jmenován prezidentem, avšak neshody s Francisco del Rosario Sánchezem ho po povstání generála Santany vedly k rezignaci na svou funkci, která mu byla později navrácena; (RAE, RF). • (2) lid. (Dom): bankovka v hodnotě 1 peso; viz též: *peso*; (DA).

duartiano, na, adj. (1) (Dom): vztahující se k Juanu Pablo Duarte a jeho ideologii; (DA).

dub, m., lid. (1) (Salv): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (DA).

dubi, m. (1) (Portor): mikádo (ženský účes); ■ Syn.: *tubitubi*; (DA).

tubitubi, (1) viz: *dubi*; (DA).

dublé, m. (← fr. *doublé*) (1) (Arg, Chil): něco pokovaného, pozlaceného; (MS). • (2) (Arg): šperk potažený drahým kovem, pozlacené stříbro; (MM).

ducaiya, ind. jazyk, viz: *ocaina*.

ducha, f. (1) (Arg, Bol, Par): koupelna se sprchou (bez vany); (RAE). • (2) (Chil): sprchová růžice; viz též: *roseta*; (EEA). • (3) **mandar a alguien para la ~¹** (Kub): roznést někoho na kopytech; př.: *en todo lo que han luchado en contra mía, lo he mandado para la ducha*; (4) **mandar a alguien para la ~²** (Kub): nahradit někoho, poslat ho do sprchy; ► původ ve hře baseballu; př.: *llámame a Juan que voy a mandar a Pedro para la ducha*; ■ Syn.: *tirar para la ducha*; (DMC).

duchada, f. (1) (Per, Bol): rychlá sprcha; (DA).

duchador, m. (1) (Arg): sprchový set (sprchová hadice s hlavicí a sprchová baterie); (DA).

duchazo, m. (1) hovor. sprcha, osprchování; (RAE).

duchero, m. (1) (Urug, Arg) sprchový kout; část koupelny, ve které se nachází sprcha; (2) (Urug): sprchová růžice; (RAE, DA).

ducho, -cha, adj/subst. (1) (Bol): prospěchářský; prospěchář; (DA).

duco, m. (1) (Am): autolak; (MM). • (2) (Bol): americký dolar; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) **al ~** (Per): o předmětu (hl. automobilu nebo nábytku) pomalovaným elektrickým rozprašovačem; (DA).

ducto, m. (1) (Am; Mex, Kost, Pan, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Urug): potrubí, kanál; (RAE, DA). • (2) ~ (**de gas**) (Mex): plynové potrubí, plynovod; př.: *peligro, ductos de gas*; (BDE). • (3) (Ven, Per, Chil, Urug): musoroprovod; odpadní šachta; ► široká kovová roura na odpadky, která vede všemi podlažimi přímo až do suterénu; (DA).

duda, f. (1) (Ekv): druh plané cukrové třtiny; (RR). • (2) **por aquello de las ~s** (Am): pro všechny případy; (3) **por las ~s** (Am; Kost, Kub, Dom, Kol, Ekv, Arg, Urug): pro všechny případy; viz též: *por si las dudas*; (4) **por si las ~s** (Mex, Kost, Dom, Ven, Ekv, Bol, Par, Arg, Urug): pro případ, kdyby náhodou, pro strýčka Příhodu; ■ Var.: *por las dudas*; (JD, DA).

duñar, intr. (1) **¡lo duña!** (Hond, Kost): na to vem jed; je to na beton; je to tutovka; je to sichr; ► vyj. opětovné potvrzení pravdivosti toho, co bylo mluvčím řečeno; (DA).

duela, f. (1) (Mex, Ekv): prkno (na podlahu); (RAE). • (2) (Mex, Ekv, Bol): prkenná podlaha; (DA).

duende, m. (1) (Portor): druh lilie (*Amaryllis equestris*) ► planě rostoucí vytrvalá bylina z čeledi amarylkovitých (lat. *Amaryllidaceae*); má cibulovité, hlízovité výhonky, svazkovité kořeny, jednoduché, podlouhlé a velmi masité listy a nápadné drobné růžové květy, cibulky se používají v domácím lékařství tradiční medicíně; (RR, DA). • (2) (Dom, szArg): fantastická bytost; ► je nezbedného a posměvačného charakteru, nízkého vzrůstu, nosí velký klobouk, jedna ruka je z vlny a druhá je železná; je španělského původu; (3) (Portor): květ rostliny *Amaryllis equestris*; ► je ve tvaru lilie, malého rozměru a růžové barvy; používá se v tradiční medicíně; (DA).

dueño, -ña, m. (1) ~ **de monte** (Kost): bájná bytost (obdoba českého hejkala); ► žije v lese, tělo má pokryté rostlinstvem, má dlouhé vousy a šedou vlasatou hřívu; pronásleduje toho, kdo se opováží škodit přírodě či odpovědět na skučení, které tato bytost vydává; (2) ~ **del sol** (szArg): fantastická bytost (obdoba české polednice); ► straší se ní děti, aby zůstaly doma během siesty; (DA).

dueño, -ña, m/f. (1) **el ~ño de los caballitos** (Kub): šéf; př.: *¿con quién tengo que hablar para conseguir el empleo? —con el dueño de los caballitos*; ■ Syn.: *ser el dueño de la papeleta (del malangal)*; *ser el dueño del bate, el guante, y la pelota*; (2) **ser la ~ña de los caballitos y montar a alguien en el tío vivo** (Kub): být tady někdo pánem, mít někdo hlavní slovo; př.: *ese hombre no trabaja, y yo le dije: aquí yo soy la dueña de los caballitos y te monto en el tío vivo, y lo despedí*; viz též: *palero*; (DMC). • (3) **ser el ~ de los caballitos** (Kub): být na koni, být pánem situace; ■ Syn.: *ser el que más dice*; (4) **ser el ~ del bate, el guante y la pelota**, lid. (Dom, Ven): být pánem situace, mít slovo; (5) viz: *macho, ser macho sin dueño*; (6) ~ **de casa¹** (Dom, Bol): majitel pronajímaného domu; (7) ~ **de casa²** (Chil): správce domu nebo rodiny; (8) ~ **del balón** (Kol): velitel; (9) ~ **del santo** (Bol): narozeninový oslavenec; (DA).

duerma, f. (1) (Ven): spaní; př.: *aquí no hay duerma*; (JD).

duerme, m. (1) (Ekv): spaní; (JD).

duglas, adj. (1) (Guat, Salv, Nik): dva; (DA).

dugo (dúo), m. (1) (Guat): pomoc (*echar buenos/malos dugos*, prokázat dobré/špatné služby); (RAE). • (2) **de ~** (Guat, Hond): zadarmo, zdarma; (3) **echar, correr o hacer ~s** (Guat,

Hond): pomáhat, podat pomocnou ruku; **(4) correr, o no correr con ~s** (Guat): (ne)řídít se špatně míněnou radou; **(5) decir ~s** (Guat): slibovat do větru; (AM, MM). • **(6) correr ~s** (Guat): přimluvit se v něčí prospěch, orodovat za někoho; (DA).

dugout, m. (←angl.) **(1)** (Hond, Nik, Kub, Dom, Portor, Ven): střídačky; ► kryt s lavičkou pro hráče v baseballu; vymezené území, kde hráči čekají, až na ně přijde řada nebo odpočívají během zápasu; ■ Var.: *dogao; dogaut; dogout; dougout*; (DA).

dúho, m., arch. (← karib.) **(1)** (Am): nízké dřevěné či kamenné sedátko (používané indiány); (RAE).

dujo, adj/subst. **(1)** (Kol): příslušník ind. kmene Dujó; **(2)** příslušné adjektivum (duchoský); **(3)** jazyk kmene Dujó, není už dnes příslušníky kmenu používán; ► kmen žije v oblasti známé jako El Trapichito, v blízkosti Neivy; na kol. území se počet členů odhaduje na 96, pohybují se na 953 ha; (S03). • **(3) (Portor): rustikální taburet**; (DA).

dulcamara, f., bot. **(1)** (Mex): potměchuť, lilek sladkohořký, loubinec; ► polokeř z čeledi lilkovitě (*Solanaceae*); rostlina má modrofialové květy a asi 1 cm dlouhé červené plody; ■ Syn.: *dulceamarga*; viz též: *adela*. (MM).

dulce, adj/subst. **(1)** m. (Kost, Guat, Hond, Ekv): nečistěný cukr, rafináda; (RAE, DA). • **(2)** (Kost): chlebiček z hnědého nerafinovaného cukru ve tvaru komolého kuželu; ■ Syn.: *panela*; **(3)** (Arg): slazený čaj maté; **(4) ni ~ ni bombo¹** (Kub): nemastný, neslaný; viz též: *bombo*; (RR). • **(5)** m. (Mex): pamlsek, který obsahuje třtinový cukr; **(6) ~ en palito** (Per, Portor, Dom): lízátko; ■ Var.: *dulce de palito*; **(7) darle ~ a una cosa** (Kub): použít důvtip a jistou obratnost na určitou věc; (AM). • **(8)** m. (Am): melasa; **(9) dar para sus ~s** (Guat): dát na chrám páně komu; **(10)** f. (Kol): limonáda; (JD). • **(11) ~ de leche¹**(Am): kondenzované mléko, zkaramelizované mléko; ► příprava spočívá v pomalém zahřívání mléka s cukrem, až se směs stane krémová a získá karamelovou barvu; (BDE). • **(12) ~ de alcayota** (Arg, Chil), ~ **de chilacayote** (Mex): sladká náplň do zákusků; viz též: *alcayota*; **(13) ~ de membrillo**, kdoulový džem, viz: *jalea*; **(14) ~ de leche²** (Arg, Urug, Ven): mléčný karamelový krém, viz: *cajeta*; (EEA). • **(15)** (Bol): měděný prsten, který se prodává jako kdyby byl zlatý; **(16)** (Bol): lež prezentovaná jako pravda; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *dulcete*; (HB). • **(17) comerse los ~s** (Kub): slavit se veselka; ► ženit (vdávat) se; př.: *¿cuándo se comen dulces, Pedro?*; **(18) estar alguien mechado como el ~ de guayaba** (Kub): být někdo na chlapečky; př.: *ese me han dicho que está mechado como el dulce de guayaba*; **(19) hasta para hacer ~s** (Kub): být něčeho hodně, nadbytek; př.: *en casa hay bebida hasta para hacer dulces*; **(20) ser ~ de recorte** (Kub): být nula, nicka, stát někdo za psí štěk; **(21) repugnancia con el ~ después que te lo comiste** (Kub): **svírat (stahovat) se někomu zadek**; ► dostat strach; př.: *yo no era nada del bandido, no sé nada del atraco del Banco, —no me digas, repugnancia con el dulce después que te lo comiste?*; **(22) ser un ~ cortado** (Kub): být od rány; př.: *mi mamá es un dulce cortado*; viz též: *alambre, azúcar, papá, taburete*; (DMC). • **(23) dar ~** (Salv): nadchnout maličkostí; **(24)** lid. (Portor): marihuana; viz též: *juana*; **(25)** lid. (Salv): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; **(26) ser el mismo ~ con diferente palito**, lid. (Portor): být na jedno brdo; ► být stejná věc, ale vypadat jinak; **(27)** viz: *tico, -ca, ser más tico que el agua dulce*; **(28)** (Mex, Guat, Nik, Chil): **bombón**; **(29)** (Guat, Hond, Salv, Nik): **blok cukru**; ► je různých forem a velikostí, vyráběný v lisu; **(30)** (Portor): cukr; **(31)** (Chil): o osobě, která má u sebe hodně peněz; **(32)** (Salv): marihuanová cigareta ubalená doma; **(33)** (Portor): marihuana; **(34)** (Hond): v hře panák: dvě malá políčka na obou koncích startovní čáry, kterých se nesmí dotknout jak *hracím kotoučem* tak ani ani nohou; **(35)** (Nik): dvě odpoledne; **(36) ~ brillantado** (Ven): cukrovinka ve tvaru ovoce; ► připravuje se z mléka a cukru a pokrývá se vrstvou barevného krystalového cukru; **(37) ~ cubierto** (Mex): cukrovinka; ► spočívá v kousku ovoce obaleném v cukrové vrstvě; **(38) ~ de abejas** (Dom): včelí med; **(39) ~ de budoque** (Guat): sladkost; ► vyrábí se z vajíček, mléka, cukru a skořice, vyšlehaných na ohni; **(40) ~ de chiberro** (Hond): kandovaná dýně; viz též: *alcitrón*; **(41) ~ de nevera** (Dom): sladkost dělaná na bázi piškotu nebo sušenek a směsí vajíčka, vanilky, cukru a ovocného koktejlu; podává se studené; **(42) ~ de palito** (Portor): karamel; viz též: *dulce en palito*; **(43) ~ de panela** (Hond): sladkost z *panely*; ► jedná se o ztuhlou sladkou třtinovou šťávu, která se zpracovává v lisu a po jejím ztuhnutí vznikají cukrové bloky, které mají různé tvary a velikosti; ■ Syn.: *dulce de rapadura*; **(44) ~ de rapadura** (Hond): viz: *dulce de*

panela; (45) ~ **en vasito** (Pan): muffin; ► malá sladkost dělaná a podávaná v papírovém košíčku, vyrábí se ze stejných surovin jako piškot (moučník) jenom v odlišných poměrech; (46) ~ **de nariz** (Chil): kokain; (47) **dar el** ~ (Salv, Arg): vzbuzovat iluze; (39) **ni ~ ni bombo** (Kub): s trochou cukru, ale vynikající (pokrm); (48) **gustarle el** ~ (Nik): provozovat často sex; (49) **no hallar dónde poner el** ~ (Hond): lézt někomu do zadku, líbat někomu zadek; (50) **tirarse al** ~ (Chil): pokusit se udělat obchod; pouštět se do něčeho riskantního, pohybovat se po tenkém ledě; (DA).

dulce de rapadura, (1) viz: *dulce*; (DA).

dulceabrigo, m. (1) (Kol): bavlněná tkanina; ► používá se na zhotovení spodního prádla nebo pyžam; (DA).

dulceamarga, viz: *dulcamara*; (JD).

dulcear, tr. (1) (Bol): prodávat měděný objekt jako by byl ze zlata; (2) (Bol): lhát; ► bol. argot *coba*; (HB).

dulcera, f. (1) (Kost): malá nádoba na servírování zákusků; (DA).

dulcero, -ra, m/f., adj. (1) (Bol): podvodník, který prodává měděné předměty jako by byly ze zlata; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Salv): obyvatel depart. Santa Ana; viz: *santaneco*; (3) (Hond, Salv): člověk vyrábějící sladkost z *panely* (ztuhlá sladká třtinová šťáva); (4) (Hond): velký hrnec se dvěma uchy na vaření medu z třtinové šťávy; ■ Syn.: *mielea*; *trapichero*; (DA).

mielera, (1) viz: *dulcero*, -ra; (DA).

trapichero, (1) viz: *dulcero*, -ra; (DA).

dulcete, m., adj., (1) (Bol): lež, viz: *dulce*; (HB). • (2) adj. (Kost): přeslazený, hanl. příliš sladký; (AM). • (3) adj. (Per, Bol): o jídle nebo o pití: sladký; nasládlý; (DA).

dulcito, m. (1) (Dom): sladká chuť, sladký vjem; (DA).

dulumoco, m. (1) (Kol): *Saurauia*; ► strom z čeledi dilleniovitých (lat. *Dilleniaceae*); dorůstá do výšky 6 m, je pokrytý drsnými chlupy, je načervenalé barvy, má velké listy oválného tvaru a malé bílé květy s mnoha žlutými tyčinkami, jeho plod je kulovitá bobule, která se jí; (DA).

dulzaina, f. (1) (Guat, Hond, Kost, Kol): foukací harmonika; ■ Syn.: *violina*; *violineta*; (DA).

violina, (1) viz: *dulzaina*; (DA).

violineta, (1) viz: *dulzaina*; (DA).

dulzón, -na, adj. (1) (Portor): trpící nevolností vlivem alkoholu; (DA).

dulzoso, -sa, adj. (1) (Mex, Hond, Nik): sladký (jídlo, pití); (DA).

dulzudo, -da, adj. (1) (Nik): přeslazený, velice sladký; (RAE).

Dumbo, m. (1) **parecerse alguien a** ~ (Kub): mít uši jako slon, jak radary; ► Dumbo je slon z animovaných seriálů pro děti; př.: *tu compañero de cuarto se parece a Dumbo*; (DMC).

dumping (← angl.) (1) (Am): tržní obrat, který porušuje rovnováhu trhu; (MS).

dumpling, m. (← angl.) (1) (Portor): kukuřičná placka (připravená na pánvi); (DA).

dunario, -ria, adj. (1) (Chil): dunový; (DA).

dunda, f. (1) **la ~**, lid. (1) (Hond): penis; viz též: *pinga*; (DA).

dundada, f. (1) (Hond): hloupé rčení; hloupý čin; (DA).

dundear, intr. (1) (Hond, Salv, Nik): říct nebo provést hloupost; (2) (Salv): potulovat se bez cíle; (3) (Salv): ztratit se, být dezorientovaný; (DA).

dundeco, -ca, adj/subst., lid. (1) (Hond, Salv, Nik): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (RAE, DA).

dundera, f. (1) (StřAm; Hond, Salv, Nik): hloupost, hlupáctví; (2) (Nik): bezcennost; (AM, DA).

dundería, f., lid. (1) (Hond, Salv): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (DA).

dundo, -da, adj/subst., lid. (1) [Š: *tonto*, *lunático*] (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom; Kol): hloupý; hlupák, pitomec, trouba; blázen, podivín; př.: *Cristina es dunda*; *¿viste cómo se puso la blusa al revés?*; *estas instrucciones hasta un dundo las entendería*; ■ Var.: *dundeco*; viz též: *güevón*; ■ Syn.: *aguacatón*; *ajolotado*; *lumbo*; *patasón*; *tuntuneco*; (RAE, RF, DA). • (2) (Kost): o zvířatech: hojně se vyskytující a snadno lovitelná; př.: *las iguanas andan dundas en todo el cocal*; (RR). • (3) venk. (Hond, Guat, Kost): smyslově otupělý; ► tato otupělost je zapříčiněna buď nějakým silným nárazem nebo rámušem; (DA)

aguacatón, (1) viz: *dundo*, -*da*; (DA)

ajolotado, (1) viz: *dundo*, -*da*; (DA).

lumbo, (1) viz: *dundo*, -*da*; (DA).

patasón, (1) viz: *dundo*, -*da*; (DA).

tuntuneco, (1) viz: *dundo*, -*da*; (DA).

dundón, -**ona**, adj/subst., lid. (1) (Hond): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; ■ Syn.: *dundulario*; *dunduneco*; (DA).

dundulario, (1) viz: *dundón*, -*ona*; (DA).

dunduneco, (1) viz: *dundón*, -*ona*; (DA).

dundulario, adj/subst., lid. (1) (Nik): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

dundún, m., lid. (1) (Portor): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (2) (Dom): imaginární bytost, která má podle lidové víry schopnost proměnit se ve zvíře nebo strom; (DA).

dunduneco, adj/subst., lid. (1) (Hond): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; *dundón*; (DA).

dunguey, m. (← antil.) (1) (Portor): smlidinec žláznatý (*Dioscorea altissima*); přestup (*Smilax*); ► dřevnatá liána s trny, srdčitými a rovněž ostnatými listy, který vystupuje až do úrovně některých nejvyšších stromů nejhustších lesů a který vytváří místní jam; z čeledi smlidincovitých neboli jamovitých (lat. *Dioscoreaceae*), přestupovitých (*Smilacaceae*); ■ Var.: *donguey*; *dongüey*; (2) ~ **blanco** (Portor): odrůda smlidince, přestupu; má léčivé vlastnosti; (DA).

dunlopillo, m. (1) (Per): pěnová pryž; (DA).

dúo, m. (1) (Par): kolega; (RAE). • (2) viz: *dugo*; (MM). • (3) (Par): kámoš; spřízněná duše; viz též: *mano*, m.; (DA).

dupla, f. (1) (Chil, LaPla; Hond, Salv, Kol, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): dvojice, pár, duo; př.: *una dupla con futuro*; ■ Syn.: *dupleta*; (BDE, DA). • (2) (Hond, Salv, Kost, Kol, Per, Bol, Chil, Urug): ve sportu: sehraná dvojka; dva (dokonale) sehraní spoluhráči; ■ Syn.: *dupleta*; (3) (Hond, Salv, Kost, Kol, Per, Bol, Chil, Urug): plachetnicový tým; ■ Syn.: *dupleta*; (4) (Nik): bulvár; ► široká velkoměstská třída s parkově upravenou zónou v centru ulice; (DA).

dupleta, (1) viz: *dupla*; (DA).

dupleta, f. (1) (Ven, Per, Bol): dvě vítězství za sebou, dvojrole; dvojitá trefa; (2) (Pan, Bol): skupina lidí; viz též: *dupla*; (3) (Kub): dvoučlenný plachetnicový tým; viz též: *dupla*; (4) (Bol): skupina hráčů; viz též: *dupla*; (DA).

duque (**Duquesne de Estrada**, exil: **duk Esneider**), m. (1) (Kub): dvojka v dominu; př.: *me ganó tirando duque*; (DMC). • (2) (Mex, Kub, Bol): dvojka (v některých hrách); (DA).

duquesa, f. (1) (Kub): viz: *duque*; (DA).

dura, f. (1) (Chil): pravda; př.: *la dura es que hoy no tengo ganas de estudiar*; ► slang; (RF). • (2) **dar la ~¹**, lid. (Chil): někoho silně udeřit; (3) **dar la ~²**, lid. (Chil): vyhrát nad soupeřem s velkou výhodou a energicky (především v soutěžích); (4) **la ~** (Chil): pravda pravdoucí; (5) **pasar las ~s y las maduras** (Kol): viz: *pasar las verdes y las maduras*; (DA).

duraco, -**ca**, adj. (1) (Portor): snaživý, pilný, příčinlivý (student); (2) (Portor): výkonný ve své profesi; (3) (Portor): zručný, šikovný; viz též: *caballo*; (DA).

durana, f., venk. (1) (Per): pletací jehlice; (DA).

durango, -**ga**, subst/adj., lid. (1) adj. (Hond): vychytralý, mazaný; viz též: *tacañún*; (DA). • (2) m. (Mex): bavlník (lat. *Gossypium*); ► rostlina z čeledi slézovité (lat. *Malvaceae*); pochází ze státu Durango; je charakteristická pro svůj pupen, který je větší než u ostatních bavlníků; (MM). • (3) (Guat): broskev s červenou dužnou, červenomasá broskev; (4) (Hond): lakomý; (DA).

durañón, -**ona**, adj/subst. (1) adj. (Kub): lakomý; (RAE). • (2) m/f. (Kub): držgrešle, lakomec; př.: (*hay quien*) *nace durañón como él y nunca cambia*; ■ Syn.: (*hay quien*) *vive en Durege entre Durañona y Puerta Cerrada*; ► podle názvů ulic v La Habaně, Durañona a Puerta Cerrada; viz též: *aserrín*, *cola*; (DMC).

duranza, f. (1) (Portor): vidlicová oj na vozíku; (AM).

durapás, m. (1) (Salv): sáček z bublinkové fólie, bublinkový sáček, bublinková fólie; (DA).

durar, intr. (1) ;**que le dure!** (Kost): tak ať to vyjde; tak ať se (ti) to podaří; (2) ~ **lo que dura un pedo en una canasta** (Chil): dlouho se tam neohrát (kdo, co); (3) ~ **menos que un candy** (Chil): o něčem: mít jepičí život; (DA).

duraza, f. (1) (Chil): kuří oko (na noze); (JD).

Durazel, m. (1) **decirle a alguien** ~ (Kub/exil): říkat o někom, že nestárne, že vypadá, jako by vypil elixír mládí; ► Duracell je značka tužkových baterií s dlouhou vydrží; (DMC).

duraznal, m. (1) (Hond, Mex, Per, Urug, Guat, Kol, Ven, Bol, Chil, Arg): broskvový háj; (2) (Guat, Per, Chil): broskvoň; (RAE, DA).

duraznate, m. (1) (Mex): broskvový krém, marmeláda; (RAE).

duraznear, intr., lid. (1) (Guat): krást, okrást; viz též: *ladronear*; (DA).

duraznera, f. (1) (Bol): flám, opice; viz též: *juerga*; (DA).

duraznero, -ra, adj. (1) (Bol, Chil): související s produkcí a prodejem broskví; (DA).

duraznillal, m. (1) (Mex): místo zarostlé opunciami bělovlasými (*Opuntia leucotricha*); (2) (Arg): místo zarostlé rostlinou *Solanum glaucophyllum*; (DA).

duraznillar, m. (1) (Arg): místo zarostlé rostlinou *Solanum glaucophyllum*; (DA).

duraznillo, m. (1) (Am): planě rostoucí rostlina; ► označení pro rostlinu, která má nějaký společný rys s broskvoní nebo jejím plodem; např. se toto označení používá pro druh opuncie, jejíž plod má vůni podobnou broskvi; (MM).

duraznillo, m. (1) (Arg): keř; viz: *breva*; (AM). • (2) lid. (jižBol): kořalka, broskovice; viz též: *mataburro*; (3) (Mex): opuncie bělovlasá (*Opuntia leucotricha*); ► stromovitý keř z čeledi kaktusovitých (lat. *Cactaceae*); dorůstá do výšky 5m, s masitými listy zelené barvy, pokrytými trny, se žlutými květy a aromatickým a jedlým plodem; (4) (Per): chinovník červený (*Cinchona ovata*); ► strom z čeledi mořenovitých (lat. *Rubiaceae*); dorůstá do výšky 10 m, má široké, oválné trochu kožovité a ochlupené listy, květy rostou v latách jejichž tobolka je kopinatá; (5) ~ **blanco** (Arg): *Solanum glaucophyllum*; ► rostlina z čeledi lilkovitých (lat. *Solanaceae*), dorůstá do výšky 1,5 m, má jednoduché listy, modro-fialové květy a plod představuje kulovitá bobule s mnoha semínky uvnitř; (6) ~ **negro** (Arg, Urug): keř; viz též: *hediondilla*; (DA).

durazno, m. (1) [Š: *melocotón*] (Bol, Chil, Ekv, Hond; szArg, Kol, Mex, Pan, Guat, Salv, Nik, Ven, Per): druh broskvoně; ► odrůda typická v Americe; (2) (Am): plod této broskvoně; př.: *hay yogur de durazno y de pera*; (RAE; BDE; RF). • (3) likér, viz: *caña de durazno*; (RR, DA). • (4) (Arg): druh mince, měnová jednotka; (5) (Ven): mince v hodnotě pět bolivarů; (6) **hacer el** ~ (Ven): dělat poslička mezi snoubenci; (AM). • (7) (Kub): fešanda; (JD). • (8) (Mex): broskev, broskvoň; př.: *a mí se me ha olvidado el sabor de las cosas dulces ... los durazos, las mandarinas*; (BDE). • (9) [Š: *melocotón*] (szArg, Chil, Mex, Urug, Ven, Guat, Hond, Salv, Pan, Kol, Per, Bol): broskev; ■ Syn.: *melocotón* (Ven); (10) ~ **pelado**, nektarinka, viz: *pelón*; (EEA, DA).

durazno, -na, adj/subst., lid. (1) (Hond, Salv, Per, Chil): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (2) subst., i adj. (Arg): tupec, hlupák, zbedněnec, omezenec, hňup, trdlo; tupý, hloupý, zbedněný, omezený; (3) (Chil): tvrdohlavý, paličatý; (4) adj. (Chil, Arg): tvrdý, tuhý (co); (5) (Guat): lakomý; (DA).

dure (ture), m. (Ven): (1) nízká dřevěná židle, jejíž sedadlo je z kůže nebo ze dřeva a opěradlo je nakloněno dozadu; př.: *dejé el dure en que estaba sentado y me fui*; (RR).

dureli, adj., lid. (1) (Chil, Arg): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý; viz též: *ignoratón*; (2) (Chil, Arg): pevný, neohebný, tvrdý, tuhý; (3) (Chil, Arg): o mechanismu nebo motoru: zadržávající, sekající (se); (4) (Chil, Arg): náročný, pracný, namáhavý; (5) adj. (Chil, Arg): pomalu myslící, pomalu se učící; (6) (Chil, Arg): nepodnikavý; (DA).

dúrex, m. (1) (Mex aj.): lepící páska, samolepící páska; izolepa; (BDE).

durezal, m. (1) (Arg: Salta): místo s mokřými písiky; ► nachází se v oblasti andských mokřin; (AM).

durísimo, -ma, subst/adj. (1) (Kub, Portor): vypracovaný, ve formě; (2) (Dom): lakomec; (DA).

durmia, f. (1) (Salv): spaní, spánek, zdřímnutí; (2) (Salv): povalečství, zahálčivost, zahálka; (DA)

durmidera, f., viz: *durmidero*; (AM).

durmidero, m. (1) (Per, Portor): kurník; ► místo ke spaní pro zvířata, zejména pro domácí drůbež; ■ Syn.: *durmidera* (Guat); (AM).

durmiente, f. (1) (← angl. *sleeper*) [Š: *traviesa (de una vía férrea)*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven aj.; Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kol, Bol, Per); pražec; (EEA; DA).

durmilí, m. (1) (střArg): lenivka tečkovaná (*Nystalus maculatus*); ► pták z čeledi lenivkovití (lat. *Bucconidae*); má okrově zbarvený hřbet s černými příčnými skvrnami a bílé břicho s černými podélnými pruhy; ■ Var.: *dúrmilí*; (DA).

dúrmili-dúrmili, adj/subst. (1) m. (Arg): kokon; ► má stříbřitou barvu, patří bourci morušovému z čeledi bourcovití (lat. *Bombycidae*); (2) m. (szArg): lenivka tečkovaná (*Nystalus maculatus*); ► pták z čeledi lenivkovití (*Bucconidae*); viz: *durmilí*; (3) adj. (Arg): ospalý, rád spící; (MM, DA).

duro, adv. (1) (Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Portor, Kol): nahlas, hlasitě; (2) (Hond, Nik): hodně, hojně, dost; (3) (Salv): rychle; (4) **agarrar** ~ (Bol, Chil): viz: *agarrar fuerte*; (DA).

duro, -ra, adj/subst., i adv. (1) (Bol): opojený alkoholem, podnapilý, rozjařený; (2) m. hovor. (Kol): mocný člověk, šéf, boss; (3) m. (Pan): ledový nápoj, ledová tříšť (např. *duro de fresa*, jahodový ledový nápoj); (4) ~ y **parejo**¹, hovor. (Am): tvrdě a vytrvale; (RAE, DA). • (5) (Par): domácí zmrzlina; př.: *podrían hacer duros en el congelador para vendérselos a los vecinos*; (6) adj., i adv. (Kost; Nik): o hluku: hlasitý, hlasitě, nahlas; silný, silně; př.: *había días que se oía más duro; llegaba frente al gol y daba una gran patada y decía durísimo: gol*; (7) **estar** ~ (Portor.): být dobře připravený; př.: *fui hasta la cocina con la buena intención de preparar el desayuno y llevárselo al cuarto; en eso yo estaba duro porque la Vieja dejó de preparármelo a los cinco años para que aprendiera*; (8) ~ **de pelar** (Urug, Arg): těžko zvládnutelný; odvážný, obtížný; př.: *por cierto, los bayos resultaron menos duros de pelar de lo que habían sido mediando peor suerte*; (9) ~ y **parejo**² (Kol, Arg; Par, Urug): o činnostech a procesech: důrazně, energicky; př.: *mañana hay que meterle duro y parejo*; (RR, DA). • (10) m. (← taíno. *duo*) (Ven): křeslo; (AM). • (11) (Kub): sekáč, eso (o osobě); (12) adj. (Kub): statečný, fešácký, krkatý; (13) **está** ~**rísimo** (Kub): je moc fajn; (JD). • (14) **ponerse** ~¹ (Kub): spravit si náladu či rozveselit se díky účinkům alkoholu; (MM). • (15) **disco** ~, hard disk, viz: *disco rígido*; (EEA). • (16) m. (Kol): kápo; ► osoba, která řídí bandu nebo kartel obchodníků s drogami; (17) adj. (Kol): silný; velmi mocný; př.: *él era duro, me enseñó muchas cosas*; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (18) m. (Bol): opilec; (19) (Bol): mince; ► bol. argot *coba*; (HB). • (20) **de lo ~ro** (Kub): rychle; př.: *corrió de lo duro cuando oyó la noticia*; (21) **estar la cosa ~ra** (Kub): být něco těžké, obtížné; př.: *con las últimas medidas la cosa está dura*; (22) **estar la cosa como jugar al ~ro y sin guantes** (Kub): být na tom bídně, zle; př.: *¿cómo está la economía en Estados Unidos?, —la cosa está como jugar al duro y sin guantes*; (23) **ponerse ~ro**² (Kub): stát si tvrdě za svým; př.: *en este asunto tienes que ponerte duro*; (24) **ponérsela a alguien ~ra** (Kub): ztížit, zkomplikovat něco; př.: *con esa pregunta se la pusiste dura al ponente*; (25) **ponte ~ro** (Kub): musíš být silný; př.: *ya sé lo de tu madre, ponte duro*; ■ Syn.: *hueso, ponte piedra, ponte roca*; (26) **sacudir ~ro** (Kub): namlátit někomu, brutálně zmlátit, dát pořádnou nakládačku; př.: *los bandidos que lo asaltaron lo sacudieron duro*; (27) **ser alguien más ~ro que un mojón de viejo** (Kub): být někdo strašná držgrešle; př.: *mi primo tiene mucho dinero porque es más duro que un mojón de viejo*; viz též: *jicotea*; (DMC). • (28) (Kol): zručný, šikovný člověk; př.: *Karla es la dura de Linux; es la única que se lo reinstala sin problemas*; (29) (Per): lakomý; př.: *no seas dura y ayúdame con algo de guita, que ando misio*; ► slang; (RF). • (30) ~ **de maceta** (Mex): hloupý; viz též: *babosas, güevón*; (MV, DA). • (31) **estar** ~ (Mex): být nepravděpodobné, těžké; (32) viz: *calle, estar dura la calle*; (33) viz: *mambo, estar duro el mambo*; (34) **ser ~ de codo** (Bol, Dom, Nik, Ven): být lakomec, skrblický; (35) lid. (Mex, Hond, Salv, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Par): vychytralý, mazaný; viz též: *tacañún*; (36) lid. (Bol, Urug): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (37) (Dom): starý; stařec, dědek, stará vojna; viz též: *vejuco*; (38) **dar** ~¹ (Karib, Kub, Dom, Kol, Bol, Chil): udeřit někoho; (39) **dar** ~², lid. (Chil): hojně něco používat; (40) **dar** ~³, lid. (Chil): dělat něco pilně a svědomitě; (41) **dar** ~⁴, lid. (Chil): vyspat se s někým; (42) **dar ~ al vidrio** (Par): pít alkohol často nebo ve velkém množství; (43) **darle** ~¹ (Kost, Dom, Ven, Bol, Par, Arg, Urug): pracovat usilovně; (44) **dar le** ~² (Dom, Ven, Bol): pozřít velké množství alkoholu v krátké době; (45) **dejar** ~ (Arg, Urug): velice

někoho překvapit, zaskočit; **(46) echarle** ~¹ (Ven, Bol, Urug): vrhnout se do práce; **(47) echarle** ~² (Ven, Bol): pít jeden alkoholický nápoj za druhým; **(48) echarle** ~³ (Bol): nadšeně a horlivě konat nějakou práci; **(49) meterle** ~, lid. (Guat, Hond, Salv, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Per, Bol, Par, Urug): tvrdě pracovat; **(50)** (Hond, Salv, Per, Bol, Par, Urug): trvat na svém; ► vytrvat, vydržet, více se usilovat; **(51) ponerse** ~³ (Portor): našprtat se; **(52)** (jižMex, Hond, Salv, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Par): skoupý, lakotný, lakomý, skrblivý; ■ Syn.: *duro del codo*; **(53)** (Mex, Kol): prudký (déšť, liják); **(54)** subst/adj. (Dom, Portor, Ven, Ekv): znalec, expert, odborník, specialista v oboru; znalý, zběhlý, specializovaný v oboru; **(55)** (Portor, Kol): zručný, koumácký, šikovný; viz též: *caballo*; **(56)** (Per, Chil, Arg): zdrogovaný, nadrogovaný; **(57)** (Urug, Bol): opilý; **(58)** adj. (Kub, Portor): krásný, atraktivní; **(59)** (Dom): o osobě: velmi starý, **(60)** (Hond, Nik): o měně: stabilní při převodu s jinými; **(61)** (Hond, Nik): hojně, hodně, dost; **(62)** (Salv): rychle; **(63)** ~ **del codo**, m., i f. (Hond): lakomý; viz též: *duro*; **(64)** ~ **como el ausubo** (Portor): viz: *duro como el guayacán*; **(65)** ~ **como el coyor** (Portor): viz: *duro como el guayacán*; **(66)** ~ **como el guayacán** (Portor): tvrdý jak kámen; ■ Syn.: *duro como el ausubo*; *duro como el coyor*; **(67)** ~ **de vicio** (Portor): lakomý jak čert nebo chrt; **(68)** ~ **y parejo** (Mex, Hond, Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): s odvahou a vytrvalostí; ■ Syn.: *tieso y parejo*; **(69) en la dura** (Chil): neústupně a vzdorovitě; **(70) más ~ que un coco seco** (Portor): lakomý jak křeček; (DA).

duro del codo, (1) viz: *duro*; (DA).

duro como el ausubo, (1) viz: *duro*; (DA).

duro como el coyor, (1) viz: *duro*; (DA).

tieso y parejo, (1) viz: *duro*; (DA).

durofrío, m. (1) (Kub): **domácí zmrzlina**; šťáva z ovoce nebo z různých přísad a cukru; ► podává se ve formě zmražených kostiček; (RAE, DA).

dusna, m., lid. (1) (Guat, Hond, Nik, Ekv): kořalka; viz též: *mataburro*; (DA).

duüxügu, ind. kmen; viz: *ticuna*.

duva, f. (← fr. *douve*) (1) (Mex): dužina sudu; (MS).

dyo'xaiya', ind. kmen, viz: *ocaina*.

6. Comentario de la traducción

Este capítulo forma parte imprescindible de mi tesis de diploma y de su título es obvio que estudiaré el comentario de la traducción de algunos lemas elegidos. Los criterios de selección de distintas entradas, que más adelante trataré, se basaban sobre todo en los aspectos fraseológicos y culturales.

Antes que nada, daré a conocer la estructura y la característica del apunte. El diccionario se rige del conjunto de las determinadas reglas que de él hacen un trabajo unitario e íntegro. Sean las categorías gramaticales, la ubicación geográfica, o aspectos sociolingüísticos, todo tiene su abreviación y distribución inconfundible. A pesar de que esta nota pueda resultar fuera del lugar es bastante esencial. A lo largo del texto es imposible no fijarse en que el diccionario está escrito con dos colores diferentes para no confundir las traducciones entre sí. El color negro, generalmente empleado para la redacción de la mayoría de los textos de cualquier tipo, es la parte elaborada por los otros estudiantes y, lo que está escrito en color verde oscuro es la traducción hecha por mí. Bueno, hablo de dos colores, pero en el trabajo aparecen también algunas cosas escritas en rojo, son las traducciones imprecisas hechas por otros estudiantes, las cuales no pude corregir debidamente por el hecho de no tener el acceso directo a los diccionarios respectivos y así que tuve que dejarlos intactos.

Ahora, en breve, comentaré la estructura de las anotaciones. El diccionario está ordenado alfabéticamente, bueno cuando recibí de mi tutor el modelo, es decir el diccionario elaborado por mis precedentes, no cumplía el criterio del orden alfabético ascendente en castellano, y por lo tanto tuve que reorganizar algunas entradas. Más o menos se trataba de la ubicación incorrecta de la letra *ň*, *ll*, el grupo *ch*, que en el alfabeto checo precede la *i*, y forma el único dígrafo gráfico, pues en el castellano pertenece bajo la letra *c* y sigue su orden alfabético respectivo. Las determinadas reglas mecanográficas forman un conjunto uniforme e inconfundible. Todas las entradas, ordenadas según el orden alfabético ascendente, están escritas en negrita, las siguen categorías gramaticales, eventualmente a veces aparecen abreviaciones que hacen referencia a la característica del uso, es decir, si se trata de las voces rurales, arcaísticas, eufemísticas, despectivas, y etc.. Después se ponen números en negrita, los países donde se emplea el cierto americanismo y finalmente lo más importante, la traducción checa hecha a partir de la descripción y explicación castellana. Hay que destacar que el objetivo de este trabajo no era traducir el contenido literal, sino, como se trataba, y eso he dicho antes, de un diccionario monolingüe destinado para los usuarios hispanohablantes, encontrar a partir de la definición castellana un equivalente checo apropiado. Claro, antes de proceder adelante, debo advertir una cosa. Hace un rato hablé sobre la ordenación alfabética de las entradas, lo que al hojear página a página no resultará cierto. Las palabras que rompen el orden alfabético son, en esencia, los sinónimos inmediatamente adjuntados bajo la entrada a la cual hacen referencia.

Primero quise incorporar detrás de este capítulo una lista de todos los sinónimos, pero por las razones prácticas me dijo mi tutor que los incluyera directamente en el diccionario.

Antes de ponerme a analizar detalladamente la traducción, debo, a base de mi anterior experiencia con la traducción del diccionario, afirmar que la traducción es una actividad que, incluso después de por enésima experiencia, puede sorprender hasta al traductor más experto. Uno de los tales problemas para mí fueron las traducciones de los términos técnicos diariamente empleados en un campo profesional y a pesar de la descripción minuciosa resultaba complicado llevar a cabo una traducción perfecta sin consultar la literatura especializada.

Otra complicación representaba la traducción cultural y la de las actividades en los países latinoamericanos, ahí completamente corrientes y diariamente practicadas, las cuales, al contrario, en el ambiente checo son totalmente desconocidas o atípicas. También se me hizo difícil buscar los vehículos lingüísticos apropiados para expresar las cosas no existentes en la lengua meta.

Otro problema se presentó en forma de los lemas cuyo significado en el español estándar no era muy desarrollado, muchas veces figuraban explicaciones de una sola palabra. Por una parte, me complacé que no se trataría de nada científico, pero, por otra parte, después de consultar el diccionario español estándar llegué a saber que la voz concreta tiene en checo una variedad de significados diferentes y sin la indicación de los sinónimos, que me dirigiesen a los otros lemas, esta vez más desarrollados y concretizados, no podría realizar la traducción verosímil.

El diccionario del cual yo extraje los lemas, aquí expuestos, no se vale de los ejemplos oracionales como lo hace el Diccionario Mayor de Cubanismos (DMC) y en ciertas ocasiones a la hora de tocar la traducción de las expresiones más bien vulgares, juveniles no brindó siempre un soporte confiable.

Ahora voy a exponer las entradas elegidas y bajo de ellas comentaré la causa de su clasificación como una voz complicada, como solucioné el problema de la traducción y por que opté por este método concreto.

dueño, -ña, m. (1) ~ de monte (Kost): bájná bytost (obdoba českého hejkala); ► žije v lese, tělo má pokryté rostlinstvem, má dlouhé vousy a šedou vlasatou hřívu; pronásleduje toho, kdo se opovází škodit přírodě či odpovědět na skučení, které tato bytost vydává; **(2) ~ del sol (szArg):** fantastická bytost (obdoba české polednice); ► straší se ní děti, aby zůstaly doma během siesty; (DA).

La traducción cultural desde siempre ha presentado ciertos escollos, en este caso éstos estaban relacionados con el folklore costarricense y argentino, concretamente con los seres mitológicos. En toda cultura existen seres míticos quienes se caracterizan por un cierto

aspecto visual y una naturaleza. Dentro del marco de la literatura folclórica se producen préstamos, asimilaciones y algunas veces aceptaciones completas de los conceptos exclusivos de otras culturas. Este procedimiento es muy típico, sobre todo, para las culturas cercanas y similares. Por esta razón se pueden observar rasgos semejantes dentro del círculo cultural eslavo, románico, germánico o latinoamericano, y etc.

¿Cómo ocurren estas similitudes mutuas entre las culturas de los diversos países? En primer lugar hay que enfocarse en el término de «cultura(s) madre»¹⁹ que sirve como la cuna para otras culturas nacidas de aquella. El nacimiento de estas culturas, que siguen manteniendo los rasgos de la(s) cultura(s) madre, es generado por las influencias de otras culturas o por el producto de las migraciones creando así un círculo cultural. Lo que podemos directamente observar en la colonización de Nuevo Mundo por los reinos de la península Ibérica, cuando sus «culturas se mezclaron con los aborígenes americanos y los africanos para formar la cultura latinoamericana y sus derivaciones:»²⁰ mexicana, venezolana, argentina, peruana, etc.

Así pues, volviendo a la mitología, los seres míticos se parecerán y con frecuencia también serán iguales en los países fronterizos, aunque en el marco del ámbito geográfico latinoamericano y sus respectivas variedades dialectológicas podrán poseer denominaciones desemejantes. Sin el empleo de las digresiones prolijas procederé directamente al asunto de mi traducción.

En consideración a la distancia geográfica y cultural se excluye la traducción checa con el equivalente preciso. Por esta razón no los pongo como la traducción literal, sino los coloco dentro de las comillas para aproximar su analogía con los seres mitológicos respectivos checos. A base de la descripción de los dos entes fantásticos, costarricense y argentino, buscaba las similitudes y parencias con los del ámbito checo.

En el caso del «dueño del sol», que traduje como *hada de mediodía*, salía de algunos hechos generalmente conocidos los cuales enlacé entre ellos. En el folklore checo se sabe que el «hada de mediodía» secuestra a los niños afuera abandonados durante el mediodía. Al contrario el «dueño del sol» es utilizado por los padres para asustar a sus hijos desobedientes que no quieren durante la hora de la siesta quedarse encerrados dentro de la casa. Ahora, en el marco de los conocimientos generales se sabe que la siesta en los estados latinoamericanos suele ser en las horas posteriores al almuerzo. Por lo tanto no puede traducirse literalmente como «el hada de mediodía» porque ya se rompería la regla de la conexión fáctica y la relación temporal.

¹⁹ «Círculo cultural», en *Wikipedia, La enciclopedia libre* [en línea] <[https:// es.wikipedia.org/ wiki/ C% C3% ADrculo_cultural](https://es.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrculo_cultural) >, [consulta: 25/4/2016].

²⁰ *Íbid.*

Ahora me enfocaré en el «dueño de monte» cuya traducción la llevé a cabo a base de la descripción física y psicológica que increíblemente coincidían en todos puntos. Ni a pesar de eso pude emplear la voz „hejkal“ como su equivalente, por la razón que este duende es el fruto de la imaginación checa. Es el personaje típico de los bosques checos y éstos en cuanto al ecosistema se diferencian mucho de los bosques de Sudamérica y considerando este hecho como un criterio importante se llegaría a las interpretaciones inverosímiles. Por ello puse que se trata de un ser fantástico y luego pormenorizó el aspecto físico y los rasgos principales de su comportamiento.

danza, f. (5) ~ **de las cintas** (Bol, Arg, Urug): tanec, ve kterém jeho účastníci šplhají po různobarevných stuhách kolem sloupu a rozplétají je; (6) ~ **de las tijeras** (Per): nůžkový tanec; ► tanečníci při něm nesou kovové pláty ve formě nůžek; (7) ~ **de los cuartos** (szArg): „kúzlečí tanec; ► obřadní tanec, při kterém se před obrazem svatého patrona třepe nohami kůzlete nebo jehněte; (8) ~ **de los macheteros** (Bol): „tanec mačetářů“; ► typický tanec regionu Moxos, tanečníci mají dřevěné mačety a vojenským pochodem se přesouvají do rytmu svých rolniček a orchestru; (9) ~ **del caimán** (Kol): kajmaní tanec; ► tanečník má u pasu přivázanou atrapu kajmana, tančí a napodobuje jeho pohyby, zatímco ostatní tanečníci kolem něj tleskají, improvizují lidové písně a tančí na typickou karnevalovou hudbu; (10) ~ **del garabato** (sevKol): tanec, při kterém se s ironií a sarkasmem inscenuje boj mezi životem a smrtí; (DA).

Estos sintagmas nominales volvieron a presentar las dificultades dentro del marco de la traducción cultural. Se trataba del hecho de traducir los nombres de los bailes populares típicos. Generalmente los nombres de los bailes no pasan por el proceso de la traducción literal y en la lengua meta mantienen su versión original, por ej.: *salsa* en checo guarda su estructura fonológica y morfológica y no se confunde con su traducción literal, que en este caso sería componente líquido espeso de algunos platos, así como el baile *merengue* no altera su versión original traduciéndolo como una variedad de dulce hecho de claras. Igual, ello no ayudaría mucho a entender su principio. Y además, la mayoría de las danzas hoy en día es tan globalizada que ni lo exige para su comprensión. Aquí me atreví a acudir a la traducción más o menos exacta, porque justo a partir de su nombre se deducirá todo su principio. Justifiqué este rompimiento de las reglas de traducción colocando cada una de las variantes entre las comillas. Desde luego que no prescindí de las descripciones detalladas. Sin la traducción literal sería el fin de la danza concreta poco evidente.

drapa, f. (1) (Portor): dětská hra; ► spočívá v tom, že se do vyznačeného kruhu umístí víčka a ty se pak použitím káči mají dostat ven; (DA).

Los elementos de la cultura popular son también los juegos infantiles. Hay de toda una amplia gama de variedades de juegos del carácter internacional (*la rayuela, gallina ciega, etc.*) que aunque teniendo las reglas modificadas, sus bases son en la mayoría de los países conocidas e iguales. Por eso cada lenguaje de ese país dispone de un equivalente indicador. No obstante, hay muchos juegos de carácter puramente nacional y la sustitución de su nombre por un equivalente en la lengua meta se puede mostrar como vana. Por esta razón lo traduje sencillamente como un juego infantil y sus reglas las desarrollo en la explicación enciclopédica. En consideración a su caracterización y la actual época de los ordenadores juzgo que se tratará de un juego que solía ser practicado por las generaciones mayores.

despachar(se), tr/zvrat (12) ~ **se las almas** (szArg): navrátit duše na onen svět; ► lidé věří, že se duše jejich příbuzných po konzumaci bohatého pohoštění vrací zpátky do záhrobí; (DA).

Cada país a lo largo del año celebra diferentes días festivos de diversa índole. A base de los conocimientos obtenidos sé que América Latina se particulariza con el otro genio de las celebraciones del Día de las Ánimas. La muerte y su perspectiva, dentro del marco del sincretismo indígena, se toma completamente de otro punto de vista. Los nativos creen que el alma de sus amigos y parientes difuntos regresa para gozar de la existencia de las comodidades terrestres. Mi tarea de encontrar un equivalente checo pertinente no resultó muy exitosa. En los países sudamericanos las conmemoraciones en memoria de los muertos no es acompañada por los recuerdos nostálgicos, la tristeza y el llanto mas, como por ejemplo en México es un día en el año para motivarse de volver a reunirse con sus próximos. Creen que las almas vuelven del más allá y tienen que prepararles un hospedaje. Supuesto que en la cultura checa no hay esa práctica de invocar a los espíritus, la creencia de su gozo terrestre, y su retiro, la traducción no era nada fácil. Se trata de una parte íntegra del Día de los Difuntos y es su actividad generalmente practicada. Así que tuve que optar por una descripción prolija.

destornillador, m. (1) (Bol): koktejl; ► připravuje se z hroznové pálenky, je s bublinkami a citrónem, podává se s ledem; (DA).

En mi comentario incluyo tanto las entradas difíciles como las específicas. Por ejemplo, esta la elegí mas bien como un caso aislado. Pretendo enseñar que en consecuencia de la mala influencia de falso amigo se ejecutaría la traducción que cambiaría por completo la realidad. «Destornillador», que denomina tanto a una herramienta como a un famoso cóctel alcohólico, hecho a base do vodka y zumo de naranja, obtuvo en checo el nombre inglés; y a la búsqueda de un equivalente se podría, por la influencia de aquel idioma, exhortar a la confusión de dos cosas diferentes. ¿A qué me refiero? Si me dejara influir por inglés y pondría el nombre inglés de este «americanismo» provocaría una equivocación. Mas no accedí a eso y lo traduje simplemente

como un cóctel, sin que le pusiera un nombre como la entrada incitaba, porque en el ámbito de bar se sabe, comúnmente, que *screwdriver*, el equivalente inglés de «destornillador», no se hace de aguardiente de uvas y ni se sirve con limón; su traducción luego causaría confusiones entre dos cosas diferentes. Por eso consideraremos este americanismo como una variedad dialéctica, que no tiene nada en común con la bebida mundialmente conocida, y luego la describimos detalladamente.

dundún, m., lid.; (2) (Dom): imaginární bytost, která má podle lidové víry schopnost proměnit se ve zvíře nebo strom; (DA).

En lo que se refiere a la descripción de este ser imaginario no logré encontrar ningunas semejanzas en la mitología checa mucho menos en la eslava y darle nombre a él. Así que lo traduje al pie de la letra y como en la mayoría de los casos expuse una descripción detallada.

danta, f. (3) **torear la** ~ (výchHond): obecní hra; ► spočívá v tom, že se některá osoba převleče za tapíra a muži, sedící na koni, se jí uhýbají, zatímco ona jim tyčí může shodit klobouk; (BDE, DA).

Esta entrada la seleccioné, pues, se trataba de uno de los componentes de la traducción cultural – un juego popular que, según mis conclusiones, se lleva a cabo durante una fiesta. Nuevamente no pude volver a traducirla con un nombre de un juego concreto. En vista de que el tapir es un animal autóctono de Sudamérica y no del ambiente checo, descarté la eventualidad de la expresión del tipo „evitar al tapir“.

denenti, m. (1) (Arg): dětská hra, při které se používá pět kamínků; ► principem je co nejrychleji sebrat ze země co nejvíce ze čtyř kamenů do doby než se chytne kámen, který byl vyhozen do vzduchu; (DA).

En relación con este lema afrontaba aprietos de la traducción cultural, esta vez, de un juego infantil. Busqué algunas conexiones o como mínimo algunas similitudes remotas entre los juegos infantiles checos para indicar una analogía, sin embargo, me quedé limitada a la extensa descripción de sus reglas.

derecho, m. (14) **mirar el ~ de su nariz** (Guat): hrabat na svém písečku; (18) **ver el ~ de su nariz** (Guat): hrabat na svém písečku; (DA).

Una de las expresiones idiomáticas que no presentaba el problema, pero las elegí para enseñar

como es bastante interesante el procedimiento como llegué a su aspecto final. De la descripción se podía claramente deducir que se trata de una actividad que una persona emplea para conseguir su propio éxito. El americanismo dice *mirar el derecho de su nariz* o sea preocuparse solo por tener su propio bienestar, en el checo no pude traducirlo al pie de la letra como en el ejemplo de *doblar la hoja*, la cual comento mas adelante. Porque su significado en este caso al pie de la letra no es idéntico, aquí se trata de una persona sesgada, soberbia y por eso elegí el modismo ese, lo que también cumple la esencia del contenido del original. Que la persona concreta se preocupa solo por ella misma para sacar los beneficios. Saqué las dos variantes tanto con la mirar como con la ver para enseñar la heterogeneidad de su uso.

desgüello, m. (1) tirarse al ~ (Portor): *jít s motykou na vrabce*; (DA).

El sentido figurado de esta expresión idiomática era ponerse a hacer algo a sabiendas de que se va a fracasar y la actividad no mostrará resultados positivos. Después de la larga búsqueda atiné con esta frase hecha cuyo significado es hacer algo absurdo, no que es algo que ya de antemano está perdido. No obstante, su acepción no se cambia radicalmente de ningún modo, por cuanto una actividad desatinada es condenada a fiasco, pero de igual manera el ejecutor se mete en su realización.

doblar(se), tr/intr/zvrat. (45) ~ **la hoja**¹ (Nik, Bol, szArg): *obrátit list; zaplašit chmury z čela, mysli; smazat minulost*; (DA).

Aun cuando, a primera vista, pueda este sintagma verbal dar la impresión de que se trata de un modismo cuyo significado en la lengua meta diferenciará de la lengua de partida por su estructura compositiva, pues no. De hecho, elegí este ejemplo como una excepción para demostrar que existen expresiones las cuales podemos verter al pie de la letra y su significado quedará mantenido. Los otros dos equivalentes los puse con el fin de enseñar la riqueza de la lengua checa.

despepitar(se), tr/intr., zvrat. (5) tr. (Portor): *odstranit drůbeži tipec*; ► *nemoc, která se projevuje zduřením jazyka*; ■ Var.: *espepitar*; (DA).

Las dificultades ocurrieron en la busca del significado de la voz *pepita*. Dado que la misma no estaba en el diccionario escrita en negrita y, por consiguiente, me hiciera dirigir a su búsqueda, llegué a la situación de confrontación. Antes que nada, investigaba en el gran diccionario de la

casa editorial Lingea²¹ donde significaba «semilla de los frutos carnosos o de las nueces», pero me surgieron las incertidumbres en relación con su componente semántico y la aplicación del último en este caso concreto. Cuando encontré exitosamente la *pepita* como la denominación popular de una especie de enfermedad avícola puse fuera la primera variante y concluí que se iba a tratar de liberación de enfermedad, la cual se manifestaba con la hinchazón de la lengua, que extracción de semilla atragantada.

despercudido, -da, adj. (4) (Kol): považující se za světlejší odstín rasy než je ve skutečnosti; (DA).

La complicación relacionada con esta voz estribaba en el entendimiento del contenido conceptual. Como esta estaba relacionada con una particularidad latinoamericana, no logré encontrar el adjetivo checo correspondiente y hube de explicarlo.

dulce, (36) ~ **abrillantado** (Ven): cukrovinka ve tvaru ovoce; ► připravuje se z mléka a cukru a pokrývá se vrstvou barevného krystalového cukru; (37) ~ **cubierto** (Mex): cukrovinka; ► spočívá v kousku ovoce obaleném v cukrové vrstvě; (39) ~ **de budoque** (Guat): sladkost; ► vyrábí se z vajíček, mléka, cukru a skořice, vyšlehaných na ohni; (41) ~ **de nevera** (Dom): sladkost dělaná na bázi piškotu nebo sušenek a směsí vajíčka, vanilky, cukru a ovocného koktejlu; podává se studené; (45) ~ **en vasito** (Pan): muffin; ► malá sladkost dělaná a podávaná v papírovém košíčku, vyrábí se ze stejných surovin jako piškot (moučník) jenom v odlišných poměrech; (46) ~ **de nariz** (Chil): kokain; (DA).

A la hora de intentar traducir lo mejor las variantes de esta entrada, descubrí una gran escala de muchas variedades de dulces latinoamericanos, para los cuales no logré encontrar un equivalente checo, salvo a «dulce en vasito», cuando a base de la descripción minuciosa de sus ingredientes, su preparación y su forma de servir pude deducirlo. En el caso de la entrada «dulce de nariz» no había ningún tipo de problema, mas bien la elegí para mostrar la invención y el ingenio que probablemente hayan conducido a la creación de este americanismo. Los chilenos deberían de tener la fantasía desbordada para connotar una droga con un dulce. De hecho, me atrevo afirmar que contiene subtexto irónico, por el hecho de relacionar estas dos cosas muy opuestas. En primer lugar, el dulce que está caracterizado por la popularidad entre los niños y, en segundo lugar, la droga que por ser ilegal queda prohibida tanto a estos como a los adultos. En la unión con la voz «nariz» forma un conjunto idiomático inigualable.

²¹ Autorský kolektiv nakladatelství Lingea: *Španělsko-český, česko-španělský velký slovník ... nejen pro překladatele*, Brno: Lingea s.r.o., 2009, 456.

danés, m. (1) (Mex): sladké pečivo (obdoba „šneka); ► dělá se z jemného těsta a obecně bývá stočený s ořechy, rozinkami a marmeládou; **(2) (Mex):** sladkost z ořechu a datle; (DA).

Los nombres de platos típicos de una zona discutida, asimismo, presentan para los traductores ciertos obstáculos, especialmente cuando no existen o no son comunes en el ambiente en donde se pretende hacer la traducción. Para conseguir salir, a menudo, de la situación de bloqueo, se prefiere la conservación del nombre original a la sustitución con un concepto ya existente en la lengua meta. De otro modo, se podría provocar la confusión recíproca. Ahora, aun cuando pueda parecer que me desvío del tema, daré un ejemplo ilustrativo que está vinculado con la traducción.

El „*buñuelo*“ no es lo mismo como el „*donut*“, que procede del inglés «doughnut». De hecho, el *donut* tanto en checo como en español designa a una especie de típico dulce americano de forma redonda con un hueco en medio. Y en ambos idiomas, antes discutidos, ha mantenido su nombre original, adaptándolo morfológicamente a las necesidades expresivas de sus usuarios. El mantenimiento del calco inglés es para que no se vayan a confundir las diferentes cosas entre sí. Bueno, en castellano hay una voz „*rosquilla*“ que según la descripción de la forma sería el sinónimo de „*donut*“.

Y ahora volveré al asunto. Para delimitar una similitud escribí el dulce en la forma de caracol, que se llama igual. A pesar de que este dulce se caracteriza por ser enrollado, lo que sí corresponde al americanismo y está relleno de nueces, por carecer otras características excluye que fuera su equivalente.

danish, m. (← angl.) (1) (US, Portor): jablečný koláč z listového těsta plněný mandlemi; (DA).

Este ejemplo es muy parecido al anterior. Vuelvo a exponer el vocablo que toca al campo de la gastronomía. En este caso tuve que pasar por alto la traducción literal y explicar de qué tipo de pan se trata. Intentar buscar un equivalente checo apropiado sería como intentar traducir „*frgál*“ o „*trdelník*“ en español. Volveré a hacer una digresión para mostrar qué errores podemos cometer a la hora de traducir literalmente. La demanda de pan tradicional checo y eslovaco, que se distingue notablemente del pan sudamericano, generaría en los países de Latinoamérica notable confusión, porque ahí no existe. Sino, bajo este concepto conseguiríamos lo que en checo distinguimos con la voz „pan de molde“ y, por lo tanto su traducción no sería precisa y, además no se referiría a la misma cosa.

Primero vacilaba en poner el «strudel de manzana relleno con almendras», pero hoy en la amplia gama de oferta de productos de panadería no todo pastel de hojaldre relleno de

manzanas siempre designa a un „strudel“. Ya que el diccionario no ampliaba la manera de su preparación tuve que elegir un concepto más general y descriptivo. Tampoco escribí «empanadas de manzana rellenas con almendras», que tienen su forma específica, así que me tuve que conformar con el concepto clásico e indeterminado concepto „pastel“. Así el usuario del diccionario tendrá claro de que se trata de un producto de pastelería de una forma no específica como strudel o empanadas triangulares antes mencionados.

desprive, m. (1) (Portor): v kohoutích zápasech: uhýbání před novými údery; ► až do té doby, kdy otupělý kohout znovunabyde ovládnání svých bojových schopností; (DA).

Las peleas de gallos, asimismo, forman parte inherente de la cultura latinoamericana y en vista de que no se practica esta brutalidad en el ambiente checo, no hay recursos lingüísticos que denominasen los conceptos relativos, no pude eludir una larga descripción.

ducto, m. (3) (Ven, Per, Chil, Urug): musoroprovod; odpadní šachta; ► široká kovová roura na odpadky, která vede všemi podlažími přímo až do suterénu; (DA).

El término checo «musoroprovod» lo derivé de la voz rusa «mysoropровод», valiéndome de este préstamo pude perfectamente sustituir el americanismo concreto. Dado que hoy en la actualidad la mayoría de la población no domina la lengua rusa en un nivel elevado, y por lo tanto no serían capaz de la base lingüística del préstamo derivar su significado, añadí otro equivalente cuya acepción es ya evidente.

Dios,-sa, m/f. (34) **la ~a blanca** (Bol, Chil): kokain; (36) **estar bien con ~ y con el diablo** (Chil, Arg, Urug): sloužit dvěma pánům; sedět jedním zadkem na dvou židlích; (37) **quedar bien con ~ y con el diablo** (Pan, Arg, Urug): sloužit dvěma pánům, sedět jedním zadkem na dvou židlích; (40) **tocar a ~ con las manos sucias**² (Guat): rýpat do vosího hnízda, dráždit hada bosou nohou; (DA).

Y como el último ejemplo escogí las unidades fraseológicas empleando el vocablo *dios*. La primera la decidí incluir, sobre todo, por su construcción conceptual y las eventuales interpretaciones de su significado discutido. Bien que los autores del diccionario (DA)²² no indiquen ningunos datos relativos al origen del uso del conjunto de estas unidades léxicas, se pueden intuir los motivos que produjeron la creación de este modismo. No obstante, el

²² ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: Diccionario de americanismos, Santillana Ediciones Generales, S.L., 2010.

americanismo puede, por el uso de las palabras neutrales sin ningún tipo de matiz emocional, sonar como un eufemismo y, a primera vista no se ocurre pensar su significado real. El contenido semántico de este sintagma nominal se puede deducir que su origen tiene raíces en el mundo de las drogas. Considerando a la cocaína, por su precio y a veces de la asequibilidad no fácil, una droga inalcanzable, es posible compararla con el alcance con Dios. Obviamente sirve también como nombre protector, a pesar del uso llamativo de color „blanco“. Enseguida me vino otra idea que se relacionaba con sus efectos beneficiosos y eufóricos, causados por su consumación, haciendo llegar a sus consumidores a sentir el estado de la máxima euforia que se podría igualar con una experiencia sexual, pero no con una mujer ordinaria, sino, una especial, igualable con una Diosa. El empleo de la desinencia femenina se debe a las connotaciones eróticas. Llego a esta conclusión a base de los conocimientos generales sobre las naciones latinoamericanas que se caracterizan por el enorme consumo de drogas y gran deleite en el sexo. Los restantes ejemplos, dos de ellos son los sinónimos, los traduje con las unidades fraseológicas con la misma base semántica.

7. Conclusión

El objetivo sustancial de mi trabajo fin de máster era la traducción checa de americanismos, con la letra introductoria D, recogidos del *Diccionario de Americanismos de Asociación de Academias de la Lengua Española*.²³ Los americanismos traducidos formarán la parte del *Diccionario de americanismos español-checo*:²⁴ el gran proyecto del catedrático Černý y el colectivo de estudiantes de la facultad filológica de la Universidad de Palacký de Olomouc.

El principio fundamental no era solamente la traducción sino también la búsqueda de los equivalentes checos, porque, como ya he dicho en la introducción, se trata de un diccionario monolingüístico dirigido para los usuarios hispanohablantes. En consecuencia de esto tuve que modificar mi traducción e independientemente del diccionario original tratar de sustituir muchas expresiones con los términos checos. Todo el proceso consistía en que en el diccionario modelo se completaban las entradas y las informaciones que faltaban. Salvo la complementación se llevaban a cabo varias correcciones. Estas se referían, sobre todo, a la mala numeración de las variantes de significado, aspecto mecanográfico o los errores ortográficos. El diccionario es una recopilación de todos los americanismos con la letra D recogidos de varios diccionarios menores de americanismos.

La parte de mi trabajo más difundida la forma la traducción de los americanismos, ésta está completada por el comentario de la traducción, ahí analizo y comento los momentos más difíciles, los casos particulares y las razones de su aspecto final. Gracias a tener la oportunidad de volver a participar en la creación del diccionario pude ampliar mis horizontes y aprender sobre la existencia de nuevos ejemplares botánicos y zoológicos, echar un vistazo en los típicos eventos culturales latinoamericanos, ahí ya desde hace mucho tiempo arraigados. No faltaban ni términos científicos que abarcaban el campo de agricultura, o sea, el cultivo de la caña de azúcar, la mazorca de maíz, el café y los procedimientos tecnológicos que se referían a su elaboración o también así llamada *panela*, el dulce típico de la gastronomía de allí.

En la introducción expongo la lista de las abreviaciones para orientarse mejor en el diccionario. Dedico un capítulo al americanismo donde estudio su concepto en el ámbito lingüístico general. Y último de todos es la lista de la literatura y de los recursos electrónicos, ordenada alfabéticamente, sin la cual la traducción no llegaría a alcanzar nunca tales formatos.

No solamente que este trabajo me posibilitó participar en la producción lingüística de un diccionario y ser el componente importante de este proyecto, pero también me amplió los

²³ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Santillana Ediciones Generales, S.L., 2010.

²⁴ En 2012 llegó al mundo el primer tomo con las entradas de la letra A y en el siguiente año fue lanzada la publicación del segundo tomo que abarca los lemas con la letra B y parcialmente la C.

horizontes. Gracias a la composición de este trabajo pude plenamente darme cuenta de la importancia, seriedad y grandeza del trabajo traductor.

En mis últimas palabras quisiera dar las gracias por esta irrepetible oportunidad y creo que mi esfuerzo será para este proyecto y los futuros usuarios del diccionario preparado un beneficio.

8. Resumen

Este trabajo fin de carrera formará una parte del *Diccionario de americanismos español-checo*, un gran proyecto lingüístico del catedrático Černý y el colectivo de estudiantes de la filología hispánica en la Universidad de Palacký en Olomouc. Se trata de un diccionario bilingüe español-checo que abarca los americanismos con la inicial letra D. Los vocablos han sido recopilados del *Diccionario de Americanismos* publicado por la *Asociación de Academias de la Lengua Española* en 2010.

Résumé

Tato diplomová práce bude součástí *Španělsko-českého slovníku amerikanismů*, velkého lingvistického projektu profesora Černého a kolektivu studentů hispánské filologie univerzity Palackého v Olomouci. Jedná se o bilingvní španělsko-český slovník, který obsahuje amerikanismy s počátečním písmenem D. Všechna hesla byla vybrána ze slovníku *Diccionario de Americanismos*, který v roce 2010 publikovala *Asociación de Academias de la Lengua Española*.

9. Anotace

Autor: Bc. Lucie Levá

Název katedry a fakulty: Katedra romanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého

Název bakalářské práce: Diccionario de americanismos; la letra D del diccionario DA

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet stran: 167

Počet znaků: 609 957

Počet slov: 96 431

Počet příloh: 2 CD

Počet titulů použité literatury: 14

Klíčová slova: slovník, amerikanismy, překlad, španělsko-český, Latinská Amerika

Charakteristika:

Tato diplomová práce se zaměřuje na český překlad amerikanismů s počátečním písmenem D ze slovníku *Diccionario de americanismos* (DA), který v roce 2010 vydala *Asociación de Academias de la Lengua Española*. Slovník je doplněn komentářem jehož hlavní cíl spočívá v objasnění překladu některých vybraných lexikálních jednotek.

Annotation

Author: Bc. Lucie Levá

Name of department and faculty: Department of the Romance studies, Philosophical faculty, Palacký University, Olomouc

Title: Spanish – Czech dictionary of Americanisms: a letter D (DA)

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of pages: 167

Number of characters: 609.957

Number of words: 96.431

Number of attachments: 2 CDs

Number of used sources of literature: 14

Keywords: dictionary, americanisms, translation, Spanish-Czech, Latin America

Thesis character:

This thesis focuses on the czech translation of the Americanisms with the initial letter D from the dictionary: *Diccionario de americanismos* published by *Asociación de Academias de la Lengua Española* in 2010. The dictionary is completed by the comment of translation whose main purpose consists in clarification of the translation of some selected lexical items.

10. Bibliografía

Fuente primaria:

ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: Diccionario de americanismos, Santillana Ediciones Generales, S.L., 2010.

Fuentes secundarias:

Autorský kolektiv nakladatelství Lingea: *¡Oye wey!: Slangová a hovorová americká španělština*, Brno: Lingea s.r.o., 2012.

Autorský kolektiv nakladatelství Lingea: *Španělsko-český, česko-španělský velký slovník ... nejen pro překladatele*, Brno: Lingea s.r.o., 2009.

BRYNDA Jiří, *Španělsko-český právníký a ekonomický slovník*, Praha: Linde, a. s., 2007.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK, et al.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1: Přirovnání*, Praha: Leda, 2009.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK, et al.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy neslovesné 2*, Praha: Leda, 2009.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK, et al.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3: Výrazy slovesné*, Praha: Leda, 2009.

ČERMÁK, František, et al.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4: Výrazy větné*, Praha: Leda, 2009.

ČERNÝ, Jiří: *El español hablado en América*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.

ČERNÝ, Jiří: *Španělsko-český slovník amerikanismů A-Azz*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

ČERNÝ, Jiří: *Španělsko-český slovník amerikanismů B-Cd*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

HAIŠ Karel, Břetislav HODEK, et al.: *Velký anglicko-český slovník, I. A- G*, Praha: Academia, 1984.

SAVAIANO, Eugene, Lynn W. WINGET: *Španělské idiomy: Modismos Españoles*, Brno: Computer Press, 2009.

ERLENDSDÓTTIR Erla: «La definición lexicográfica del concepto americanismo léxico en el ámbito germánico y románico», *ELUA* 20 (2006): 105 – 129.

Recursos de Internet:

ALEZA – IZQUIERDO Milagros y LÓPEZ - GARCÍA Ángel: *Estudios de filología, historia y culturas hispánicas*, Universitat de València, 2000,

<<https://books.google.cz/books?id=xjya7RqRLJsC&pg=PA27&lpg=PA27&dq=que+es+un+americanismo+1%C3%A9xico&source=bl&ots=PHJYu41AXd&sig=PKpfbaAx2cAJ1REREIPbfhEZL5I&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj71abcnTLAhUKDCwKHeM0B3Q4ChDoAQgvMAM#v=onepage&q&f=false>>, [consulta:11/4/2016].

<<http://www.aquapage.cz/>>

<<http://www.aquatab.net/>>

<<http://www.asale.org>>

<<http://www.biolib.cz/>>

<<http://www.botany.cz/>>

<<http://www.google.cz/>>

<http://www.herbal-store.cz/turnera-diffusa-damiana-drcene-listy_z5682/>

<<http://www.latinsky-slovník.latinsky.cz/>>

<<http://www.linguee.cz/>>

<<http://www.nechybujte.cz/>>

<<http://www.priroda.cz/slovník.php>>

<<http://www.slovník-cizich-slov.abz.cz/>>

<<http://www.slovníky.lingea.cz/>>

<<http://www.wikipedia.org>>

<<http://www.wordreference.com/>>